ANNALES MUNDI,

SIVE

CHRONICON UNIVERSALE

SECUNDUM OPTIMAS CHRONOLOGORUM EPOCHAS AB ORBE CONDITO AD ANNUM CHRISTI MILLESIMUM SEXCENTESIMUM SEXAGESIMUM PERDUCTUM.

Opera, & Studio

PHILIPPI BRIETII
Abbavillai Societatis IESV Sacerdotis.

In hac vero ultima Editione additum fuit supplementum usque ad annum 1692. à Societatis Jesu Sacerdote.

VENETIIS;
Sumptibus Hæredum Cosmi Fioravanti
Bibliopolæ Neapolitani.

M DC XCII.
Superiorum Licentia, & Privilegio.

ILLVSTRISSIMO

POTENTISSIMOQVE DOMINO

D. NICOLAO NICOLAIO,

IN SVPREMA CVRIA PARISIENSI

REGIARVM RATIONVM

PRIMO PRÆSIDI.

Philippus Brietius è Societ. IESV.

S. P. D.

NON diu fuit deliberandum nobis (ILLVSTRISSIME PRÆSES) *cuius sub auspiciis nostri isti Annales prodirent. Cum enim tam latè pateant, quàm vniuersus Orbis, & omnem omnium sæculorum memoriam complectantur, tibi debebantur profectò, cuius eruditio iam totum per-*

uasit orbem , cuius memoria quidquid iam ab exordio mundi gestum est , tam faciliter arripuit , quàm constanter retinet. Cui porrò cognitum non est NICOLAIORVM *nomen , modò vt ei Regius Imperij Gallici fiscus exploratus sit: cui cum eius nominis hactenus* NICOLAII, *sex continenter præfuerint , ostenderunt profectò integritatem , & solertiam in familia sua hæreditarias esse , nec in ea tam studiosos , & sapientes fieri , quàm nasci. Quid porro hìc commemorem qua alacritate incumbis in studia ? quàm libenter eruditorum consortio perfrueris ? quàm optatam humaniores litteræ domi tuæ defixerint sedem ? adeo vt cum occupatissimus sis in regni negotijs & iuredicundo , inuenias tamen temporis satis , vt maiores tuos , doctissimos licet , & in omni disciplinarum genere , dicendique facultate præstantes , eruditione nihilò seciùs vincas & eloquentia.*

Hæc autem ſingularis doctrina, dicendique vis, cum eæ non ſint, quæ verborum inani volubilitate ferantur, ſed quæ Reges ipſos, & Principes detinere queant; rebus antea geſtis profectò innituntur, & Hiſtoria; in cuius cognitione cum parem habeas neminem, hi ad te compacti, contractique meritò recurrunt Annales Mundi, vt ſub auſpicijs, ductuque tuo, in multorum animos nobiliùs extendantur. Ita de multis, vti ſemper ſoles, benè mereberis; neque te diſcentes modò, ſed & docentes omni veneratione, cultuque proſequentur. Vale.

Lectori beneuolo.

ÆQVI bonique Consules (amice Lector) vt quoniam hic pagellæ aliquot vacuæ debent esse, Synopses aliquas exhibeam Regnorum & Familiarum illustrium ante Christum natum, quas vno aspectu videre nonnunquam eruditi volunt. Hic autem nomina nuda proponam, etiam à suis temporibus distracta, vt hæc vel ab ipsis puerulis ediscantur, quorum memoriæ committi nihil vtilius potest. Hæc enim cum inter ludendum arripuerint, magna eis vsui futura sunt, quando grandiores facti Historiis, & Chronologicis rebus animum admouebunt. Quæ si tibi non placent, omitte si lubet, & ea relinque aliis, qui hasce paginas nominibus istis, & successionibus carere noluerunt. Vale.

I L-

ILLUSTRIUM FAMILIARUM, ET REGNORVM SVCCESSIONES.

Ab Orbe condito ad Christum.

PATRIARCHÆ.

ANTE DILUVIUM.

Adam.
Seth.
Enos.
Caïnan.
Malaleel.
Jared.
Henoch.
Mathusalem.
Noë, cui liberi tres Sem, Cham, & Japheth.

POST DILUVIUM.

Ante Abrahamum.

Sem.
Arphaxad,
Caïnan, Junior.
Sala.
Heber.
Phaleg.
Reu.
Sarug.
Nachor
Thare, Pater Abrahami.

Post Abraham.

Abraham.
Isaac.
Jacob.
Judas, & Fratres.
Pharez. & Zara.
Esrom.
Aram.
Aminadab.
Naasson.
Salmon.
Booz.
Obed.
Jesse, seu Isaï, ex quo David.

PONTIFICES IVDÆI.

1. Aaron.
2. Eleazar.
3. Phinees, &c.
10. Heli, ex Ithamar
11. Achitob.
12. Achimelech.
13. Abiathar.
14. Sadoc, ex Eleazar.
15. Achimaas, &c.
20. Jojadas.
21. Pedajas, &c.
32. Josedech.
33. Josue, seu Jesu, &c.
38. Jaddus.
39 Onias I.
40. Simon, Justus.

MACCHABÆI.

50. Judas Macchab.
51. Jonathas.
52. Simon.
53. Joan. Hyrcanus.
54. Aristobulus.
55. Hyrcanus II.
56. Aristobulus II. Hyrcanus iterum.
57. Antigonus.

MACCHABÆI.
57. Antigonus.
Ananelus.
58. Aristobolus III
Ananelus iterum
41. Eleazarus.
42. Manasses.
43. Onias II.
44. Simon II.
45. Onias III.
46. Iason.
47. Menelaüs.
48. Lysimachus.
Menelaüs iterum.
49. Alcimus.

Reliqui sunt inutiles.

IVDICES Hebræi.

1. Moyses.
2. Iosue.
3. Seniores.
I. Serv. Mesopotamena.
4. Othoniel.
II. Serv. Moabitica.
5. Aod.
III. Serv. Chananæa.
6. Debora.
IV. Serv. Madianitica.
7. Gedeon.
8. Abimelech.
9. Thola.
10. Iaïr.
V. Serv. Ammonitica.
11. Iephthe.
12. Abesan.
13. Ahialon.
14. Abdon.
VI. Serv. Philistina.
15. Samson.
16. Heli.
17. Samuël.

ASSYRII Imperatores.

1. Belus, seu Nembrod.
2. Ninus.
3. Semiramis.
4. Ninias.
& alii 32. solo nomine celebres.
37. Sardanapalus, qui & Thonnos Connoleros dictus.
Quo incenso, utcumque imperarunt.
Phul.
Teglath.
Salmanazar.
Sennacherib.
Assaradon.
Quorum una scriptura meminit.

HEBRÆORVM REGES.

Saül. David. Salomon. } toti populo imperarunt.

IVDA.

1. Roboam.
2. Abiam.
3. Aza.
4. Josaphat.
5. Joram.
6. Ochosias
7. Athalia,
8. Joas.
9. Amasias.
10. Azarias. seu Ozias.
11. Joathan.
12. Achaz.
13. Ezechias.
14. Manasses.
15. Ammon, vel Amon.
16. Josias.
17. Joachaz.
18. Joacim.
19. Jechonias
20. Sedecias, sub quo hoc regnū concidit.

ISRAELIS.

1. Jeroboam
2. Nadab.
3. Baaza.
4. Ela.
5. Zamri.
6. Amri.
7. Achab.
8. Ochosias.
9. Joram.
10. Jehu.
11. Joachas.
12. Joas
13. Jeroboam II.
14. Zacharias.
15. Sellum.
16. Manahen.
17. Phaceia.
18. Phacêe.
19. Osêe, sub quo abductæ decem tribus.

REGES.

MEDI.

1. Arbaces.
2. Mandauces.
3. Sosarmus.
4. Articas.
5. Arbianes, qui & Cardiccas forte Arphaxad.
6. Arsaces, qui & Dioces.
7. Artynes, qui & Phraortes.
8. Astybaras, qui & Cyaxares.
9. Apandas, qui & Astyages.

BABYLONII.

1. Merodach, seu Mardokempadus.
2. Nabopolassar, seu Nabolassar.
3. Nabuchodonosor Pater Mag. Nab.
4. Nabuchodonosor Magnus.
5. Evilmerodach.
6. Baltazar.
7. Nabonidus, qui putatur esse, Darius Medus.

PERSÆ.

1. Cyrus.
2. Cambyses.
3. Smerdes Magn.
4. Darius Histaspis.
5. Xerxes.
6. Artaxerxes, Longimanus.
7. Xerxes II.
8. Sogdianus.
9. Darius Nothus.
10. Artaxerx. Mnemon.
11. Artaxer. Ochus
12. Arses.
13. Darius Codomanus, victus ab Alexandro,

RE-

REGES.

SICYONII.	ARGIVI.	
	INACHIDÆ.	DANAIDÆ.
1. Ægialus.	1. Inachus.	1. Danaüs.
2. Europs.	2. Phoroneus.	2. Lynceus.
3. Telchin.	3. Apis.	3. Abas.
4. Apis. Et alii 22.	4. Argus.	4. Prœtus.
26. Zeuxippus.	5. Criasus.	5. Acrisius. Perseus eo cæso transtulit Regnum Mycenas.
27. Sacerdotes quibus ab Agamemnone potestas omnis erepta est.	6. Phorbas.	
	7. Triopas.	
	8. Crotopus.	
	9. Sthenelus, cujus filius Gelanor expulsus à Danao.	

REGES CORINTHII.

SISYPHIDÆ.	HERACLIDÆ.	BACCHIADÆ.
1. Sisyphus.		1. Bacchis.
2. Ornithion.	1. Aletes.	2. Agelastus.
3. Thoas.		3. Eudemus.
4. Damophon.	2. Ixion.	4. Aristodemus.
5. Propodas.		5. Agemon.
6. Doridas, & Hyantidas, sub quibus Heraclidæ in Peloponnesum irruerunt.	3. Agelaüs.	6. Alexander.
		7. Telestes.
	4. Prymnus.	8. Automenes.

REGES. & Ἄρχοντες.

MYCENÆI.	ATHENIENSES.	
	1. Cecrops.	Codro mortuo.
1 Perseus.	2. Cranaüs.	Suffecti sunt
	3. Amphictyon.	ARCHONTES
2. Electryo & Taphius.	4. Erichthonius.	PERPETUI
	5. Pandion I.	XIII.

3. Ste-

REGES.

3. Sthenelus.

4 Euryftheus.

5. Atreus & Thyeftes.

6. Agamemnon.

7. Ægyftus.

8. Oreftes.

9. Tifamenus, Penthilus, & Cometes, filii Oreftis.

6. Erechtæus.
7. Cecrops II.
8. Pandion II.
9. Ægeus.
10. Thefeus.
11. Menefteus.
12. Demophoon.
13. Oxyntes.
14. Aphidas.
15 Thymœtes.
16. Melanthus.
17. Codrus, qui fe deuouit.

Quorum primus Medon filius Codri vltimus Alcmæon, inde ARCHONTES DECENNALES VII Quorum primus Charops vltimus Eryxias, poftea ARCHONTES ANNVI creati.

REGES LACEDÆMONIORVM.

PRIMA DYNASTIA.

1. Lelex.
2. Myles.
3. Eurotas.
4. Lacedæmon. cujus vxor Sparta.
5. Amyclas.
6. Argalus.
7. Cynortas,
8. Oebalus.
9. Tyndareus.

ALTERA DYNASTIA.

FAMILIA Eurifthenidarum, feu Agidarum

1. Euryfthenes.
2. Agis.
3. Echeftratus.
4. Labotas.
5. Doriffus.
6. Agefilaüs.
7. Archelaüs.
8. Teleclus.
9. Alcamenes.
10. Polydorus.
11. Eurycrates.
12. Anaxander.
13. Eurycrates.
14. Leon.
15. Anaxandrides.
16. Cleomenes Furiofus.

FAMILIA Proclidarum, fiue Eurypontidarum.

1. Procles.
2. Soüs adoptatus.
3. Eurypon.
4. Prytanis.
5. Eunomus.
6. Polydectus.
7. Charillus.
8. Nicander.
9. Theopompus.
10. Zeuxidamus.
11. Anaxidamus.
12. Archidamus.
13. Agafìcles.
14. Arifton.
15. Dematatus.

REGES LACEDÆMONIORVM.

10. Castor & Pollux.
11. Menelaüs.
12. Orestes.
13 Tisamenus, sub quo Heraclidæ in Peloponnesum irruperunt.
17. Leonidas, qui ad Thermopylas.
18. Plistarchus.
19. Plistoanax.
20. Pausanias.
21 Agesipolis.
22. Cleombrotus.
23. Agesipolis
24. Cleomenes.
25. Areus.
26. Acrotatus.
27. Areus.
28. Leonidas.
29. Cleombrotus.
30. Cleomenes.
31. Agesipolis.
16. Leotychides.
17 Archidamus.
18. Agis.
19. Agesilaüs.
20 Archidamus.
21. Eudamidas.
22. Agis.
23. Eurydamidas.
24. Epicilidas.

REGES MACEDONVM.

1. CARANUS conditor Regni Macedonici.
2. Cœnus.
3. Thurimas.
4. Perdiccas I.
5. Argæus I.
6. Philippus I.
7. Æropas, seu Europus.
8. Alcétas.
9. Amyntas I.
10. Alexander I.
11. Perdicas II.
12. Archelaüs.
13. Orestes.
14. Æropas, Tutor Orestis.
15. Pausanias.
16. Amyntas II.
17. Argæus II.
Amyntas, iterum.
18. Alexander II.
19. Ptolemæus Alorites.
20. Perdiccas III.
21. Philippus II.
22 ALEXANDER Magnus ejus nominis III.
23. Aridæus.
24. Cassander.
25. Philippus III.
26. { Antipater. / Alex. IV. } filij Cassandri.
27. Demetrius Poliorcetes.
28. Pyrrhus Epirot. Rex.
29. Lysimachus Thraciæ Rex. Arsinoë uxor Lysim.
30. Ptolemæus Ceraunus.
31. Meleager Cerrauni Frat.
32. Antipater.
34. Sosthenes.
35. Antigonus Gonatas.
36 Demetrius Gonatæ Fil.
37. Antigon. Tutor, cognom. Δώσων.
38. Philippus IV. Demetrii filius.
39. Perses, seu Perseus, victus à Romanis.

RE-

REGES ÆGYPTI.

PHARAONES
sub Hebræis.

Pharao Chebros, cui charus Josephus.
Amenophis, qui persecutus est Judæos, quibusdam Memnon.
Orus forte Busiris.
Acenchris Regina.
Achoris, seu Ratos.
Pharao Cenchrees, aquis haustus.

ANTE PERSICUM
Dominatum.

Psammitichus.
Necos, seu Nechao.
Psammis.
Apries.
Amasis.
Psammenitus, captus à Cambyse.

SUB PERSICO
Dominatu.

Inarus, sub Longimano.
Amyrtæus, sub eodem, quem juvit Cimon.
Achoris, sub Mnemone.
Tachos, sub Ocho.
Nectanebos, sub Ocho.

PTOLEMÆI.

1. Ptolemæus Lagi fil. conditor hujus regni.
2. Ptol. Philadelphus.
3. Ptol. Evergetes.
4. Ptol. Philopator.
5. Ptol. Epiphanes.
6. Ptol. Philometor.
7. Ptol. Physcon, seu Evergetes.
8. Ptol. Lathurus, seu Lathyrus.
9. Ptol Alexander, Lathuri frater.

Ptol. Lathurus, iterum.

10. Ptol. Alexander II.
11. Ptol. Alexander III.
12. Ptol. Auletes.
13. Ptol. Διόνυσος.
14. Cleopatra, quæ victa cum Antonio Ptolemæorum familiam perdidit.

REGES SYRIÆ.

1. Seleucus Nicanor.
2. Antiochus Soter.
3. Antiochus II. Deus.
4. Seleucus II. Callinicus.
5. Seleucus III. Ceraunus, seu Pogon.
6. Antiochus III. seu Magnus.
7. Seleucus IV. Philopator.
8. Antiochus IV. Epiphanes.
9. Antiochus V. Eupator.
10. Demetrius Soter.
11. Alexander Balæ.
12. Demetrius II. Nicator. Antiochus Alexand. Balæ filius cæsus à Tryphone.
13. Tryphon, qui & Diodotus Tyrannus.
14. Antiochus VII. Sidetes. *Demetrius Nicanor iterum.*
15. Seleucus V.
16. Antiochus VIII Grypus.
17. Antiochus IX. Cizycenus.
18. Seleucus VI.
19. Antiochus X. Eusebes.
20. Antiochus XI.
21. Philippus.
22. Demetrius III. Eucerus.
23. Tigranes Arm Rex.
24. Antiochus XII. Asiaticus.

REGES PERGAMI.

1. Philæterus. Spado.
2. Eumenes, Philetæri frater.
3. Attalus, primus Rex dictus.
4. Eumenes. Attali filius.
5. Attalus, Frater Eumenis.
6. Attalus, Fil. Eumenis, qui Popul. Rom. suum scripsit hæredem.

REGES TROIANI.

1. Dardanus, Trojani Regni conditor.
2. Erichthonius
3. Tros, à quo Troja.
4. Ilus, ex quo Ilium.
5. Laomedon, cæsus ab Hercule.
6. Priamus, in quo regnum cecidit.

RE-

REGES LATINI.

1. Ianus & Saturnus.
2. Picus, Saturni Fil.
3. Latinus.
4. Æneas, Trojanus.
5. Aſcanius.
6. Sylvius Poſtumus.
7. Æneas Sylvius.
8. Alba.
9. Latinus II.
10. Capetus.
11. Capys.
12. Calpetus.
13. Tiberinus.
14. Agrippa.
15. Alladius.
16. Aventinus.
17. Procas.
18. Amulius.
19. Numitor, ſub quo condita Roma.

REGES ROMANI.

1. Romulus.
2. Numa Pompilius.
3. Tullius Hoſtilius.
4. Ancus Marcius.
5. L. Tarquinius Priſcus.
6. Servilius Tullus.
7. Tarquinius Superbus.

INDEX
PRIMÆ PARTIS
TOMI PRIMI.

A

Ce-

Esaü,

Ido-

La-

Salo.

Vitu-

FINIS.

AVTHORIS
CONSILIVM & SCOPVS.

TAM multæ hactenus in vulgus prodiere Chronologiæ, vt qui hodie nouam aggrediatur, is actum agere, & quod est in paroemia Γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας ferre meditetur. Quis enim id operis moliatur post Caluisium, Bellarminum, Genebrardum, Gordonum, Tursellinum, Salianum, Petauium, Gualterium, Labeum, omnes in hac arte principes, & magistros. Vnde autem mihi venerit in mentem iis principibus permisceri velle, aperiam ingenuè, & vt nos Belgæ viri boni, candidiq; loqui solemus. Ad Epitomen Tursellinianam omnium tritam manibus propter elegantiam sermonis, ineptus nescio quis ludimagister assuerat continuationem ridiculam, non tantùm dicendi genere turpem, & horridam, sed & vocibus barbaris, & σολοικισμοῖς scatentem. Itaque cum hæc Historia Tursellini iterum recuderetur, amici venerunt ad me, quondam discipuli, rogarunt vt præscissa hac veternosa lacinia, quæ jam pridem non sine pernicie erat in Scholasticorum manibus, ego de mea Chronologia vltimos annos decerperem, quibus hanc Tursellini lacunam implerem, & sic aliquid adjunge-

rem non penitus indignum Turfellino. Addidere multa, quæ hìc pudor meus, & religiosa modestia commemorare vetant. Id rogantibus tot amicis iisque suauissimis, fateor nihil negare potui, maximè cum ex iis vnus excellentis planè vir igenij maioribus studiis occupatam in hoc libello describendo manum offerret, ne meo nomine (quod vehementer nolebam, nec imprudenter omnino) prodiisse videretur, Quid multa prælo committitur opus; Sed malum! eo tempore quo Typographi cum Bibliopolis non conueniebant. Dum igitur sæpius illi in foro, aut in prætorijs quàm in Typographia, aut Bibliopolio versantur, inde factum vt hoc opus ex his turbis maculas contraheret, hoc est cum multis erroribus prodiret. Susceptus est nihilominus perhonorificè, & ab amicis, & ab ignotis, nec sine commendatione, quæ eò syncerior erat, quod liber autoris nomine careret. Ita denique placuit, vt pars illa minutior reliquarum augeret cupiditatem, plerique omnes assererent non esse fraudandam hac Chronologia posteritatem. Acquieui demum licet inuitus, & renitens, passusque sum hanc lucubrationem, quàm mihi tantum, ac discipulis meis parauerami, publici iuris esse, & quam paucorum volueram, omnium manibus teri.

Hæc est porro libri hujus jam multis probata methodus. Principio expono breuiter elementa Chronologiæ, nec illa intricata, & petita ex aditis Astronomiæ, sed quæ communia sunt, quæ non nisi planè ru-

dis

dis & penitus ἄμετρος ignoret nemo, quæ ferè cadunt in vulgarem sermonem, & quorum saltèm nescire nomina sit grande probrum. Inter hæc rudimenta irrepsere etiam quæstiones nonnullæ Chronologicæ, non quæ expleant, sed augeant eruditam famem. Tum omnium temporum historiam in duas partes diuido, secundum expansos ab optimis quibusque Chronologis annos. Duarum autem harum partium Christus nascens est Horizon: quæ Christum præcedunt, sibi primum Tomum vendicant, quæ subsequuta sunt, alterum. Majores porro illæ partes in minora segmenta diuidentur, hoc est in Chiliadas, Sæcula, Decadas, in quibus præstantissima quæque aut exponemus, aut delibabimus. Cæterum id jejunè, & exiliter non præstabimus, vt hactenus Chronologi, sed quantùm breuitas sinet, ornatè, & vti spero paulò firmius, quàm Tursellinus, qui latinitatis quàm neruorum & lucis videtur fuisse sollicitior: Tuum erit (Lector) ea de re judicium. Interim intelliges offerri in hoc libro tibi præceptiones, & lumina, quæ bis mille, & ampliùs magni ingenij, nec minoris expectationis adolescentes illustrauere. Tu hoc labore ac doctrina perfruitor, quæ tam multis, tam illustribus ingeniis infructuosa, & inanis non est à viris sapientibus judicata.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

SEV

PROLEGOMENA
CHRONOLOGIÆ.

NON huc conueham praeceptiones, quæ primo aspectu Tyrones deterrere solent, & vnde plus magistri huius artis sibi gloriæ conficiunt, quàm in discipulos suos fructus effundunt. Facillima omnia, omnia expeditissima propono; & si (amice Lector) ex iis, quæ his prolegomenis continentur, aliquid percipere nequeas, animos despondere noli, neque arbitrare tibi ad hanc artem aditus esse præclusos. Perge porro; quæ enim in præsentia videbuntur abstrusa tibi, atque recondita, in ipso Historiæ, ac Lectionis ductu denudabunt illa sese, & sponte incurrent in animum, quem aliis rebus tibi ignotis illustraueris. Fidem non imprudenter habere potes homini, qui in hac tradenda Disciplina annos duodeuiginti posuit: qui audiuit non semel difficultates, quæ rudes morari solent, & iis iniicere desperationem. Eas, mihi crede, longo vsu, & improbo labore sic abstersi, vt Facultatis huius tam expetitæ, quam necessariæ Rosas pæne sine spinarum metu colligere possis.

PARS

PARS PRIMA

ELEMENTA CHRONOLOGIÆ AD VIGINTI QVÆSTIONES REVOCATA.

I.

Quid est Chronologia?

EST rerum præteritarum ex certis indiciis, & notis ad sua tempora, & temporum partes accommodatio; puta annos, menses, &c.

II.

Quotuplex est annus?

Duplex: Solaris & Lunaris; qui fiunt Solis & Lunæ per suam Ecclipticam cursu, & conuersione.

III.

Quotuplex est annus Solaris?

Duplex; *Exactus* & *Ciuilis*. *Exactus* aliter dicitur *Tropicus*: & *Exactus* quidem; quia Solaris curriculi numeros omnes attendit; *Tropicus* autem, quia incipit ab vno ex quatuor Cardinibus annuis, hoc est Solstitiis, & Aequinoctiis, quæ apud veteres dicebantur Τροπαὶ. *Ciuilis* autem aliter *Iulianus*, est annus ad populi vsum accommodatus, studio Iulij Cæsaris Dictatoris.

IV.

Potest ne accuratè cognosci cursus anni Tropici?

Nequaquam: quia cum vnum & idem cen-

trum non ſit Terræ, & Solaris curſus, ſed is modò magis, modò minùs ſupra eam aſſurgat, hinc fit vt conuerſio Solis, ab vno cardine ad alium, ſit modo major, modo minor. Verùm excogitatus eſt ab Aſtronomis medius quidam Solaris curſus ex velociſſimo; atque tardiſſimo Per προσταφαιρέσεις, temperatus, qui à peritis Aſtrologis deprehenſus eſt continere dies 365. horas quinque, minuta 49. Quâ de re vide Petauium de Doctrina temporum, lib. 4. cap. 36.

V.

Quid eſt annus Ciuilis, ſeu Iulianus?

Eſt is quo Romani vſi ſunt à tempore Iulij Cæſaris Dictatoris, & quo jam vtuntur Europæi. Is autem continet 365. dies, cum Horis 6. Quæ horæ ſex quadriennio collectæ viginti quatuor horas, ſeu diem vnum efficiunt. Is autem dies quarto quoque anno interſeritur vigeſimo quarto Februarij, qui dies olim dicebatur apud Romanos Sextus Kalendas Martias, & quia eo productiori anno dicebatur 24. & 25. Februarij Biſſexto Kalendas Martias, inde factum vt is annus Biſſextilis nominaretur.

VI.

Quod diſcrimen intercedit inter annum Tropicum, & Iulianum?

Tropicus ille *Medius* de quo egimus, eſt *Iuliano* minor vndecim minutis, ſeu ſcrupulis. Horæ autem in minuta 60. diuiduntur, & hæc iterum in 60. ſicque deinceps quæ prima, ſecunda, &c. vocantur. Quare ſi v. c. anno 1658. Tropicus & Iulianus ſimul inciperent mediâ nocte inter 20. & 21. Martij, poſt annos 133. ſeu anno 1791. anni initium caderet in mediam noctem anni Iuliani, quæ erit inter 19. & 20. poſt annos 266. hoc eſt anno 1924. caderet in mediam noctem inter 19. & 18. atque ita procedendo per 133. Quia poſt 133. annos Æquinoctium ſemper incipit vnâ die tardiùs in Tropico, quàm in Iuliano. Inde contigit vt tempore

Gre-

Gregorij XIII. Pontificis Æquinoctium Vernũ, quod tempore Nicenæ Sinodi sub Constantino Magno assignatum fuerat XII. Kal. Aprilis, seu in nocte 20. & 21. Martij, anno 1582. hoc est per annos 1300. obseruaretur mediâ nocte inter 10. & 11. Martij. Quare hoc anno 1582. qui *Correctionis* appellatur, decreuit Summus Pontifex, vt post quartam Octobris diem sacram S. Francisco, decem expungerentur dies, & dies 5. Octobris diceretur 15. Id autem Catholici omnes obseruarunt, repugnarunt Heterodoxi, sed zelo repugnandi potiùs, quàm veritatis: Itaque cùm scribunt ad amicos Catholicos addere solent duos numeros cum his notis *Styli veteris*, & *Styli noui*. Vt autem simili deinceps malo prouideretur cautum eruditè, atque sapienter vt post annum 1600. intra quatuor annorum centurias ter Bissextilis omitteretur; anni videlicet 1700. 1800. 1900. non essent Bissextiles, sed 2000. Bissextum numeraret. Quia intra trecentos nonaginta nouem annos annus Iulianus, annum Tropicum Medium, tribus tantùm diebus superat. Qua de re plura, qui de Kalendario Gregoriano scripserunt.

VII.

Quid & quotuplex Mensis Lunaris?

Mensis Lunaris est spatium, seu interuallum, quod Lunæ circuitu describitur. Estque duplex ille Lunaris mensis *Periodicus*, & *Synodicus*.

VIII.

Quid est Mensis Periodicus?

Est interuallum quo Luna suum decurrit orbem, diebus videlicet 27. horis 7. minutis 4. cum 7. minutiis, seu secundis

IX.

Quid est Mensis Lunaris Synodicus?

Est spatium temporis, quo Luna à Sole digressa eundem assequitur; ideoque aliter vocatur Syzygia. Nam eo tempore, quo Luna or-

bem ſuum conficit, Sol proprio ſuo motu progreditur, hoc eſt gradus ferè 27. conficit, quos item Luna debet emetiri, vt cum Sole jungatur. Quare menſis Lunaris ille conſtat diebus 29. horis 12. minutis 44 minutiis, ſeu ſecundis tribus. Iſte autem menſis Synodicus replicatus duodecies facit annum Lunarem dierum 354. horarum 8 minutorum 48. minutiarum 38. circiter, & dicitur aliter is annus Lunaris Aſtronomicus.

X.

Quotuplex Lunaris annus?

Duplex; *Aſtronomicus* de quo jam diximus, & *Ciuilis. Lunaris* autem ille *Ciuilis* annus eſt, qui conſtat ex menſibus alternis 30. & 29. dierum præſcisè, non habitâ ratione ſcrupulorum; & eo vtuntur Arabes, & Saraceni; quatenus cum motu Solari non implicatur; nos autem à Solari hunc non diſiungimus.

XI.

Quid eſt Cycłus, ſeu Periodus Lunaris?

Eſt motûs Lunaris cum Solari motu conjunctio; ſeu eſt numerus annorum, quo expleto vtrumque ſidus ad idem punctum reuertitur. Is autem numerus olim fuit duorum annorum, deinde quatuor, mox octo, ac denique 19. dictuſque Decemnouennalis, Græcis Dieteris, Tetraeteris, Octaëteris, Enneadecateris, qui vltimus Cyclus excogitatus eſt à Methone. Is autem Decemnouennalis ita colligitur. Annus Iulianus dierum 365. Horarum ſex ſi ducatur per 19. dabit dies 6939. horas 18. Anni verò Lunares 119. habent tantùm dies 6732. horas 23. minuta 24. quæ faciunt menſes Lunares 228. Ergo inſuper addi debent 7. menſes ejuſdem rationis, qui dicuntur *Intercalares*, à Grecis ἐμβολιμαῖοι. At ex illis menſibus 7. reſultant dies 206. horæ 17. minuta 8. minutiæ 22. qui additi ad menſes 228. conficiunt dies 6939. horas 16. minuta 32. minutias 27. Vnde vides Cyclum

clum Decemnouennalem Iulianis annis 19. minorem esse hora 1. minutis 27. minutiis 22. præter propter. Quam differentiam cum non aduertissent Kalendariorum concinnatores magnam induxere in Nouilunia, & Plenilunia perturbationem : adeo vt tempore Gregorij XIII. anno 1582. correctionis, Lunaris antecessus deprehensus sit quatriduo ferè à constitutione cæli, tempore magnæ Synodi Nicenæ, aberrare.

XII.

Quis est Cyclus Solaris?

Est spatium 28. annorum, quibus euolutis litteræ Dominicales ad suum initium redeunt. Feriæ enim omnes secundum literas illas euoluuntur A, B, C, D, E, F, G, ita tamen vt ordine retrogrado recurrant, expressæ hoc technico versu. *Gaudet Francus Equo, Dacus Cane, Barbarus Arcu.* Si autem nullus annus Bissextilis esset, septem harum litterarum complexio annis 7. decurreretur: at ob Bissextilem cum duæ litteræ vno anno notentur, ordo litterarum illarum euoluitur tantùm annis 28. vel bi causa vt redeatur ad G. F. Vnde ductum est initium complicationis.

XIII.

Quis est Cyclus Indictionis?

Est spatium 15. annorum ; quod vbi decursum est, reditur ad primum. De Indictione postea agemus 2. parte, quæst. 26. Nunc tantum obserua nomen Cycli ita conuenire Lunari, Solari, & Indictioni, vt etiam singulis eorum partibus conueniat : vnde dicitur 1.2.28. Cyclo Solis, 1.2 19. Lunæ, 1.2. 15. Cyclo Indictionis.

XIV.

Quid est Periodus Iuliana?

Est interuallum excogitatum ex triplici contextu Cyclorum Solaris, Lunaris, & Indictionis, constans ex annis 7980. Nam 19. ducti in 28. efficiunt 532. qui capti decies quinquies reddunt 7980. sic autem periodus illa construitur vt vnus tantùm annus ex iis 7980. reperiatur, qui

habeat hos numeros 1. Cycli Solaris, 1. Lunaris, & 1. Indictionis; quibus euolutis omnibus numeris, reditur ad annum qui habeat eosdem numeros. Dicitur autem Iuliana, quia ad methodum anni Iuliani accommodata est, & iis annis aptanda, qui Iulij Cæsaris correctionem præcesserunt, ad vitandas diuersas annorum rationes, & inueniendas cælestes obseruationes.

XV.

Quis est vsus periodi Iulianæ?

Excogitata est à Iosepho Scaligero, illustrata à Dionysio Petauio, a paucis vsurpatur propter difficultatem. Quare repudiata est à quibusdam quasi παρεργόν τι, non quod ita putarent, sed quia sic volebant esse, ad defugiendum, in eâ percipiendâ, laborem. Statuitur autem in eâ annus aliquis certus cujus habeamus Cyclos Solis, Lunæ, Indictionis, perspectos, ex quo reliquos omnes ordinamus. Verbi causa, annus primus Christi habuit Cyclum Solis 9. Lunæ 1. Indictionis Romanæ 3. cum littera Dominicali DC. intelligo hunc annum esse Periodi Iulianæ 4713. quia nullus est annus in tota Periodo Iulianâ, qui numeros ita dispositos habeat. Quomodo autem singulorum annorum reperiri possint Cycli, consule Petauium de doctrina Temporum, & in Rationario, vbi hæc accuratè proponuntur, & reuocantur ad praxim: neque enim hîc exscriptorem agere volumus, & is liber ad manum est. In hac Chronologiâ autem nostrâ facilè annus omnis Periodi Iulianæ inuenitur, quia ponimus principium Periodi hujus, annis 660. initium mundi præcedere, qui anni 660. anno mundi oblato conjuncti reddunt annum Periodi Iulianæ.

XVI.

Quotuplex est annus apud veteres celebris?

Quintuplex; Romanus, Atheniensis, Aegyptius, Arabicus, Iudaicus.

De *Romano* hactenus egimus.

Atheniensis spectabat ad Lunæ cursum, sed

hunc

hunc ad Solis motum accommodabat per methodum Methonis,& postea Calippi. Methonica annis 19. terminabatur ; Calippica annos 76. complectebatur , & de vtraque vide Petauium, in iis accuratissimum. Atheniensis porro annus, & Græcus inchoabatur à Solstitio Aestiuo , & primus eius mensis Hecatonbeon dicebatur. Huius autem mensis Νεομηνίαν sæpe præcessisse , aliquando secutam esse Solstitium Θερινὸν docet scientissimè , & acutissimè Petauius.

Ægyptius constabat semper 365. diebus: vnde quarto quoque anno primus anni dies , quem vocabant Thoth , vno die præueniebat Iulianum . Hoc autem anno vsi sunt Aegyptij vsque ad deuictam Cleopatram, quando anni illi mobiles more Iulianorum fixi sunt , vt postea dicemus quæst. 19. Quomodo autem is annus antiquus reuocari possit ad Iulianum docebit te accurate Petauius in suo Rationario.

Arabicus totus est Lunaris , quatenus soluitur penitus à Solari . Itaque nullas intercalationes adhibet ; constatque semper 364. diebus, horis 8. minutis 48. ex quibus Arabes constituunt aliquot annos , quos inserunt opportunè, constantes ex diebus 365. Quare primus eorum mensis *Muharran* nullam habet certam in anno Iuliano sedem, modò in hyemem, modò in æstatem cadit . De eo vide Petauium lib. 2. & 7. de Doctr. Temp.

Iudaicus in præsentiâ est Decemnouennalis iam ab eo tempore , quo transierunt Hebræi in Seleucidarum dictionem . De tempore Mosis nihil liquet nisi quod duplicem annum habuere vnum ciuilem , qui à mense Tisri Lunari Autumnali inchoatur, alium Ecclesiasticum à mense Nisan, & Aequinoctio Verno.

XVII.

Quot sunt genera principiorum in arte Chronologica?

Tria ; Authorum fides ; obseruationes cæle-

ftes, maximè Ecclipfes Solis & Lunæ, & Epochæ quædam.

Auctorum fides aliquando adeo certa eft, vt ftolidus effet, qui de eâ dubitaret, nec ratione, fed verberibus edocendus; vt Xerfem veniffe in Græciam, Romam à Gallis captam effe, Iulium Dictatorem cæfum in Senatu, de quibus nemo vnquam dubitauit. Quo pertinet illud tritum, & tralatitium S. Auguft. l. 13. de Ciu. c 3. *Conditam Romam tam certum habeo in rebus humanis, quam Conftantinopolin, cum Romam viderim oculis meis, de illa vero nihil nouerim, nifi quod aliis teftibus credidi.* Quæ quidem fides eo firmior, quo pluribus, & melioribus teftibus innititur, & qui me fallere nec voluerint nec potuerint. De fcriptoribus autem profanis tenendum eft illud principium Auguftini l. 18. de Ciuit. Dei c. 40. *Nos in noftræ Religionis hiftoria, fulti authoritate diuina quidquid ei refiftit non dubitamus effe falfiffimum, quomodolibet fefe habeant cætera in fæcularibus litteris.*

Ecclipfes, ortufque & occafus fiderum à fcriptoribus confignati, valent etiam plurimum ad dignofcendos temporum characteres, quos magno ftudio indagauit, & adnotauit Petauius. Verbi caufa, fcio accuratiffimè annum primum Belli Peloponnefiaci: quia in hoc Bello notat Thucydides diligentiffimus fcriptor tres Ecclipfes, primam Solis anno belli huius primo; alteram item Solis, anno eius octauo; tertiam denique Lunæ anno 19. Atqui nullus affignari poteft annus in quo hæc omnia fic poffint ordinari, nifi annus ante Chriftum 431. Olymp. 87. an. 2. Vrb. cond. 323. Aeræ Nabonaffaris 318. Mundi 3623. Periodi Iulianæ 4283.

Epochæ denique funt aliqua tempora certa ab omnibus, aut plerifque Chronologis admiffa, & quæ in controuerfiam venire vix folent; aut certè quæ femel ftatuta reliqua ad fe trahunt. Dicitur autem Epocha, vel Epoche ab

ἐπο-

ἐποχὴ, id est *inhibitio*, quod de eâ dubitari prohibeatur; vel quod tempora quasi reprimat, vt in iis Chronologus immoretur, & quasi subsistat ad ἐπέχω id est *inhibeo*, vel *reprimo*.

XVIII.

Quanam sunt pracipua Epocha?

Eæ vel sunt ante Christum, vel post Christum natum. Ante Christum; vel sunt *Sacra* nempe ex sacris Bibliis deprompta; vel *profanæ* hoc est, vel *Graca*, vel *Romana*; has tibi per Synopsin proponimus.

	EPOCHÆ SACRAE.	ANNI. Mūdi.	Per. Iul.
I.	Diluuium Noëmi.	1656.	2256.
II.	Confusio linguarum.	1878.	2478.
III.	Abrahami Natales.	2039.	2639.
IV.	Εἴσοδος Israëlis.	2329.	2929.
V.	Ἔξοδος Israëlis.	2544.	3144.
VI.	Templi Fundamenta.	3023.	3623.
VII.	Captiuitas Iudaica.	3446.	4046.
VIII.	Solutio Captiuitatis.	3516.	4116.
IX.	70 Hebdom. Danielis initiū.	3601.	4201.
X.	Profanatio Templi ab Epiph.	3886.	4486.

	EPOCHÆ GRÆCÆ.	ANNI. Mundi.	
I.	Ogygis Diluuium.	2292.	
II.	Deucalionis Diluuium.	2540.	
III.	Idæ montis deflagratio.	2613.	
IV.	Raptus Ganymedis.	2678	
V.	Persei Expeditio.	2693.	
VI.	Ilium conditum.	2727.	
VII.	Argonautarum Expeditio.	2791.	
VIII.	Troiæ ἅλωσις	2870.	
IX.	Heraclidarum reditus.	2950.	
X.	Ionica Migratio.	3010.	
XI.	Lycurgi Tutela seu Ἐπιτροπεία	3170.	
XII.	OLYMP. seu anni Iphiti.	3278.	OLYMP.
XIII.	Æra Nabonassaris.	3307.	8. 2.
XIV.	Initium Cyri.	3516.	60. 3.

Xer-

XV.	Xerſis fuga è Græcia poſt pugnam ad Mycalem.	3575.	75. 2.
XVI.	Bellum Peloponneſiacum.	3623.	87. 2.
XVII.	Captæ Athenæ à Lyſandro.	3650.	94. 1.
XVIII.	Pugna Leuctrica.	3683.	102. 2.
XIX.	Pugna ad Cherroneam.	3716.	110. 3.
XX.	Mors Philippi.	3718.	111. 1.
XXI.	Periodus Calippica.	3724.	112. 3.
XXII.	Mors Alexandri Magni.	3730.	114. 1.
XXIII.	Æra Seleucidarum ſeu Imperii Græcorum.	3742.	117 1.
XXIV.	Æra Antiochena.	4006.	183. 1.

ROMANÆ EPOCHÆ.

		Mundi.	*Vrban.*
I.	VRBS CONDITA.	3301.	*Cond.*
II.	Regiſugium.	3545.	245.
III.	Roma capta à Gallis.	3664.	364.
IV.	Bellum Samniticum.	3711.	411.
V.	Bellum Pyrrhi.	3774.	474.
VI.	Bellum I. Punicum.	3790.	490.
VII.	Bellum II. Punicum.	3836.	536.
VIII.	Bellum III. Punicum.	3905.	605.
IX.	Bellum Iugurthinum.	3943.	643.
X.	Bellum Mitridaticum.	3960.	660.
XI.	Annus Iulianus.	4009.	709.
XII.	Æra Hiſpanica.	4016.	716.
XIII.	Actiaca Victoria.	4023.	723.
XIV.	Anni Auguſtorum.	4027.	727.

CHRISTIANÆ EPOCHÆ.

		An.Chr.	*Mundi.*
I.	NATALIS CHRISTI.		4053.
II.	Paſſio Chriſti.	33	4086.
III.	Excidium Hieroſolymæ *à Tito*.	70.	4123.
IV.	Æra Martyrum, *ſeu Diocletiani*.	284.	4337.
V.	Conſtantinopolis dedicatio.	330.	4383.
VI.	Obitus S. Martini.	401.	4454.

Roma

VII.	Roma capta à Barbaris.	410.	4463.
VIII.	Initium Regni Francici.	420.	4473.
IX.	Ægira Arabum.	622.	4675.
X.	Æra Iezdezirdis.	632.	4685.
XI.	Imperium Occidentale *à Carolo Magno.*	801.	4854.
XII.	Bellum sacrum primum *Godefridi Bulionij.*	1095	5148.
XIII.	Constantinopolis capta *à Francis.*	1204.	5257.
XIV.	Primum Iubilæum, *à Bonifacio 8.*	1300.	5353.
XV.	Constantinopolis Turcica.	1453.	5506.
XVI.	Synodus Tridentina *inchoata.*	1546.	5599.
XVII.	Anni Francici initium *à Kal. Ianuarij.*	1564.	5617.
XVIII.	Annus decurrens.	1660.	5715.

XIX.

Quinam anni potissimum in Chronologiis prænotantur? & quomodo ex se inuicem inueniri queunt?

1. ANNI PERIODI IVLIANÆ procedunt annis 660 ante mundi initium.
2. ANNI MVNDI ante Christum 4053.
3. OLYMPIADES 23. Annis ante Vrbem conditam.
4. ANNI VRBIS CONDITÆ cum anno Mundi 3300. comparantur, cum Olymp. an. 23.
5. ANNI NABONASSARIS cum 7. Vrbis conditæ & cum Olympiadis octauæ anno 1. concurrunt.
6. ANNI IVLIANI annis 45. Christi Æram præcurrunt.
7. ANNI CHRISTI in annum Mundi. 4054. Vrb. cond. 754. Nabonassaris 749. Iul. 46. Periodi Iulianæ an. 4654. cadunt.

Ita-

Itaque *anni Mundi*, *& Periodi Iulianæ* inueniri poſſunt ex ſe inuicem additis, aut detractis annis 660

Anni *Vrbis conditæ*, & *Mundi* item ex ſe inuicem agnoſci poſſunt additis, aut detractis 3300.

Anni *Olympiadum* & *Vrbis conditæ*, detractis, aut additis annis 23.

Anni *Nabonaſſaris*, & *Olympiadum* dignoſcuntur ex ſe inuicem additis aut ſubtractis annis 30. Cum annis *Vrb. cond.* componuntur adhibitis, aut ablatis annis 6. ſolidis.

Anni *Chriſti* à *Iulianis* ſuperantur annis 45. hos ſi addideris vel dempſeris alterutros annos habebis.

Anni *ab Orbe condito*, & *à Chriſto nato*, additis, aut detractis annis 4053. quibus inter ſe diſiungi certum eſt, intelliguntur.

Eodem modo omnes Epochæ inter ſe comparatæ, ex ſe inuicem poſſunt indagari.

XX.

Quot numerari ſolent mundi ætates? Septem.

PRIMA decurrit ab *ortu Mundi*, ad Diluuium Noëmi, annis 1656.

SECVNDA ducitur ab Diluuio Noëmico, & in Abrahami natiuitate quieſcit poſt 382.

TERTIA ab Abrahami ortu ad Exodum, & Moſaicam legem attenditur, 505.

QVARTA ab Exodo, ad fundamenta Templi Salomonici progreditur annis 480.

QVINTA à fundato Templo ad Cyri Imperium extenditur per annos 493.

SEXTA à Cyro ad Chriſti Natales numerat annos 538.

SEPTIMA eſt adhuc in curſu à Chriſto Nato, nec terminabitur, niſi vltimis Comitiis generalibus mundi, & *Octaua* ætate quæ erit ſempiterna.

PARS

PARS ALTERA ANTILEGOMENA CHRONOLOGICA, SEV PRÆCIPVÆ DIFFICVLTATES CHRONOLOGICÆ CONTROVERSÆ.

QVÆSTIO I.

Vtrum numerus annorum, qui ab orbe condito defluxerunt accuratè reddi possit?

ID aliqui credunt, & ita putant initos esse in Patriarcharum ætate numeros, vt si quid in vnius ætate residui esset, alteri assignaretur. Et vero, inquiũt *fide intelligimus, κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας Verbo Dei aptata esse sæcula.*

Existimo nihilominus certò pronunciari non posse, & *κατ᾽ ἀκριβὲς* quot anni in Patriarcharum ætate defluxerint: Id enim primo distinctè asserit Theophilus Antiochenus lib. 3. Antolichi, vbi negat accuratè cognosci antiquas illas Patrum ætates *διὰ τὸ μὴ ἀναγεγράφθαι ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τοὺς ἐπιτρέχοντας μῆνας καὶ ἡμέρας quia nõ sunt annotati in libris Sacris menses,*

ſes & dies. Præterea quandoque Scriptura vtitur numero pleno pro facto; & vt eos omittam locos, qui ex aliis ſcripturæ locis poſſunt intelligi, & agnoſci diſtinctius, nonne dicitur 5. Geneſeos, Noëmus natus anno quingentos iuſſus Arcam fabricare: vbi tamen S. Auguſtinus lib. 15. de ciuitate Dei cap. 24. numerat tantùm 480. & viginti annos hic eſſe additos credit, quia numerum plenum, integrumque frangebant. Sed quis expediet difficultatem de Codicibus Græcis, Hebræis, Latinis, quam SS. Patres inſolubilem vocant. Nam 70. Interpretum verſio magnæ olim, & primæ in Eccleſiâ authoritatis ab Adamo ad Mathuſalemum ſingulis Patriarchis ſingulas annorum centurias attribuit, quas Hebræi codices, & vulgata iiſdem adimunt. Qui enim anni tribuuntur Mathuſalemo apud eoſdem 70. vitioſos eſſe mihi certum eſt, & correctione dignos, cùm eius vitam vltra Diluuium extendant, & plures quam homines octo ex aquis illis vltricibus ſaluos eſſe velint; aduerſus Sancti Petri Epiſt. 1. cap. 3. doctrinam. Neque tantùm 70. illi Seniores producunt priorem Patriarcharum vitam, ſed & poſteriorum à Diluuio, quibus & inſerunt Cainam, de quo tamen vulgata, & Hebræa tacent. Ex quibus cum exurgant ἄπορα vnde te expedire nequas, quæcumque ex iis deduces ad ſeriem Chronologicam, erunt στοχαστικὰ, non ἀποδεικτικά.

Ad propoſitas objectiones. Reſp. 1. ordinationem illam ſæculorum, de quâ loquitur Paulus, propriè intelligi & ad literam de conſtitutione mundi. Deinde quod addere poſſunt in hac annorum diſtributione ſcripturam non plus habituram fidei, quam Hiſtoriam Herodoti atque Thucydidis, nulla eſt comparatio: nam Herodotus, & Thucydides in annis putandis labi poſſunt, ſcriptura non item; prætermiſit autem menſes, hebdomadas, atque dies, quia popu-

pulari

pulari modo loqui voluit. Cum enim alicuius vitam proponimus, annis appellatis, menses omittere solemus, & dies, ne scrupulosiùs accurati videamur.

QVÆSTIO II.

De Cainam Iuniore an sit Patriarchis adnumerandus?

HEbrei codices, quibus vulgata subscribit Salam faciunt Arphaxadi filium: at septuaginta Interpretes interijciunt inter vtrumque *Cainam*, quem vulgò *Iuniorem* vocant, ad discrimen alterius *Cainan* filij Enos ante diluuium. S. quoque Lucas texens Genealogiam Seruatoris hunc Cainan eodem quo Septuaginta statuit oco. In eo itaque posita difficultas, quibus sit potior adhibenda fides.

DICO mihi videri Cainan illum Iuniorem retinendum esse, omissumque in textu Hebræo, & vulgatâ, reponendum esse ex S. Luca: quemadmodum omissi quatuor Reges in Genealogia Christi à Matthæo, resumuntur ex libris Regum. Est enim gemina, & similis difficultas, ac proinde par debet esse responsio. Et verò cum argumentum affirmans præualeat neganti; quid est cur hoc obtrudatur, cum illud sit ad manum? Non inuenitur in Genesi; esto: sed reperitur apud Lucam, qui non miuùs verè loquutus est quàm Moses. Quod autem dicunt hunc etiam Cainan non extare in antiquis Lucæ exemplaribus; id primus, quod sciam, dicere ausus est gregalis Caluini Theodorus Beza, qui in opinionem suam nimis credulos Orthodoxos pertraxit; quasi aliquâ apud homines fide dignus esset, qui diuinam ejurasset. Cainam ergo hunc retinemus, cum multis eruditis, cuius patrem, filium, annos habemus ex Septuaginta Interpreti-

pretibus; quibus cum adstipuletur Lucas, nefas est tot testibus derogare fidem.

QVÆSTIO III.

Quo ætatis anno Thare genuerit Abrahamum, anno 70. an. 130?

OPinionem de annis 70.tantùm faciunt probabilem, meo judicio, Sancti Hieronymus, & Augustinus: qui quamuis fundamentum oppositæ sententiæ de 130. insolubilem nodum duxerint, hunc nihilominus soluere vtcumque conati sunt. Quæ enim rationes pro annis 70. proferri solent, non difficulter expediuntur.

EXISTIMO igitur, contra quod aliàs senseram, Abrahamum ortum esse anno 130.Patris sui Thare, & hac ratione cum multis magnis viris innitor. Attigerat ætatis annum 75. Abrahamus cum sepeliit patrem; obiit autem pater Thare ætatis suæ 205. ex quibus si detrahas 75. supererunt 130. igitur hoc ætatis anno 130.Thare genuit Abrahamum non 70. Assumptio est Geneseos cap.11. versu vltimo: *Et facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum & mortuus est in Haran.* Difficultas ergo tota circa propositionem vertitur, quæ sic probatur. Moses Geneseos 12. vers. 4. *Egressus est itaque Abrã sicut præceperat ei Dominus, & iuit cũ eo Loth. Septuaginta quinque annorum erat Abram cum egrederetur de Haran, tulitque Sarai vxorem suam, & Loth filium fratris sui, &c.* quæ verba quasi enarrans, & explicans S. Stephanus Act.7. vers.4. *Tunc exijt de terra Chaldæorum, & habitauit in Haran. Et inde postquã mortuus est pater eius, transtulit illum in terram istã* &c. Quæ verba clarissima vt confundant aduersarij, duas confingunt peregrinationes

tiones Abrahami, aiuntque de prima locutum Mosem, de altera ſanctum Stephanum. Oſtendo igitur tranſitus duos illos Abrahami eſſe fictitios, ac primum falſum eſſe, & cum ſecundo confundendum. Tum abiit ex Haran patre demortuo, & ætatis ſuæ 75. Abrahamus cum filium non haberet; at in ſecundo tranſitu jam genuerat *Iſaacum*, igitur ſecundus ille tranſitus nullus eſt. Sic enim Stephanus de hac peregrinatione loquens, factâ mortuo Thare, verſ. 5. *Et nō dedit ei hæreditatem in ea, nec paſſum pedis; ſed repromiſit dare illi eam in poſſeſſionem, & ſemini eius poſt ipſum, cùm non haberet filium.* Quæ adeo certa ſunt, vt mirum ſit aliquos reperiri, qui in iis tricari velint. Opponunt tamen; eodem modo loquitur ſcriptura de anno quo genitus eſt Abraham ex Thare, quo modo loquutus eſt de anno quo reliqui Patriarchæ nouem genuerunt filios ſuos. *Vixit Reu* 32 *annis, & genuit Sarug*, &c. *Vixit* 30. *annis Sarug, & genuit Nachor*, &c. *Vixit Nachor viginti nouem, & genuit Thare*, &c. *Vixitque Thare* 70. *annis & genuit Abram, Nachor, & Aran*, &c. Sed nonne magnum diſcrimen agneſcunt? Nam in reliquis generationibus vnus filius proponitur, Thare autem tres genuiſſe, & ex iis Aran quem Thare primogenitum fuiſſe ex Auguſtino, & aliis patribus non malè conficit Torniellus. Fatemur igitur hoc anno Thare 70. genitum Aran; anno autem 130. patris ortum eſſe Abrahamum. Cur autem diſtinctiùs de natiuitate tanti Patriarchæ non ſit locutus Deus, noſtrum non eſt cum Deo expoſtulare. Omitto quam obſcurè locutus eſſet S. Stephanus, agens tamen quodammodo interpretem Moſis, ſi duos illos tranſitus confudiſſet, quam intuliſſet in codices ſacros παραστροφὴν, vtique à legis Doctoribus, auditoribus ſuis, non ferendam. Prætermittam quomodo Abrahamus neſcierit Nachoris ſobolem? cur non conciliarit tum nu-

ptias

ptias Isaaici, aut certè de iis non cogitauerit. Cur earum mentionem non fecerit Eliezeli vernæ suo, quando misit eum in Mesopotamiam, vt quæreret Isaaco vxorem. Qui plura volet legat Labeum in actuario Concordiæ suæ Chronologicæ excursione 8. & huic aduersantem Petauium Rationarij temporum parte 2. lib 2. cap.3. apud quos reperias quæcumque ab vtrâque opinione de annis 70. aut 130. dici confingique possunt.

QVÆSTIO IV.

De mora Israelitarum in Ægypto.

TRia aut quatuor scripturæ loca difficilem hanc quæstionem reddunt, hîc breuiter expendenda.

Primus locus habetur ad Galatas cap.3. v. 17. *Hoc autem dico testamentum confirmatum à Deo, quæ post quadringentos, & triginta annos facta est lex*, &c.

Alter habetur Geneseos 15. vers 13. *Dictumque ad eum* (Abrahamum) *scito prænoscens quod peregrinum futurum sit semen tuũ in terra non sua, & subjicient eos seruituti, & affligent quadringentis annis.* Quod repetitur quasi depromptum ex hoc loco, Act. 7. vers. 6. *Locutus est autem ei Deus quia erit semen tuum quasi accola in terra aliena, & malè tractabunt eos annis quadringentis, & gentem cum seruierint judicabo ege dixit Dominus, & post hæc exibunt, & seruient mihi in loco isto.*

Tertius denique locus legitur, Exodi 12. vers. 40. *Habitatio autem filiorum Israel, qua manserunt in Ægypto fuit quadringẽtorum triginta annorum, quibus expletis, eadem die, egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti*

Duobus potissimum his locis Geneseos, & Acto.

Actorum quidam permoti quadringentos annos assignarunt commorationi Israëlitarum in Aegypto, à tempore quo Iacob eò venit inuitatus à Iosepho. Quod cum dictum esset incautiùs à Genebrardo, inuenti sunt aliqui, qui propugnare vellent, quod ipse viuens non defenderet. Hæc autem sententia ita conuellitur. Caath auus Mosis cum Iacobo venit in Aegyptum, vti constat ex Genes. 46. vers. 11. Ille vixit annis 133. Exod. 6. vers. 18. Aram filius Caath pater Mosis vixit 137. Ibidem vers. 20. Moses erat 80. annorum cum Pharaonem alloquutus est. At 133. 137. & 80. In vnum ducti conficiunt tantum 350. ex quibus deducendi anni patrum quando genuerunt, & anni Caath quando venit in Aegyptum. Ergo 400. anni commorationis in Aegypto sacris codicibus aduersantur.

Primus ergo locus Pauli intelligitur dè promissione factâ Abrahamo anno ætatis 75. à quo ad Exodum anni 430. exactè decurrunt.

Alter locus Geneseos de ortu Isaaci accipi debet, de quo sub initium capitis sermo: at inde ad Exodum 400. anni præcisè numerantur

Tertius locus plus difficultatis habet in Hebræo textu, & in vulgatâ, sed nullam in textu 70. Seniorum, qui sic legunt. *Habitatio filiorũ Israel, qua inquilini in terra Aegypti, & in Chananaa fuerunt, tam ipsi quam eorum patres fuit annorum quadringentorum triginta.* Quæ quidem vt Pauli ad Galatas verbis mirificè concinunt, ita ad promissionem factam Abrahamo ætatis suæ 75. nullo negotio aptari queunt. Quod autem objiciunt hic incredibilem hominum multitudinem, cui procreandæ plus temporis exigitur, irridetur ab omnibus, qui singularem in eâ fœcunditate Dei liberalitatem agnoscunt.

QVÆ-

QVÆSTIO V.

An annis quadringentis ab exitu Israelis ex Ægypto, seu lege data per Mosem locata sint Templi Salomonici fundamenta?

HAnc difficultatem soluere videtur distinctissimè Scriptura lib.3. Regum statim initio capitis 6. *Factum est quadringentesimo, & octogesimo anno egressionis filiorum Israel de terra Ægypti, in anno quarto, mense Zio (ipse est mensis secundus) Regni Salomonis super Israel, ædificari cœpit domus Domino.* Atenim hîc obseruandum Sixtina Biblia aliter legere, quemadmodum & legit Seuerus Sulpitius Iuliodunensis Presbyter: neque enim scribunt anno *quadringentesimo octogesimo*, sed *quadringentesimo quadragesimo*, hoc est minùs annis quadraginta quàm vulgata. Quæ duo tamen conciliari possunt, si dixerimus *octogesimum* annum sumi ab egressu de Aegypto, *quadragesimum* ab ingressu in Chananitidem, quemadmodum nonnumquam vsurpatur in Scripturâ: vt Deuteronomij cap.4.vers. 45. & 46. *Et hæc testimonia, & ceremoniæ, atque iudicia quæ locutus est ad filios Israel, quando egressi sunt de Ægypto trans Iordanem, &c.*

Vt autem qui à veritate recedunt numquam inter se concinunt: Ita factum vt qui clarissimum hunc tertij Regum locum deseruerunt, in diuersas pugnantesque abirent sententias. Iosephus enim, & Melchior Canus 592. annos numerant: Serrarius 680: Sigonius in Sulpitium Seuerum 588: Chronicon Alexandrinum, seu Fasti Siculi 630: Clemens Alexandrinus plures 520: Petauius 520: Alij 574; Alij 599. Quantò satiùs esset cum Dio dicere 480. His enim verbis apertissimis constantissimè putamus ad hærescendum.

At-

Atenim, inquiunt qui nobis aduersantur, separandi sunt anni seruitutis, ab annis Iudicum. Vnde id habent? Quia, aiunt, *terra* dicitur *quieuisse*, & tempore illorum Iudicum terra non quieuit furentibus bellis, & hoste vastitatem inferente. Verum enim verò an toto Iudicum tempore *terra quieuit?* vt terra dicatur quieuisse, nonne satis est aliquo tempore quieuisse? Quod & ipse sacer Textus videtur insinuare. Cum enim dixisset de Iabino Chananæo Iudic. 4. vers. 3. *Per viginti annos vehementer oppresserat eos*: tum adiungit sequenti versu 5. *Erat autem Debora Prophetis vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore.* Ergo tempore Iudicum Seruitus Israëlitas opprimebat. Quod si verum est de hac seruitute, cur & non de aliis? Cur enim Petauius Mesapotamenam excludit temporibus Othonielis? Moabiticam præfecturâ Aod? Sicut & Madianiticam Gedeonis? Cur Ammoniticam inserit temporibus Iair? Philistinam aliquot Iudicum annis. Maneant igitur 480. illi anni sic putati inter Iudices quos appellat Scriptura, vt nulli redundent, nulli desint, ab exitu de Aegypto; aut 440. ab irruptione in Palæstinam (nihil enim interest; & hoc pacto varietas codicum defenditur) neque leuibus difficultatibus, quæ nec Scaligerum, nec ejusdemmodi audaces criticos, pugnaces alioquin homines terruerunt, nos abripi patiamur.

QVÆSTIO VI.

Quandonam inchoentur anni septuaginta captiuitatis ab Hieremia prænunciata? quandonam finiantur?

De initio captiuitatis huius Iudaicæ tres vulgò proponuntur opiniones, quæ ma-

gnos omnes vindices habent, & propugnatores.

PRIMA est Petauij, Gordoni, Tirini, & aliorum quorunmdam, qui eam desumunt ab anno 4. Ioachini, & 1. Nabuchodonosoris.

SECVNDA est Caietani, Genebrardi, Scaligeri, ab eo tempore, quo Iechonias abductus est Babylonem, eique substitutus Sedecias.

TERTIA denique communissima est reliquorum Scripturæ Interpretum, qui eam constanter desumunt, à vastitate Hierosolymitanâ, & incendio Templi per Babylonios, quæ opinio literis sacris longè meliùs accinit, quam aliæ duæ præcedentes.

Primus Scripturæ locus quo se tuetur hæc opinio desumitur ex Hieremiæ cap. 25. vbi hæc desolatio pronunciatur *vniuersa* versu 11. *Et erit vniuersa terra in solitudinem, & in stuporem, & seruient omnes gentes istæ Regi Babylonis septuaginta annis*. At contigit tantùm vt vniuersa terra desolaretur, & omnes gentes seruirent, excisâ vrbe incensoque templo; Igitur hinc deducendum principium 70. annorum. Præterea docet vates hæc euentura, vbi *Rex Ægypti de calice biberit*, & populi quos hic enumerat victi fuerint; at id factum dumtaxat inflammato Templo, & capto Sedeciâ.

Alter locus depromitur ex lib. 2. Paral. cap. 36. versu 19. *Incenderunt hostes domum Dei, destruxeruntque murum Hierusalem, vniuersasque turres combusserunt, & quidquid pretiosum erat demoliti sunt. Si quis euaserat gladium ductus est Babylonem, seruiuit Regi, & filiis eius, donec imperaret Rex Persarum, & compleretur sermo Domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra Sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit Sabbatum, vsque dum complerentur septuaginta anni*. Igitur hæc Sabbata, & 70 annorum desolatio sumitur ab incensâ domo Domini, & destructis Hierosol.

De-

Denique Hieremias Epistolâ qua denunciat Iudæis sub Sedeciâ captiuitatem habeturq; vltimo capite Prophetiæ Baruch vers. 1. & 2. Ita loquitur. *Abducemini in Babyloniam captiui à Nabuchodonosor Rege Babyloniorum, &c. eritisque ibi annis plurimis, & temporibus longis, vsque ad generationes septem; post hoc autem educam vos in pace.* Hic autem, omnium Interpretum iudicio, *per generationes septem* intelliguntur septem annorum decades, seu anni 70. Igitur à capto Sedeciâ hi anni 70. decurrunt.

Quid ad hæc tam *ἀποδεικτικὰ* aduersarij? Dicuntur hi anni, inquiunt, 70. Desolationis, quia intra illos contigit desolatio. Ridiculè. Assume enim centum annos, assume ducentos, intra illos contigerit desolatio, ideone dicentur centum, vel ducenti anni desolationis. Sed prætereà nihil dicunt, nam Hieremias tempore Ioachini præcinit Iudæis in pœnam contumaciæ 70. annorum captiuitatem; sub initium enim capitis; *Quod factum est ad Hieremiam de omni populo Iuda in anno 4. Ioachim.* Et postea versu 11. *& seruient omnes gentes istæ Regi Babylonis 70. annis:* Igitur tum non erat inchoata septuagenaria desolatio.

QVÆSTIO VII.

De Olympiadibus.

VT hîc omittam primam Olympiorum certaminum institutionem ab Hercule, duo numerantur initia Olympiadum.

Primum conjungitur cum anno *τῆς ἐπιτροπίας*, seu Tutelæ Lycurgi annis post Troiam euersam 300. ante Olympiadem in quâ fuit victor Coræbus 108. Id est anno Mundi 3170. Meminerunt huius Principij Olympiadum Aristo-

demus Elienſis, & Polybius apud Euſebium; traduntque viginti ſeptem Olympiadas totas ad Coræbum vſque decurriſſe, ſed ſub initium 28. victorem hunc fuiſſe renunciatum, ac tum primum nomina Olympionicarum notari conſueuiſſe. Quin etiam eos annos Iphitæos vocant bonæ notæ ſcriptores, cum Iphitus Lycurgi σύγχρονος fuerit; cujus etiam ſententiæ authorem Plutarchus laudat Ariſtotelem. Vulgò tamen Iphitæi anni ſequenti Olympiadum initio tribuuntur.

Alterum ergo idque receptiſſimum principium à Corœbo victore in ſtadio ducitur, ex quo Olympiades, tempus in Græcia celebratiſſimum defluxerunt. Dictæ ſunt ab vrbe Olympiâ Piſâ, in Elide; & celebrabantur ad Alphæum fluuium, magno totius Græciæ concurſu quarto quoque anno abſoluto. Quare cum ſingulis Olympiadibus aſſignantur anni quinque, tum computantur extrema: Hos autem ludos, vel inſtituit, vel potiùs reparauit Iphitus Rex Elidis ex genere Herculis, circa ſolſtitium Æſtiuum: Itaque Olympiadum anni non conueniunt cum anno Romano, à Kalendis Ianuarij, vnde ſæpe natus error.

Hic porrò annus primus Olympiadum ſeu Iphitæus ab ἁλώσει Troiæ 408. annis diſiungitur & ante Romam conditam ex computo Varroniano annis 22. caditque ſine dubio in annum ante Chriſtum 776. inchoatum, & 777. abſoluendum, ac proinde ex noſtro calculo in annum Mundi 3278. Is autem annus demonſtratur ex Thucydidæis Ecclipſibus quarum meminimus in Elementis Chronologiæ, quæſtione 17. & ex illuſtriſſimo loco Cenſorini; de quibus vide Petauium in Doctr. Temp. & Rationario; ſed diſtinctiùs in libello Gallico quem inſcripſit *Lydium lapidem* aduerſus delirum, ineptumque Chronographum, vbi hoc caput de Olympiadum annis magis eruditè tractari nequit.

QVÆSTIO VIII.

De Anno Vrbis conditæ, siue de Romanis Palilibus.

DE anno Vrbis conditæ, duæ celebriores eruditorum opiniones pro erri solent.

PRIMA est Verrij Flacci, & Fastorum Capitolinorum, qui sunt quasi acta publica: hæc autem vrbem conditam ponit anno 4. Olympiadis sextæ exeuntis.

ALTERA longè illustrior vtpote Imperatorum calculo sæpe firmata, & adhibita semper in sæcularibus, ludis est M. Varronis, viri sui temporis vndecumque doctissimi. Is vrbis conditum rejicit in annum tertium ejusdem Olymp. seu annum Iphiti 23.

Quò autem anni huius tempore Vrbs statuta sit, dubitatur: Nam Palilia sub finem Aprilis edebantur, celebrata in honorem nascentis Vrbis. At Tarutius Firmanus qui Vrbis Genethliacas rationes confecit, ait eam Octobri mense conditam: cui & accinit Manilius lib. 4. *Hesperiam sua Libra tenet, qua condita Roma.*

Annus autem conditæ Vrbis colligitur ex variis Ecclipsibus, quarum celebratissima est Lunæ quæ contigit nocte eius diei, quo debellatus est Perses, & quam Sulpitius Gallus Tribunus Militum, jubente Paulo Aemilio pro concione exposuerat, tempore æstiuo. Ea autem contigit nocte inter 21. & 22. Iunij. Hæc autem ex tabulis Astronomicis cadit in annum ante Christum 168. quod planè conuenit Varronianæ supputationi, & annum Vrbis conditæ rejicit in annum ante Christum 753. Olympiad. VI. annum 3. Mundi 3301. Periodi Iulianæ 3901.

QVÆSTIO IX.

De Æra, seu Epocha Nabonassaris.

QVis fuerit iste Nabonassar non est facilè statuere. Neque enim est Salmanassar, vt demonstrat Petauius; nec (quod turpiori adhuc errore credidit Alexander Polyhistor) Sardanapalus. Suspicatur Petauius hunc Nabonassarum esse Baladan Merodachi patrem, cujus fit mentio 4. Regum cap. 20. aut certè Ilulæum, qui notatur in canone Mathematico Ptolæmei, quem Scaliger edidit. Sanè hîc satiùs est fateri ingenuè te nescire, quàm cum periculo lapsûs vaticinari.

Porrò Aera ista nobilis ex variis Ptolemæi obseruationibus, secundùm eam directis, cadit in annum septimum Vrbis conditæ, & ante Christum natum 747. Olympiad. 8. ann. 2. (hoc est mundi 3307.) Id autem rectè conficit Petauius, & in Doctr. Temp. & in Ration. part. 2. lib. 3. cap. 3. cùm ex Ecclipsibus variis, tum ex illustri loco Censorini. In canone autem Scaligeri jam citato, fit mentio Mardokempadi, qui annis tantùm 26. ab initio Nabonassari remouetur. Videtur is esse Merodach filius Baladan, qui misit legatos ad Ezechiam circa annum 14. Regni ejus, *vt illum interrogarent de portento, quod acciderat super terram*; *ex quo loco Ezechiæ tempora colliges.*

QVÆSTIO X.

In quæ tempora cadat historia Iudithæ.

PRætermissis eâ de re variis opinionibus, vt Eusebij, & qui eum secuti sunt Augu-

guſtini, Bedæ, &c. ſub Canalyſi, Sulpitij Seueri ſub Ocho, Riberæ, & Tornielli ſub Xerſe: Adrichomij ſub Artaxerxe, Mercatoris ſub Dario Hyſtaſpidâ, &c. exiſtimo cum Serrario, Bellarmino, Petauio, aliiſque ſexcentis Iudithæ hiſtoriam ad Manaſſis tempora pertinere, cùm Rex iſte captiuus apud Babylonios detineretur.

Fuit autem Nabuchodonozor, de quo fit mentio in hac hiſtoria, Merodachus, ſeu Mardokempadus Babylonius princeps qui Manaſſem ceperat. Medis tum præerat Arphaxadus, quem Deiocem Petauius, aliique putant; Is Ecbatana condiderat, id eſt repararat, vt etiam tradit Herodotus. Nabuchodonozoris autem nomen ita conuenit Babyloniis, vt etiam Aſſyriis aptaretur, ſicut oſtēdit contra Scaligerum Serrarius. Manaſſes ergo captus ſit à Principe Aſſyrio, ſeu Babylonio regni ſui octauo. Sequenti anno Nabuchodonozor vicerit Deiocem, ſeu Arphaxadum, miſeritque legatos in Syriam, Manaſſis decimo, Nabuchodonozoris 13. venerit in Syriam Holophernes, & ad Bethuliam caput perdiderit ebrius Iudithæ manu. Certè hæc geſta eſſe abſente Rege innuit Scriptura, cujus in hac Hiſtoriâ nulla mentio, ſed tantùm Pontificis, qui Regis abſentis gerebat vices. Captum autem Manaſſem eſſe, & ductum Babylonem catenis vinctum traditur lib. 2. Paralip. cap. 33. at quandiu fuerit in vinculis non adſcribitur. Probabile videtur emiſſum eſſe à Babylonio; quaſi Rex ille liber ſibi futurus eſſet vtilior fœderatus, quam vinctus, & captiuus.

Objiciuntur Achioris verba, ex quibus tum colligitur deſtructum fuiſſe Templum Hieroſolymitanum, in codicibus Græcis ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ αὐτῷ ἐγενήθη εἰς τὸ ἔδαφος. Sed reſponderi poteſt, vel Achiorem ignarum rerum Iudaicarum loqui, vt Gabaonitæ in libro Ioſue; vel hæc de templo non legi ab Hieronymo, qui hunc li-

brum Latinè vertit ex Chaldæo,& à Græcis addita quæ Eusebium & Augustinum induxerunt in fraudem; vel deniq; vt notat Serrarius hæc esse intelligenda de prophanatione, quam à Babyloniis factam esse meritò plerique suspicantur.

Ad reliquas objectiones Heterodoxorum ferè, obserua captum fuisse Manassem à Babylonio Principe, non ab Assyrio Rege: Ignotam tùm Assyriis Hebræam gentem, vtpote tenuem, & quam totam putabant à suis Imperatoribus abductam, & alia quæ apud Bellarminum, & Serrarium leges.

QVÆSTIO XI.

De tempore Estheris, & quis fuerit eius maritus Assuerus?

MVltis maritis pulcherrima hæc mulier apud Scriptores nupsit, Artaxerxi, Ocho, Dario Medo, Cambysi, Dario Hystaspidæ, Xerxi, Artaxerxi Mnemoni, deniq; Artaxerxi Longimano, cui vni videtur relinquenda.

Non fuit Estheris maritus *Artaxerxes Ochus*, alioqui liber Iudithæ non esset in Canone, inquit Iosephus, cum post Esdram, vt asserit, nulli recepti sint Canonici. Et præterea seniores fuissent Esther, atque Mardochæus.

Non *Darius Medus*; quia *Artaxerxes* est Persica vox, non Medica: nec adeo extensum fuit eius regnum, ac Assueri, diuisum in 127. prouincias ab Indiâ ad Æthiopiam.

Non *Cambyses*, quamuis faueat ei nomen: Esdræ enim 1. cap. 4. dicitur Assuerus: at tantùm Cambyses regnauit 7. annis: Assueri legitur Regni 12°. cap. 3. hujus Historiæ vers. 7.

Non *Xerxes*, quidquid Scaliger deblateret, & nos plumbeos, Asinos, Ceritos appellet. Nec enim moramur eum more suo conuiciantem, nec

nec hebraizantem, quasi Xerxes sit Hebræis ξαξάρης, Esther Græcorum & Herodoti Ἄμηστρις, vel Ἄμιστρις, quam Hebræi efferunt *Hesther*. Sed tempora quæ producit bonus ille Chronologus non conueniunt, & aliunde Amestris illa nota est, & genere nequaquam Hebræa.

Non *Darius Hystaspis*; quia hic habuit vxores duas nobis notas neutram Iudæam cũ constet eas Cyri filias fuisse Atossam, & Artistonam.

Non *Artaxerxes Mnemon*, tum quia liber non esset in Canone, vt potè posterior Esdrâ; tum quia Plutarchus qui vitam eius accuratè conscripsit nihil habet quod Estherem sapiat: neque verò vxores eius conueniunt Statira veneno sublata, aut Atossa Persica muliër.

Superest ergo vt sit *Artaxerxes μακρόχειρ*, seu *Longimanus*, & ita Iosephus putat: conuenit etiam Nehemias Iudæus Regis Pincerna, & extera bellè quadrant.

Ad difficultatem de ætate Mardochæi dici potest translatum fuisse non in se, sed in Patre, aut auo, quod est Scripturæ familiare. De Amano *Macedone* etiam difficultas mouetur, quod longè postea Persis noti fuerint Macedones: verum vt arbitror Aman hoc loco dicitur *Macedo*, id est *Peregrinus*, & *Externus*; Itaque nomen gentis non erit: vt apud nos dicuntur Turcæ, qui Turcæ reuera non sunt; & in Oriente Hispani & Angli etiam vocantur Franki. Itaque Macedo idem erit ac *Peregrinus*, aut, si voles idem ac *Occidentalis*. Vide si plura petis Bellarminum, Serrarium, & Petauium, &c.

QVÆSTIO XII.

Quid sint? & vnde incipiant, vbi desinant 70. Hebdomades Danielis?

HÆ septuaginta Hebdomades omnium consensu sunt septies septuaginta decades

annorum, seu quadringenti nonaginta anni quos pariunt septuaginta septies replicati.

Quidam recentes Chronographi, secuti veterem Cronologum Africanum, huc obtrudunt annos Lunares simplices etiam detractis ἐμβολιμαίοις, & qui reddant tantùm annos 475. Sed communiter exploduntur, & videtur propriè, ac populariter Angelus locutus Danieli, de annis Solaribus.

Ait ergo *μεσάζουσι τῆς ἑβδομάδος in dimidio*, seu *dimidia parte* vltimæ *Hebdomadæ*, seu vltimo annorum septennario, ac proinde tertio cum dimidio vltimæ decadis, finem imponendum esse legalibus sacrificiis, quando Christus in cruce moriens exclamabit *consummatum est*. Erit ergo initium hujus Hebdomadis vltimæ principium τῆς κηρύξεως Christi; tum post tres annos euolutos cum dimidio, & post quatuor paschata morietur in cruce Christus: ac denique anno Christi 36. mundi 4090, vltima Hebdomas Danielis terminabitur. Inchoabuntur igitur hæ 70. Hebdomades anno mundi 3600 tolle enim 490, ex 4090. restant 3600. Is autem cadit in annum 20. Artaxerxis Longimani, quo vrbs sancta plenè, perfecteque à Nehemiâ absoluta est, & inde illæ 70. Hebdomades decurrunt. At obserua Regni Artaxerxis principia esse duo, primum quando cum patre regnare cœpit, alterum post parentis obitum. Hic autem 20. annus à primo regni principio debet procedere; Sicque intricatissima difficultas, omnium judicio, non difficiliter expedietur.

QVÆSTIO XIII.

De initio periodi Calippicæ.

Cum videret Calippus insignis Mathematicus minùs aptam esse Methonicam Ennea-dec-

decateridem, vt cursus Lunaris, cum Solari adæquaretur; aliam excogitauit ipse, annorum 76. in quâ nihil penitus commutauit de situ mensium intercalarium.

Hæc autem periodus inchoata est anno, qui secutus est proximè victoriam Alexandri ad Arbella de Dario, celebrem Ecclipsi Lunari: ac proinde ejus periodi exordium cadit in annum 3. Olymp. CXII. Nabonassaris 419. vt eruditè probat Petauius ex quatuor Timocharidis obseruationibus illigatis periodi Calippicæ apud Ptolemæum. Itaque hujus æræ principium conjungitur cum Vrbis conditæ 424. mundi 3724. per. Iul. 4384.

QVÆSTIO XIV.

De Ephoca Alexandrea, seu Philippica.

Dicta est hæc Æra *Alexandrea* quia cadit in obitum Alexandri Magni; nuncupatur autem *Philippica*, ab Astronomis *Philippi Thoth*, quia mortuo Alexandro Magno substitutus est in ejus locum Aridæus Philippi ex pellice filius, quasi Regis larua, à Ducibus, quorum intererat tum aliquem Alexandri successorem renunciari; Is autem Aridæus tum in gratiam patris, dictus est Philippus, & ab eo periodus seu Epoche, vel Æra Philippica. Distat autem à Calippicâ septem annis, sed computatis extremis.

Hæc autem cum incipiat à morte Alexandri qui obiit Olymp. 114. an. 1. mensis Iulij 19. vt demonstrat Petauius; ejus initium est idem annus 1. Olymp. 14. Nabonassaris 425. periodi Iulianæ 4390. vrb. cond. 430. mundi 4730.

QVÆSTIO V.

An annis quadringentis ab exitu Israelis ex Ægypto, seu lege data per Mosem locata sint Templi Salomonici fundamenta?

HAnc difficultatem soluere videtur distinctissimè Scriptura lib. 3. Regum statim initio capitis 6. *Factum est quadringentesimo, & octogesimo anno egressionis filiorum Israel de terra Ægypti, in anno quarto, mense Zio (ipse est mensis secundus) Regni Salomonis super Israel, ædificari cœpit domus Domino.* Atenim hîc obseruandum Sixtina Biblia aliter legere, quemadmodum & legit Seuerus Sulpitius Iuliodunensis Presbyter: neque enim scribunt anno *quadringentesimo octogesimo*, sed *quadringentesimo quadragesimo*, hoc est minùs annis quadraginta quàm vulgata. Quæ duo tamen conciliari possunt, si dixerimus *octogesimum* annum sumi ab egressu de Aegypto, *quadragesimum* ab ingressu in Chananitidem, quemadmodum nonnumquam vsurpatur in Scripturâ: vt Deuteronomij cap. 4. vers. 45. & 46. *Et hæc testimonia, & ceremonia, atque iudicia quæ locutus est ad filios Israel, quando egressi sunt de Ægypto trans Iordanem, &c.*

Vt autem qui à veritate recedunt numquam inter se concinunt: Ita factum vt qui clarissimum hunc tertij Regum locum deseruerunt, in diuersas pugnantesque abirent sententias. Iosephus enim, & Melchior Canus 592. annos numerant: Serrarius 680: Sigonius in Sulpitium Seuerum 588: Chronicon Alexandrinum, seu Fasti Siculi 630: Clemens Alexandrinus plures 520: Petauius 520: Alij 574; Alij 599. Quantò satiùs esset cum Dio dicere 480. His enim verbis apertissimis constantissimè putamus ad hærescendum.

At-

Atenim, inquiunt qui nobis aduersantur, separandi sunt anni seruitutis, ab annis Iudicum. Vnde id habent? Quia, aiunt, *terra* dicitur *quieuisse*, & tempore illorum Iudicum terra non quieuit furentibus bellis, & hoste vastitatem inferente. Verum enim verò an toto Iudicum tempore *terra quieuit?* vt terra dicatur quieuisse, nonne satis est aliquo tempore quieuisse? Quod & ipse sacer Textus videtur insinuare. Cum enim dixisset de Iabino Chananæo Iudic. 4. vers. 3. *Per viginti annos vehementer oppresserat eos*: tum adiungit sequenti versu 5. *Erat autem Debora Prophetis vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore.* Ergo tempore Iudicum Seruitus Israëlitas opprimebat. Quod si verum est de hac seruitute, cur & non de aliis? Cur enim Petauius Mesapotamenam excludit temporibus Othonielis? Moabiticam præfecturâ Aod? Sicut & Madianiticam Gedeonis? Cur Ammoniticam inserit temporibus Iair? Philistinam aliquot Iudicum annis. Maneant igitur 480. illi anni sic putati inter Iudices quos appellat Scriptura, vt nulli redundent, nulli desint, ab exitu de Aegypto; aut 440. ab irruptione in Palæstinam (nihil enim interest; & hoc pacto varietas codicum defenditur) neque leuibus difficultatibus, quæ nec Scaligerum, nec ejusdemmodi audaces criticos, pugnaces alioquin homines terruerunt, nos abripi patiamur.

QVÆSTIO VI.

Quandonam inchoentur anni septuaginta captiuitatis ab Hieremia prænunciatæ? quandonam finiantur?

DE initio captiuitatis huius Iudaicæ tres vulgò proponuntur opiniones, quæ magnos

gnos omnes vindices habent; & propugnatores.

PRIMA est Petauij, Gordoni, Tirini, & aliorum quorunmdam, qui eam desumunt ab anno 4. Ioachini, & 1. Nabuchodonosoris.

SECVNDA est Caietani, Genebrardi, Scaligeri, ab eo tempore, quo Iechonias abductus est Babylonem, eique substitutus Sedecias.

TERTIA denique communissima est reliquorum Scripturæ Interpretum, qui eam constanter desumunt, à vastitate Hierosolymitanâ, & incendio Templi per Babylonios, quæ opinio literis sacris longè meliùs accinit, quam aliæ duæ præcedentes.

Primus Scripturæ locus quo se tuetur hæc opinio desumitur ex Hieremiæ cap. 25. vbi hæc desolatio pronunciatur *vniuersa* versu 11. *Et erit vniuersa terra in solitudinem, & in stuporem; & seruient omnes gentes istæ Regi Babylonis septuaginta annis*. At contigit tantùm vt vniuersa terra desolaretur, & omnes gentes seruirent, excisâ vrbe incensoque templo; Igitur hinc deducendum principium 70. annorum. Præterea docet vates hæc euentura, vbi *Rex Ægypti de calice biberit*, & populi quos hic enumerat victi fuerint; at id factum dumtaxat inflammato Templo, & capto Sedeciâ.

Alter locus depromitur ex lib. 2. Paral. cap. 36. versu 19. *Incenderunt hostes domum Dei, destruxeruntque murum Hierusalem, vniuersasque turres combusserunt, & quidquid pretiosum erat demoliti sunt. Si quis euaserat gladium ductus est Babylonem, seruiuit Regi, & filiis eius, donec imperaret Rex Persarum, & compleretur sermo Domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra Sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit Sabbatum, vsque dum complerentur septuaginta anni*. Igitur hæc Sabbata, & 70 annorum desolatio sumitur ab incensâ domo Domini, & destructis Hierosol.

De-

Denique Hieremias Epistolâ qua denunciat Iudæis sub Sedeciâ captiuitatem habeturq; vltimo capite Prophetiæ Baruch vers. 1. & 2. Ita loquitur. *Abducemini in Babyloniam captiui à Nabuchodonosor Rege Babyloniorum, &c. eritisque ibi annis plurimis, & temporibus longis, vsque ad generationes septem; post hæc autem educam vos in pace*. Hic autem, omnium Interpretum judicio, *per generationes septem* intelliguntur septem annorum decades, seu anni 70. Igitur à capto Sedeciâ hi anni 70. decurrunt.

Quid ad hæc tam ἀποδεικτικὰ aduersarij? Dicuntur hi anni, inquiunt, 70. Desolationis, quia intra illos contigit desolatio. Ridiculè. Assume enim centum annos, assume ducentos, intra illos contigerit desolatio, ideone dicentur centum, vel ducenti anni desolationis. Sed prætereà nihil dicunt, nam Hieremias tempore Ioachimi præcinit Iudæis in pœnam contumaciæ 70. annorum captiuitatem; sub initium enim capitis; *Quod factum est ad Hieremiam de omni populo Iuda in anno 4. Ioachim*. Et postea versu 11. *& seruient omnes gentes istæ Regi Babylonis 70. annis*: Igitur tum non erat inchoata septuagenaria desolatio.

QVÆSTIO VII.

De Olympiadibus.

VT hîc omittam primam Olympiorum certaminum institutionem ab Hercule, duo numerantur initia Olympiadum.

Primum conjungitur cum anno τῆς ἐπιτροπείας, seu Tutelæ Lycurgi annis post Troiam euersam 300. ante Olympiadem in quâ fuit victor Corœbus 108. Id est anno Mundi 3170. Meminerunt huius Principij Olympiadum Aristo-

QVÆSTIO VIII.

De Anno Vrbis conditæ, siue de Romanis Palilibus.

DE anno Vrbis conditæ, duæ celebriores eruditorum opiniones pro erri solent.

PRIMA est Verrij Flacci, & Fastorum Capitolinorum, qui sunt quasi acta publica: hæc autem vrbem conditam ponit anno 4. Olympiadis sextæ exeuntis.

ALTERA longè illustrior vtpote Imperatorum calculo sæpe firmata, & adhibita semper in sæcularibus, ludis est M. Varronis, viri sui temporis vndecumque doctissimi. Is vrbis conditum rejicit in annum tertium ejusdem Olymp. seu annum Iphiti 23.

Quò autem anni huius tempore Vrbs statuta sit, dubitatur: Nam Palilia sub finem Aprilis edebantur, celebrata in honorem nascentis Vrbis. At Tarutius Firmanus qui Vrbis Genethliacas rationes confecit, ait eam Octobri mense conditam: cui & accinit Manilius lib. 4. *Hesperiam sua Libra tenet, qua condita Roma.*

Annus autem conditæ Vrbis colligitur ex variis Ecclipsibus, quarum celebratissima est Lunæ quæ contigit nocte ejus diei, quo debellatus est Perses, & quam Sulpitius Gallus Tribunus Militum, jubente Paulo Aemilio pro concione exposuerat, tempore æstiuo. Ea autem contigit nocte inter 21. & 22. Iunij. Hæc autem ex tabulis Astronomicis cadit in annum ante Christum 168. quod planè conuenit Varronianæ supputationi, & annum Vrbis conditæ rejicit in annum ante Christum 753. Olympiad. VI. annum 3. Mundi 3301. Periodi Iulianæ 3901.

guſtini, Bedæ, &c. ſub Canalyſi, Sulpitij Seueri ſub Ocho, Riberæ, & Tornielli ſub Xerſe: Adrichomij ſub Artaxerxe, Mercatoris ſub Dario Hyſtaſpidâ, &c. exiſtimo cum Serrario, Bellarmino, Petauio, aliiſque ſexcentis Iudithæ *hiſtoriam* ad Manaſſis tempora pertinere, cùm Rex iſte captiuus apud Babylonios detineretur.

Fuit autem Nabuchodonozor, de quo fit mentio in hac hiſtoria, Merodachus, ſeu Mardokempadus Babylonius princeps qui Manaſſem ceperat. Medis tum præerat Arphaxados, quem Deiocem Petauius. aliique putant; Is Ecbatana condiderat, id eſt repararat, vt etiam tradit Herodotus. Nabuchodonozoris autem nomen ita conuenit Babyloniis, vt etiam Aſſyriis aptaretur, ſicut oſtẽdit contra Scaligerum Serrarius. Manaſſes ergo captus ſit à Principe Aſſyrio, ſeu Babylonio regni ſui octauo. Sequenti anno Nabuchodonozor vicerit Deiocem, ſeu Arphaxadum, miſeritque legatos in Syriam, Manaſſis decimo, Nabuchodonozoris 13. venerit in Syriam Holophernes, & ad Bethuliam caput perdiderit ebrius Iudithæ manu. Certè hæc geſta eſſe abſente Rege innuit Scriptura, cujus in hac Hiſtoriâ nulla mentio, ſed tantùm Pontificis, qui Regis abſentis gerebat vices. Captum autem Manaſſem eſſe, & ductum Babylonem catenis vinctum traditur lib. 2. Paralip. cap. 33. at quandiu fuerit in vinculis non adſcribitur. Probabile videtur emiſſum eſſe à Babylonio; quaſi Rex ille liber ſibi futurus eſſet vtilior fœderatus, quam vinctus, & captiuus.

Objiciuntur Achioris verba, ex quibus tum colligitur deſtructum fuiſſe Templum Hieroſolymitanum, in codicibus Græcis ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἐγενήθη εἰς τὸ ἔδαφος. Sed reſponderi poteſt, vel Achiorem ignarum rerum Iudaicarum loqui, vt Gabaonitæ in libro Ioſue; vel hæc de templo non legi ab Hieronymo, qui hunc li-

brum Latinè vertit ex Chaldæo,& à Græcis addita quæ Eusebium & Augustinum induxerunt in fraudem; vel deniq; vt notat Serrarius hæc esse intelligenda de prophanatione, quam à Babyloniis factam esse meritò plerique suspicantur.

Ad reliquas objectiones Heterodoxorum ferè, obserua captum fuisse Manassem à Babylonio Principe, non ab Assyrio Rege: Ignorant tùm Assyriis Hebræam gentem, vtpote tenuem, & quam totam putabant à suis Imperatoribus abductam, & alia quæ apud Bellarminum, & Serrarium leges.

QVÆSTIO XI.

De tempore Estheris, & quis fuerit eius maritus Assuerus?

MVltis maritis pulcherrima hæc mulier apud Scriptores nupsit, Artaxerxi, Ocho, Dario Medo, Cambysi, Dario Hystaspidæ, Xerxi, Artaxerxi Mnemoni, deniq; Artaxerxi Longimano, cui vni videtur relinquenda.

Non fuit Estheris maritus *Artaxerxes Ochus*, alioqui liber Iudithæ non esset in Canone, inquit Iosephus, cum post Esdram, vt asserit, nulli recepti sint Canonici. Et præterea seniores fuissent Esther, atque Mardochæus.

Non *Darius Medus*; quia *Artaxerxes* est Persica vox, non Medica: nec adeo extensum fuit eius regnum, ac Assueri, diuisum in 127. prouincias ab Indiâ ad Æthiopiam.

Non *Cambyses*, quamuis faueat ei nomen: Esdræ enim 1. cap. 4. dicitur Assuerus: at tantùm Cambyses regnauit 7. annis: Assueri legitur Regni 12°. cap. 3. hujus Historiæ vers. 7.

Non *Xerxes*, quidquid Scaliger deblateret, & nos plumbeos, Asinos, Ceritos appellet. Nec enim moramur eum more suo conuiciantem, nec

nec hebraizantem , quasi Xerxes sit Hebræis ξαξήρης, Esther Græcorum & Herodoti Ἄμηστρις, vel Ἄμιστρις, quam Hebræi efferunt *Hesther*. Sed tempora quæ producit bonus ille Chronologus non conueniunt, & aliunde Amestris illa nota est, & genere nequaquam Hebræa.

Non *Darius Hystaspis*; quia hic habuit vxores duas nobis notas neutram Iudæam cũ constet eas Cyri filias fuisse Atossam, & Artistonam.

Non *Artaxerxes Mnemon*, tum quia liber non esset in Canone, vt potè posterior Esdrâ; tum quia Plutarchus qui vitam eius accuratè conscripsit nihil habet quod Estherem sapiat: neque verò vxores eius conueniunt Statira veneno sublata, aut Atossa Persica muliër.

Superest ergo vt sit *Artaxerxes μακρόχειρ*, seu *Longimanus*, & ita Iosephus putat: conuenit etiam Nehemias Iudæus Regis Pincerna, & extera bellè quadrant.

Ad difficultatem de ætate Mardochæi dici potest translatum fuisse non in se, sed in Patre, aut auo, quod est Scripturæ familiare. De Amano *Macedone* etiam difficultas mouetur, quod longè postea Persis noti fuerint Macedones: verum vt arbitror Aman hoc loco dicitur *Macedo*, id est *Peregrinus*, & *Externus*; Itaque nomen gentis non erit: vt apud nos dicuntur Turcæ, qui Turcæ reuera non sunt; & in Oriente Hispani & Angli etiam vocantur Franki. Itaque Macedo idem erit ac *Peregrinus*, aut, si voles idem ac *Occidentalis*. Vide si plura petis Bellarminum, Serrarium, & Petauium, &c.

QVÆSTIO XII.

Quid sint? & vnde incipiant, vbi desinant 70. Hebdomades Danielis?

HÆ septuaginta Hebdomades omnium consensu sunt septies septuaginta decades

 anno-

annorum, ſeu quadringenti nonaginta anni quos pariunt ſeptuaginta ſepties replicati.

Quidam recentes Chronographi, ſecuti veterem Cronologum Africanum, huc obtrudunt annos Lunares ſimplices etiam detractis *ἐμβολιμαίοις*, & qui reddant tantùm annos 475. Sed communiter exploduntur, & videtur propriè, ac populariter Angelus locutus Daniëli, de annis Solaribus.

Ait ergo *μεσάζοντος τῆς ἑβδομάδος in dimidio*, ſeu *dimidia parte* vltimæ *Hebdomada*, ſeu vltimo annorum ſeptennario, ac proinde tertio cum dimidio vltimæ decadis, finem imponendum eſſe legalibus ſacrificiis, quando Chriſtus in cruce moriens exclamabit *conſummatum eſt*. Erit ergo initium hujus Hebdomadis vltimæ principium *τῆς κηρύξεως* Chriſti; tum poſt tres annos euolutos cum dimidio, & poſt quatuor paſchata morietur in cruce Chriſtus: ac denique anno Chriſti 36. mundi 4090. vltima Hebdomas Danielis terminabitur. Inchoabuntur igitur hæ 70. Hebdomades anno mundi 3600. tolle enim 490. ex 4090. reſtant 3600. Is autem cadit in annum 20. Artaxerxis Longimani, quo vrbs ſancta plenè, perfecteque à Nehemiâ abſoluta eſt, & inde illæ 70. Hebdomades decurrunt. At obſerua Regni Artaxerxis principia eſſe duo, primum quando cum patre regnare cœpit, alterum poſt parentis obitum. Hic autem 20. annus à primo regni principio debet procedere; Sicque intricatiſſima difficultas, omnium judicio, non difficiliter expedietur.

QVÆSTIO XIII.

De initio periodi Calippicæ.

CVm videret Calippus inſignis Mathematicus minùs aptam eſſe Methonicam Enneade-

decaeteridem, vt cursus Lunaris, cum Solari adæquaretur; aliam excogitauit ipse, annorum 76. in quâ nihil penitus commutauit de situ mensium intercalarium.

Hæc autem periodus inchoata est anno, qui secutus est proximè victoriam Alexandri ad Arbella de Dario, celebrem Ecclipsi Lunari: ac proinde ejus periodi exordium cadit in annum 3. Olymp. CXII. Nabonassaris 419. vt eruditè probat Petauius ex quatuor Timocharidis obseruationibus illigatis periodi Calippicæ apud Ptolemæum. Itaque hujus æræ principium conjungitur cum Vrbis conditæ 424. mundi 3724. per. Iul. 4384.

QVÆSTIO XIV.

De Ephoca Alexandrea, seu Philippica.

Dicta est hæc Æra *Alexandrea* quia cadit in obitum Alexandri Magni; nuncupatur autem *Philippica*, ab Astronomis *Philippi Thoth*, quia mortuo Alexandro Magno substitutus est in ejus locum Aridæus Philippi ex pellice filius, quasi Regis larua, à Ducibus, quorum inter erat tum aliquem Alexandri successorem renunciari; Is autem Aridæus tum in gratiam patris, dictus est Philippus, & ab eo periodus seu Epoche, vel Æra Philippica. Distat autem à Calippicâ septem annis, sed computatis extremis.

Hæc autem cum incipiat à morte Alexandri qui obiit Olymp. 114. an. 1. mensis Iulij 19. vt demonstrat Petauius; ejus initium est idem annus 1. Olymp. 14. Nabonassaris 425. periodi Iulianæ 4390. vrb. cond. 430. mundi 4730.

QVÆSTIO XV.

Quid sit Æra Seleucidarum?

NOmen trahit hæc Epoche à Seleuco in Syria Rege, quondam Alexandri Magni Duce. Arabes eam vocant *Terik-dhikain*, seu *Dilkarnaim*, id est, Æram τοῦ Ἀμὶρωτος *Cornigeri*, quomodo Alexandrum Magnum appellant, qui se Iouis Ammonis Cornuti filium putari volebat. Iudæi appellant Æram contractuum, quod eam in suis contractibus adhiberent: in libris Machabæorum dicitur Æra *Imperij Græcorum*, quamquam aliter in primo aliter in secundo libro vsurpetur.

Iam verò Æra ista ducit initium ab anno 12. post Alexandri obitum: quando Seleucus Babyloniâ potitus mortuo Alexandro, & ex eâ fugatus, Antigoni metu, illam cum exiguâ Macedonum manu, fugato Nicanore Antigoni Duce, recuperauit. Et quamquam ex eadem vrbe postea pulsus esset per Demetrium Antigoni filium, reditus tamen primus Seleuci fixit Æram Seleucidarum ad Olympiadem 117. ineuntem, seu ejus annum primum, qui est ab initio Cyri 248. Nabonassaris 437. Ante Christum 312. post Troiæ ἅλωσιν 882. Vrbis conditæ 442. mundi 4742. periodi Iulianæ 5342.

Porro *Imperij Græcorum* duplex initium in Machabæorum libris. Liber enim primus procedit à Nisan seu vere; liber secundus à Tisri sequente seu Autumno: atque ita liber primus anteuertit secundum, non vno anno, sed tantùm mensibus sex, quamuis inter putandum vno anno præuenire videatur. Id autem omissis aliis, ex vno loco conficitur apertissimè. Antiochus Eupator primo Machabæorum Hierosolymam obsedit anno Græcorum 150. qui Sab-

bati-

baticus erat, vt hîc innuitur, & asserit Iosephus. Libro secundo eadem obsidio traditur contigisse anno Imperij Græcorum 149. qui & fuisse dicitur Sabbaticus. Quod stare nequit nisi qui à Tisri numeratus est 149. à Nisan habeatur 150. Vnde multò magis refelles eos, qui mensibus 18. voluerunt librum secundum primo præueniri; quod inde falsitatis conuincitur, quod annus ille libro secundo esset 148. non 149.

QVÆSTIO XVI.

De Æra Antiochena.

INuenitur & alius computandorum annorum character ductus ab eo tempore quo Antiocheni sunt *αὐτονομίαν* consecuti, à Iulio Cæsare victore Pompeij in pugnâ Pharsalicâ, quando inquit Chronicon Alexandr. pag. 438. προετέθη ἐν Ἀντιοχίᾳ τῇ μεγάλῃ ἐλευθερία αὐτῆς *proposita in Antiochia vrbe magna libertas eius*, καὶ πρῶτον ἔτος τῆς πεντεκαιδεκαετηρίδος, ἀπὸ πρώτου ἔτους Γαΐου Ἰουλίου Καίσαρος. *annus primus pentecadecaeteridos ab anno primo Iulij Cæsaris*. Id autem quamquam contigisset 23. Maij vt obseruat idem Chronicon; ductum est nihilominus ejus initium à mense Octobri, vt docet Petauius, videlicet secundum Orientalium morem. Ea autem maxime vtitur Euagrius Historicus, ex quo potissimum hujus Epochæ initium conficitur.

Hæc autem sinè dubio ex putatione Euagri annâ vt pluribus accuratissimè docet Petauius cadit in Olympiadis 183. ann. 1. Vrb. Cond. 706. ante Christum 48 Nabonassaris 701. mundi 4006 periodi Iulianæ 4666.

QVAE-

QVÆSTIO XVII.

De Annis Iulianis.

CAius Iulius Cæsar Dictator ordinaturus Reipublicæ Romanæ perturbatissimum statum, ab anno emendando duxit exordium, quod corruptus is esset, corruptis Pontificum intercalationibus. Itaque adhibito Sosigene insigni Astrologo, & aliis Mathematicis, ad eam formam annum Romanum reuocauit, de quâ diximus in Elementis Chronologiæ Quæsito 5. Id vt faceret annum induxit qui *confusionis* appellatur constantem ex diebus 445. vt notat Censorinus cap 20. de die Natali, quo Kalendis Ianuarij proximis annus emendatus Iulianus, ab Authore dictus, procederet.

Is autem annus est Vrb. Cond. 709. Ante Christum 45. Olymp CLXXXIII. ann. 4. mundi 4009. Nabonassaris 704. cujus Thoth fuit 3. Septembris periodi Iulianæ 4669. Cyclo Solis 21. Lunæ 4. litteræ Dominicales C. B. quando Cæsar 4. iniit Consulatum, vt scribit Censorinus, & Dio huic adstipulatur. Hujus autem anni sedes probatur ex Ecclipsibus sub Augusto, Claudio, Nerone, de quibus consule Petauium.

QVÆSTIO XVIII.

De Æra Hispanica.

VNde id nominis *Æra* deductum sit torsit hactenus frustra Philologos: Apage enim quæ hîc de Ære, seu Tributo Hispani somniant. Meliùs dicetur Æram significare notam numeri, vel computum, aut supputationem quod colli-

colligit ex Nonio Marcello Resendius, & apud eundem Marcellum ex Lucilio. Nec etiam occurrit ratio, cur hæc nota temporis excogitata sit, & huic anno potissimùm affixa: quæ enim ab Hispanis, & Scaligero proferuntur mera somniantium deliria sunt, quæ tam prudenter taceantur, quàm ignorantur.

Iam verò hæc Æra cadit in annum 8. Iulianum qui habuit Coss. Appium Claudium, pulchrum, & C. Norbanum Flaccum, Vrb. Cond. 716. mundi 4016. periodi Iulianæ 4676. quod ex multis Idacij locis, qui maximè eâ vsus est, conficit Petauius. Hunc consule & in Doctr. Temp. & in Rationario.

Obseruabis autem hanc vocem *Æra*, non fuisse Hispanis peculiarem, & addictam; si quidem præfigitur Carthaginiensibus Conciliis, & Gallicis, & passim S. Leonis Epistolis: quæ aliàs Barbara, & exotica, peregrinitatem amisit aliquando, à sequioris æui Scriptoribus vsurpata, pro temporis notâ.

QVAESTIO XIX.

De Augusti principatu, eiusque initio.

QVinque ex Historiâ Romanâ colligi possunt Octauiani principis initia.

PRIMVM ab auunculi sui nece Idibus Martiis anno Iuliano secundo Vrb. condit. 710. mundi 4010. Olymp. 184. ann. 1. Nabonassaris 705. periodi Iulianæ 4670. Tumque Octauianus erat annorum 18. cum 6. mensibus circiter.

SECVNDVM ducitur ab eius Triumuiratu cum M. Antonio & Lepido, qui initus est anno sequenti v. c. 711. mundi 4011. Ex alterutro horum principiorum Augusto tribuas licet 57. vel 56. imperij annos.

TER-

TERTIVM ab Actiacâ victoriâ, quâ potitus est fugato Antonio Vrb. condit. 723. die secunda vel tertia Septemb. Iuliano 15. ante Christum 31. Nabonassaris 718. mundi 4023. Periodi Iulianæ 4683 quo tempore vt vult Iosephus Herodes Regni sui anno 7. variâ forte cum Arabibus depugnabat.

QVARTVM ab Antonij & Cleopatræ nece, quorum ille Kal. Sextil. seu primo Augusti, hæc quarto Kal. Sept. ejusdem August. 29. sibi necem consciuere, quando vt canit Horatius Octauiano victori:

Portus Alexandrea supplex,
Et vacuam patefecit aulam.

Is est vrbis cond. 724. Iulianus 16. Ante Christum 30. Nabonassaris 719. mundi 4028. periodi Iulianæ 4628. Is autem est 14. à Iulij Cæsaris nece: quare ad eum tria lustra Horatij referri nequeunt, sed cadunt in victorias de Rhætis & Vindelicis relatas anni 15. ab hoc principio.

QVINTVM denique ducitur ab anno quo Octauianus Cæsar anno Vrb. cond. 727. Iuliano 19. 17. Kal. Februarias authore Munatio Planco Augustus appellatus est, atque ex eo anno propriè anni Augustorum procedunt. Id ex Censorini aureo loco colligitur, qui annum Iulianum 283. ait esse Romanum Augustorum 265. Is autem est mundi 4027. Nabonassaris 722. periodi Iul. 4687.

QVÆSTIO XX.

De Annis Actiacis.

ACtiaci quoque anni in Historiâ Romanâ celeberrimi, in tres diuersos annos cadunt, quia tribus modis considerari possunt.

PRIMO à victoriâ relatâ ad Actium, qui sunt

ſunt Græcis ἀπὸ τῆς ἐν Ἀκτίῳ μάχης. Hæc autem, Dione teſte, contigit Vrbis conditæ 723. de quo ſupra egimus.

SECVNDO ſumitur ab anno quo fructum Actiacæ victoriæ Octauianus collegit in Aegypto, Antonio, & Cleopatrâ ſublatis: Maximè autem ab obitu Cleopatræ; à quâ ſicuti ſcribit Dio ex Senatus decreto Aegyptij tempora dinumerarunt. Is autem annus fuit Vrb. cond. 724. qui Coſſ. Octauio IV. & Licinio Craſſo, prænotatur. Et hunc Actiacum Aegiptiorum annum vocat Cenſorinus, committitque cum Iuliano 15. vt benè Petauius monet.

TERTIO denique quando anni Aegyptiorum, ex erroribus facti ſunt immobiles anno Nabonaſſaris 714. cum Neoménia Thoth incidit in Auguſti 29. & deinceps ad vnum diem ſemper alligatus eſt ad formam anni Iuliani. Hanc Epocham Theon vocat ἀποκατάστασιν, quæ accidit annis 5. à Cleopatræ nece qui fuit Vrb. cond. 729. mundi 4027. periodi Iulianæ 4687. De eo vide Petauium de Doctr. Temp. lib. 10. cap. 71.

QVÆSTIO XXI.

De Annis Herodis, & eorum initio.

PEndet principium Regni Herodiani, ex duplici ejus initio, de quo Petauius de Doct. Temp. lib. 10. cap. 65. & alij Cronographi.

PRIMVM cadit in Vrb. cond. 713. Cn. Domitio Caluino ſecundum, & C. Aſinio Pollione Coſſ. Olymp. 185. ann. 1. Nabonaſſaris 709. Iuliano 6. Ante Chriſtum 40. quando Herodes Antipæ, ſeu Antipatri filius Regnum Iudææ obtinuit à Senatu præter ſpem, cum Romam fugiſſet ad Antonium, Antigono filio

Ari-

Ariſtobuli per Pacorum, & Parthos reſtituto, & exauthorato Hyrcano.

ALTERVM cadit in Vrb. condit. 717. M. Vipſanio Agrippâ, & L. Caninio Gallo Coſſ. cum captis à C. Soſio, & Herode Hieroſolymis ipſâ jejunij die anno Sabbatico, Antigonus captus cruci affixus, & jugulatus eſt, vltimus ipſe Rex Haſamonæorum. Is annus eſt Iulianus 9. Olymp. 185. 4 mundi 4017. Iulianæ periodi 4677. Nabonaſſaris 712. Inde ergo procedunt anni ejus anni 37. qui à Ioſepho ei tribuuntur; alioquin annis 41. regnauerit. Obiit autem anno quo Chriſtus natus, miſerè circa feſta Paſchalia ferè ſeptuagenarius, quamquam de ætate ejus ſit difficultas, ſicut & de anno mortis, de quibus recondita apud Petauium leges.

QVÆSTIO XXII.

Quomodo intelligatur hoc Iacobi Oraculum de Chriſto. Geneſos 49. verſ. 10. Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus eſt, &c.

EXponitur hoc vulgò vaticinium, de naſcente Chriſto; quaſi is venturus eſſet quando *Sceptrum*, id eſt, *Regnum*, quod Tribus Iuda retinebat Leonis inſtar (vnde Hebraicè legitur *de ſub pedibus ejus*) prædam conſeruantis, in Herodis alienigenæ manus tranſierit. Erat enim is Idumæus, vel Aſcalonita, vel potius ex patre, & auo vtrumque, Proſelytus. A Romanis factus eſt Rex Iudæorum ſublatis legitimis hæredibus.

Verum hæc ſolutio difficultate non caret: neque enim Tribui Iudæ alligatum erat regnum & populi Hebræi regimen: ſi quidem in Tribu Benjamini regnum fuit, & judices quidam ex

aliis tribubus legitimè populum gubernauere. Quin Hasmonæi qui Hebræam Remp. administrarunt, non erant ex Tribu Iuda, sed Leuiticâ: & dicere genere materno contigisse Iudam, nihil est dicere, si quidem Tribus Leui cum omnibus aliis copularetur.

Respondeo igitur cum Petauio hîc per *sceptrum* intelligi administrationem politicam, per Iuda autem non solam Tribum Iuda, sed reliquos Iudæos, qui tum vnum corpus politicum efficiebant. Tum ergo sceptrum defecisse dicitur, cum non Iudæus origine, & sanguine sed Idumæus, & ἀλλόφυλος; nec electus à Iudæis sponte, sed ab exteris vi & armis intrusus regnum vsurpauit. Sicque Prophetia adimpleta est, & Christus diu expectatus venit. Cætera quæ habet Petauius de Republicâ sensim deficiente, non placent, & exitum huius oraculi longiùs rejiciunt, scilicet ad ἅλωσιν Hierosolymitanam.

QVÆSTIO XXIII.

De anno Christi Natali,

siue

De Aera Dionysiana.

Dionysius cognomento Exiguus qui viuebat tempore Iustiniani Imp. fuitque Cassiodoro familiaris, tradidit nobis Aeram communem, & quâ hactenus Christiani vsi erant nemine reclamante, donec hoc & superiori sæculo ea in controuersiam venit; quæ Christianos in eo ita disiunxit, vt de Christi Natali anno, jam sex numerentur opiniones. Porro aliud est verus Ortus Christi, aliud Aera Christiana: nam ortus Chri-

Christi in finem anni labentis cadit, & 25. Decembris, Aera in principium anni sequentis rejicitur, & Kalendas Ianuarij mox imminentes.

Nos constanter opinioni Dionisij & Ecclesiæ adhærescimus, neque Dionis & Iosephi auctoritate nos abripi patimur, vt rem tot sæculis receptam relinquamus. Nam quod attinet ad Iosephum legatur Salianus, ex quo prope volumen conficias ex erroribus Iosephi; certè circa hæc tempora grauiter allucinatum esse sapiens nemo negauerit. Dio autem quam negligens fuerit in Iudaicis rebus, quàm de iis ἀνιστορήτως scripserit etiam fatentur qui ejus scripta deosculantur. Ex hoc vno tu ejus alia σφάλματα disces. Libro 48. vbi de duobus filiis Aristobuli loquitur fratrem Hyrcani non Antigonum vti reuerà nominabatur, sed Aristobulum vocat. I nunc & hujus hominis arbitrio rem contestatissimam, dirimendam committe.

Objicimus autem tibi in Synopsi, & sententiam nostram, & aliorum qui ab eâ recesserunt, quos hic refutare non licet, ne nimium opus excrescat.

SYNO-

SYNOPSIS OPINIONVM.

DE ANNO NATALI CHRISTI.

Anni mũdi	Autores.	*Anni V. C.*	Consules.	*An. Iul.*	OLYMPiad.	*Per. Iul.*	*Na. bon.*
4047	ANTONIVS CAPELLA.	747	Tib. Clau. Nero. Cn. Calpur. Piso.	39	193 2.	4707	742
4048	KEPLERVS	748	D. Lælius Balbus. C. Antistius Vetus.	40	193 3	4708 4.15. C.	743
4049	DEKERIVS PETAVIVS.	749	Aug. Cæsar XII. L. Cornelius Sylla.	41	193 4	4079 5.16. B.A.	744 Au 24.
4050	0	750	C. Caluisius Sab II. L. Passienus Rufus.	42	194 1.	4710 16.17 C	745
4051	BARONIVS SCALIGER. CALVISIVS GORDON.	751	Cn. Corn. Lentulus M. Valer. Messalin.	43	194 2.	4711 7.18. F.	746
4052	ONVPHRI. PERERIVS. SALIANVS	752	Aug. Cæs. XIII. M. Plautius Sylvan.	44	194 3	4712 8.19. E.	747
4053	DIONYSIVS exiguus Ecclesia & multi.	753	Cor. Lentulus. Calphur. nius Piso.	45	194 4.	4713 9.20. D.C.	748
4054	ÆRA Christi DIONYSIANA.	754	C. Iulius. Cęs. N. A. L. Æmilius Paulus.	46	195 1.	4718 10.21 B.	749

QVÆSTIO XXIV.

Quo ætatis suæ anno passus fuerit Christus?

NOn hic proferam varias , absonasque de anno Christi patientis sententias vt Irenæi inter 40. & 50. annum, cum tamen baptizatum dicat XV. Tiberij Cæsaris: vt Clementis Stromatei qui anno vitæ 30. cùm 15. annos sub Augusto 15. sub Tiberio contriuisset ; sic & eorum omnium qui sub Geminis eum esse passum voluerunt de iis si otium est vide Petauium de Doctr. Temp, lib. 12. cap. 9. vbi multa leges scitu non indigna. His prætermissis, sicut & de pluribus Paschatis breuiter.

DICO Christum passum esse ætatis suæ anno 33. cum aliquot mensibus ; hoc est decurisse τρία ὁλόκληρα ἔτη, vel vt distinctius Ignatius, & Eusebius τ. ια καὶ ἥμισυ ἔτη τῆς κηρύξεως, & post τρεῖς τῶν ἐτῶν δεκάδας. Itaq; Christi Passio incidit in Olymp. 202. annum 4. vrb. cond. 785. Mundi 4085. 19. Tiberij iam ab aliquot mensibus inchoato Ser. Sulpitio Galgâ, & L. Cornelio Sullâ Coss. Probatur testimonio Phlegontis, cujus verba laudantur in Chronico Alexand. & apud Simplicium , vbi fit mentio Ecclipseos quæ contigit patiente Christo his verbis. τῷ δ' τετάρτῳ ἔτει τῆς σβ'. Ὀλυμπιάδος ἐγένετο ἔκλειψις Ἡλίου μεγίστη τῶν ἐγνωσμένων πρότερον, καὶ νὺξ ὥρᾳ ἕκτῃ τῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὥς καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι. Σεισμός τε μέγας κατὰ Βιθυνίαν γενόμενος. *Anno quarto ducentesima secunda Olympiadis facta est Eclipsis maxima quæ antea in cognitionem venerunt ; & nox hora sexta diei facta est, vt astra in cœlo apparerent & terræmotus magnus in Bithynia factus est.* Conueniunt ferè verba Dionysij Ep. 7. ad Polycarpi, quibus abstineo, quia reuocatur

in dubium. Hoc dico Originem vti illo testimonio, vt gentiles conuincat, & Tertullianum prouocare ad Archiua Ethnicorum, quibus hæc continebantur. Nec dicant obsistere obseruationes cælestes: nam vt asserunt in hac arte Magistri quos noui, & qui magnam vitæ partem in his Mathematicis obseruationibus contriuerunt, omnes cum hoc anno tam benè conueniunt, vt jam prope temerarium videatur sententiam adeo expeditam, nostrorumque & externorum testimoniis confirmatam in dubium reuocare.

QVÆSTIO XXV.

De excidio vrbis Hierosolymæ atque Templi per Titum.

NOn conueniunt quoque de hoc tempore Chronologi, quorum omissis variis opinionibus, & maximè veterum caduco, & ruente fundamento subnixis.

DICO Hierosolymam captam esse anno Vespasiani 2. Templum incensum esse Loi, vel ab Lunarium X. die hoc est Augusti Feria V. quæ feria prima fuit: vrbem verò penitus venisse in Romanorum manus die x. Goripiæi, siue Augusti xxxi. Feriâ vii. anno à Christo nato 70. à passo 32. anno Iuliano 115. vrb. cond. 823. Olymp. 212 anno 2, mundi 4123. Periodi Iulianæ 4783. Hæc autem ducta ex Iosephi libris ἀλώσεως certiora sunt, quàm quæ ex putationibus quorumdam veterum circumferuntur. Hoc autem excidio gens per vniuersum orbem sparsa est, testis pœnâ suâ, criminis quod cædendo Christum admisisset. Meminit Christi perhonorificè Iosephus; at hanc laudem insertam esse à Christianis Iudæi contendunt, & iis aliqui Christiani adstipulantur. Nonnulli

tra.

tradunt ex Iosephi versione in Hebraicam linguam, scriptâ etiam antequam Eusebius scriberet, & manuscripto codice paginam vnam Iudæos abstulisse Romæ, vnde poterant reuinci. Sed hæc majoris est otij, & operis controuersia, quàm aliàs excutiemus.

QVÆSTIO XXVI.

De Aera Martyrum, seu Diocletioni.

CElebérrima est Epocha seu Aera dicta *Martyrum* quâ vsi sunt Christiani Aegyptij, eamque dicebant τὸ Πασχάλιον, seu Æram τοῦ Πασχαλίου. Antea dicebatur *Diocletiani*, sed in odium hominis Sanguinarij, Christiani expunxere nomen ejus, & ei Martyrum inderere appellationem.

Ejus autem periodi quando contigerit initium non leuis est difficultas. Hactenus creditum est inchoasse ab ejus Imperio, & 2. Consulatu cum Aristobulo, qui cadit in vrb. cond. 1038. Olymp. 266. an. 1. Periodi Iulianæ 4998. sed ex Gruteri inscriptione colligitur anno superiori jam creatum fuisse Diocletianum Imp. quia in ea 2º ejus Consulatus cum Aristobulo notatur 2º Tribunitiæ potestatis, at Tribunitia potestas inchoatur cum Imperio. Aeræ ergo Diocletiani initium ducitur ab anno Christi 284. vrb. cond. 1037. Olymp. 265. an. 4. Nabonassari 1033. cujus Thoth cadebat in 13. Iunij, Mundi denique 4337. Non inchoari autem à Palilibus, primus deprehendit Petauius, quod vulgò dicebatur ex Panegyrico malè intellecto.

QVÆ-

QVÆSTIO XXVII.

De Indictione.

QVis fuerit author Indictionum, & quandonam cœperint illæ, nihil est quod sciam in totâ Chronologiâ incertius; neque certius vnde id nominis quindecim annis ita collectis, ac decurrentibus impositum sit. Quod enim vulgò dicitur de triplici stipendiorum genere auri, argenti, æris semper procedentibus donec numerus 15. exhaustus esset, quod legitur apud S. Eligium serm. 2. perinde est ac si nihil diceretur; cur enim in 15. non in 20. quiescitur. Neque magis satisfacit quod dicitur Constantinum stipendia militum à 16. ad 15. annum contraxisse; id enim gratis, & sine authore jactatur.

Quod spectat ad INITIVM, Chronicon Alexandrinum, seu Fasti Siculi, Indictiones incipit à primo C. Cæsaris anno, additque inchoari â 1. die Septembris. Nam ad illum annum adscribit ἀρχὴ Ἰνδικτιῶνος; Tum Olymp. 273. ann. 1. Ἰνδικτιώνων Κωνσταντινιανῶν ἐντεῦθεν ἀρχή. Vnde orta suspicio est ab Imperatoribus dictas Indictiones; maximè cum in codice Theodosiano fiat mentio Valentiacæ Indictionis.

Quidquid sit de aliis Indictionibus, initium CONSTANTINIANARVM, quæ plus celebritatis habent, sumitur à Christi anno 312. quo Coss. fuere Constantinus 2. & Licinius item 2. Immò exinde omnium Indictionum deducetur initium, vt bene Petauius probat.

Quis autem primus scriptor vsus sit hoc nomine Indictionis dubitatur: Athanasij enim locus de Synodis, & in Synodo Romana me-

ritò suspectus est Petauio. Mihi etiam non placet quod profertur ex Ambrosio ad Episcopos Æmiliæ, ob affectatum mensem vnde incipit Indictio. Nihil quoque apparet in Nicena Synodo, quamquam eam citet Onuphrius Panuinius. Verùm Indictionis crebra in jure mentio, & in Conciliis. Obseruat etiam Petauius alio tempore inchoatas esse, quàm à mense Septembri; at in genere Constantinopolitanam incipere à Kal. Septembris; Cæsaream ab 8. Kal. Octob Pontificiam à sequentibus Kal. Ianuarii certissimum est.

QVÆSTIO XXVIII

De Epoche obitus S. Martini Turonensis Episcopi.

Mors S. Martini Turonensis in Galliâ Præsulis sanctissimi, fuit olim in Gallia temporis Epoche celeberrima, nec à Gallo Chronographo prætermittenda.

Obiit autem vir ille sanctissimus anno, vt putant eruditi, vel 400. vel 401. Quia vt scribit Gregorius Turonensis mortuus est die Dominicâ in vico Condate *Cande*; Ecclesia XI. Nou. decessisse canit: at is dies non conuenit nisi 400. qui erat reuera Dominicus, aut 401. qui erat Feria 2. Sed nihil interest cum mediâ nocte expirarit, vt habet idem Gregorius. Fallitur autem ipse, cum id contigisse asserit Attico, & Cæsario Coss nam hoc anno Christi 397. XI. Nouemb. erat Feria 4. Minus errat Baronius, sed errat tamen, dum hanc mortem rejicit in annum 402. tum enim XI. Nouemb. cecidit in Feriam tertiam. Placet tamen magis annus Christi 401. Quia scribit Seuerus Sulpitius Iuliodunensis Martinum ex quo pollutus est communione Itacianorum pœnitentem vixisse annis sexdecim: at adiit Maximum Im-

Imperatorem Martinus eodem Sulpitio teste anno Christi 386. vnde ad annum 401. anni 16. decurrunt. Addit Gregorius obiisse Martinum Episcopatus XXVI. ætatis 80. quæ excutere est alterius loci.

QVÆSTIO XXIX.

De initio Monarchiæ Francorum.

INitium Monarchiæ suæ Franci ducunt à Pharamundo; Sed quod mirum! ne ejus quidem meminit primus Francicarum rerum scriptor Gregorius Turonensis, sed tantum Chlogionis, Merouæi, & Chilperici parentis magni Clodouæi.

Prosperi Chronicon editum à Pithæo viro doctissimo, ad annum Honorij 26. hæc habet *Faramundus regnat in Francia*. At Honorij annus 26. cadit in annum Christi 420. Igitur hoc anno, vel sequenti inchoata est Monarchia Francorum. De aliorum Regum Franciæ initiis consule Petauium Doctr. Temp lib. XI. cap. 48. Qui hæc omnia miro labore, & industriâ inuestigauit, & excussit.

QVÆSTIO XXX.

De initio Mahamedis & Hegiræ Saracenicæ.

MAhamedes nequissimus impostor, genere Arabs conditione Opilio, ex omnibus Religionibus, & sectis quæ tum vigebant superstitionem excogitauit ad distinendos homines factam, atque natam: Cum ejus causâ vocaretur in periculum capitis, fugit: & ab ejus fugâ nomen Hegiræ factum; est enim *Hegira* Arabibus quod Græcis *διωγμός*. Hæc

autem fuga facta est die veneris, quæ Neomenia erat popularis Arabum, & Lunæ corniculatæ, vt putat Petauius Iulij XVI. anni à Christo nato 622. Heraclij XI. Arabes autem νεομηνίας suas ἀπὸ τῆς φάσεως, & tertiâ Lunâ solent exigere. Præterea ex antiquo Arabes colebant Venerem, & apud illos dicebatur Venus Κουβάρ; vnde preces Mahumetanorum apud Cedrenum ἀλλᾶ ἀλλᾶ οὐά Κουβάρ, ἀλλᾶ. Cum igitur hæc omnia in vnum diem incidissent, dies veneris, φάσις Lunaris, & Prophetes suus fugâ ereptus morte, Hegiræ huic nomen, & celebritatem fecere.

Anno autem Heraclij 18. Christi 628. Mahamedes ex Aethribo vrbe Fœlicis Arabiæ profectus cum suis Saracenis agrum ad habitandum armatus petiit, & impetrauit. Obiitque anno decimo Hegiræ suæ, Christi 631. Heraclij 21. Imperij sui nono. Quæ quidem ex Theophane, & Cedreno certa, vt Hegiræ hujus in annum Christi 662. Iulij 16. constitutio, ex Arabicis periodis prostat apud Scaligerum lib. 5. Emendationis temporum, quem consule si otium est.

QVÆSTIO XXXI.

De Æra Iezdezirdis Persæ.

CElebris hæc Epocha, est maxime apud Astrologos Arabas, ducta à postremo Rege Persarum quem Saraceni Imperio priuarunt, & vitâ. De hoc Rege scribit Haython Armenes, Saracenos anno Christi 632. Heraclio imperante irruentes in Chaldæam pugnasse cum *Aschaioth* Rege Persarum (ita vocat Iezdezirdem) eoque cæso Persico Imperio potitos, delegisse Imperatorem sibi ex stirpe Mahamedis; quem Caliphum dixere. Paulò post autem Turquianos (hi Turci sunt) qui Persis auxi-

auxiliaturi venerant, sese Saracenis adjunxisse, & ab iis Mahumedicam hausisse superstitionem; Hæc Haytonius.

Primus autem mensis anni hujus Persici dicitur *Pharuadin*, aliter *Phurdin*, qui anno isto 632. cecidit in diem Iunij 16. & Feriam 3. Fuit autem hic annus 303. Periodi magnæ Cynicæ cujus hoc loco meminit Petauius; quem consule rem hoc loco accuratè tractantem lib. XI. cap. 51. & aliàs.

QVÆSTIO XXXII.

De anno Cõstantinopoleos à Turcis expugnatæ.

CVm tam famosa fuerit vrbis nobilissimæ expugnatio, venit tamen in controuersiam tempus ejus, & dubitatur vtrum an. 1452. an 1453. à Barbaris capta sit; Sed de die adhuc major difficultas: non defuerunt enim plerique viri boni qui hanc cladem rejicerent in Ferias Pentecostes, quasi Spiritus sanctus, de quo Græci non sentiunt vt Catholicos decet, tum vltionem in eorum capita effudisset, cum in nascentem Ecclesiam dona sua & gratias effudit; quæ ab Ecclesiastis magnâ verborum pompâ tractare solent & amplificari.

E duobus annis illis, 1453. magis arridet Petauio, idq; probat ex historiâ Politicâ Constantinopolitanâ à Martino Crusio edita, vbi capta dicitur anno *6961*. mense Maio, Feria tertia, manè qui annus Constantinopolitani computi detractis de more 5508. reuocatur ad annum Christi 1453. Idem quoque tradit Laonicus Chalcocondylas anno 1453. Feria tertiâ, mense Maio 27. vbi legendum 29 alioqui die Dominica capta esset.

De die certum est quoque venisse hanc vrbem in Turcorum manus Feriâ tertiâ post Domini-

cam Trinitatis: Quod eruditè de more Petauius probat cap. vltimo lib. 11. Hic enim benè emendat Chronicon Hungaricum Abrahami Batſchæi vbi dicitur vrbs capta *Feria tertia poſt Corpus Chriſti, feſtum*, cum *ante* ſcribere debuiſſet.

QVÆSTIO XXXIII.

De principio anni ſecundum Francos, à Kal. Ianuarij numerari ſoliti, non à Paſchate.

NOn eſt omittenda poſtrema hæc Epoche, licét certiſſima quoad annum, quia ex ejus ignoratione non poſſunt intelligi inſtrumenta publica antiqua, non iiſdem cum noſtris temporum characteribus notata.

Carolus enim nonus edicto publico canit anno Chriſti 1564 ne deinceps in publicis, priuatiſque Tabulis, & omni forenſi inſtrumento duceretur initium anni à Paſchate, ſicut ad hoc vſque tempus factitatum erat; verum ab Incarnatione, ſeu potius Kalendis Ianuarij. Is autem annus præterea re duplici memorabilis eſt; & quod Maximilianum II. Imperatorem agnouit, & Ioannes Caluinus Maij 27 patriæ ſuæ, & Catholicæ Religionis fax ſit extinctus Geneuæ, vbi ſuæ ſectæ Caliphamagebat.

TOMVS

TOMVS PRIMVS
ANNALIVM
MVNDI,
SEV
CHRONICI
VNIVERSALIS,
Ab Orbe condito ad Christi Natales perducti.

Diuiditur Tomus iſte Primus
in tres Partes.

PARS PRIMA.

Præter ea quæ ex ſacris litteris deſumit, tempora continet, ἄδηλον, & μυθικὸν;
Quorum meminit Cenſorinus libro de
die Natali:
Quætamen, vt ille, non producemus tantùm
ad Olympiadas, ſed ad ROMAM conditam;
Eritque hoc tempus triginta trium
Sæculorum,
Seu ter mille trecentorum annorum.

PARS ALTERA.

Complectetur tempus ἱστορικὸν,
Ab VRBE CONDITA,
Quæ non eſt minus nobilis Epoche
quàm OLYMPIADES
Ad CHRISTVM NATVM.
Et quia id tempus notius eſt & illuſtrius,
ſeptem duntaxat ſæcula cum dimidio,
ſeu annos,
Septingentos quinquaginta tres explicabit, ſed
quia pars vberior eſt,
In duo ſegmenta diuidetur, quorum primum
ad primum bellum Punicum
Producetur, aliud in Chriſto nato deſinet.

PARS PRIMA
TOMI PRIMI,
CONTINENS
TRIGINTA TRIA SÆCVLA.

Ab orbe condito ad Romam conditam.

Qvamquam hæc tempora parum certa sint, & multis fabellis inuoluta, id tamen damni sacri codices pensant, & res à mundi cunabulis gestæ, quas ignorari noluit Deus, ipse officio perfunctus historici. Hæc diuina sic proponemus, vt quæ de se fructum ferunt, non careant voluptate. Aspergemus iis ex profanis Scriptoribus aliqua, quæ licet minùs certa sint, sicut minus vera, ingeniosè tamen conficta excolent ingenium & mores effingent, quò potissimum historia collineare debet.

Pars illa porro prima, libris decem coercebitur. *Primus* Chiliadas annorum duas, seu viginti sæcula expediet. *Secundus* dimidiam tantùm Chiliadem exponet seu sæcula quinque. *Octo reliqui libri* singulis sæculis aptabuntur; distributi illi in decadas, seu capita decem, quæ sic ingenium illustrabunt, vt memoriam iuuent.

LIBER PRIMVS.

PRIMA ET SECVNDA MVNDI CHILIAS, SEV VIGESIMA PRIMA SÆCVLA.

Hoc est ab orbe condito ad annum mundi bis millesimum.

CAPVT PRIMVM.

Hexahemeron, seu Mundi productio.

C*Vm per infinita sæcula Deus solus ipse sibi, & mundus, & locus & omnia fuisset*, inquit, Tertullianus; non puncto temporis, sed diebus septem, dignam authore primo & summo machinam condidit. Hujus quasi solum & fundamentum effinxit supremum cœlum, & quod antiqui dixere πρώτιστον, seu Chaos, hoc est terram, & aquas huic ad cælum vsque superfusas. Et in cælo quidem creauit Angelos, gratas sibi charasque mentes, ita tamen vt in gratiâ liberè persisterent; quorum aliqui eam perdidere peccantes ex inuidentiâ, vel superbiâ; alij subditi Deo, & rebellibus sociis repugnantes, æternùm fœlices esse meruerunt.

Chaos.

Pri-

Lux.

Primo die in alterâ mundi parte, quæ ex terrâ constabat, & aquis, Deus Optimus Maximus produxit lucem (vnde enim meliùs auspicaretur) eamque per obscuram illam aquarum congeriem effudit.

Cælum.

Altero die ex aquarum parte addensatâ, & veluti in grandes laminas curuatâ multiplex tornauit cælum, & cui postea stelas affixit, & in quibus Planetæ decurrerunt: Spatiumque interjectum inter cælum vltimum, & aquas naturæ suæ indolique relictas, igne compleuit, & aëre; quorum hic aquis adhæresceret, ille citimum terris lamberet cælum.

Aer ignis.

Terra aquis exsoluta, fit fertilis.

Tertius dies orbi, in quo homines, & animalia viuerent, perficiendo additus fuit. Ac primùm tellus aquis inuoluta explicata est; dumque partes ejus attolluntur aliquæ, aliæ subsidunt, in capaces lacunas irrumpens aqua copiosior effecit maria: Pars minor atque tenuior per vniuersum terræ corpus, sese molliter insinuans, & fluuios, & fontes, & lacus exhibuit. Cæterum exhalationes sordidæ omnes atque turpes, quæ fœcunditati telluris obsisterent, in maria projectæ pelagi salsedinem amaram effecerunt. Iis igitur terra fœcibus purgata, accedente fœcundâ Dei jussione, & herbas, & flores, & arbores omnis generis ostendit; oneratas quidem fructibus si sub Autumnum; decoras tantùm floribus, si vere mundus conditus est.

Cur mare Salsum.

Paradisus voluptatis.

Sepositus est quoque tum Paradisus voluptatis, amœnissima mortalium innocentium futura sedes: an in Babyloniâ, an in Armeniâ? Incertum; cum vtrobique fluuij quatuor Tigris, Euphrates, Phison, atque Gehon à viris eruditis inueniantur.

Stellæ & Planetæ.

Quarto die stellis planetisque cælum distinctum est, atque primigenia lux ante creata ad Solis corpus quasi ad fontem suum reuocata est, ex quo in Lunam reliquaque corpora lucida promanaret.

Volucres & Pisces.

Sequenti die qui quintus fuit, eductæ sunt ex aquis volucres, ibidemque formati Pisces, incredibili vtrumque genus copiâ, & varietate.

Creatus Adamus.

Sextus dies vbi pecudes, & carentes ratione animantes conditas aspexisset, sanctius his, & diuinius animal miratus est, in quo non modo supremi numinis, vt in bestiis vestigia, sed ipsa imago distinctiùs eluceret: in cuius mente vnâ, tres facultates intelligentia, voluntas, atque memoria, tres vnius De ὑποστάσεις exhiberent: Qui plus ratione suâ, manuque posset, quàm omnia animalia viribus: qui inferiori sui parte conditionem pecudum attingeret, superiori beatis mentibus æquaretur. Is autem ex limo formatus, diuinique spiritus animatus aurâ, cum solus viueret, in placidum delapsus est somnum; ex quo mox èxcitatus vidit è costâ suâ, manu quoque diuinâ efformatam conjugem suam, vt eam suauiùs, tanquam partem sui, deamaret.

Eua facta.

Sabbati quies.

Ita mundo perfecto, elaboratoque per sex dies septimo demum quieuit Deus: Cujus sanctitudinem coluerunt homines Sabbato, donec reparati mundi potiùs, quàm conditi, Christus haberi rationem voluit: sicque religiosus ille dies, à septimo ad primum, à Sabbato ad Dominicum transiit.

CAPVT II.

Prima Patriarcharum Series

seu

A mundi exortu ad diluuium, annumque mundi millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum.

EFfictus igitur diuinâ manu primus hominum parens, & caput Adamus, cum sibi com-

compare, & adiutrice Eua, in horto voluptatis positus est, vt beatam sibi posterisque vitam facili in Deum obsequio consequeretur. Abstinendum ei duntaxat fuit ab esu fatalis pomi; fecissetque, nisi pro conjuge, peccati causam, miser accepisset. Hæc enim suadente malo Genio, ex Serpente loquenti, Dei jussa non violauit modo, sed & perfecit blanditiis suis, vt homo Vxorius plùs displicere fœminæ sibi subditæ, quàm Conditori suo vereretur. Culpam statim excipit pœna: præcipites ejiciuntur ex amœnissimis locis in regionem spinis, vrticisque distinctam, & quæ plerumque colenti malignè responderet: Cæterum nudi, egentes, cum prauis animi motibus, domesticis hostibus, mali ipsi & miseri, malorum & infortunatorum progenitores.

Adami lapsus.

Et pœna.

Ab anno primo ad 129.

Duo non multò post iis editi sunt in lucem filii Cainus & Abelus, institutis moribusque dissimillimi. Hic enim pastioni pecorum animum adiecit, ille coluit terram; & vterque ex institutione paternâ Deum sacrificio veneratus est. Placuit Dei Abelis victima, quia pinguis, & selecta, ejusque fumus rectâ iit in cælum; manipuli Caini districti, ac pæne sine granis, parum gratum atque in terras reflexum Numini fumum exhibuerunt. Pupugit grauiter Cainum hæc Dei in Abelem amoris significatio; & quoniam fratris pietatem æmulari nolebat, eundem perdere decreuit. Itaque abductum ab oculis parentum Abelem crudeliter interemit, iisque diuturnum de filio tantæ indolis reliquit luctum. Ipse desperatus, & amens, totius corporis assiduo, inusitatoque tremore parricidij sui diuinitùs accepit signum, morique volens, ac timens, diu quæsiuit, & vitauit mortem, factus caput & princeps impiorum, atque damnatorum.

Caini & Abelis ortus ac mores.

Abelis cædes.

Caini pœna.

130.

Erat autem progenies Caini parum grata

Deo:

Deo: ne is tamen omnino Adami stirpem abjecisse videretur, in Abelis locum editus est Sethus, in quo cæsi pietas reflorescceret; immò & tempore ipso magis augeretur.

Sethus

235.

Enos.

Fuit enim acceptus quidem Deo Sethus, sed ejus filius Enos ipsi etiam Numini familiaris, cujus cultum præcipuo quodam studio, & ardore curauit, non sibi tantùm, sed aliis bonus.

325. 395. 460.

Cainam Malaleel Iared.

De Cainam, Malaleelo, Iaredo, nihil quidem sacri Codices suggerunt, sed piè creditur à majorum pietate atque virtutibus non degenerasse, si quidem inter Dei filios in diuinis litteris annumerantur.

622.

Henochus translatus à Deo.

Iaredi verò filius Henochus in amicitiam ita se sui Conditoris insinuauit, vt nondum emenso mediæ vitæ curriculo, annos natus 365. mundi 922. translatus sit à communi mortalium consortio, & sepositus ad Anti Christi tempora, tum Legis à naturâ inditæ futurus testis ac præco; & martyrio coronandus, vitâ ad tantam gloriam tot annis non inutiliter reseruatâ.

687.

Mathusalem.

Henochus Mathusalemum genuit omnium Longæuorum celeberrimum, qui ante annum vitæ millesimum hoc est 990. obiit, ne bonus senex, diluuium, & vltionem Dei terribilem suis oculis haurire cogeretur.

688.

Caini cades.

Hóc anno Cainus egressus ex Enochiâ ciuitate, quam ante condiderat, & de nomine filij sui dixerat, fanaticorum more solus errabat in syluâ, & ad omnem foliorum commotionem trepidans inter frutices delitescebat. Venabatur eodem tempore in eâdem syluâ nepos eius Lamechus polygamus. Is ex ramorum, foliorumque motu admonetur ab adolescente famulo,

lo, hîc latere feram; eò jaculum dirigit, auumque transuerberat. Verùm tam imprudens jaculator, quàm impotens vindex, agnitâ quam fecerat hominis sibi conjunctissimi cæde, adjungit errori crimen: fustuario tam malè seruum excipit, vt is paulò post ex plagis, & contusionibus, totâ fremente familiâ, miser interierit. Ita suo, suorumque crimine circumseptus primus parricida & inuidus infœliciter occubuit Cainus.

700.

Ad hæc tempora referre possis filios Lamechi πολυγάμους Iabelem & Iubalem ex Adâ, Tubalcaimum de Sellâ genitos, ingeniosos omnes, & de humano genere benè meritos. Iabel enim primus pelles & tentoria excogitauit, & portatiles illas domos pastoribus, & Nomadibus vtiles. Iubal ad necessitatem adjunxit etiam voluptatem Musicorum instrumentorum primus author, & artifex. Tubalcain denique æs, ferrumque fudisse dicitur, non quod antea vomeres, cultrique non essent, sed quæ metalla tum ad terram subigendam & animantes cædendas adhibebantur, ille in belli vsum transtulit primus miles; dignus minimùm Perillæo supplicio, qui homines aduersus homines armasset, nec eos jam ingenio, sed ære, ac ferro reddidisset metuendos.

Iabel, Iubal, Tubalcain.

874.

Suscepit Mathusalemus Lamechum, non mulierosum illum Caini, nepotem, sed Noemi patrem, virum minimè malum, & cui summa laus est talem filium edidisse, atque in eius natalibus prophetasse.

Lamechus Noemi pater.

930.

Hoc anno primus hominum parens Adamus obiit, tum maximè expertus quanti stetisset sibi, ac posteris, esus pomi fatalis. Hunc damnatum esse, ac reprobum voluerunt Tatiani

Mors Adami.

tiani discipuli, & Encratitæ; quos arguunt meritò sancti Patres, & ob id in crimen vocant. Audaciùs ergo, ne quid dicam grauius, asseruit Rupertus, *Id à multis liberè negari, à nullo satis firmiter defendi*. Qui enim jam id diceret, minimùm temerarius esset: & verò huic labem temeritatis allinas sapienter, quem S. Irenæus blasphemum appellauit. Vtrum autem Adamus sepultus sit in monte Caluario, adeò vt in eius cranium Christi morientis in Cruce sanguis deciderit? Non credo, nec mecum crediderunt Patres emunctæ naris; & qui id scripsere, nomine gigantis Adamo cognominis, in fraudem inducti videntur esse: neque semper cum magnis Viris falli lubet.

940.

Obitus Euæ.

Decem annis ab Adamo, tradunt Hebræi Euam mortuam esse, viditque mariti mortem, vt ejus exemplo mori disceret; ab eo tantùm disiuncta supplicio, quantùm à viri Sapientis crimine, mulier parum cauta, & à serpente seducta, distabat.

1001.

Duæ columnæ in quibus omnium disciplinarũ monumẽta

Sub initium alterius Mundanæ Chiliadis, filij Sethi quas acceperant à parentibus cognitiones Astronomiæ, cæterarumque disciplinarum, ita consignare decreuerunt, vt numquam interciderent mundi excidio, quod geminum aliquando fore à parente audierant, vnum aquis immissis, aliud igne diuinitùs accenso. Duas itaque columnas excitarunt, lapideam vnam, quæ aquis; lateritiam quæ ignibus resisteret, & in vtraque doctrinarum omnium principia descripserunt. Insani! qui non viderent haud opus esse, vel aquis, aut igne, vt hæc eorum opera conciderent, sed tempore, omnibus aquis, omnibus flammis edaciore.

1042.

Filiorum Dei nuptiæ

Setho mortuo, qui superstite tanto viro liberi eius atque nepotes sanctimoniæ constanter

ter adhæserant, hoc sublato, sui ac parentis obliti, pluris fecere voluptates corporis, quàm animi, indeque qui dicebantur filij Dei, hominum filij cum Caini posteris jure vocari meruerunt. Eorum enim Sethianorum quidam libidinosi, filias Cainitas duxerunt vxores formosas illas quidem vultu, ac corpore venustas, sed multùm de paternis moribus, & indole referentes. Ex hac copulâ filiorum Dei, & hominum nati liberi, plus de matribus, quàm de patribus retinuere. Isti gigantes dicti sunt, hominum Deique contemptores: Illos enim mancipiorum habuere loco; hunc coluere quantùm res suæ atque voluptates ventris, & infra, exegerunt. Horum exemplis labefactati plerique omnes filiorum Sethi in eadem cum affinibus suis, & patruelibus scelera irruerunt. Quibus tandem permotus è Cælo Deus emittere statuit vltrices aquas, vt hæc scelerum sentina penitus elueretur.

cum filiabus hominum.

Gigantes.

1536.

Tum cunctis in scelera præcipitantibus oblitisque Dei, perstitit nihilominus in ejus obsequio, de Sethi sanguine Noëmus, natus jam anno mundi 1050. Lamechi patris anno 182. Hunc virum pium atque justum sepposuerat Deus, qui in suam familiam virtutem inspiraret, vt in vnâ minimùm stirpe, vera religio vigeret, atque seruaretur. Annum itaque vitæ 480 aut vt loquitur scriptura numerum plenum pro fracto proponens, 500. cùm jam vir Sanctus decurrisset, Arcam intra annos centum viginti jubetur construere, quæ totius mundi reliquias caperet, atque justitiæ. Huic operi etiam adlaborarunt ipsi perituri mercede conducti, deridentes tamen Noëmum, quasi delirum senem, à quo inuitabantur in Arcam, & ad pœnitentiam. Sed tum demum seriùs agnouere verum vatem fuisse, quando omnis aditus in Arcam, & ad salutem præclusus fuit.

Noemus Deo addictus Arcam fabricare iubetur.

CA-

CAPVT III.

ALTERA SERIES PATRIARCHARVM.

A diluuio, seu Mundi anno 1656. ad annum 2000.

1656.

Diluuium Noemicũ.

ANno ab orbe condito millesimo sexcetesimo quinquagesimo sexto, Noëmus cum tribus liberis Semo, Chamo, atque Iapheto eorumque vxoribus, ac suâ, imperante Deo Arcam subiit, cùm priùs in eam boni genij perduxissent par vnum, aut aliquantò plus, ex omnibus animantibus quæ in aquis viuere non poterant, aut ex solo coitu generarentur. Arcæ porro hujus longitudo trecentorum, latitudo quinquaginta, altitudo triginta cubitorum fuit: Ea capacitas satis ampla fuit vt totius mundi fermentum caperet. Hanc autem cum sic clausisset Noëmus, obliuiissetque, vt eam aqua subire non posset; ecce de cælo ruere non imbres, sed flumina pluuiarum, latentes in terræ visceribus aquæ ipsa etiam maria supra terram attolli, eo denique inundationem assurgere, vt cubitis quindecim supra montium vertices altissimos emineret. Satis id erat ne quid eorum, quod Deus perire decreuerat, aut ingenio, aut mole corporis ab interitu vindicaretur.

1657.

Diluuij finis.

Postquam diebus centum atque quinquaginta semper excreuisset eluuies, minui cœpta est, tumque Arca quieuit in monte Lubac Armeniæ, & hîc fluitare desiit, in hujus montis vertice molliter subsidens. Non ita multò post apparuerunt alia montium cacumina, emissusque

coruus

coruus à Noëmo non rediit ; sed aut incubuit cadaueribus, aut insedit Arcæ. Columba verò indidem missa reuenit, cum vbi pedem figeret in sicco non inuenisset in ea parte in quam volatum direxit. Iterum autem eadem laxata, ramum Oleæ recentem attulit, quo Noëmus intelligeret in humilioribus etiam locis, in quibus Oleæ prouenire solent, aquas nullas esse. At tertium exire jussa deinceps visa non est.

Noëmus itaque paulò post egressus ex Arca σωτήρια ce ebrauit, eâ pietate, quâ defunctum publico orbis periculo decuit. Tum verò qui tantùm erat à naturâ signum pluuiæ, cælestis arcus, factus est tessera nobilior fœderis Deum inter, & homines, & fide jussor quasi constitutus, ne vnquam simili eluuione vniuersum terrarum orbem Deus inundaret. Exinde etiam, effœtis diluuio terris, homini carnium permissus est cibus: non quod ante vetitus esset (cui enim bono tot ouium greges) sed tum apertè datus est, qui antea tacitè duntaxat concessus erat.

Mūdi Sa-toria.

1658.

Statim ergo reparari cœptus est orbis; natique sunt Semo, Ælamus, & Assur, posthabiti tamen Arphaxado, quia tum dignitatem, & excellentiam supra reliquo fratres, non natura, sed parentis voluntas assignabat.

eparatur Mūdus.

1659.

Altero autem à vindicibus aquis anno ex Semo centenario natus est Arphaxadus, ex quo Christi genealogia deducitur: hoc solùm (quid autem maius expetatur) memoriâ & commendatione dignissimus.

Arphaxad.

Quo etiam tempore à Iapheto (is ea profanis Iapetus videtur appellari) Gomer, Gog, & Medai nati sunt: ex Chamo Chus, Mesraim, Phuth, & Chanaan suscepti, magnarum omnes gentium, populorumque progenitores, quorum tamen nomina nonnisi ab eruditis, eaque

Filii fi. liorum Noemi.

ex

ex Phœnicum linguâ multo labore & ſtudio eruuntur.

1671.

Noemus inebriatur

Interea dum ejus filij liberis operam dabant, Noëmus colendis agris vacabant impenſiùs. Tum plantauerant vitem, eamque omni induſtriâ curabat; hæc cum dediſſet generoſiſſimum vinum, id hauſit bonus ſenex tam merum, atque copioſum vt crapulam edormire cogeretur. In eâ dum æſtuat, vt ſolent ebrij, detexit imprudens, quod natura pudorque celant. Quod cùm vidiſſet ἐρὼν Chanaan jam adultus, cum riſu denunciauit parenti ſuo Chamo, hic fratribus petulanter indicauit; qui pudentiores verecundè, & officiosè cooperuerunt patrem. Is autem euigilans, ac redditus ſibi, Semi, Iapheti que pietate collaudatâ, iis eorumque poſteris bene precatus eſt; Chanaan nepotem ſuum maledictione perculit, & in filio quoque nocente, acerbiſſimè parentem mulctauit reum.

1694.

Cainan junior.

Iam verò ex Arphaxado Cainan junior extitit, de quo magnæ inter Chronologos lites; dum qui proſtat apud Lucam & ſeptuaginta Interpretes, ex Hebræis codicibus, & vulgatâ expungitur. Sed nos aientem Spiritum ſanctum, quàm homines, ex ejus ſilentio negantem conficientes partem, audire malumus.

1723. & 1753.

Sale. *Heber.*

Cainam junior ſuſcepit Sale ætatis ſuæ anno trigeſimo: qui eâdem pariter ætate Hebbrem genuit, vnde Hebræa gens, atque lingua traxere nomen.

1787.

Phaleg.

Heberi item non multùm prouectiori (erat enim tantùm annorum triginta quatuor) natus eſt Phaleg, cui nomen videtur indidiſſe ſub ejus natales facta gentium, populorumque diuiſio ſeu ἀποδασμὸς τῆς γῆς. Quando videli-

delicet ex præscripto Noëmi diuisus est terrarum orbis vniuersus in tres portiones. Semo Asia cessit omnis, præter Asiam minorem, & partem Syriæ: Iapheto tota Europa cum Asiâ minore: Chamo Africa vniuersa, cum Palæstinâ, atque Phœnice; sed ea tum informata diuisio, perfecta non est nisi post inchoatam Babylonicam turrim, atque interruptam, & quod pietas incœperat, scelus absoluit.

Orbis prima diuisio

1818.

Reu.

Ex Phalego natus est Reu, quem Septuaginta Interpretes, & ex iis Iosephus, Epiphanius, & Augustinus vocant *Ragau*. Is solo nomine cognitus est, eoque apud scriptores miserè deformato.

1827.

Obseruationes antiquæ Babylonicæ.

Quidam Chronologi ex hoc anno malè deducunt antiquissimas Chaldæorum obseruationes annorum 1903. quas ad Aristotelem Babylone misit Callisthenes ejus discipulus; vti scribit Simplicius. Nam anni 1827. & 1903. in vnum ducti conficiunt 3730. quo anno Alexander ibidem obiit: at Callisthenes jam anno Alexandri 5. ob libertatem linguæ tortus interierat, & conjurationis reus. Quomodo igitur hæc ingenij monumenta misit ad præceptorem suum, cum jam mortuus esset. Quare melius supra rejcientur, aut a Callisthene missa non sunt, aut nunquam extitere.

1850.

Sarug.

Reu, siue Ragau ætatis suæ anno trigesimo secundo genuit Sarug, siue *Serug*, quod nomen teste Epiphanio *Prouocationem* sonat; quia sub eo, vt idem testatur, prima jacta sunt Idololatriæ fundamenta. Tum enim pingi cœperunt homines, eorumque vultus coloribus delineari, atque distingui; maximè qui ceteris præcelluissent, aut de sociis bene meriti, non tantùm vixissent sibi, sed aliis. Iis autem imaginibus cum Principes jus Asyli adjunxissent, &

Initium Idololatriæ.

ad eas mira quædam Dæmones factitassent, idola cœperunt esse, quæ antea tantùm fuerant animi grati monumenta.

1854.

Babyloni-ca Turris. Hoc anno mortales spargendi per vniuersum orbem conuenerunt in campum Senaar regionis Babylonicæ, & monimentum commune publicis sumptibus excitare decreuernnt. Cæterum hoc opus tantæ altitudinis esse voluerunt, vt esset omnibus perfugium, si quando Deus oblitus fœderis cum omnibus initi, nouum diluuium moliretur. Turrim itaque hi omnes conuenæ diligenter ædificant ex lateribus & bitumine quibus hæc abundat regio, vastam in primis atque firmam, dignamque impensis, labore, & industriâ totius generis humani.

1878.

Cedrenus insanos homines in hoc monumento vecordiæ suæ, atque stupiditatis annos quadraginta tres posuisse credit: nos cogitemus de eo meliùs, & afferamus non esse passum tandiu, tam multos insanire. Dum ergo opus cresceret in immensum, adeoque assurgeret, vt propè nubibus æquaretur (ad duo millia passuum assurrexisse molem, quidem autumant) *Linguarũ confusio.* à Deo momento temporis interruptum est, atque discussum obliterato in plerisque omnibus natiuo idiomate, linguisque septuaginta duabus inter superbos illos ridiculosque latomos distributis. Ita volentes nolentes ab se inuicem recesserunt sublato linguæ commercio, effusique per vniuersum orbem terrarum varia regna variasque nationes confecerunt. Turris illa ἐκτῆς τῆς διαλέκτου συγχύσεως *Babel* dicta ventisque discussa, & afflata fulminibus, hodie, etiamnum in suis ruderibus durare perhibetur, & homines magna voluisse, Dum magna potuisse loquitur.

1879.

Nebrodus Tum vero Nembrodus filius Chusi, Chami

Chami nepos, ab Imperij cogitatione, quod informarat animo, non destitit. Cum enim perpulisset omnes ad Turrim & vrbem statuendam, quâ ipse postmodum ejectis conditoribus, vnus Dominus & Tyrannus frueretur; iisdem jam artificibus in varias orbis partes distributis, vtrumque absoluit opus, Babylonicum instituit regnum quod annis tenuit sexaginta quinque, rude & informe, vt omnia solent esse prima, cultius in Assyrio Imperio, cujus fermentum, aut primi delineatio fuit.

author regni Babylonici.

Ad eadem tempora referas licet initia regnorum Aegypti, & Arabiæ, quorum principia fabulosa in Eusebij Chronico, & Diodori Siciliensis Bibliothecâ τὰ μυθικὰ sapiunt. De vrbibus quoque cum statutis Edessa, Nisibi, Thebis, Hebrone Memphi, libera tibi fides erit, quæ tam antiquæ fuerunt, vt huc transferri sine veritatis dispendio queant.

Initia quorundã regnorum, & vrbiũ.

1880.

Nachorem auum Abrahami hoc anno genuit Sarus ætatis suę trigesimo, cui cognominis frater Abrahami nonnullos induxit in fraudem, in hoc enim conueniunt vultus, & nomen, vt similitudine plerumque decipiant.

Nachor.

1890.

Sicyoniorum regno dedit initium Aegialus, à quo Peloponnesus Aegialia dicta est. Ei successit Europs ex quo nomen Europæ orbis parti minimæ sed pulcherrimæ nonnulli faciunt, longe antequam à Ioue Tauro Europa Tyria in fabulis raperetur. Hoc regnum annis vndecim post Assyrium fundatum mille circiter annis durauit, pensante ejus angustias, diuturnitate.

Sicyoniorũ regni initia

1909.

Nachor ætatis suæ vigesimo nono suscepit Thare patrem Abrahami, cujus arte & ingenio creuit idololatria. Hic enim ex pictore factus plastes, vt scribit Epiphanius in Panario, homulos ex Argillâ luto q; finxit, vnde alii deinde

deinceps artifices, ex pretiosiore materiâ statuas conflarunt; quibus cum se Dæmon responsis suis, & oraculis permiscuisset, vanus idolorum cultus eas radices egit, vt ad eum penitus exstirpandum Deus ipse factus hominibus aspectabilis requireretur.

1944.

Succedit Belo Ninus.

Moritur hoc anno Belus in profanâ historiâ, in sacrâ Nembrod, regni sui anno 65. quem successor filius ejus Ninus consecrauit: quare & postea cultus ejus ad Syros transiit sub nomine Baal. Nini porrò hujus opus fuit Niniue aliter Ninus ad Tigrim fluuium vrbs 480. stadiorum, cujus amplitudini magnificentia respondebat. Hæc tum Assyrij Imperij caput, facta quoque est domina orbis terrarum. Vtrum autem Ninus ille, prætereà dictus sit Assur lis est adhuc sub judice, & ad causam dirimendam temporis longinquitas, & scriptorum inopia plurimum officiunt.

1979

Aram nascitur.

Thare anno ætatis suæ septuagesimo Aram genuisse creditur primogenitum suum: frustra enim hanc natalium & naturæ prærogatiuam, atque dignitatem nonnulli arrogant Abrahamo, quam sanctus Augustinus aliique Patres ei sapientiùs denegarunt. Nos in magnum virum dispendio veritatis esse nolumus officiosi.

1992.

Ninus Zoroastrē debellat.

Ninus Imperij sui anno quadragesimo octauo bello appetiit Zoroastrem, quem alij Nembrodo σύγχρονον faciunt. Is Rex Bactrianorum fuit, & Magiæ princeps qui fœdum hoc hominis cum Dæmone commercium primus inter mortales sparsit. Is nascens risisse dicitur, & huic cerebrum ita palpitasse, vt admotam repelleret manum. Cum diu, varioque euentu cum Nino Zoroastes ille dimicasset, ab illo demum victus, & cæsus est. Alij afflatum fulmine malunt interiisse, digno planè mortis genere Dæmonis amico, atque conuictori.

Regni

1996.

Regni ſui anno quinquageſimo ſecundo mortuus eſt Ninus, cui ſucceſſit vxor Semiramis virilis animi fœmina. Hæc cum videret filium ſuum Ninyam impuberem tali ferendo imperio minus parem, id ementita ſexum interuertit, ac in ſe tranſtulit, anniſque quadraginta duobus ſupra fœminam adminiſtrauit. Babylonem jam à Belo ſtructam ſic amplificauit, ornauitque, vt eam condidiſſe meritò dixeris. Quæ autem geſſerit bella, quos populos aut vicerit, aut ſaltem tentarit, apud Iuſtinum diſces. Neque enim omnia repræſentare poſſumus, neque ſitim omnium ſatiare: fontes nonnumquam indicare contenti.

Moritur Ninus, ſuccedit ei Semiramis.

LIBER II.

DIMIDIA MVNDI CHILIAS TERTIA.

Ab anno 2000. ad 2500.

CAPVT I.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM PRIMVM,

Ab anno 2000. ad 2100.

2001

Ortus Nachoris.

SEquimur in hac parte Salianum, laboriosum in primis Chronologum, & in scripturis apprimè versatum. Is hoc anno putat natum Nachorem alterum fratrem Abrahami. Et vero ejus vendibilis conjectura; cum enim filiam Arami Nachor vxorem duxerit, vt fieret eius gener, potuit esse annis viginti minor; & hanc distributionem temporum, nemo, vt reor, improbabit.

2006.

Moritur Noemus.

Anno ætatis suæ nongentesimo quinquagesimo, obiit humani generis seruator Noëmus, vbi vidisset orbem suis nepotibus plenum. Verus is germanusque Christi Typus fuit, cum vterque mundum seruarit ligno.

Cum

2038.

Cum Semiramis annis duobus supra quadraginta Ninyæ filij Thronum occupasset, eius quoque cubile mater impudica tentauit, & de incesto concubitu filium appellauit. At is pudicitiam ementitus, regni tamen sollicitior, quàm castimoniæ interemit matrem, quam nihilominus sub specie columbæ volucris salacissimæ coli, & signis Assyriæ militaribus, vtpotè bellicosissimam præfigi voluit: sic eo tempore vitia consecrabantur. Is autem castiùs acquisiuit, quàm gessit imperium: nam inter pellicum greges inertissimè consenuit; semel tantùm, & in magno scelere fortis.

Semiramis caditur à filio suo Ninya

2039.

Hoc anno natus est ex Thare anno ætatis eius 130. tertius eius Filius Abramus, futurus Messiæ Christique parens. Cur autem tandiu distulimus ortum hominis nunquam satis citò nasciturі, scriptura prohibuit, quæ vna veros vitæ terminos præfinire potest.

Nascitur Abramus.

2048.

Aramo septuagenario natus est Lothus ex patruo, quàm ex patre commendatior. Cæterum nihil hic moramur Rabinos, qui hunc ex Aramo octenni natum fabulantur; horum enim hominum deliria confutare, prope delirare est.

Lothus nascitur.

2049.

Anno sequenti ex eodem Aramo genita est Sara, aliter Sarai, decennio toto minor Abramo, mulier in quâ sapientia cum pulchritudine decertauit. Et charissima quidem marito fuit, licet sterilis, tum tamen facta mater, cum prolem fœcundæ desperant.

Sarai natales.

2097.

Cres Curetum, seu Corybantum vnus regnasse tum perhibetur in Cretâ, cui & suum reliquit nomen. In hac insula Gnosson condidit, Minois Palatio, quam de se celebratiorem. Dicti autem sunt Corybantes, vel à genere ton-

Cres, vnde Creta.

dendi capilli, vel quod Iouem puerum nutriissent, pulsantes æra dum puer ille Deus vagiret, ne à Saturno patre detegeretur, atque voraretur. Tum enim Dij, & fallebantur, atque stringebantur in cunis, & tinnitibus æris, Apium more, vitam debebant suam, & incolumitatem.

2100.

Iouis tempora antiquissima.

Circa hæc igitur tempora, vel paulò post Iouem antiquissimum vixisse veteres historiæ produnt: plures enim fuisse Ioues certum est, & Ioues Cretenses: is autem creditus Deorum, Hominumque pater, post tot mortales genitos, genitus ipse, Abramo σύγχρονος fuit. Imperium præterea inuasisse patris dicitur, non expectasse; fratres habuisse duos Neptunum Classis suæ præfectum, cui ideo cum Tridente maris imperium Poëtæ concessere; & Plutonem funerum, & Libitinarij apparatus inuentorem, cui demandabant ideo mortuorum curam. Cæterum ob Iouem dictum Deum Cretenses mendaces habiti.

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται,

Quòd eius quem Deorum maximum prædicarent, in suâ insulâ cunas, & sepulchrum judicarent, inquit Callimachi Scholiastes, absurdissimo quod confingi possit mendacio, de Deo, qui nec nasci queat, nec mori.

CAPVT II.

SÆCVLVM MVNDI XXIII. ab anno mundi 2100. ad 2200.

2108.

Abramus transit in Mesopotamiam.

Degebat in vrbe Chaldeorum Vr (Vrchoam Ptolemæus vocat) Abramus permixtus Idololatris, à quibus abducebatur à verâ numinis religione, Hebræi etiam scribunt tum San-

Sanctum virum in fornacem conjectum esse, spirantem, & viuum, etiam adnitente patre, sed Dei beneficio incolumem euasisse, Aramo fratre primogenito, fideli quidem, sed dubitante, flammis absumpto. Verùm hæc historia sapit somnia delirorum magistrorum, quibus ita somniare inter vigilandum sæpe contigit. Vtvt se res habuerit, à Deo jussus est inde facescere, & Aran, seu Charram (vulgò Carras) Mesopotamiæ commigrare. Paruit illico vir obsequentissimus, & carere bonis, & patria quàm religione maluit, jam septuagenarius. Filium optimum secutus est Thare pater, non quia Deum, sed quia suum Abramum diligebat, à quo ab idolorum cultu, ad veri Numinis cultum traductum esse, cum plerisque, credimus. Neque verò quæ propter Deum bona sua deseruerat exul familia sensit inopiam: hîc facta armentis, pecore, atque mancipiis ita diues; vt si patria est vbicumq; est bene, patriam dicere suam posset Abramus Mesopotamiam.

2114.

Promittitur Abramo Palæstina, quã adire iubetur.

Post annos quinque plenos, cum Thare patrem suum fato functum Abramus sepelisset, vlteriùs progredi jussus est, & in Palæstinam proficisci, quæ tum eius generi promissa, dici cœpit *Terra promissionis*. Paruit statim, deduxitque secum Lothum nepotem suum, & eos omnes quos ad veri Dei cultum cum Sarai, vxore perduxerat, facti ambo eis non corporis, sed animi parentes. Emensus est tum Palæstinam secundum longitudinem; immò & descendit in Aegyptum, exponere compulsus pudicitiam conjugis, ne ipse cum eâ, atque suis emori fame cogeretur. Perducta est enim statim Sarai in Palatium Pharaonis, & ejus thalamis addicta. Jamque nihil propiùs erat quàm vt ei stuprum inferretur, cum morbo acutissimo correptus Pharao, & insuper admonitus à Deo,

cur ita castigaretur, mulierem intactam prope ex geniali thoro remisit ad maritum, cum multis muneribus, & amicâ interpellatione. Hoc periculo defunctus Palæstinam repetit, vbi propter Pastorum jurgia à nepote reuulsus est suo, & circa Hebronem tabernaculum fixit. Sed hæc omnia non vnius anni angustiis, sed plurium interuallo contigere.

2 1 18.

Captiuum Lothum Abramus liberat.

Separatus ab Abramo Lothus consederat in valle pulcherrimâ Pentapolitanorum, quam Persæ, & Babylonii Assyriorum subditi aggressi sunt bello, partâque de imbellibus victoriâ, fœdè vastarunt. Abductus est inter captiuos cum suâ familiâ Lothus: tanti stetit ei ab homine Deo acceptissimo recedere. Nihilominus nepoti suo vir ex æquo & bonus, & fortis subuenit, armatisque ex familiâ suâ trecentis octodecim vernulis, assequutus est exercitum victorem, eumque ex variis locis magno tumultu aggressus nocte, & fugere turpissimè compulit, & prædam ei omnem excussit. Redeunti ab eâ expeditione occurrerunt gratulaturi principes vicini, inter reliquos Melchisedechus Regulus Chananeus simul & Sacerdos (malè hunc Semum, & Henochum quidam fabulantur) qui cum obtulisset Deo sacrificium ἀναίματον ex vino, atq; pane, ac victori bene precatus esset, ab eo spoliorum hostilium decimas recepit, vnde decimæ natæ videntur esse. Sic suscepta pietatis causâ expeditio, religiosè terminata est.

Melchisedecho soluta decima.

2 1 24.

Agar grauida, & fugitiua, modestior redit.

Agar facta concubina Abrami cum ex eo concepisset, oblita est seruilis conditionis suæ, & Dominam Sarai despexit quâ consentiente, ac perductrice fuerat facta mater. Verum enim verò hera sapiens & fortis ostendit dictis & factis quid in illâ posset. Quæ cum tolerare nollet ambitiosa muliercula, fugit in desertum, vt à se pœnas ipsa exigeret. Sed hîc admonita ab

An-

Angelo, & fastum coram Dominâ in præsentiâ & in ejus sinu anno insequenti filium Ismaelem posuit, facta simul, & serua modesta, & fœcunda mater.

2138.

Anno ætatis suæ nonagesimo nono imperatur Abramo circumcisio, & ejus extenditur nomen, ab eo tempore dicendus Abrahamus; vt ejus imminuto corpore, nomen, & existimatio crescere viderentur quàm autem esset acceptus Deo, tum Lothus expertus est, qui in eius gratiam euasit incolumis ex incendio, quod etiam terras, & aquas assumpsit.

Circumciditur Abramus.

Statuerat enim tum Deus incendio perdere Sodomam, Gomorrham, Adamam, Seboim atq; Segor, ob præposteram libidinem quinque vrbes infames. Indidem igitur nepotem Abrahami educere decreuit, vnum duntaxat inter tot sceleratos innocentem. Tres itaque bonos genios venustissimorum juuenum specie immittit Sodomam, qui eum incolumem præstent. In eos statim irruunt impurissimi ciues, & ad horrendam, abominandamque libidinem, frustra Lotho reclamante, omniaque moliente, hospites ejus deposcunt, atque ab incœpto v x facinore, perculsi cæcitate, frustra domus januam quærentes absistunt.

Pentapolitanũ incendiũ ex quo Lothus eximitur.

Trahitur ergo propè per vim ab Angelis Lothus, cum vxore, duabusque filiis, quibus accuratè præscribitur, ne incendium, & mox comburendos improbos, vel vno dignentur aspectu. Ignis interea de cœlo permixtus sulphure cum horrendo fragore, terræque motibus ruit in vrbes quatuor (nam quinta Segor Lothi precibus concessa est) qui cum incolis totam illam regionem amœnissimam ita depastus est, vt præter paludem aquæ fœtidæ (Asphaltites lacus, ac mare mortuum vulgo dicitur) reliquerit nihil, & circum cautes exustas, inter quas prognatæ arbores mala ferunt pul-

chra quidem aspectu, sed tactu putrida, & cinerea, certissimas imagines fœdissimæ voluptatis.

Vxor Lothi in statuam salis conuersa. Neque verò tota Lothi familia euasit incolumis: ejus vxor victa curiositate fœminis innatâ, cum retrò spectasset, illicò pœnas inobedientiæ dedit in statuam salis conuersa. Hæc hactenus perdurare dicitur informis moles, nullis diluta imbribus, nullo pecorum dente, nullis viatorum cultellis detrita; naturâ nouam semper sufficiente materiam, & damna externa, vi quâdam interiori, reparante.

Lothi incestus. At Lothus reformidans ne ad vrbeculam quoque Segor pertineret incendium, eam reliquit, & fugit ad montes, vbi cauernam pro domo habuit. Hîc eius filiæ ratæ nullos esse viros, mortalesque omnes vt olim aquis, ita nunc ignibus exterminatos, parenti quem inebriarant miscuerunt sese, Ammonemque & Moabum ex eo incœsto concubitu pepererunt, parentes Ammonitarum, & Moabitarum. Ita viro bono, atque justo per imprudentiam filiarum, & intempestiuum prolis amorem, innocenti esse non licuit.

Abrahamus Gerara venit. Eodem anno Abrahamus ad Abimelechum regnantem Geraris virum frugi, & φιλόξενον transiit, qui etiam plagis, & admonitu diuino prohibitus est, ne Sarai conjugio implicaretur, quam Abrahamus sororem dicebat. Questus est amicè de hospite suo Rex minimè malus, quòd ab eo pæne deductus esset ad scelus: Sed gentis illius indoles parum pudica justam Abrahami reddebat excusationem, & metum ejus non inanem fuisse nimis ostendebat.

2139.

Natales Isaaci. Hoc anno natus est cum ingenti parentum, & totius familiæ gaudio Isaacus, vnde & traxit nomen: Hebræis enim *Isaac*, risus est. Lactatus est ab ipsa parente toto quinquennio, quæque magno Dei beneficio nonagenaria ex

patre

patre centenario filium pepererat, non minori, eundem aluit. Quamquam hîc non admittamus fabulam, quæ tantùm Saræ tribuit lactis, vt id pluribus infantibus nutriendis suffecerit. Depromptum id ex Rabbinis, magnis in gratiam gentis suæ miraculorum fictoribus, & quibus non pluris prodigia, quàm ipsi Deo constare solent.

Lactatur à Sara.

2144.

Anno ætatis suæ quinto ablactatur Isaacus, & in hujusce rei gratiam, ex susceptâ gentis consuetudine instructum est ab Abrahamo nobile conuiuium, iis omnibus, qui venerant exactam fœliciter infantiam filij gratulaturi.

Ablactatur Isaacus.

Hoc tempore majores animos præ se ferens Ismaël, quàm concubinæ, & ancillæ filius exigebat, Isaâcumque excipiens malè, Saram offendit; quæ apud maritum perfecit, vt ille cum parente suâ Agare, non improbante cælo, paternâ domo ejiceretur. Ambobus tamen expulsis a numine prouisum est non ita multò post, quamquam sub initium eorum salus deplorata videretur. Charior videlicet erat Deo Abrahamus, quàm vt ejus sanguis, cuicumque tandem sanguini conjunctus esset diuinam liberalitatem, & munificentiam non experiretur.

Ismael cum Agare ejicitur.

2163.

Vigesimum quintum ætatis annum agebat Isaacus charissimus Abrahamo propter egregiam indolem, præclarasque corporis, & animi dotes, cum sanctissimum Patriarcham tentare volens Deus, & videre quid posset vir obsequentissimus, imperat parenti vt filium amantissimum jugulet, & sacrum paret ipse, cujus victima sit qui viuebat in oculis ejus Isaacus. Nihil tergiuersatur ille, nihil causatur, sed vxore inconsultâ, quæ moras injiceret, ad locum eminentissimum Palæstinæ festinat, ad montem Moriah, quem tum vt scribunt Hebræi, columna ignea denotabat. Ventum erat ad radi-

Tentatur Abrahamus, iussus Isaacum immolare.

ces montis; hic famuli subsistere iussi cum jumento; ligna quibus comburendus erat imponuntur Isaaci humeris; Pater vnâ manu gladium, alterâ ferebat ignem, magna doloris incentiua. Cum peruenissent ad montis verticem, blandaque sermocinatione viam consumpsissent, causam demum itineris filio aperit Abrahamus, quid Deus jusserit, vno verbo, ipsi statim paternâ manu moriendum. Indicata optimo juueni Dei voluntas, & patris, satis fuit vt sine cunctatione vestimenta poneret, offerret vinculis manus, ascenderet in paratam lignorum struem, vt non coactus, sed sponte, dignaque cælo victima mori putaretur: Iamque filij jugulum pater impetebat, cutemque juuenis perstringebat mucro, cum diuinâ vi, atque voce inhibetur Abrahamus, & filij loco cædere jubetur Arietem, qui vel casu hîc inuentus est, vel delatus ab Angelo, cornibus inter vepres impeditis, apparuit. Parere Deo voluisse, etiam cum vnici filij jacturâ, sic Numini placuit, vt innumeris sancti hominis nepotibus Deus filium suum accenseret, & Christus Messias Abrahamum diceret auum, qui Deum ipsum parentem appellaturus erat.

2175.

Moritur Sara. Anno ætatis suæ centesimo vigessimo septimo Sarai viuendi finem fecit Hebrone, sepultaque est à filio, & marito cum multis lacrymis in spelunca, quam eius coniux ab Hethæo Ephrone siclis argenti quingentis redemit; ne terra illa prophana diceretur quam vt suam iustissimus possidebat Abrahamus.

2179.

Isaacus Rebeccam accipit vxorem. Iam quadragenarius erat Isaac, & vxor illi adiungenda, quò diuini Numinis promissiones parenti factæ implerentur: Sed hanc coniugem Chananitidem esse nolebat Abrahamus. Itaque Eliezerum industrium hominem domui suæ præpositum adigit sacramento, ne pateretur

vxm-

vnquam femen fuum permifceri fanguine Palæftinorum; iret verò in Mefopotamiam, & hinc virginem Ifaaci confanguineam adduceret. Proficifcitur trans Euphratem cum multis muneribus procurator, inciditque, ita Deo volente, in Rebeccam cuius miratur pulchritudinem, amat fuauiffimos mores, φιλόξενον, & liberalem experitur. Dedit enim aquam illa fitienti, immò & camelis eius fatis laboriosè fuffecit potum; quam ille beneuolentiam, eligendæ fponfæ domino fuo tefferam, Deum rogarat. Vnum fupererat & maximum, vt Ifaaco fanguine iungeretur: cum ergo accepiffet eam effe filiam Bathuelis, fororem Labani, Nachoris neptem, nihil cunctandum ratus, admittit hofpitium Bathuelis, offert viginti armillas & inaures antidotalia, eamque volentem ad Ifaacum deducere parat. Vbi quieti tantifper indulfit, & Rebeccæ muliebris mundus, fuppellexque parata eft, dat in viam fefe, Gerarifque propinquior incidit in deambulantem Ifaacum, qui magnâ cum voluptate dignam fuis nuptiis Rebeccam accepit vxorem. Suauiffimæ mulieris conuictu mœror omnis abftergetur, quem ex Saraı parentis obitu iam toto triennio fouebat in pectore, & tam bonæ coniugis afpectus, colloquia, facilitas, eum priftinæ tranquillitati, & adminiftrationi familiæ, lætum & alacrem reftituerunt.

2197.

Argiui regni initia ab Inacho, eiusque familia.

Tum Argiuorum regno Inachus initium dedit, adeo antiquus vt eius parentes ignorarentur, ideoque κατ' ἐξοχὴν dictus eft *Prifcus*. Is nomen fluuio dedit qui Argos alluit. Frater eius Phoroneus fuit ex quo Pelafgus genitus eft, ex hoc Lycaon, ex hoc Callifto, ex hac Arcas, & alij deinceps in fabulis illuftres.

Inachi filia fuit Io, vel Ione à Ioue compreffa, quam cum Iuno vxor Iouis Zelotypa in Græciâ malè vexaffet, illa deportata in Aegyptum,

Isis Dea fuit, quæ in Græciâ & Poëtarum figmentis vacca mugierat.

Inachi vxor Niobe fuit filia Phoronei, apud Mythologos in Scopulum conuersa; cui fabulæ locum dedit in continuâ filiorum morte dolor ac stupor.

Ex Ione, atque Ioue genitus est Epaphus, cuius Libya filia fuit; hæc Neptuno dedit Belum & Agenorem. Beli filius Danaus fuit, ex hoc Hypermnestra, quæ ex Lynceo Abantem genuit, ex Abante nati Acrisius, & Prœtus; ex Acrisio Danaë, ex hac Perseüs. Danai autem frater ex Belo Ægyptus fuit Lyncei pater.

Iam verò Agenori tres filij nati sunt Cadmus, Phœnix, & Cilix, ad hæc Europa à Ioue rapta; ex Cadmo Polydorus, ex hoc Labdacus, ex hoc Laius, ex hoc Oedipus deinceps geniti. Phœnicis & Cilicis nulla soboles proditur. Horum plerique suis annis recurrent, quos tamen omnes in hunc locum conjecimus vt Historiæ Græcæ prima tempora notaremus, & magnum τῆς μυθολογίας Seminarium.

2199.

Rebecca concipit & parit geminos Esau, & Iacob.

Effluxerant iam anni viginti ab Isaâci, & Rebeccæ nuptiis, nec ex illis vlla proles apparebat, magno vtriusque mœrore, qui jam sobolem, non ex naturâ, sed ab vno expectabant Deo. Neque ille promissis suis, & Abrahamo defuit. Concepit geminos Rebecca, qui etiam ex vtero matris inimicitias videntur inchoasse: hic enim inter se pugnabant, sese inuicem protrudebant, tanto prægnantis dolore, vt illa jam concepisse quereretur. Primus exijt ex aluo materna Esaü Pilosus, & Rufus vnde nomen ei *Seir* inditum est: Secutus est glabro corpore Iacob pedem fratris manu tenens; vnde dictus *Iacob*, id est, *supplantator*, quo d nomen ominis plenum fuisse demonstrauit euentus.

CA-

CAPVT III.

SÆCVLVM MVNDI XXIII.

Ab anno 2200. *ad* 2300.

2213.

OBijt Abrahamus ætatis suæ anno centesimo septuagesimo quinto, præ senio, & viribus paulatim deficientibus, sepultusque à liberis suis cum Sarai conjuge in spelunca duplici, Patriarcharum tumulo famosissimâ. *Vir planè magnus, & quem votis suis æquare Philosophia non potuit, minusque fuit quod illa finxit, quàm quod ille gessit*, vt de eo scripsit Ambrosius.

Abrahami mors.

2214.

Circa id temporis apparuit indoles duorum fratrum Esaü, & Iacobi. Hic enim naturâ facilis & Cereus in Scholis, quas Hebræi Tabernacula vocant, animum excoluit: Ille venatione, & arte sagittandi corpus exercuit, factus tum venator bonus, & tempore bellicosus miles, sed vitiis militaribus obnoxius, furto & crudelitati.

Adolescẽtia Iacobi & Esau.

2218.

Hoc fortassis annos Esaü primogenitus vendidit jus suum Iacobo fratri, & vendidit edulio lentis, & pane famelicus, homo solicitior ventris, quàm honoris. Quod cum fecisset per ludum, seriò id factum esse, & approbante Numine miser intellexit, quando per fraudem Iacobus ei paternam benedictionem subripuit.

Esau vendit ius primogeniti.

2228.

Sub annum Isaaci nonagesimum fames deſæuiens in regionem quam incolebat illum ad Abimelechum in Geraris Regem diuertere com-

Isaacus descendit in Geraris.

compulit. Erat is Regulus patri suo cognominis, sicut & patri suo Picoli, militiæ magister. Ab eo Rege beneuolè susceptus est vir bonus, & diues: qui tamen veritus insidias ob Rebeccam tum etiamnum non inuenustam, quamquam prope octogenariam, eam Hebræorum more sororem dixit, vt pote consanguineam. At cum eâ colludens familiariùs, quàm cum sorore, quod erat detexit imprudens. Nec ideo cum eo actum duriùs, à sapienti, & casto principe, quàm vt blandè, atque amicè corriperetur: neque enim majorem pœnam, justus in gente parum pudicâ timor, exigebat.

2238.

Esau ducit vxores alienigenas.

Quadragenarius Esaü implicuit se nuptiis exterarum muliercularum, duxitque filias duas Hethæorum Regulorum. Id Isaacus & Rebecca vehementer improbarunt, tum quia duas homo mulierosus adsciuerat, tum quod exteras, à quibus ἀλλοφύλιμῶ periculum erat. Sed homini temerario, atque præcipiti potior fuit voluptas, quam pietas atque religio.

2272.

Eleusina vrbs condita.

Hoc anno Ogyges in Atticâ Eleusinam condidit, vrbem mysteriis Cereris, hoc est occultis, non sacris, sed sceleribus famosam.

2276.

Iacobus fratri præripit benedictionem.

Annum centesimum trigesimum septimum decurrebat Isaacus jam decrepitus senex, lippis oculis, & caligantibus, cum vltimam benedictionem impertiri primogenito suo voluit, quam tamen is, officio pietatis in patrem, obtineret. Significat itaque Esaü filio vt venatum eat, atque ex prædâ opimum prandium apparet, quo hanc singularem gratiam consequatur. Mora nulla, cum arcu & sagittis venator bonus pergit ad syluas. Interim Rebecca quæ diuinitùs nouerat minorem anteponendum esse majori, Iacobum filium mittit ad gregem, atque hinc pinguissimos hœdos duos deferre jubet.

bet, quorum pellibus manus, & collum eius glabra cooperiat, ficque personam Esaii ementiatur; coquit ad hæc panes, & pulmentum parat quo vescebatur libenter Isaacus. Præterea iniicit eius humeris primogeniti vestem odoram, & ad celebritates, festaque sepositam: eum denique inuitum atque repugnantem compellit ad fraudem, quâ debitam sibi, & primogenito gratiam suffuraretur. Quamquam autem ex breuitate temporis, & voce subodoraretur suspiciosus senex insidias; cum tamen Iacobi manus collumque palpasset hœdinis pellibus amictas, tactui potiùs, quàm auribus credidit. Itaque post sumptos cibos, haustumque vinum, & oscula identidem impressa, Iacobo bene precatus est, eumque suæ præfecit familiæ.

Fugit Iacob.

Vixerat peracta fabula cum ex venatione rediit Esaü, obtulitque cibos patri, sed jam saturo, & comedere, eique benedicere recusanti, quod indictum esse non posset, quod jam dictum erat. Hinc irâ percitus Esaü fratrem perdere decreuit: quare vt maleuolentiam eius, furoremque declinaret Iacobus, ex parentum consilio ad Labanum auunculum in Mesopotamiam proficiscitur. Quo in itinere mysticam in somnis scalam vidit, cuius infima pars adhærebat terræ, summa cælum attingebat. Distinguebatur hæc Angelis ascendentibus, & descendentibus: hoc itu atque reditu terræ cum cælo commercia, per Iacobi nepotem Messiam, significabantur.

Scalam mysticam videt.

Famulatur Labano Iacobus.

Tandem Carras ad auunculum peruenit, à quo susceptus est amicissimè; is vicissim famulatum ei suum obtulit, hac conditione, vt Rachelem filiam post annos septem obtineret vxorem. Illam enim vt vidit, amauit, & eius gratiâ, æstus, frigora, adnexosque vitæ pastoritiæ labores patientissimè, ac constantissimè tolerauit.

Mor-

2278.

Moritur Rebecca.

Mortua est hoc anno Rebecca ætatis suæ centesimo decimo octauo; cum annis centum vxor Isaaci, duodeuiginsi virgo vixisset. Obiisse creditur ex mœrore, cum videret exulem Iacobum delicias suas, maritum senem affixum lectulo, Esaü filium in se affectum malè, & quod longè grauius erat, Hethæorum, & Ismaëlitarum vxoribus immorigeris & rebellibus irretitum periculosè, in omnibus sibi charis infortunata.

2283.

Iacob Liam & Rachelē vxorem ducit.

Euolutis annis septem famulatus pro suo iure Rachelem coniugem Iacobus exigit; acquiescere fingit Labanus eius justæ petitioni, celebrantur nuptiæ, apparatur conuiuium; sed concubiâ nocte pro Rachele Lia soror, velata antiquo more supponitur, minus pulchra, & laborans lippitudine. Sequenti diluculo pate factâ fraude grauiter Iacobus expostulat; sed Soceri viri impotentis excusationem admittere compellitur, mores hujus regionis non ferre, nempe vt minor natu, nubat ante majorem; si Rachelem habere velit eam altero seruitutis septennio redimendam esse; se post septiduum hanc ipsi daturum vxorem in successum, quandoquidem ejus amore flagraret; videret porro ne labori parceret, faceretque, dum bono fruatur, quod fecerat vt eo frueretur. Sic deperibat Rachelem Iacobus, vt eam tam duris conditionibus duceret.

Augetur magna sobole Iacobus.

Pascit igitur aliis septem annis Labani greges. Quo tempore numerosam sobolem suscepit. Primo enim anno conjugii Lia Rubenum peperit; sequenti Simeonem; tertio Leui, quarto Iudam. Quo item anno ex Balâ Rachelis ancillâ Dan genitus est, sicut ex eadem anno quinto Nephtali; Balam enim Rachel marito suo cum multis lacrymis obstruserat, vt quæ in se non erat, in famulâ fœcundâ videretur. Eodem

quo-

quoque anno quinto Zelpha Iacobo Gadum dedit, vt anno ſexto Azerem (Eo enim Liæ proceſſit æmulatio, vt ipſa quoque ad maritum ancillam ſuam perduceret. Quo item anno ineunte Iſſacharum, exeunte Zabulonem Lia ipſa effudit. Septimus demum annus Ioſepho filio nobilitatus eſt quo vno damni numerus à Rachele penſatus eſt. Lia quoque Dinam filiam eodem anno enixa eſt, parente ſuâ magno ſuæ familiæ damno pulchriorem.

2290.

Iacobus Labanum per vini famulatur ſed eum deludit.

Auctus prole tam numeroſâ Iacobus molitur in patriam reditum, vt hîc ſuæ proſpiciat familiæ, neque alteri ſemper laboret, ac vigilet. At commodior erat Labano Paſtor induſtrius, vt tam facilè dimitteretur. Retinetur ergo per vim, ſed pactâ mercede, quæ viſa eſt auaro homini deterrima. Varias enim, & nigras omnes oues filiis ſuis inde procul paſcendas dedit, commiſit Iacobo candidas, eâ lege vt agni matribus concolores, domini eſſent; varij, Paſtoris. Verum à ſapienti opilione vir iniquus deluſus eſt. Cum enim arietes vere primo oues inirent, calente venere objiciebat eis virgas ex parte decorticas, ſieque varias, quarum aſpectus, fœtus diuerſi coloris procurabat. At cum fœtura deterior erat atque ſerotina, nihil matribus objiciebat in coitu; hoc modo & plures & præſtantiores Iacobo naſcebantur. Labanus pactum mutauit ſepties, & mox ſibi agnos varios ſeponebat, mox genero relinquebat: Sed conditionem ſuam Iacobus ſubmotis virgis variis, adhibitiſque vere, vel Autumno ſemper reddidit meliorem.

2292.

Diluuium OGYGIVM

Hoc anno vaſtauit Helladem, ſeu Achaiam ingens inundatio, quæ quia Ogygis tempore contigit, Ogygium diluuium audiit. Is in attica rerum potiebatur indigena princeps, miſer tantæ cladis, regnique deſolati ſpectator.

Fuit

Fuit porrò hæc eluuies publicâ & Noëmicâ longè minor, sed major quàm Deucalionæa, quam celebriorem tamen reddidere figmenta Pcëtarum.

2296.

Iacobus fugit à Labano. Iam annus abierat sextus, neque discendendi potestatem genero suo faciebat socer, eam sumere Iacobus decreuit, communicatoque cum vxoribus cosilio clam in Palæstinam ad parentem Isaacum proficisci. Commodissima tum se dedit occasio; aberat enim tridui itinere occupatus tondendis ouibus Labanus; hoc tempore dat se in viam Iacobus, & tantùm festinat quantùm greges, & magna familia patiuntur. Iamque Euphrate pertransito videbat mont m Galaad, cum Labanus auditâ generi fugâ expeditus in equo cum suis aduolat, vt aut volentem reducat, aut malè mulctet redire renuentem. Verùm nocte monetur à Deo, ne cum genero agat asperiùs, & hominem acceptissimum cælo abire patiatur. Paruit vtcumque Numini Labanus, nec vltra verborum contumeliam processit: excussit tamen ejus impedimenta, vt inueniret Deos suos quos Rachel callidè subripuerat; ij nihilominus inuenti non sunt, eadem Rachele insedente cameli clitellis, quibus inditi erant, & menstrua simulante. Verbis vltro citroque jactis & exprobrationibus vtrimque veris, inter se socer & gene r fœdus ineunt in monte vicino, constructâque ex lapidibus mensâ superâ, in signum redintegratæ, & nunquam abrumpendæ amicitiæ coram Deo comederunt; vnde loci nomen *Galaad*, id est *tumulus testis* Redit ergo trans Euphratem Labanus: Iacobus cæpto pergit itinere: quando & vidit Angelos, in loco inde dicto *Manahin*, hoc est *castra*, vel gratulantes reditum, vel etiam auxilium pollicentes. Hoc certi mox expertus est; occurrit enim ei Esaü bene stipatus armatis, & inferre paratus injuriam: sed ille

fratris

fratris & muneribus, & animi demissione, &, quod caput fuit, internis Dei monitionibus, placatus, amicissimè Iacobum complexus est. Offerebat & se viæ ducem, sed sapienter, & modestè actis gratiis non admisit comitatum Iacobus, veritus in viâ turbarum causam; suo ergo Esaii perrexit itinere, Iacobus suo, spei plenus, quod superiori nocte cum Angelo luctatus, ab eo victus non erat, sed extorserat ab illo benedictionem cum nomine Israëlis, licet eliso femore: quâ ex pugnâ intellexerat, qui genio restiterat, non esse ab hominibus superandum.

CAPVT IV.

SÆCVLVM MVNDI XXIV.

Ab anno mundi 2300. ad 2400.

2305.

Sichimorum clades ob Dinam violatam.

Rectè omnia sanctissimo Patriarchæ Iacobo procedebant degenti circa Sichimorum vrbem; sed eam tranquillitatem temerarij adolescentis libido turbauit. Dina Iacobi filia pulcherrima liberiùs subibat vrbem, & curiosiùs, quàm vt in improbâ, & Veneri addictissimâ gente diu casta posset esse. Et verò in eam cum oculos conjecisset Sichemus filius Hemoris in hac regione principis, tanto illius amore correptus est, vt & eam per vim raperet, & nolenti stuprum inferret. Postea tamen cum præposterus deferbuisset ardor, eam à parente vxorem petiit. Subscripsit ejus petitionibus sapienter Iacobus, sed cum eâ cautione, vt ipse cum suis omnibus circumcideretur, & hanc filiorum Dei reciperet notam. Mora nulla, cum suis omnibus maribus, præputia circumcidit. At die tertio, cum dolor esse solet ex vulnere grauior, & acutior, Simeon

&Le-

& Leui cum famulis armati vrbem irrumpunt, viros affixos lectulis jugulant, mulieres & pueros captiuos, cum multis spoliis abducunt. Hoc facinus vniuersos Chananæos in familiæ vnius excidium armare potuerat, nisi metum eis panicum Deus incussisset, & plus valuisset Iacobi pietas ad misericordiam, quàm filiorum improbitas ad vltionem sacrilegæ temeritatis. Certè statim inde sibi demigrandum credidit sapiens Paterfamilias, ibique conflatis omnibus idolis quæ reperiri potuerunt inter prædam, & materiâ sub Terebintho defossâ, Luzam perrexit, quam altari excitato Bethelem dixit, siue *domum Dei*, quòd hic peculiari religione à nepotibus suis colendum Deum intellexisset; etiam de futurâ suorum pietate sollicitus.

2306.

Mors Rachelis. Excepit anni superioris tumultum, & trepidationem, hujus anni luctuosa mors Rhachelis, quæ verno tempore filium peperit inter tot tormina, vt eum meritò dixerit *Benoni*, id est *filium doloris*. At pater *Beniaminum* hoc est *filium dexteræ* seu charissimum vocari maluit; ne mœror in morte conjugis dilectæ susceptus, quoties eum appellaret, refricaretur.

Iacobus Isaacum adit. Racheli justa cum accuratè persoluisset Iacobus in agro Bethlemitico, Hebronem ad parentem Isaacum perrexit, vt ejus quoque familiæ prospiceret: quoniam is affixus lectulo, & celebs, ac prope capularis senex rebus suis satis prouidere non poterat. Atenim pascendis vtriusque familiæ gregibus regio erat angustior; quare filios & pecora, per diuersa loca, pascuaque dispersit. De iis autem bonus pater cum solicitior esset Iosephum mittit vt videret, quo *Iosephus mittitur ad fratres* in statu sua res esset, quî filij valerent. Non facile inuenit eos patri obsequentissimus adolescens; jam enim relictis Sichimis vbi pascebant greges venerant Dothain: Quod cum accepisset à viatore indigenâ, eò festinus aduolauit.

Puta-

Putabat adire fratres innocentissimus juuenis, in acerbissimos inimicos incidit: qui, vbi eminus illum accedentem viderunt, iniere consilium de eo tollendo, tum quia se somniis ejus, magnæ fortunæ indicibus, contemptos putabant, tum quod à parente suauiùs amaretur, & sibi videretur anteponi. Spoliatum itaque talari tunicâ non ineleganti, quâ ex amore donatus erat à patre, demittunt in cisternam veterem, tum confractam, & aquis carentem, vt in eâ fame necaretur. At Iudæ genus hoc mortis visum est atrocius, & in puerum, & in fratrem: Suasit ergo fratribus suis vt Madianitis, seu Ismaëlitis mercatoribus, illac fortè transeuntibus, venderetur potius, à quibus in Ægyptum, & perpetuam seruitutem deportaretur, sicque spes omnis de ejus imperio, & principatu in suos fratres infringeretur. Consilium placuit omnibus vt vtilius, & honestius: retrahitur Iosephus ex cisternâ, venditur viginti Siclis argenteis, seu decem circiter aureis Francicis, atque inter multas complorationes ab ignotis hominibus & barbaris à patriâ procul abducitur. Facinus tam improbũ & audax celare oportebat Iacobum: vestem itaque pretiosam fratris in plerisque locis discissam, & hœdino tinctam sanguine, per certum hominem præmittunt ad patrem, vt superuenientes ipsi lacrymas eius, & dolorem abstergerent sacrilegi consolatores. Quid cogitaret aliud bonus senex quàm laceratum à ferâ Iosephum? Tot ergo lacrymis amantissimi filij mortem prosecutus est, vt filiis eas abrumpere conantibus negaret, nisi tantùm patris morte, & tumulo posse terminari.

Venditur Iosephus Madianitis.

Iosephus interea perductus in Ægyptum cubiculario Pharaonis venditus est, quem ita sibi demeruit adolescens ingeniosus, & solers, vt bonis eius omnibus præficeretur; dum herus sine solicitudine, ab eius administratione penderet totus, ipse suo genio indulgere contentus,

Iosephus vẽditur in Ægypto.

Admi-

2316.

Iosephi tentatur pudicitia ab Hera.

Administrabat Iosephus Putipharis domum sapienter, atque fœliciter jam annos decem, & in eâ cum singularis castimoniæ, & integritatis laude versatus erat acceptus Domino suo propter virtutes quas pulchritudo, & palæstra pulchriores efficiebant. Hæc tamen forma castissimum adolescentem tantùm non perdidit.

Eius enim amore flagrans & mulier Ægyptia, & Hera, non tantùm verbis pollicitationibus, & minis inuitabat, sed adhibitâ manu compellebat ad stuprum. Iamque sanctum Iuuenem procax fæmina sic constringebat, vt ab eius complexibus nisi relicto pallio expedire se nequaquam posset; illud in manibus mulieris imprudentissimæ, reliquit imprudens, quæ eo abusa est, vt in caput innocentis debitam crimini suo pœnam refunderet. Exclamabat ergo sibi propè vim, & dedecus illatum à seruo, ostẽtat ipsam raptoris vestem, miscet clamori quæstus & lacrymas, denique accusationem sic adornat & Hera, & in speciem casta, in seruum, & adolescentem, vt illam nulla sceleris afflaret suspicio, hic tentator herilis pudicitię flagris conscissus in publicum carcerem compingeretur. Non poterat vltra deprimi virtus quam vt venderetur, laceraretur flagellis, ad furcam, & coruos destinaretur: Inde tamen emersit ad potentiam propè regiam, atque dignitatem. Miserrimus enim in speciem adolescens, suauissimis moribus ita demeruit sibi carceris custodem, vt non eum modò vinculis eximeret, sed custodiæ, vinctisque omnibus præficeret. Quo in munere ita se gessit, ita vixit præfectus facinorosis hominibus, atque furciferis, vt jactarent illi publice (inquit Philo) Iosephum diuinitus datum sibi, ad solatium turpissimæ, & acerbissimæ calamitatis.

Detruditur in carcerem.

Fit quasi præpositus carceris.

2317.

Vaticinari incipit Iosephus.

Inditus etiam Iosepho Prophetiæ spiritus, &

& ars ex somniis ariolandi hoc anno claruit. Dati erant in vincula iussu Pharaonis Aulici duo, quorum vnus ei à poculis, alter pistorum Magister erat. Vidit pocillator in somnis vitem cum triplici palmite sensim frondescentem, vnde succrescentes vuæ paulatim maturescerent, ex quibus exprimebatur ab ipso mustum in calicem principis. Vidit pistorum præfectus canistra tria suis humeris imposita, & in eorum eminentissimo cupedias, quæ arte pistoriâ fingi, condirique solent; in eas irruebant volucres, stringebant, rapiebant, efferebant. Ex iis somniis intellexit Iosephus rapiendum intra tres dies in furcam pistorem, pocillatorem restituendum officio post tres dies: & vanum conjectorem non fuisse Iosephum ostendit tertius exinde dies, hujus restitutione, illius suspendio celebris.

2318.

Moritur Isaacus.

Isaacus hoc anno ætatis suæ centesimo octogesimo, luminibus extinctis, jam ab annis quadraginta ex parte mortuus, penitus viuere desiit; egregium Christi patientis, in monte Moriah, & quandiu vixit exemplar.

2319.

Iosephus enarrat somnia Pharaonis.

Altero anno ex quo se verum conjectorem somniorum probarat Iosephus, vidit Pharao inter dormiendum vaccas septem præpingues emergentes ex Nilo, quas aliæ septem indidem exortæ, sed strigosæ, atque macilentæ confecerunt. Cum euigilasset Rex, neque multò post indormiisset, vidit septem spicas plenis folliculis, quas totidem tenues, & afflatæ vredine consumpserunt. Cum accitis Magis Ægyptiis hæreret aqua, quasi ad se rediens poculorum magister suggessit Iosephum; qui statim euocatus prædixit his somniis septem fertilitatis, ac totidem sterilitatis annos imminere Ægypto ex varii Nili incrementis. Cæterum monuit Regem, vt prioribus annis subsequentibus prospiceret,

ceret, nec pateretur septem primis annis nata projici, vel profundi, quæ septem posterioribus erant necessaria. Aptiorem putauit Pharao neminem, qui prouideret Ægypto, quam vatem cui Deus eiusmodi scientiam indidisset. Statuitur ergo Iosephus reclamante nemine, secundus à Rege, eique vniuersa regni administratio committitur, quam gessit eâ integritate, & sapientiâ, vt non modo incolumem præstaret Ægyptum, & regibus suis omnino subditam, sed & vicinas quoque gentes, spoliatas tamen diuitiis, ab interitu vindicaret. Tantum ad salutem multorum vnius innocentis virtus afflicta potuit!

Constituitur pro-Rex Ægypti.

2326.

Thamar nurus Iudæ perditis duobus maritis Here, & Onano, hominibus nequam, & libidinem potiùs in nuptiis, quàm prolem quærentibus, cum tertius ei frater Sela conjux dari differretur: acceptâ scorti personâ & cultu ex socero suo duos concepit vno coitu. Vtero ejus intumescente post aliquot menses ad pœnam deposcitur, & adducitur igni. Sed arrhabone repræsentato Iudæ, annulo videlicet, baculo, & armillis, ab ipso sceleris participe, & judice excusata, & minus nocens renunciata, dimittitur. Anno exeunte & mensibus nouem exactis Gemellos peperit: prior brachium protulit Zara, cui coccineam vittam alligauit obstetrix vnde dictus *Oriens*: Pharez nihilominus fratrem anteuertit, ita nominatus, quod primus materni vteri septa, membranasque separasset, ambo licet ex furtiuo concubitu nati, genealogiam illustrauere Seruatoris.

Thamaris cum Iuda furtiuus concubitus

2326.

Eodem tempore perrexerunt in Ægyptum, parente imperante simul & fame, Iacobi filij, vt emerent frumenta, quibus Chanatritis, vicinæque Ægypto regiones destituebantur. Et primò quidem de industriâ malè verbis excepti

Iosephi fratres primùm Ægyptũ adeunt.

sunt

sunt à Iosepho, & habiti pro exploratoribus. Dumque excusantes se, familiæ seriem texunt, & in ea Benjaminum appellant, eum ipsum, nisi mendaces haberi velint jubentur adducere, vade interim retento in vinculis (sed in speciem tantùm) Simeone. Referunt autem frumenti non leuem copiam, & præterea ejus pretium inditum sarcinis. Ita cum multo commeatu ad patrem redeunt, sed insuper cum tristissimo nuncio, de reuellendo ab ejus complexibus Beniamino. Hunc tamen mitigauit vtcumque, annona copiosiùs subuecta, quæ moras huic acerbissimæ separationi pollicebatur.

2328.

Beniaminus deducitur in Ægyptũ.

Statuerat Iacobus emori fame potiùs, quàm à se dimittere Beniaminum: sed ita loquebatur Satur; cum esurire cœpit, vrgentibus quoque famelicis filiis, & Simeonem in vinculis ostentantibus, multis tandem cum lacrymis ab se delicias suas abduci finit. Beneuolè fratres omnes accipiuntur à Iosepho, immo & adhibentur conuiuio, ita dispositi sicut eorum ætas postulabat, magnâ in conuiuas, sed præcipuâ in Benjaminum amoris significatione. Retulerant secum inuentum in saccis prioris tritici pretium, quò bonâ fide agere viderentur: de hac non dubitabat Iosephus, sed vtrum amarent minorem fratrem; vtrum Benjaminus, quam ipse expertus erat, apud eos laboraret inuidiâ. Pecuniam igitur iterum singulis imperat restitui sicuti priùs, sed & præterea Scyphum suum condi jubet in sarcinula Benjamini, ita lætos & alacres remittit ad patrem. Verùm brevis ea voluptas fuit. Paucis enim emensis stadiis, eos equites circumsistunt, vt latrones & ingratos magno conuicio excipiunt, qui tam benè à prorege optimo accepti ab ejus Scypho in quo vaticinaretur, non abstinuissent manus. Illi, freti scilicet innocentiâ suâ, deponunt sarcinas, easque satellitibus excutiendas objiciunt. Sed cum ad

Benjamini saccum ventum esset, in ejus ore cum pecunia Scyphus apparuit. Quæ consternatio? Qui questus? quæ in lantrunculum innocentem conuicia, & fortè verbera? Ii tamen neglectis, vt publici grassatores in vrbem, & ad supplicium retrahuntur. Miseri igitur coram prorege abjectis in terram corporibus, omnibus pœnis se fatentur dignos, quarum minima fuerit, si tam bono principi, duram infortunati homunciones seruiant seruitutem. Negat Iosephus sibi moris esse mulctare innocentes; vnum sibi furem famulaturum, nihil se morari reliquos, cœptâ porrò viâ ad patrem pergerent, & fratris supplicio sapere discerent. Hic Iudas, qui fratrem potissimum Iacobo reducendum susceperat, filiis etiam vadibus oblatis, rogat & obtestatur proregem, ne bono seni tantus inuratur dolor, vt filio quem plus suis oculis amabat, æternum careat: prouideat ne morituro patri renouetur dolor jam ante annos duodecim perdito Iosepho, hujus pueri vterino fratre susceptus: abire sinat corculum patris delicatum adolescentem, fortiorem se ac vegetiorem vtiliùs & constantiùs eidem famulaturum. Iacebant interea reliqui fratres, afflictis humi vultibus, feriebant pectora, lacerabant crines, agebant omnia, quæ vltimam desperationem significarent. Hic vltra continere lacrymas non potuit bonus prorex, & frater, ac famulis ablegatis, Iosephum se, & fratrem, & ab iis venditum voce patriâ prodit. Cohorrescentes ad hæc verba timere vetat; asserit se Dei consilio destinatum in Ægyptum, vt eorum multorumque saluti prospiceret. Cæterùm quoniam famis adhuc quinque supererant anni, illico reuolarent ad patrem, eumque cum suis omnibus adducerent in Ægyptum, defuturum planè nihil proregis ditissimi parenti, & fratribus. Quod cum ore ipso Pharaonis confirmatum esset, abeunt muneribus diuites, cum multis curribus, & jumen-

Agnitio Iosephi.

mentis, vt quantocyus, patrem, liberos, omnia sua deportarent. Quibus auditis & visis quasi reuixisset hoc nuncio capularis senex, nihil tergiuersatus ad longum iter, & laboriosum accingit se se, & videre Iosephum, aliquot qui vitæ supererant annis bene redemptum putauit.

2329.

Hoc anno qui Iacobi centesimus trigesimus fuit absolutus, Israëlitæ subierunt Aegyptum à Pharaone, Iosephoque magnificè suscepti. Collocati sunt porro in terrâ Gessen, quæ & pascendo pecori apta erat, Hebræosque ab idololatris disiungebat, & cum discedendum foret, facilem aperiebat exitum in Palæstinam. Iacobus autem amantissimè suum complexus Iosephum, & à Rege, ac aulicis cum multo honore susceptus, & cultus nihil sibi optauit vitæ, quàm ne ob ejusmodi beneficia in Deum, & Regem, ingratus esse videretur.

Israëlitæ descendunt in Ægyptum.

2330.

Circa hæc tempora natus est in Hussitide regiuncula Iobus, ex Zarâ filio Esaii. Sic origine Idumæus vir tantus fuit, magno ejus virtutis argumento, quod inter sceleratos homines contribules suos, ita vixerit, vt statui posset Israëlitis, bonisque omnibus patientiæ, atque pietatis exemplum.

Nascitur Iobus.

2334.

Vt Aegyptij frumentum fame sæuiente reciperent ex horreis publicis & pecora, & agros, & corpora sua, Sacerdotibus exceptis, regio addixerant fisco, quò jam Pharao non tantùm Rex Aegypti, sed etiam Dominus esset. Mutatis ergo colonis ad libitum, ut quid Rex posset, Iosephus ostenderet, exeunte vltimo famis anno, gratis dedit agricolis omnibus, & semina, & cibos, vnde sererent simul & viuerent. Tum assignauit omnibus Aegyptiis agros suos, cum eâ tamen cautione, ut quintam frugum partem quotannis deinceps pensitarent fisco: quod &

Iosephus Ægyptum penitus subdit Pharaoni.

Regiis rationibus vtile, & perhonorificum principi, populo non incommodum, immo acceptissimum accidit, quem de mancipio faceret pensionalem, & censuarium. Ita sapientissimus Pharaonis Minister, potentissimum reddidit principem, nec ejus subditos attriuit; vsus liberalitate, quæ multis prodesset, noceret nemini, summamque induceret in Ægyptum fœlicitatem, quam vnam spectare debent, non sibi, sed subditis facti, natique principes.

2336.

Sparta condita.

Sparta nobilis in Peloponneso, & Laconiâ ciuitas hoc anno vel condita, vel reparata legitur à Sparto, Phoronei filio, qui nomen ei suum imposuit. Alij tamen hoc nomen & structuram ad Spartam Eurotæ filiam transferunt. Sic etiam debita magnis hominibus gratia reuocatur in dubium, neque suus est certus honos, etiam vrbium magnarum conditoribus.

2342.

Argus regnat Argis.

Hoc anno Argiuorum Regno Argus nomen dedit. Centoculum nobis hunc Poëtæ bubulcum repræsentant, etiam alienissimo tempore. Ita prudentissimi hominis in præueniendis, & præuidendis casibus solertiam venustissimam, inconcinnâ corporis deformitate texerunt.

Ceres floret in Græcia.

Circa eadem quoque tempora, vt scribit S. Augustinus, Græcia frugibus suis vti cœpit, cum hactenus frumento aliunde importato vixisset, per Cererem agrum colere & serere, ac metere segetem edocta. Quæ res mulierculæ tum diuinos honores peperit, cum de multis bene mereri, satis erat ad summam gloriam, & immortalitatem.

2345.

Iacobus moritur in Ægypto.

Euolutis septemdecim annis in Ægypto Iacobus in grauem incidit morbum, quo statim sibi moriendum intellexit. Euocat igitur ad se Iosephum, ejusque liberos duos Manassem & Ephraim, quos filiis suis, atque familiæ Israëlis

per

per adoptionem accenſeri jubet, vt Ioſephi familia duas inter Hebræos conficeret tribus, ſi quando Palæſtinâ, promiſsâ Abrahamo regione potirentur. Tum decuſſatis manibus vtrique precatus eſt bene, quo geſtu majorem ſubdendum minori præcipuit; Ephraimi Tribum in regnorum partitione futuram Iſraëlitici Regni præcipuam, generandum ex eâ Ioſue, qui populum in Chananitidispoſſeſſionem inducturus eſſet. Filiis quoque reliquis benedixit, ſed maximè Iudæ in cujus ditione ſeruandum denunciat ſceptrum, donec Dei filius nepos ſuus Meſſias, inter homines verſaretur. His peractis impetratâque à Ioſepho ad Hebronem in ſpelunca duplici ſepulturâ, vir optimus, & cælo acceptiſſimus obiit. Curatum eſt funus eius magnificè, & ex filii dignitate; tantoque apparatu perlatum Hebronem à filiis, & Ægyptiis, vt non ad ſepulchrum, ſed ad triumphum duci videretur.

2369.

Prometheus inclareſcit.

Prometheus vir prudentiſſimus, vt ejus innuit nomen, tum viuebat in Aſſyria, & ad montem Caucaſum, quem conſendebat ſæpe, vt inde faciliùs, & accuratiùs ſiderum obſeruaret motus. Has cæli periodos tantâ ſollicitudine ſpectauit, vt fabulis dederit locum, in quibus per Mercurium alligatus ad Caucaſum fingitur, admotâ pectori Aquilâ, quæ cor ejus exederet. Ita Græca vox ἄχος Latinam Aquilam peperit. Dicitur & furatus eſſe ſacrum ignem applicitâ ad Solis rotam ferulâ, vt ex luto à ſe fictos Homulos animaret. Vſum ignis videlicet mortales edocuit, inuenitque modum, quo eliceretur è cælo, quo igne bene vſi homines, quaſi nouam, & meliorem duxere vitam: molliores tamen exinde redditi, & morbos, & febres ſunt experti, quæ mala terris immiſſa ob raptum ignem à Prometheo Heſiodus, Sappho, alij vates ingenioſè cecinerunt. Ita miſerum hominem ex

ſapiente Poëſis fec'.t, addixitque perperam graui ſupplicio virum, qui ſuis popularibus profuerat, & qui potiùs aram in quâ coleretur, quam ſaxum, cui vinciretur, promeruerat.

2399.

Moritur Ioſephus.

Obiit hoc anno ætatis ſuæ centeſimo decimo Ioſephus, *Orbis ſeruator* appellatus, quod ſuâ prouidentiâ, & induſtriâ Aegyptum vicinaſque gentes ab interitu vindicaſſet. Hunc ideo nonnulli cultum volunt ab Aegyptiis ſub nomine Serapidis. Quod ſi verum eſt nec prudentiorem, nec caſtiorem, nec meliorem Deum idololatria venerata eſt.

2400

Iobus probatur.

Aetatis annum ſeptuageſimum ſecundum agebat Iobus Arabum, Idumæorumque ditiſſimus, cui ouium ſeptem millia, tria camelorum, juga boum quingenta, cum totidem Aſinis, ſeruulis ac vernis tantę familiæ reſpondentibus. Filios quoque ſeptem ſuos, ac tres filias ſic inſtituerat optimus pater, vt in Deum pij, in parentes obſequentes, inter ſe concordes viuerent, cælo atque hominibus acceptiſſimi. Cæterum tot bonis præerat, tantæque fortunæ viri peſſimi nepos bonus, & vitæ innocentiâ ac virtutibus, quàm dignitate, & diuitijs longè clarior. Quadam ergo die cuſtodes hujus prouinciæ Genij conuenerunt in vnum locum negotiorum causâ, & huic conſilio præerat Angelus quidam quaſi Dei Vicarius. In eum quoque cœtum irrépſit cacodæmon, quem ſtatim deteꝗum interrogauit præſes quid ſentiret de Iobo? & vtrum inter mortales huic ſanctimoniâ inueniſſet parem? Faſſus eſt quod erat Genius nequam, ſed cauſam virtutis tantę malitiosè refudit in bona, quibus circumfuſus erat, quæ ſi ſubducerentur, virtus hominis iis innixa rueret, eodemque tempore Iobus & pius, & diues eſſe deſineret. Qui Dei perſonam ſuſtinebat & vices cæleſtis genius, Satanæ virum juſtum probandum obtulit, cum

cum amplissimâ in res ejus externas nocendi potestate. Is autem sic disponit infortunia, sic calamitates miscet, & conglobat, vt quantumuis inuicta patientia his labefactari posse videretur.

Vno igitur eodemque die Boues & Asinæ cum Bubulcis, & Agasonibus per Sabæos grassatores sunt abacti: tactæ oues de cœlo cum opilionibus; Chaldæi equites in tres turmas distributi, tribus in diuersis locis pascentes camelos omnes abduxerunt: Liberos item ejus omnes cum generis & nuribus, primogeniti fratris domus a fundamentis concussa inuoluit, & obruit. Quæ omnia eodem tempore, per singulos, ex singulis cladibus superstites sic nunciatæ sunt, vt alter importunè superueniret alteri, nulla viro sanctissimo respirandi, & colligendi sui potestas relinqueretur.

Expectabat hostis vocem aliquam maledicam in Deum, quod calamitatum illarum saltem aliquam aut non amolitus esset, aut non distulisset. At vir patiens juxta ac fortis quis fuisset existens ex vtero matris, quis futurus esset post obitum mandandus humi considerauit, atque ita de Deo locutus est summo fortunæ, & infelicitatis arbitro, vt qui ejus manum liberalem amauerat, castigantem osculari crederetur.

Non ita multò post cum se iterum immisisset in bonorum geniorum cœtum spiritus nequam & inuidus, objurgatus à cælesti præside quod irrito conatu Iobum agressus esset, impudenter conquestus est sibi satis magnam non esse concessam in sanctum virum potestatem. Nouam itaque & ampliorem obtinuit, videlicet vt non tantùm in res ejus externas, sed in ejus quoquè corpus, seclusâ tamen morte, quàm dirè posset, & atrociter desæuiret. Corrumpit igitur puncto temporis optimam alioquin in Iobo corporis habitudinem, sicque humores perturbat,

vt ad omnem morbum fuſcipiendum habiles eſſent. Ægrotationes deinde ſic diſpenſat vt inuicem ſuccederent ſibi, leues, grauibus; ſanabiles, deploratis; viciſſitudinemque inducit omni continuatiore grauiorem.

Vtrùm autem ea morborum ſeries parum durauerit, aut ad multùm temporis producta ſit, Incertum: probabilius eſt tamen eam ſeptennio toto tenuiſse; ne diuturnitas, quâ nullum eſt ad affligendam patientiam telum potentius, hoſti calidiſſimo, & tergiuerſationes excuſationeſque quærenti defuiſſe videretur. Hoc profectò certiſſimum principem aliàs virum bonis omnibus ſpoliatum cò redactum eſſe, vt cum totum ejus corpus in vnum vlcus abiiſſet fœdum oculis, naribus tetrius; cum eam mephitim exhalaret, quam nec famuli, nec ipſa tecta ferre poſſent, Iobus non jam homo ſed putridum cadauer, fœtentis inſtar jumenti, & tantùm non expirantis, extra vrbem portaretur à veſpillonibus, & in ſterquilinium abjiceretur. Hic nudus ſub dio, ſuoque ac loci pædore ſquallidus, deficientibus linteis erumpentem ex membris omnibus ſaniem abradere teſtâ, & paleis vtcumque abſtergere cogebatur. Aderat enim domeſticorum nemo qui ferret auxilium; tantùm vxor impia & *atrox Diaboli iaculum*, inquit Chryſoſtomus, identidem accedebat, manu compreſſis naribus, non vt ei aliquid daret ſolatij, ſed vt maritum ad maledicendum Deo, & inferendas ſibi ex deſperatione manus inuitaret. Sed eam à ſe leuiori conuicio vir bonus placidè repellebat, ſtultitiam & loquacitatem, innata fœminis vitia, ſceleratiſſimæ mulieri exprobrare contentus.

C A-

CAPVT V.

SÆCVLVM MVNDI XXV.

Ab anno Mundi 2400. ad 2500.

2401.

IN hunc annum commodè cadit Ephraimitarum clades, cujus mentio 1 Paralypomenon, quando Gethæi prædones irruentes in Ægyptum Hebræorum vicinorum pecora conati sunt abigere. Occurrerunt eis nouem fratres, Ephraimi filij, Iosephi nepotes, qui dum fortiùs quam cautiùs in grassatores viros bellicosos irruunt, eorum insidiis intercepti, dum frater fratri fert suppetias, internecione ceciderunt. Pater autem eorum Ephraim, vbi liberos luxit quandiu natura, quantum ratio postularet, aliis edendis statim operam dedit, & mox *Beriam* genuit octogenarius, cuius nomine domus suæ cladem significauit, & ad eam reponendam, hosti posteritas ejus inuitabatur.

Ephraimitarum clades, à Gethæis latronib.

2407.

Spectauerat jam toto septennio Iobum Deus cum Dæmone, morbisque teterrimis colluctantem. Cum itaque amicos ejus insolens morbi genus, & inaudita hactenus calamitas accidisset, ipse eorum colloquio Deus interesse voluit, & suam in regendis hominibus prouidentiam ab incautis mortalium accusationibus vindicare. Steterunt tunc amici coram amico, sed stupidi, & elingues ad aspectum tanti casus, & famâ, & omni consolatione majoris. Assuetudine tamen, & oratione Iobi miserias suas, & reliquorum hominum deplorantis animati, sermones cum eo contulerunt. In iis disputatum de ærumnis innocentium, & de diuinâ Iustitiâ. Sed iis contentionibus vlteriùs quàm par esset pro-

Iobus restituitur sanitati, & bonis.

procedentibus, Deus ipse finem imposuit, locutus ex nube quæ Iobi vertici imminere videbatur. Inde adstantes fortis Magister erudiit, Iobum imprimis erratum suum magnâ animi demissione confitentem; cui tunc se Deus aspectabilem præbuit, eumque vno hoc aspectu pristinæ reddidit sanitati. In ejus quoque gratiam amicis placatus est, cum pro iis sacrificium, jubente Deo, vir Sanctus obtulisset. Quibus auditis in Hussitide factus est magnus ad eum videndum, salutandumque concursus, munera vndecumque delata, quæ tam celeriter annuente cælo multiplicata sunt, vt bona ejus omnia, oues, cameli, boues, asinæ, mancipia multiplicarentur. Edidit ei quoque vxor totidem quot amiserat liberos, animi, & corporis dotibus illustriores, & tantarum diuitiarum futuros hæredes. Quibus omnibus ostendit Deus, nec bonam, nec aduersam fortunam nocere viro sapienti; huic eripi posse bona, & valetudinem, virtutem non posse; & eam esse nonnumquam in sterquilinio, quàm in purpurâ clariorem.

2412.

Atlantis tempora.

Refertur ad hunc annum Atlas Rex magnus, Astrologus major; qui quod plerumque montem Mauritaniæ conscenderet ipsis nubibus superiorem, cælum fulcire suis humeris creditus est, & huic monti suum reliquit nomen. Nihil porro hîc moramur fabulas, vt cælum ab eo susceptum hospitio, & quia ei struebat insidias in Atlanticum mare præcipitatum: vt os Gorgonis in Clypeo Persæi Regem hunc indurantis in rupem; quia hîc nos historicum non Mythologum agimus.

2438.

Amenophis Pharao vexat Israelitas.

Amenophis secundus, seu Amenopses hoc anno Ægyptum administrare cæpit. Is à plerisque putatur esse Memnon, cujus statua Solis afflata radiis aut loquebatur, aut videbatur loqui. Rex iste oblitus Iosephi, & exosus Israëlitas

tas eos ſupra modum afflixit, omnique ratione exterminare conatus eſt. Principio grauiſſima tributa extorſiit per atroces publicanos: deinde rapuit vniuerſos in teterrimam ſeruitutem; tum iis conſtituit immanes operum præfectos, qui exigerent labores viribus maiores, non reddentes penſum conſtitutum, flagellis acerbiſſimè, & vſque ad mortem ſæpe conſcinderent. Cum nihilominus Deo ſic volente multiplicarentur, perdere mares omnes recens natos decreuit, idque per obſtetrices Aegyptias molitus eſt. Sed illæ Deo piam eis cogitationem inſpiranti, quàm Pharaoni crudelitatem imperanti parere maluerunt. Ideo diuites ſunt effectæ, & fœcundæ, familiaſque ſuas & amplas, & locupletes reliquere. Sic extorris licet à verâ religione nulla operam Deo nauauit, ſine gratiâ, & beneficiò; cæloque adlaborantes etiam improbos ſua præmia manent.

2459

Maria naſcitur.

Hoc anno genita ſoror Moſis Maria ab *Amarore* traxit nomen, quod tempore difficillimo, & inter lacrymas amariſſimæ ſeruitutis in lucem exiiſſet.

2461.

Aaron naſcitur.

Natus hoc anno & ſeruatus Aegyptiarum obſtetricum operâ frater Moſis Aaron, ſicut & plerique alij infantes Hebræi. Quod cum ſuboluiſſet Pharaoni, eas à ſe vocatas grauiter increpuit: At eum mulieres ſubdolæ officioſo deluſere mendacio; quaſi Hebrææ mulieres obſtetricibus nihil egerent, earumque in ſuis partubus operam, & auxilium præuenirent. Inde edictum prodiiſſe dicitur de mergendis Nilo infantibus Iudæis, ſed irrito pariter conatu; nam multi nece ſunt ſubducti, & is maximè qui ſeruitutem hanc ſuſtulit, cum magnâ clade, ac prope ruinâ Aegyptiorum.

2464.

Naſcitur Moſes.

Hoc enim anno MOSES editus eſt ex Am-

ramo, atque Iochabethâ, partu tam facili, & expedito matris, vt obseruantes Aegyptios, & huic incubantes fefellerit. Seruatus est porro, magnâ solicitudine domi nonaginta diebus, & donec tempus instaret quo satellites tertio quoque mense, de more, Judæorum domos excuterent. Tum enim ne puer cum totâ familiâ, & parentibus interiret, vanoque & periculoso conatu seruatus esset, expositus est ab iisdem in Nili ripa caricibus, & papyis consita, & vbi mollius flumen restagnabat. Eodem fermè tempore accedebat ad fluuium, vt in eo se elueret Thermutis filia Amenophis; quæ conspicata adhærescentem papyro fiscellam, eam ad se per famulam deferri jussit. Inuentus infans pulcherrimus & miserrimus accendit in ejus pectore amorem simul & commiserationem. Eum ergo statuit alere: sed deerat nutrix; puella soror infantis in excubiis â matre posita, & non procul abesse jussa, nunciauit Hebræam mulierem vicinam nutricem bonam sibi notam esse; hæc statim euocatur, ei committitur infans pactâ mercede, & Moses, id est *Extractus* appellatur. Fatale ergo erat Aegyptiis, vt qui eos Rubeo mari inuoluturus esset, per naufragium ad principatum, & regiam adoptionem promoueretur.

Exponitur.

Liberatur.

Nutrit. a matre.

2467.

Redditus hoc anno Thermuti Regis filiæ à Iochabethâ matre ablatactus Moses, vt in aula deinceps nobiliùs educaretur. Hunc enim filia Pharaonis habuit filij loco; siue verè dixerit suum vt scripsere Philo, Nissenus, & Augustinus; seu vt alij, pluresque malunt, in ejus familiam, tantùm adoptione transierit. Quæ autem de conculcato tum à Mose Pharaonis diademate Flauius Iosephus habet, aut de prunis insertis ori, vnde impeditioris linguæ sit factus, quæ Rabbini scribunt, meritò inter fabulas computamus. Nec enim in Mosis laudes in-

Moses in aula educatur.

tem-

tenta scriptura, si hæc ita se haberent, vnquam tacuisset; nec apparet vlla ratio, cur res tanti momenti scriptor sapientissimus, & fidelissimus dissimulasset.

2466

Phorbas Rex Argiuorum hoc anno regnum iniit; & post annos aliquot (tempus enim ignoratur) Rhodum insulam occupauit, atque industriâ suâ vindicauit à serpentibus. Exinde frequentari cœpta, aëre tam commodo vsa est, vt in eâ nullo non die Sol appareret. Quare Soli sacra fuit, cui & Colossum excitauit ipsa pari magnitudine, & celebritate.

Rhodus frequentata.

2469.

Interiit tum crudelis Amenophis, Israëlitarum capitalissimus hostis, cui successit Orus, de cujus moribus scriptores non conueniunt. Hunc enim quidam Chronologi, aliter Busirim dictum volunt, hominem crudelem & Barbarum etiam vsque ad aras, & Religionem. Hunc quoque pyramidum in Ægypto conditorem arbitrantur, ad quas excitandas contendunt eum operâ Iudæorum vsum esse, atque seruitute. Sed Busiridis tempora Danao συγχρόνυ, huc commodè transferri nequeunt. Neque de pyramidum ætate satis prudenter quisquam pronunciare potest, cum authorum hujus insaniæ nomina modis omnibus extinxerint Ægyptij, in eorum odium capitale: Aduersus quos profectò, tantò non flagrassent, si exterorum, & peregrinorum labore conditæ essent, non indigenarum, vt historiæ parens Herodotus innuit. Accedit quod à plerisque Orus iste mitioris ingenij fuisse perhibeatur, à quo & decretum antiquatum volunt de mergendis Nilo infantibus Hebræis, adnitente Thermuti in gratiam sui Moisis. Alioqui cur tot infantes inuenti essent, cum Iudæi mox Ægyptum reliquerunt; certum argumentum imminutæ antea crudelissimæ seruitutis.

Moritur Amenophis.

Orus ei succedit.

Sep-

Mosis studia.

2471.

Septemnis Moses liberalibus disciplinis excoli cœptus, in quibus ita profecit, vt eas non discere, sed reminisci videretur; Magistros præueniret ingenio, dignusque judicaretur, quem verè suum diceret filia Pharaonis.

Nascitur Iosue.

2491.

Hoc anno plerique Iosue magnum ducem Hebræorum natum esse volunt, ex Tribu Ephraim, cujus pater in Hebræo textu & vulgatâ *Nun* apud 70. Græcosque scriptores Ναυῆ dicitur. Iosue autem primùm à parente suo vocatus est Osee, seu vt Græcus textus habet Αυσῆ, vel Αυσῆς: quod nomen habuit donec emissus est ad Palæstinam explorandam, exinde enim Iosue dici cœpit, nomine tantum in speciem industriore, cum vtrumque *Seruatorem* sonet: Sed hoc significantiùs fuit atque vulgarius, quo sic appellari placuit hominem de populo bene meritum, vt id esset majoris adhuc beneuolentiæ & amoris in gentem suam incentiuum.

Mosis falsæ expeditiones.

2495.

In annum trigesimum primum Mosis Fasti Siculi statuunt Hermopolim à Mose conditam, & bellum aduersus Æthiopas summâ sapientiâ, & fœlicitate toto decennio gestum. Addit Iosephus vrbem hanc dictam esse Merrhim, ab eâ muliere, quæ ipsum ex aquis eduxerat, tunc mortuâ. Bellum autem Aethiopicum cujus potissimum causâ vrbem hanc excitatam volunt, Hebræi volunt inchoatum fuisse sapienter, & ingeniosè Ibibus delatis à Mose, quæ serpentes interemerunt in deserto regionis hujus, qua se tutos credebant Aethiopes. Quomodo autem fructum hujus belli Reginam Aethiopissam reduxerit Moses, quàm fortiter, & prudenter se in hoc bello gesserit apud Iosephum leges, & fabulas cum Theodoreto, Eugubino, aliisque credes. Hujus autem fabulæ causa putatur esse vxor Mosis Aethiopissa, quam Iudæorum Magistri

gistri fingentes suo more, vt Augustiorem facerent, & constituerunt Reginam, & ex interiori Aethiopiâ deduxerunt. Quasi vero vir omni celebritate clarior, ab vxore Reginâ, & ex vltimis orbis partibus accitâ posset accipere gloriam, & commendationem.

2496.

Cecrops vir Aegyptius, Diphyes dictus quod geminam linguam calleret Græcam & Aegyptiam, hoc anno Regni Atheniensis fundamenta jecit, sicut & idololatriæ in Græciâ. Hic enim Iouem primus ibidem coluit, eique simulachrum, & aram posuit, ac victimas immolauit, quarum sanguinem nondum hæc regio viderat. Eo regnante Athenis, in arce, olea sponte nata est, Vbi ex Minerua hujus arboris Deâ, inditum nomen. Sic eodem tempore Attica & Regi & Dæmoni subdidit sese; sed hunc tardiùs, quam illum excussit.

Cecropis & idololatria in Græcia initia.

LIBER III.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM SEXTVM.

Ab anno 2500. ad 2600.

CAPVT I.

PRIMA DECAS.

Ab anno 2500. ad 2510.

2503.

Moses relinquit aulam.

MOses ætatis suæ anno quadragesimo adoptionem Ægyptiacam, & regiam ejurauit, Hebræumque se & dixit, & gessit. Accendebat fratres suos ad patientiam, & ad spem meliorum temporum erigebat. Admonebat præfectos sibi notissimos vt aliquid de immanitate in viros innocentes remitterent. Inter hæc officia charitatis incidit in Ægyptium, qui Iudæum immerentem & conuiciis & plagis male mulctabat in loco ab arbitris remoto. Enimuero Mosi visa non est ferenda injuria: Irruit in percussorem, eumque calce interimit (nihil enim moramur Rabbinos cum nomine τετρα-γραμμάτῳ) & raptim occultat sabulo. Putabat rem cum cadauere sepultam esse; at sequenti die sensit se expectatione suä delusum. Dum enim rixantes duos Hebræos amice reconciliare nititur, & eum nominatim arguit, qui fratrem

Ægyptiũ interfecit.

trem injustè pulsabat, ab eo repulsus est contumeliosè; rogatusque, num quam superiori die fecerat Ægyptij cædem, hodiernâ fratris sui cumulare vellet. Percutit Mosem hæc interrogatio; sibique illico fugiendum ratus, secessit in eam Arabiæ partem, quam incolebant Madianitæ, à nonnullis dictam Æthiopiam. Hîc cum officiosè defendisset filias Raguelis, seu Iethro in hac regione Sacerdotis simul, & Reguli, aduersus Pastorum injuriam, ab eo est susceptus hospitio, data vxor Sephora filia, ex quâ duos liberos suscepit. Interim pauit soceri sui greges, egitque pastoritiam vitam, regiæ dominationis olim rudimentum, donec ad majora, & principe Hebræorum digna vocaretur.

Fugit ad Iethru. In Arabiam.

2506.

Hoc anno natus est Calebus fortissimus, & prudentissimus Palestinæ explorator, dignusque habitus propter singularem in Deum fiduciam, qui eam videret, & visâ potiretur.

Nascitur Calebus.

CAPVT II.

ALTERA DECAS SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2510. ad 2520.

2512.

DEucalion vxorem habuit Pyrrham consanguineam suam Epimethei patrui filiam, qui cum ex Ephebis vix egressus, junctus est matrimonio, vt adhuc propiùs jungerentur. Quidam hunc regnasse volunt in Thessaliâ, alij ad Parnassum: sed eadem dicunt, cum aliàs Thessalia ad Parnassum montem vsque pertinuerit. Hic autem non armis & per vim, sed industriâ & facilitate, consecutus est imperium, qui regnandi modus ad hominem propiùs spectat; vt violentus & armatus ad feram.

Deucaliō regnat ad Parnassū.

Circa

Regiis rationibus vtile, & perhonorificum principi, populo non incommodum, immo acceptissimum accidit, quem de mancipio faceret pensionalem, & censuarium. Ita sapientissimus Pharaonis Minister, potentissimum reddidit principem, nec ejus subditos attriuit; vsus liberalitate, quæ multis prodesset, noceret nemini, summamque induceret in Ægyptum fœlicitatem, quam vnam spectare debent, non sibi, sed subditis facti, natique principes.

2336.

Sparta condita.

Sparta nobilis in Peloponneso, & Laconiã ciuitas hoc anno vel condita, vel reparata legitur à Sparto, Phoronei filio, qui nomen ei suum imposuit. Alij tamen hoc nomen & structuram ad Spartam Eurotæ filiam transferunt. Sic etiam debita magnis hominibus gratia reuocatur in dubium, neque suus est certus honos, etiam vrbium magnarum conditoribus.

2342.

Argus regnat Argis.

Hoc anno Argiuorum Regno Argus nomen dedit. Centoculum nobis hunc Poëtæ bubulcum repræsentant, etiam alienissimo tempore. Ita prudentissimi hominis in præueniendis, & præuidendis casibus solertiam venustissimam, inconcinnâ corporis deformitate texerunt.

Ceres floret in Græcia.

Circa eadem quoque tempora, vt scribit S. Augustinus, Græcia frugibus suis vti cœpit, cum hactenus frumento aliunde importato vixisset, per Cererem agrum colere & serere, ac metere segetem edocta. Quæ res mulierculæ tum diuinos honores peperit, cum de multis bene mereri, satis erat ad summam gloriam, & immortalitatem.

2345.

Iacobus moritur in Ægypto.

Euolutis septemdecim annis in Ægypto Iacobus in grauem incidit morbum, quo statim sibi moriendum intellexit. Euocat igitur ad se Iosephum, ejusque liberos duos Manassem & Ephraim, quos filiis suis, atque familiæ Israëlis

per

per adoptionem accenseri jubet, vt Iosephi familia duas inter Hebræos conficeret tribus, si quando Palæstinâ, promissâ Abrahamo regione potirentur. Tum decussatis manibus vtrique precatus est bene, quo gestu majorem subdendum minori præcipuit; Ephraimi Tribum in regnorum partitione futuram Israëlitici Regni præcipuam, generandum ex eâ Iosue, qui populum in Chananitidis possessionem inducturus esset. Filiis quoque reliquis benedixit, sed maximè Iudæ in cujus ditione seruandum denunciat sceptrum, donec Dei filius nepos suus Messias, inter hominès versaretur. His peractis impetratâque à Iosepho ad Hebronem in spelunca duplici sepulturâ, vir optimus, & cælo acceptissimus obiit. Curatum est funus eius magnificè, & ex filii dignitate; tantoque apparatu perlatum Hebronem à filiis, & Ægyptiis, vt non ad sepulchrum, sed ad triumphum duci videretur.

2369.

Prometheus inclarescit.

Prometheus vir prudentissimus, vt ejus innuit nomen, tum viuebat in Assyria, & ad montem Caucasum, quem conscendebat sæpe, vt inde faciliùs, & accuratiùs siderum obseruaret motus. Has cæli periodos tantâ sollicitudine spectauit, vt fabulis dederit locum, in quibus per Mercurium alligatus ad Caucasum fingitur, admotâ pectori Aquilâ, quæ cor ejus exederet. Ita Græca vox ἀἔτος Latinam Aquilam peperit. Dicitur & furatus esse sacrum ignem applicitâ ad Solis rotam ferulâ, vt ex luto à se fictos Homulos animaret. Vsum ignis videlicet mortales edocuit, inuenitque modum, quo eliceretur è cælo, quo igne bene vsi homines, quasi nouam, & meliorem duxere vitam: molliores tamen exinde redditi, & morbos, & febres sunt experti, quæ mala terris immissa ob raptum ignem à Prometheo Hesiodus, Sappho, alij vates ingeniosè cecinerunt. Ita miserum hominem ex

ſapiente Poëſis fec't, addixitque perperam graui ſupplicio virum, qui ſuis popularibus profuerat, & qui potiùs aram in quâ coleretur, quam ſaxum, cui vinciretur, promeruerat.

2399.

Moritur Ioſephus.

Obiit hoc anno ætatis ſuæ centeſimo decimo Ioſephus, *Orbis ſeruator* appellatus, quod ſuâ prouidentiâ, & induſtriâ Aegyptum vicinaſque gentes ab interitu vindicaſſet. Hunc ideo nonnulli cultum volunt ab Aegyptiis ſub. nomine Serapidis. Quod ſi verum eſt nec prudentiorem, nec caſtiorem, nec meliorem Deum idololatria venerata eſt.

2400

Iobus probatur.

Aetatis annum ſeptuageſimum ſecundum agebat Iobus Arabum, Idumæorumque ditiſſimus, cui ouium ſeptem millia, tria camelorum, juga boum quingenta, cum totidem Aſinis, ſeruulis ac vernis tantę familiæ reſpondentibus. Filios quoque ſeptem ſuos, ac tres filias ſic inſtituerat optimus pater, vt in Deum pij, in parentes obſequentes, inter ſe concordes viuerent, cælo atque hominibus acceptiſſimi. Cæterum tot bonis præerat, tantæque fortunæ viri peſſimi nepos bonus, & vitæ innocentiâ ac virtutibus, quàm dignitate, & diuitijs longè clarior. Quadam ergo die cuſtodes hujus prouinciæ Genij conuenerunt in vnum locum negotiorum cauſâ, & huic conſilio præerat Angelus quidam quaſi Dei Vicarius. In eum quoque cœtum irrepſit cacodæmon, quem ſtatim detectum interrogauit præſes quid ſentiret de Iobo? & vtrum inter mortales huic ſanctimoniâ inueniſſet parem? Faſſus eſt quod erat Genius nequam, ſed cauſam virtutis tantę malitioſè refudit in bona, quibus circumfuſus erat, quæ ſi ſubducerentur, virtus hominis iis innixa rueret, eodemque tempore Iobus & pius, & diues eſſe defineret. Qui Dei perſonam ſuſtinebat & vices cæleſtis genius, Satanæ virum juſtum probandum obtulit, cum

cum amplissimâ in res ejus externas nocendi potestate. Is autem sic disponit infortunia, sic calamitates miscet, & conglobat, vt quantumuis inuicta patientia his labefactari posse videretur.

Vno igitur eodemque die Boues & Asinæ cum Bubulcis, & Agasonibus per Sabæos grassatores sunt abacti: tactæ oues de cælo cum opilionibus; Chaldæi equites in tres turmas distributi, tribus in diuersis locis pascentes camelos omnes abduxerunt: Liberos item ejus omnes cum generis & nuribus, primogeniti fratris domus a fundamentis concussa inuoluit, & obruit. Quæ omnia eodem tempore, per singulos, ex singulis cladibus superstites sic nunciatæ sunt, vt alter importunè superueniret alteri, nulla viro sanctissimo respirandi, & colligendi sui potestas relinqueretur.

Expectabat hostis vocem aliquam maledicam in Deum, quod calamitatum illarum saltem aliquam aut non amolitus esset, aut non distulisset. At vir patiens juxta ac fortis quis fuisset existens ex vtero matris; quis futurus esset post obitum mandandus humi considerauit, atque ita de Deo locutus est summo fortunæ, & infelicitatis arbitro, vt qui ejus manum liberalem amauerat, castigantem osculari crederetur.

Non ita multò post cum se iterum immisisset in bonorum geniorum cœtum spiritus nequam & inuidus, objurgatus à cælesti præside quod irrito conatu Iobum agressus esset, impudenter conquestus est sibi satis magnam non esse concessam in sanctum virum potestatem. Nouam itaque & ampliorem obtinuit, videlicet vt non tantùm in res ejus externas, sed in ejus quoquè corpus, seclusâ tamen morte, quàm dirè posset, & atrociter desæuiret. Corrumpit igitur puncto temporis optimam alioquin in Iobo corporis habitudinem, sicque humores perturbat,

vt ad omnem morbum suscipiendum habiles essent. Ægrotationes deinde sic dispensat vt inuicem succederent sibi, leues, grauibus; sanabiles, deploratis; vicissitudinemque inducit omni continuatiore grauiorem.

Vtrùm autem ea morborum series parum durauerit, aut ad multùm temporis producta sit, Incertum: probabilius est tamen eam septennio toto tenuisse; ne diuturnitas, quâ nullum est ad affligendam patientiam telum potentius, hosti callidissimo, & tergiuersationes excusationesque quærenti defuisse videretur. Hoc profectò certissimum principem aliàs virum bonis omnibus spoliatum eò redactum esse, vt cum totum ejus corpus in vnum vlcus abiisset fœdum oculis, naribus tetrius; cum eam mephitim exhalaret, quam nec famuli, nec ipsa tecta ferre possent, Iobus non jam homo sed putridum cadauer, fœtentis instar jumenti, & tantùm non expirantis, extra vrbem portaretur à vespillonibus, & in sterquilinium abjiceretur. Hic nudus sub dio, suoque ac loci pædore squallidus; deficientibus linteis erumpentem ex membris omnibus saniem abradere testâ, & paleis vtcumque abstergere cogebatur. Aderat enim domesticorum nemo qui ferret auxilium; tantùm vxor impia & *atrox Diaboli iaculum*, inquit Chrysostomus, identidem accedebat, manu compressis naribus, non vt ei aliquid daret solatij, sed vt maritum ad maledicendum Deo, & inferendas sibi ex desperatione manus inuitaret. Sed eam à se leuiori conuicio vir bonus placidè repellebat, stultitiam & loquacitatem, innata fœminis vitia, sceleratissimæ mulieri exprobrare contentus.

C A-

CAPVT V.

SÆCVLVM MVNDI XXV.

Ab anno Mundi 2400. ad 2500.

2401.

Ephraimitarum clades, à Gethæis latronib.

IN hunc annum commodè cadit Ephraimitarum clades, cujus mentio 1 Paralypomenon, quando Gethæi prædones irruentes in Ægyptum Hebræorum vicinorum pecora conati sunt abigere. Occurrerunt eis nouem fratres, Ephraimi filij, Iosephi nepotes, qui dum fortiùs quam cautiùs in grassatores viros bellicosos irruunt, eorum insidiis intercepti, dum frater fratri fert suppetias, internecione ceciderunt. Pater autem eorum Ephraim, vbi liberos luxit quandiu natura, quantum ratio postularet, aliis edendis statim operam dedit, & mox *Beriam* genuit octogenarius, cuius nomine domus suæ cladem significauit, & ad eam reponendam, hosti posteritas ejus inuitabatur.

2407.

Iobus restituitur sanitati, & bonis.

Spectauerat jam toto septennio Iobum Deus cum Dæmone, morbisque teterrimis colluctantem. Cum itaque amicos ejus insolens morbi genus, & inaudita hactenus calamitas accidisset, ipse eorum colloquio Deus interesse voluit, & suam in regendis hominibus prouidentiam ab incautis mortalium accusationibus vindicare. Steterunt tunc amici coram amico, sed stupidi, & elingues ad aspectum tanti casus, & famâ, & omni consolatione majoris. Assuetudine tamen, & oratione Iobi miserias suas, & reliquorum hominum deplorantis animati, sermones cum eo contulerunt. In iis disputatum de ærumnis innocentium, & de diuinâ Iustitiâ. Sed iis contentionibus vlteriùs quàm par esset

 pro-

procedentibus, Deus ipse finem imposuit, locutus ex nube quæ Iobi vertici imminere videbatur. Inde adstantes fortis Magister erudiit, Iobum imprimis erratum suum magnâ animi demissione confitentem; cui tunc se Deus aspectabilem præbuit, eumque vno hoc aspectu pristinæ reddidit sanitati. In ejus quoque gratiam amicis placatus est, cum pro iis sacrificium, jubente Deo, vir Sanctus obtulisset. Quibus auditis in Hussitide factus est magnus ad eum videndum, salutandumque concursus, munera vndecumque delata, quæ tam celeriter annuente cælo multiplicata sunt, vt bona ejus omnia, oues, cameli, boues, asinæ, mancipia multiplicarentur. Edidit ei quoque vxor totidem quot amiserat liberos, animi, & corporis dotibus illustriores, & tantarum diuitiarum futuros hæredes. Quibus omnibus ostendit Deus, nec bonam, nec aduersam fortunam nocere viro sapienti; huic eripi posse bona, & valetudinem, virtutem non posse; & eam esse nonnumquam in sterquilinio, quàm in purpurâ clariorem.

2412.

Atlantis tempora. Refertur ad hunc annum Atlas Rex magnus, Astrologus major; qui quod plerumque montem Mauritaniæ conscenderet ipsis nubibus superiorem, cælum fulcire suis humeris creditus est, & huic monti suum reliquit nomen. Nihil porro hîc moramur fabulas, vt cælum ab eo susceptum hospitio, & quia ei struebat insidias in Atlanticum mare præcipitatum: vt os Gorgonis in Clypeo Persæi Regem hunc indurantis in rupem; quia hîc nos historicum non Mythologum agimus.

2438.

Amenophis Pharao vexat Israelitas. Amenophis secundus, seu Amenopses hoc anno Ægyptum administrare cæpit. Is à plerisque putatur esse Memnon, cujus statua Solis afflata radiis aut loquebatur, aut videbatur loqui. Rex iste oblitus Iosephi, & exosus Israëlitas

tas eos supra modum afflixit, omnique ratione exterminare conatus est. Principio grauissima tributa extorsiit per atroces publicanos: deinde rapuit vniuersos in teterrimam seruitutem; tum iis constituit immanes operum præfectos, qui exigerent labores viribus majores, non reddentes pensum constitutum, flagellis acerbissimè, & vsque ad mortem sæpe conscinderent. Cum nihilominus Deo sic volente multiplicarentur, perdere mares omnes recens natos decreuit; idque per obstetrices Aegyptias molitus est. Sed illæ Deo piam cogitationem inspiranti, quàm Pharaoni crudelitatem imperanti parere maluerunt. Ideo diuites sunt effectæ, & fœcundæ, familiasque suas & amplas, & locupletes reliquere. Sic extorris licet à verâ religione nulla operam Deo nauauit, sine gratiâ, & beneficiò; cæloque adlaborantes etiam improbos sua præmia manent.

2459.

Maria nascitur.

Hoc anno genita soror Mosis Maria ab *Amarore* traxit nomen, quod tempore difficillimo, & inter lacrymas amarissimæ seruitutis in lucem exiisset.

2461.

Aaron nascitur.

Natus hoc anno & seruatus Aegyptiarum obstetricum operâ frater Mosis Aaron, sicut & plerique alij infantes Hebræi. Quod cum suboluisset Pharaoni, eas à se vocatas grauiter increpuit: At eum mulieres subdolæ officioso delusere mendacio; quasi Hebrææ mulieres obstetricibus nihil egerent, earumque in suis partubus operam, & auxilium præuenirent. Inde edictum prodiisse dicitur de mergendis Nilo infantibus Iudæis, sed irrito pariter conatu; nam multi nece sunt subducti, & is maximè qui seruitutem hanc sustulit, cum magnâ clade, ac prope ruinâ Aegyptiorum.

Nascitur Moses.

2464.

Hoc enim anno MOSES editus est ex Am-

ramo, atque Iochabethâ, partu tam facili, & expedito matris, vt obseruantes Aegyptios, & huic incubantes fefellerit. Seruatus est porro, magnâ solicitudine domi nonaginta diebus, & donec tempus instaret quo satellites tertio quoque mense, de more, Judæorum domos excuterent. Tum enim ne puer cum totâ familiâ, & parentibus interiret, vanoque & periculoso conatu seruatus esset, expôsitus est ab iisdem in Nili ripa carieibus, & papyris consita, & vbi mollius flumen restagnabat. Eodem fermè tempore accedebat ad fluuium, vt in eo se elueret Thermutis filia Amenophis; quæ conspicata adhærescentem papyro fiscellam, eam ad se per famulam deferri jussit. Inuentus infans pulcherrimus & miserrimus accendit in ejus pectore amorem simul & commiserationem. Eum ergo statuit alere: sed deerat nutrix; puella soror infantis in excubiis â matre posita, & non procul abesse jussa, nunciauit Hebræam mulierem vicinam nutricem bonam sibi notam esse; hæc statim euocatur, ei committitur infans pactâ mercede, & Moses, id est *Extractus* appellatur. Fatale ergo erat Aegyptiis, vt qui eos Rubeo mari inuoluturus esset, per naufragium ad principatum, & regiam adoptionem promoueretur.

Exponitur.

Liberatur.

Nutritur à matre.

2467.

Redditus hoc anno Thermuti Regis filiæ à Iochabethâ matre ablactatus Moses; vt in aula deinceps nobiliùs educaretur. Hunc enim filia Pharaonis habuit filij loco; siue verè dixerit suum vt scripsere Philo, Nissenus, & Augustinus; seu vt alij, pluresque malunt, in ejus familiam, tantùm adoptione transferit. Quæ autem de conculcato tum à Mose Pharaonis diademate Flauius Iosephus habet, aut de prunis insertis ori, vnde impeditioris linguæ sit factus, quæ Rabbini scribunt, meritò inter fabulas computamus. Nec enim in Mosis laudes in-

Moses in aula educatur.

ten-

tenta scriptura, si hæc ita se haberent, vnquam tacuisset; nec apparet vlla ratio, cur res tanti momenti scriptor sapientissimus, & fidelissimus dissimulasset.

2466

Phorbas Rex Argiuorum hoc anno regnum iniit; & post annos aliquot (tempus enim ignoratur) Rhodum insulam occupauit, atque industriâ suâ vindicauit à serpentibus. Exinde frequentari cœpta, aëre tam commodo vsa est, vt in eâ nullo non die Sol appareret. Quare Soli sacra fuit, cui & Colossum excitauit ipsa pari magnitudine, & celebritate.

Rhodus frequentata.

2469.

Interiit tum crudelis Amenophis, Israëlitarum capitalissimus hostis, cui successit Orus, de cujus moribus scriptores non conueniunt. Hunc enim quidam Chronologi, aliter Busirim dictum volunt, hominem crudelem & Barbarum etiam vsque ad aras, & Religionem. Hunc quoque pyramidum in Ægypto conditorem arbitrantur, ad quas excitandas contendunt eum operâ Iudæorum vsum esse, atque seruitute. Sed Busiridis tempora Danao συγχρό'νε, huc commodè transferri nequeunt. Neque de pyramidum ætate satis prudenter quisquam pronunciare potest, cum authorum hujus insaniæ nomina modis omnibus extinxerint Ægyptij, in eorum odium capitale: Aduersus quos profectò, tantò non flagrassent, si exterorum, & peregrinorum labore conditæ essent, non indigenarum, vt historiæ parens Herodotus innuit. Accedit quod à plerisque Orus iste mitioris ingenij fuisse perhibeatur, à quo & decretum antiquatum volunt de mergendis Nilo infantibus Hebræis, adnitente Thermuti in gratiam sui Mosis. Alioqui cur tot infantes inuenti essent, cum Iudæi mox Ægyptum reliquerunt; certum argumentum imminutæ antea crudelissimæ seruitutis.

Moritur Amenophis.

Orus ei succedit.

Sep-

2471.

Mosis studia.

Septemnis Moses liberalibus disciplinis excoli cœptus, in quibus ita profecit, vt eas non discere, sed reminisci videretur; Magistros præueniret ingenio, dignusque judicaretur, quem verè suum diceret filia Pharaonis.

2491.

Nascitur Iosue.

Hoc anno plerique Iosue magnum ducem Hebræorum natum esse volunt, ex Tribu Ephraim, cujus pater in Hebræo textu & vulgatâ *Nun* apud 70. Græcosque scriptores Ναυῆ dicitur. Iosue autem primùm à parente suo vocatus est Osee, seu vt Græcus textus habet Αυσῆ, vel Αυσῆς: quod nomen habuit donec emissus est ad Palæstinam explorandam, exinde enim Iosue dici cœpit, nomine tantum in speciem industriore, cum vtrumque *Seruatorem* sonet: Sed hoc significantiùs fuit atque vulgarius, quo sic appellari placuit hominem de populo bene meritum, vt id esset majoris adhuc beneuolentiæ & amoris in gentem suam incentiuum.

2495.

Mosis falsæ expeditiones.

In annum trigesimum primum Mosis Fasti Siculi statuunt Hermopolim à Mose conditam, & bellum aduersus Æthiopas summâ sapientiâ, & fœlicitate toto decennio gestum. Addit Iosephus vrbem hanc dictam esse Merrhim, ab eâ muliere, quæ ipsum ex aquis eduxerat, tunc mortuâ. Bellum autem Aethiopicum cujus potissimum causâ vrbem hanc excitatam volunt, Hebræi volunt inchoatum fuisse sapienter, & ingeniosè Ibibus delatis à Mose, quæ serpentes interemerunt in deserto regionis hujus, qua se tutos credebant Aethiopes. Quomodo autem fructum hujus belli Reginam Aethiopissam reduxerit Moses, quàm fortiter, & prudenter se in hoc bello gesserit apud Iosephum leges, & fabulas cum Theodoreto, Eugubino, aliisque credes. Hujus autem fabulæ causa putatur esse vxor Mosis Aethiopissa, quam Iudæorum Magistri

gistri fingentes suo more, vt Augustiorem facerent, & constituerunt Reginam, & ex interiori Aethiopiâ deduxerunt. Quasi vero vir omni celebritate clarior, ab vxore Reginâ, & ex vltimis orbis partibus accitâ posset accipere gloriam, & commendationem.

2496.

Cecropis & idololatria in Græcia initia.

Cecrops vir Aegyptius, Diphyes dictus quod geminam linguam calleret Græcam & Aegyptiam, hoc anno Regni Atheniensis fundamenta jecit, sicut & idololatriæ in Græciâ. Hic enim Iouem primus ibidem coluit, eique simulachrum, & aram posuit, ac victimas immolauit, quarum sanguinem nondum hæc regio viderat. Eo regnante Athenis, in arce, olea sponte nata est, Vt ibi ex Minerua hujus arboris Deâ, inditum nomen. Sic eodem tempore Attica & Regi & Dæmoni subdidit sese; sed hunc tardiùs, quam illum excussit.

LIBER

trem injustè pulsabat, ab eo repulsus est contumeliosè; rogatusque, num quam superiori die fecerat Ægyptij cædem, hodiernâ fratris sui cumulare vellet. Percutit Mosem hæc interrogatio; sibique illico fugiendum ratus, secessit in eam Arabiæ partem, quam incolebant Madianitæ, à nonnullis dictam Æthiopiam. Hîc cum officiosè defendisset filias Raguelis, seu Iethro in hac regione Sacerdotis simul, & Reguli, aduersus Pastorum injuriam, ab eo est susceptus hospitio, data vxor Sephora filia, ex quâ duos liberos suscepit. Interim pauit soceri sui greges, egitque pastoritiam vitam, regiæ dominationis olim rudimentum, donec ad majora, & principe Hebræorum digna vocaretur.

Fugit ad Iethru. In Arabiam.

2506.

Hoc anno natus est Calebus fortissimus, & prudentissimus Palestinæ explorator, dignusque habitus propter singularem in Deum fiduciam, qui eam videret, & visâ potiretur.

Nascitur Calebus.

CAPVT II.

ALTERA DECAS SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2510. *ad* 2520.

2512.

Deucalion vxorem habuit Pyrrham consanguineam suam Epimethei patrui filiam, qui cum ex Ephebis vix egressus, junctus est matrimonio, vt adhuc propiùs jungerentur. Quidam hunc regnasse volunt in Thessaliâ, alij ad Parnassum: sed eadem dicunt, cum aliàs Thessalia ad Parnassum montem vsque pertinuerit. Hic autem non armis & per vim, sed industriâ & facilitate, consecutus est imperium, qui regnandi modus ad hominem propiùs spectat; vt violentus & armatus ad feram.

Deucaliō regnat ad Parnasū.

Circa

2514.

Mosis scripta. Genesis & liber Iobi.

Circa hæc tempora quidam Mosem summo otio perfruentem, scripsisse putant Genesos librum, & alium quod Iobi patientia exprimitur Hos tamen alij referunt ad moram in Cadesbarne, vbi tum erat Moses diuinis reuelationibus illustratior. Vtraque opinio probabilitate non caret. Quod enim hic aliqui obiiciunt initium collocutionis cum Deo Mosis ad rubum, priuatis reuelationibus ad scribendam Genesim necessariis non aduersatur. Nulla esset de Iobo difficultas, si iam mortuus esset: sed si tum is liber scriptus est postea huic additus finis, quod in libris sacris sæpe contingit, non vno tempore à capite ad calcem scriptis. Tunc autem, & inter Israëlitarum calamitates scriptum non ambigo: sic tamen, vt in eo quem habemus libro Iobi, Moses interpretis tantùm vices expleuerit, cum id opus Arabicam Dialectum sapiat, quo modo ab ipso Iobo compositum plerique eruditorum arbitrantur; sed contractum hunc legimus à Mose, & patria linguâ donatum, vt ad aspectum tantæ patientiæ, miseri Hebræi tolerare fortiter, & constanter ediscerent asperrimam seruitutem.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI MVNDI XXVI.

Ab anno 2520. ad 2530.

2528.

Pharao Cenchres regnare incipit.

Omissum varios Ægypti Principes, qui ad rem nostram nihil faciunt, vt Acenchrim Reginam, quæ Oro successit, sicut & qui eam excepit fratrem Achorim, aliter Rathotim, & Rathos. Post eos creatus est Pharao Cenchres, cui

cui vulgò anni sexdecim regni tribuuntur. Is est Pharao obstinatione suâ, plagisque inflictis à Deo, ac demum funestissimâ morte, quàm suo regno celebratior. Quo regnante pessimè habitos esse Iudæos, significant in cælum eorum voces, ac questus, quibus tandem permotus Deus illos eripere decreuit, vt homines numini mancipatos, quibus inflictas injurias Deus ipse grauiùs, quàm illatas sibi castigare plerumque solet.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2530. ad 2540.

2539.

IObus ætatis suæ annò ducentesimo decimo septimo, finem viuendi fecit, filiorum nepotum, pronepotum, abnepotum turbâ circumseptus; de cujus laudibus tacere mortales debent, cum eum extollendum in sacris Codicibus Deus ipse susceperit.

Moritur Iobus.

2540.

Desæuierunt eodem tempore ignis, & aqua incendio Phaëtonteo, & Deucalioneo diluuio, quæ vatibus magnam fingendi, mentiendique licentiam suffecerunt.

Phaetõtis incendium.

Phaëtonte regnante aër sic incaluit, vt syluæ passim, atque messes incendia conciperent; hinc datus fabulæ locus de eo currus parentis Solis inscitius regente, & dum inflammaret cælum atque terras, per Iouem fulminato. Eodem quoque spectant sorores ejus, quæ dum fratrem lugent impensiùs in populos conuersæ, electrũ fundunt pro lacrymis, tam diu flere jussæ, quàm pretiosè.

Paulò post cum ad Parnassum in Hellade aquæ terras obruissent, multosque mortales sustu-

Diluuium Deucalioneum.

fuftu'iffent, Deucalion & Pirrha ejus conjux Parnaffi accolas homines duros, & fylueftres ad certas nuptias, & cultius viuendi genus traduxerunt. Vnde nata de lapidibus ab vtroque poft tergum jactis fabula, in homines conuerfis (ficut Themidis oraculum præcinuerat) & matrimonio copulatis. Ita dum fapientes viri loquuntur eruditè, à vulgò audiuntur infcitè, orta μυθολογια eft, pari eruditionis fructu, & difpendio veritatis.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2540. ad 2550.

2543

Mofis præfectura.

HOc anno demum compulfus Deus lacrymis Ifraëlitarum in Ægypto, diriffimâque feruitute gementium, delegit hominem, qui populum ritu peculiari addictum fibi cladibus, & prodigiis ex importuniffimorum hominum manibus eriperet.

Pafcebat in Orebo monte, ac defertis Arabiæ gregem foceri Mofes, cum vidit in ejus cacumine ardentem rubum, fed ardentem diutiùs, quàm rubi, & vulgaris ignis natura poftularet. Stauit igitur accedere propiùs, tantique prodigij caufam accuratiùs inueftigare. Iamque non procul aberat, cum jubetur calceamenta ponere, & locum quem fibi Deus addixerat, religiosè venerari. Loquebatur autem Dei Vicarius Angelus ex rubo, & Dei nomine loquebatur. Mox vbi propior eft factus, Ifraëlem ab Aegyptiis attritum imperatur liberare, & in regionē promiffam patribus inducere. Opponit Mofes quidquid vir fapiens objiceret; Nomen jubentis

In Rubo Deum alloquitur.

rogat,

rogat, geminum discit, vnum maius atque augustius, & quo breui voculâ natura supremi Numinis exprimebatur; aliud familiarius, & magis ad captum Iudæorum. Imparem se tanto negotio asserit, tùm quod Blæsus esset, & impeditioris linguæ tùm quod legationis hujus neque apud suos, neque apud Aegyptios inuenturus esset fidem. Adjungitur ei comes Aaron frater, vir facundus & eloquens, datur in manu virga, magnum in edendis prodigiis instrumentum, & quod erat caput, ac vtroque potentius, spondet auxilium Deus; obsequatur tantùm Moses, reliqua hujus curæ fore, qui nec temerè quidquam suscipiat, nec præscribat.

Iter Moſis.

Accingit se ad iter Moses, soceroque salutato, cum vxore & liberis versus Aegyptum proficiscitur. Sed hic graue periculum adiit ab Angelo, quod filium suum non circumcidisset: hoc tamen discussit Sephora, præputio filij resciſſo, & ad mariti pedes abjecto vt quantùm diligeret Mosem ostenderet, cujus salutem filij sanguine redemisset.

Aaron ei occurrit.

Interea monitus Aaron à Deo venit obuiam fratri, quem amantissimè complexum Moses socium accipit legationis. Aaronis suasione remittitur ad patrem cum liberis Sephora, vt maritus ejus expeditior, tanti momenti negotium exsequeretur.

Ingrediuntur Aegyptum ambo, principibus Israëlitarum denunciant imminere libertatem, & miraculis faciunt dictis suis fidem. Hoc primùm exigebatur, vt liberari populus vellet, Moses princeps agnosceretur, tentaretur ab eo Pharao legitimè, vtrum sponte præstare vellet, ad quod inuitus, & ingratis cogendus erat. Sed erat Pharao ille Cenchres contumacior, vt statim pareret; superbior, vt se demitteret, sceleratior vt solis Dei monitis ad officium reuocaretur. Legatos igitur abigit, Hebræam plebem quasi otiosam grauat oneribus, præpositos gen-

tis

tis flagris dilacerat, & acerbè adeo populum vniuersum vexat, vt Iudæi de Mose liberatore suo, propè meritò queri viderentur, qui dum abrumpere parat, duriorem effecisset seruitutem.

Induratur Pharao.

Indurabatur ergo Pharao, & de se, & per Magos suos Iannem, & Mambrem, qui signis opponebant signa; & sicut Moses virgam suam mutarat in Draconem, ita suas illi verterant in colubros, quos tamen Mosaicus Draco deuorarat. Molliendus ergo, subigendusque Rex plagis fuit, ac per vim ad populum laxandum compellendus.

Plagæ Ægypti decem.

1. Sãguis.

Principio Nilus vniuersus vertitur in sanguinem, & sitientibus Ægyptiis cruorem tantùm, & saniem offert; Sed id Magi quoque Ægyptij præstitere, & popularium insuper suorum plagam adauxere.

2. Ranæ.

Deinde incredibilis Ranarum, Buffonumque copia per totam Ægyptum spargitur, coaxatione, & vliginosa fœditate importuna: Addidere & Mosaicis, Ranas suas Magi, & passus est Deus eos posse, vt grauius Ægyptij mulctarentur.

3. Sciniphes.

Tertiò, virgâ Mosis percussa tellus, sciniphes edidit, minutum animal, hominibus, & iumentis metuendum, quod videret nemo, sentirent omnes. Id autem prodigium frustra tentarunt Magi, Deo vim Carminum prohibente, vt ipsi confessi sunt.

4. Muscæ.

Quartò, Sciniphibus superuenerunt Muscæ, quæ alis obstreperent, proboscide pungerent, morsu, & contactu omnia contaminarent. Has facibus abigere (quod aptum videbatur remedium) moliebantur Ægyptij; sed illis, ita volente Deo, nihil nocebat ignis, & integris inter flammas alis, atque corporibus, quasi pyraustæ volitabant. His malis cedere tantisper visus est Pharao; verùm sublato malo, ad ingenium, id est ad contumaciam, statim rediit.

Quintò

Quintò, igitur in omnia animalia atroci peste sæuitum, valentibus interea, & sanis Israëlitarum pecoribus, & jumentis.

5. *Pestis animaliū.*

Sextò, peruasit ad ipsos quoque homines lues. Sparsus enim Mosis manu de camino cinis, vlceribus fœdis, & purululentis homines, & animalia cooperuit, & quasi viuentibus turpissimis cadaueribus totam impleuit Ægyptum.

6. *Vlcera hominum.*

Septimò, quia non acquiescebat nisi ad tempus Pharao, grando permixta fulguribus arbores omnes excussit contriuitque.

7. *Grãdo.*

Octauò, si quid ex grandine, & ignibus superfuit, incredibilis multitudo locustarum depasta est.

8. *Locustæ.*

Nonò, tergiuersante adhuc Rege tenebræ sunt per totam regionem effusæ, verum adeo cæcæ, vt eas nec ignes vincerent, nec accensæ faces dissiparent; adeò crassæ vt sentiri, palparique viderentur. Præterea inter has discurrentia cum horrifico strepitu monstra Ægyptios exanimabant metu, consilij inopes, siquidem vicinus & frater vicinum & fratrem non videbat, at tenebrosis omnes quasi conclusi ergastulis, hærere, vbi fors tulerat, compellabantur.

9. *Tenebræ.*

His demum Pharao domitus, visus est acquiescere, & de emittendis Hebræis seriò cogitare. Quo tempore mutuati sunt Iudæi vasa aurea, & argentea, pretiosasque vestes ab Ægyptiis, quibus ad festum diem celebrandum vterentur: neque se valdè difficiles famulis abituris, & quos malè metuebant, heri præbuerunt. Non ita Pharao, quem puduit cum suis subditis, ac mancipiis pepigisse.

Decima ergo plaga atterendus fuit, diuinisque flagellis quasi Colophon imponendus; & sanè malum id omnium longè grauissimum extitit. Cum enim Pascha suum Hebræi celebrassent, Agnumque solemni ritu, præscriptoque comedissent, intinctis ejus sanguine superliminaribus, exterminatores Angeli per totam Ægyptum

10. *Primogenitorũ nex.*

ptum discurrerunt, atque hominum & animalium primogenitos omnes, in domibus quarum portæ sacro carerent cruore, sustulerunt. Sic nulla domus tantæ cladis exsors fuit, præter Hebræas. Quaræ vbi primum diluxit Ægyptij, metu grauioris mali, obliti etiam præ timore repetere diuitias suas, & solliciti potiùs de vitâ, quàm de fortunis, tergiuersantes Hebræos abire compulerunt.

2544.

Israelis EXODVS.

Sic exierunt ex Ægypto Israëlitæ sani omnes valentesque ad sexcenta virorum millia cum liberis, & conjugibus, cum in ea ducentis & amplius hæsissent annis ab ingressu Iacobi, vitis instar succisæ, inter cædes & plagas lætiùs, & vberiùs pubescentes.

Columna.

Sequenti die bonis viatoribus apparuit columna noctu lucida, vt eos illustraret; opaca interdiu, vt vindicaret ab æstu. Tum ad mare castra posuerunt, vbi Pharao, mutatâ de more voluntate, eos assecutus est, vt ad seruitutem acerbiorem, quàm antea, fugitiua mancipia retraheret. Quid ageret inermis multitudo, hinc & inde vallata rupibus inaccessis, objecto à fronte mari, à tergo vrgente crudelissimo Rege, cum parato ad vindictam exercitu? Iustissima erat timoris causa, nisi hunc Deus inhibuisset. Iubet ille Mosem virgâ Sinum Arabicum percutere, qui nihil cunctatus, hinc & inde submouit fluctus, viamque latissimam quasi crystallino vtrimque vallatam muro deduxit. Et vt maris fundus lubricus admitteret vestigia, spirans ventus vrens, & siccus sic vliginem, & algam omnem absumpsit, vt neque commodius, neque pulchrius iter ad ambulandum requireretur. Hanc igitur incognitam hactenus mortalibus viam ingrediuntur Israëlitæ; subeunt & Aegyptij, sed interpositâ inter vtrumque populum sacrâ nube, quæ luceret illis, his teterrimas tenebras affunderet. Iamque illi oppo-

Via per mare rubrum aperitur.

situm

ſitum tenebant littus, hi medio maris alueo continebantur, cum ecce emicare è nube fulmina, equos currusque disjicere, turbare ordines tanto tumultu, vt certiſſima clades expectaretur. Et verò fugere parabant omnes, Deoque pro ſuis ita pugnanti ſe negabant pares: cum retenti hactenus diuinâ vi, ſuperuenientes fluctus, impeditos ſic obruerunt, vt ex tanto exercitu ne vnus quidem cladis nuncius ſupereſſet. Projecta ad littus Arabicum Ægyptiorum cadauera, cum armis & impedimentis, Hebræos armauere, atque inſtruxere.

Ægyptii aquis obruuntur, cum Pharaone.

Inde tridui ſine caſtrametatione confectum eſt iter, deſerto malignè aquas ſufficiente; ſed terminus longæ hujus viæ difficilior fuit. Subſtiterunt enim ad aquas adeò amaras, vt iis ſedare ſitim deſperarent. Hinc exorta populi naturâ queruli murmuratio, quæ mirabiliter compreſſa eſt. Indicauit enim Moſi Deus lignum, quod vbi primùm aquas attigit, dulces eas & potabiles reddidit: ſiue tum primùm hæc ei virtus indita eſt, ſiue vim eam mirabilem jampridem acceptam ſeruabat.

Aquæ amaræ factæ dulces.

Vbi peruenerunt ad deſertum Sin poſt dies triginta ab exitu, farina commeatuſq; defecere. Hinc iterum querelæ, quas & præſens fames, & futuræ majoris timor, & ciborum Aegyptiorum recordatio accendebant. Sed tum quoque Deus ingratis non defuit. Nam præter ingentem coturnicum copiam ad eorum caſtra vento delatam, parauit eis cibum exquiſitiſſimum, & delicatiſſimum, formatum in nubibus per Genios bonos, qui quidem dictus eſt *Manna*, quia primùm cum admiratione, & hac voce *Manhu*, id eſt, *quid eſt hoc?* Suſceptus eſt. Hoc manna quotidie paulò ante Solis exortum cadebat in terras, candidâ priùs pruinâ, quaſi mappâ, ſubſtratas. Neque plùs vno durabat die, præterquam pridie Sabbati; tum enim in duos ſeponebatur dies, aliàs ſequenti die com-

Deficit commeatus Iſraeli.

Pluit Manna.

putrescebat, aut minus erat edule. Certa quoque erat singulis mensura constituta; & ea satis erat omnibus; qui plus colligeret, frustra laborabat. Exorto verò Sole, quidquid supererat, soluebatur in rorem, atque diffluebat. Eo autem cibo non tantùm vescebantur homines, sed & jumenta, & pecora. Verum tempore ipso visus est improbis cibus ille leuior, & qui nauseam pareret: at eo sic vsi sunt viri boni, & innocentes, vt in eo omnem omnium ciborum suauitatem, & saporem experirentur.

Petra Oreb percussa virgâ sufficit aquas.

Tandem ventum ad extrema Deserti Sin, locumque Raphidim, vbi renouati sunt, propter deficientes aquas populi turbulenti quæstus. At hi quoque prodigio sunt compressi. Nam Orebi petra virgâ Mosis coram gentis principibus percussa, eos euomuit latices, qui populum per totum desertum, reliquamque viam sequerentur, eisque abundè & pecori aquas sufficerent.

Pugnat Iosue aduersus Amalecitas.

Postea pugnatum, Iosue duce, aduersus Amalecitas; sed Iosue manu, Moses precibus pugnabat; & erat ejus elatis in cœlum manibus alligata victoria, quam plenam, & incruentam, & cum multis spoliis Hebræi retulerunt.

Lex datur in monte Sinai.

Inde victores peruenerunt ad montem Sinai, sed eum montem fumantem igne, & fulminibus emicantem duntaxat eminus aspexerunt. Ex eius porro ardenti vertice Angelus Dei Vicarius Decalogi præcepta, inter fulgetra, & tubas intonuit; vt intelligeret populus, ejus esse mandata exhaurienda, cujus ad imperium, & vocem fulmina reboarent. Tum autem Deum inter, & gentem Hebræam percussum est fœdus, cæsis victimis in altari ad radices Sinai; vnde Moses vocatus est ad Dei colloquium, & in montis cacumine diebus quadraginta, comite Iosue mansit impastus. Hic jubetur conficere Tabernaculum, & Sanctuarium apparatu singulari, &

Idea Tabernaculi proponitur Mosi.

qui religionem visu ipso excitaret; hoc est

Arcam,

Arcam, propitiatorium, mensam in qua proponerentur panes, candelabrum, Altaria, omnia ex auro lignisque protiosis, nisi aliud altaris, ignisque ratio postularet. Hæc omnia non malè repræsentabant templum portatile, & erranti populo per deserta, religiosa hæc machina satis erat ad externum cultum religionis. Tum quoq; vocatus est Aaron ad Pontificatum cum suis liberis, eique pretiosæ vestes sunt assignatæ, tantæ dignitati respondentes. De his omnibus in apice Sinai Moses singulatim edoctus est à Deo, dignus tali disciplinâ tantæ gentis Magister, & rector.

Vitulus aureus cõflatur, & adoratur.

Sed cùm populo videretur sui Legislatoris absentia diuturnior, cumque vel periisse inter ignes, vel raptum esse suspicaretur, petiit ille, immò extorsit ab Aarone, vt sibi conflaretur Deus, non ille terribilis, & qualem viderat inter ignes, & fulmina; sed mitior & qualẽ Apim in Ægypto spectarat. Conflatur ergo à Pontifice tergiuersante, vitulus ex auro, attollitur, adoratur, victimis, ebrietate, saltationibus placatur. Inter hæc adduit Moses cum Tabulis lapideis etiam paratis à Deo, ejusque digito exaratis; quas ad aspectum tantæ impietatis frangit, armat Leuitas aduersus idololatras, atque ex iis viginti tria millia inter ludos, choreas, crapulam, religiosè juxta ac fortiter contrucidat. His peractis redit ad montem placaturus Deum, vbi cum aspexit vt mortalis potest, & versatus est cum eo amicè, ac familiariter: vnde in ejus fronte remanserunt radij duo, quasi duo cornua, indicia diuini cum eo colloquij, quibus venerabilior, & augustior efficiebatur. Ita descendit ex monte cum duabus tabulis, quas pararat ipse, sed Deus scripserat, susceptusque est cum singulari totius populi voluptate, qui ex hoc facto sibi reconciliatum agnoscebat Deum, cujus gratiam sibi tam vtilem, quàm perniciosum furorem toties expertus erat.

2545.

Aaron consecratur. Tabernaculum erigitur.

Sequentis anni principio consecrati sunt solenni ritu Aaron, eiusque liberi: Tum eodem ductu paratum Sanctuarium, singulis Tribubus aurum, & pretiosa quæque sufficientibus tantâ copiâ, vt sibi populus nihil ad propria ornamēta reseruasse videretur. Neque verò Deus se ab hominibus vinci passus est: infudit enim artificibus scientiam singularem, vt materiam quāntumuis exquisitam operis forma superaret.

Mors Nadabi, & Abiusi.

Post dies octo à consecratione Sacerdotum, Aaron Pontificem egit: eoque faciente ignis delapsus è cœlo victimas depastus est cum magnâ totius populi voluptate, quæ tamen Nadabi, & Abiusi filiorum Aaronis morte turbata est. Cum enim imposuissent in thuribulis suis prophanum ignem, & in eo thus contra Dei vetitum adoleuissent, erumpente ex altari igne sacro afflati, integris corporibus & vestibus interierunt, illatique extra castra per consanguineos sepulti sunt imperante Mose, vt ostenderetur hoc supplicio numquam in rebus religionis parum, impuneque peccari. Hebræorum & interpretum quidam eis ebrietatem affingūt, quam hoc supplicio mulctatam volunt: Sed ij, neque de Deo satis magnificè, neque de mortuis satis honorificè cogitant.

Iethro inuisit Mosem.

Non ita multò post ad Mosen generum suum, cum Sephorâ ejusque liberis, Raguel, liberatum Israëlem gratulaturus venit: quem à manè ad vesperam laboriosissimè jus dicentem ab improbo, & superuacaneo labore substraxit, electis judicibus, qui de leuioribus rebus statuerent, dum ipse se ad majora negotia recentem ac vegetum reseruaret.

Ignis in murmuratores desæuit.

Inde mota sunt castra, ac triduo toto continuatum iter; qui labor ab ignauis cessatoribus, & contra in Deum columna præcedentem, & aduersus Mosem ductorem questus expressit. Sed ignis missus è cœlo, vel existens è terris in

tor-

torpentes, & ignauos desæuiit, ab aliis longiùs sejunctos; & majorem intulisset cladem, nisi hunc Moses suis precibus extinxisset.

Sepulchra concupiscentiæ.

Ventum postea ad locum, cui à casu inditum est *sepulchrorum* nomen. Hic enim carnes optauit populus, easque per Mosem extorsit à Deo, missis toto mense coturnicibus, quæ captu faciles incredibili copiâ castra circumuallabant. Iis autem ita ingurgitarunt se quidam carniuori, vt ex crapula perirent ad multa millia, totumque hunc locum tumulis distinguerent, vnde nomen ei *sepulchra gulosorum*.

Sanhedrī, seu concilium. 70. Seniorum.

Eodem tempore Mosis quoque imminutus est labor, additis septuaginta viris, quorum operâ in regendo populo vteretur; quos & Iudices, & Prophetas constituit Deus, iis ita communicato Mosis spiritu, vt ipse nihil detrimenti sentiret.

Rixa de Mose pugnantia.

Publicum jurgium, priuatum, & domesticum excepit. Rixatæ enim sunt inter se (quod non est incredibile) fœminæ; sed quod mirum non insipientes; quas qui conciliare debuerat Aaron, dum ipse abit in partes, magis distraxit. Attollebat Mosem vxor Sephora, & meritò reliquis hominibus anteponebat; cum contra deprimebat Maria soror, seu repugnandi studio, seu quod ita putaret; & Mariæ fauit Aaron, loquutus de se paulò superbiùs. Displicuisse Numini hanc controuersiam ostendit Mariæ, & Aaronis grauis increpatio, cum insigni Mosis laude conjuncta. Neque vltra verba in Pontificem progressus est Deus. At Mariam nocentiorem afflauit leprâ, submouitque castris; quò tamen post septem dies, ob vnius Mosis preces, & mente, & corpore sanior reuocata est.

Maria mulctatur lepra.

Missi exploratores in Chananitidem.

Sub idem tempus de explorandâ Chananitide consilium sumptum est. Submissi exploratores viri fortes, & industrij, quorum optimi fuerunt Calebus, & Iosue, vt ad populum certa refer-

referrent. Regionem itaque totam diebus quadraginta lustrarunt,& ex eâ retulerunt eximios fructus;inter cæteros botrum ingentem, & prægrauem, duorum hominum onus in vecte. Redeuntes terram quidem fertilem dixerunt (id allati satis innuebant fructus) sed cultores alere gigantes,quibus Hebræi compositi nani, & pumiliones viderentur Inde seditio concitata aduersus Mosem, quam repugnantes cæteris exploratoribus Iosue, Calebusque frustra moliti sunt compescere.Hanc ergo Deus repressit ipse, non sine graui nocentium pœnâ. At miseri dum præpostere scelus emendare volunt. auxerunt. Nam absque monitu Dei, & Mosis imperio Amorrhæos aggressi, fusi,fugatique sunt: didiceruntque damno suo, timorem, & audaciam improborum, ex æquo periculosa esse, & magnarum calamitatum procreatrices.

Hebræi vincuntur ab Amorrhæis.

2546.

Areopag. institutus.

Circa hæc tempora Athenis constitutum est judicium, quo celebratiùs, & seueriùs nullum orbis vidit. Id quoniam in hoc colle Mars judicatus erat, Areopagus dictus, templumque inædificatum, in quo causæ capitales dirimebantur, tantâ integritate, vt ne quis fucus fieret, hic neque exordiri, neque perorare liceret Oratoribus, sed nudè, & simpliciter causam explicare. Reddebatur etiam jus in tenebris, & de nocte, ne sordidus reorum cultus, & squallor valeret ad intempestiuam commiserationem. Porrò in hoc foro sederunt judices integritatis tantæ, vt eò ex omnibus partibus Græciæ, & Asiæ causæ deferrentur; dignique haberentur, quibus postea summi momenti controuersiæ, committerentur.

Iudæus ligna colligens in Sabbato lapidatur

Apud Hebræos item hoc anno seuerissimè judicatum est, longè tamen justiùs, quàm in Græciâ, quia huius judicii Deus arbiter fuit. In deserto Pharan deprehensus Iudæus homuncio die Sabbati ad coquendos cibos colligens li-

gna, primùm datus est ab hominibus in vincula, mox Dei iussu lapidibus obrutus, ostendit quàm religiosâ, & accuratâ quiete colendus esset dies ille sacer, cùm labor in speciem necessarius, & sine dubio tenuis, tam graui supplicio mulctaretur.

2547

Quartus ab exitu Ægyptiaco annus seditiosorum tumultu, & pœnâ memorabilis extitit. Core leuites, Datan & Abiron Rubenitæ, cum ducentis quinquaginta Leuitis, aliisque multis improbis, & aliis tribubus Aaronem exuere Pontificatu moliti sunt. Displicuit adeo Numini in sacrum hominem coniuratio, vt tres illos seditionis authores (priùs ab eorum tabernaculis, submoto populo, eorumque liberis innocentibus mirabiliter suspensis in aëre) hiatu terræ viuos, & spirantes hauserit, reliquos ignibus ex altari incēderit, & penitus absumpserit Neq; verò mitiùs cum eorum fautoribus, & hanc cladem Mōsi exprobranti bus, actum est. Hi enim eodem igne sacro succensi, amoris in sacrilegos homines pœnas luerunt. Aaronis Pontificia dignitas firmata est, cum eius virga, virgis principum in singulis Tribubus permixta floruisset, & recentes edidisset Amygdalas, reliquis sterilibus, & exsuccis.

Seditiosi Core, Dathan, & Abiron viui terra hauriūtur.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2550. ad 2560.

2552.

Circa hæc tempora referre licet initia Græcæ gentis, cuius author fuit Deucalionis filius Hellen, frater Amphictyonis, à quo Ἕλληνες traxere nomen.

Hellenes Græcæ gētis initia.

Iam verò Hellen tres suscepit filios ex Orseide, Æolum, Dorum, & Xuthum. Ab Æolo Æoles dicti, sicut & Aeolica dialectus; à Doro, Dores, & Dorica. Ex Xutho geniti sunt Achæus, & Ion; ab hoc Iones, & Ionica lingua, ab illo Achæi, in quorum nomen postea omnes Græci transfusi sunt. At de his plura Geographi, hic pauca ista delibasse sufficiat, ne magni parentis clarissima in historiis soboles ignoraretur.

2555.

Amphictyon Athenis regnat.

Hoc anno regnare cœpit Atheniensium Rex tertius Amphictyon, Helleni frater. Is duxerat vxorem Atthidem filiam Cranai secundi Atheniensium Regis, cui tamen affinitate neglectâ regnum eripuit, dignusqui postea ab Erichthonio conjuratione factâ eodem vnde socerum detruserat throno pelleretur. Hujus autem Amphictyonis inuentum est Concilium Græciæ ex septem ciuitatibus, seu populis conflatum, opus eximium, & Græcis facilè inter se diffidentibus omninò necessarium, quo Regionis incolumitas stetit, stetissetque diu, nisi publicis rationibus priuata odia, & amores præualuissent.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2560. ad 2570.

2565.

ERichthonius aliter Erechthæus hoc anno Amphictyoni vicem reposuit, & Athenis expulit, vnde hic majori crimine socerum gener expulerat.

Hunc Mythologi Vulcani filium faciunt, atque terræ, quæ Dei huius claudi semen excepit dum

dum Mineruâ sibi à Ioue per Stygem jurante promissâ, potiri conaretur. Hinc natus Erichthonius cum pedibus Draconis, verius obtortis, & informibus. Quam turpitudinem vt tegeret primus junxit currum, assequutus ingenio, vt qui serpebat inter homines super hominum capita & Rex, & Rex egregius emineret.

2568.

Sthenelus Rex Arginorum.

Sthenelus, quem Pausanias Sthenelam vocat hoc anno Inachidarum vltimus obtinuit imperium Arginorum; erat is Crotopi filius, Triopæ nepos. Eius filius Gelanor hereditarium habere non potuit Imperium, depulsus à Danao Ægyptio, tanto flagrabant odio indigenæ Reges illi, vt illis & peregrinus, & exul anteponeretur.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2570. ad 2580.

2574

Dardanus Troiam condit.

HOc anno Troia à Dardano condita, & tum Dardania dicta ab authore. Erat is Dardanus Iouis & Electræ filius, regnabatque in vrbe Tusciæ Corytho cum fratre Iasio, seu Iasione. Quidam tamen hunc Arcadem fuisse malunt; quidquid sit de patriâ peractâ cæde fugit in Samothraciam, vnde trajecit in Asiam, & ad Oram Hellesponti; vbi Teucer rerum in Troade potiebatur Rex indigena. Alij volunt Teucrum origine Cretensem fuisse, & longè post Dardanum venisse in Troadem. Sed de rebus tam longinquis, & authorum dissentione diuersis nihil certi statui potest. Communior opinio tradit Dardanum à Teucro benignè susceptum datâ etiam huic filiâ Batieâ, ex qua ge-

nuit Erichthonium, Teucro autem mortuo ejus regno potitum esse, quod anno vno supra triginta tenuit; initio autem regni sui Troiam seu Dardaniam condidisse. Ita cognatæ vrbes Roma, atque Troia conditoribus fratricidis debebantur.

2579.

In id temporis videtur incidere Regnum Ramessis Ægyptiorum Regis, qui alio nomine Ægyptus dictus est; quamquam in sacris Literis antea sic vocetur per πρόληψιν. Expuleratis porrò, quò tutiùs regnaret, fratrem suum Danaum; qui præceps ejectus à fratre, ab exteris Argiuis & benignè exceptus est, & ad regnum vocatus mortuo Sthenelo, expulsoque ejus filio Echanore. Quare Danai Regis Argiuorum initia ab hoc anno mundi 2579. procedunt. Tum Ægyptus qui fratrem priuatum, & infœlicem despexerat, eidem & Regi, & beato reconciliari voluit, ac filiabus ejus quinquaginta, filios suos totidem maritos obtulit. At plus valuit apud Danaum veteris injuriæ recordatio; quam augebat quoque mortis metus, sibi ex oraculo, per generum imminentis. Monuit igitur crudelis pater filias suas, vt primâ nuptiarum nocte fessos ex concubitu viros omnes suos jugularent, quod præstitere præter vnam Hypermnestram, quæ Lynceum dimisit incolumem. à quo postea Danaus interfectus est. Crudeles illæ Belides ab auo sic dictæ, ob tantum scelus in inferis dolium pertusum, & vndecumque perfluens implere frustra haustis ex puteo vicino lymphis perhibentur; leuiori vtique supplicio, vt aquas duntaxat inaniter effundant æternum, quæ tantùm cognati sanguinis vnâ nocte perdiderunt.

Danaus regnat Argis.

Belides.

C A-

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2580. *ad* 2590.

2583.

Maria soror Mosis moritur.

HOc anno in Deserto Tsin, non procul à Cades-barne Maria soror Mosis diem clausit extremum, & magnifico publicoque funere in monte Sein, tanquam populi mater tumulata est.

Aquæ contradictionis.

Sed inter hos luctus accidit Mosi, atque Aaroni casus grauior, & luctuosior. Populus enim destitutus aquis, quæ eum hactenus erant secutæ ex Orebi petrâ defluentes, contra eos insurrexit, & præsens tanto malo remedium, non precibus, sed propè minis flagitauit. Iubetur a Deo bono animo esse Moses, virgâque sumptâ alloqui silicem qui ad ejus imperium sitienti populo esset aquas suffecturus. Paruit dubitans Moses. (Quis enim crederet hac gratiâ dignum rebellem populum, & toties in Deum contumacem) & cum fratre dubitante accessit ad rupem, eamque dubitans interpellauit; immo, & quod imperatum non erat, bis virgâ percussit. Rupes nihilominus aquas populo ejusque jumentis largissimè vomuit. Displicuit adeo Numini in viris tantis diffidentia, vt statim negarit eos in regionem promissam Abrahamo ingressuros, sed morituros in ejus limine; neque multis precibus rogatus, vt sententiam mutaret, exorari voluit.

Idumæi negant transitum Israelitis.

Pergit porrò exinde Moses cum populo, & transitum ab Idumæis cognatis suis, quàm potest honestis precibus, & conditionibus rogat: nihil impetrat tamen ab atroci principe, & qui multùm de moribus Esaü retinebat. Itaque longiori circuitu (quia per vim ingredi prohibe-

bantur, & irrumpere) Palæstinam Hebræi quærere compelluntur.

Aaron moritur.

Cum peruenissent ad montem Hor, imperante Deo, Aaron indumentis Sacerdotalibus spoliatur, iisque magna pompâ, filius ejus Eleazarus exornatur; Statimque cum vestibus animam posuit exauthoratus Pontifex, bonis Israëlitis fato functis adlectus, & ibidem cum magno fratris, ac totius populi luctu sepultus est.

Victus Chananæus Rex Arad.

Interea contra Hebræos Palæstinam affectantes parauit expeditionem Rex Aradiorum Chananæus, & victor euasisset, si viribus humanis certatum esset. Certè quandiu suis non pugnauit Deus, vincere visus est Aradius, & prædas aliquas de Israëlitis abegit. Sed victi cùm se obstrinxissent voto, ac victoriarum auctori totum hoc regnum addixissent, ita debellarunt Aradios, vt in hac regione nihil relictum sit præter nomen *Horma*, quo Dei omnia superantis potentia, populi ausi Deo resistere internecina clades significabatur.

Serpentium ignitorum morsus sanati viso serpente æneo.

Victores Hebræi per mediam Idumæam in promissam patribus suis Palæstinam irrumpere cogitabant; Sed id fieri vetuit Deus, inuitis nepotibus Esaü, & ferro armisque viam aperiri per cognatam regionem prohibuit. Hinc iterati questus improborum, de longiori itinere, de cibo, de potu, ineptisque fastidiis, quibus per Mosem contemptum ipse Deus impetebatur. Has obmurmurationes represserunt igniti serpentes, hoc est rutili micantesque ignium instar, vel morsu venenum inspirantes, quo inflammata corpora ardentissimâ febre corripiebantur. Hic tandem malo serpens æneus affixus perticæ, & tantùm spectatus ab ægris remedium attulit; vt intelligerent sanitatis hujus auctorem Deum esse, quæ depositis, ac jamjam efferendis, non pluris stetisset, quàm vno oculorum intuitu.

Ab hoc tempore curæ omnes Israëlitarum ad

ad bella conuersæ sunt; itaque tum designatus Iosue successor Moysis, qui deinceps quasi candidatus præfecturæ, & θεοκρατια, expeditiones susciperet Imperator.

Iosue Moysis successor eligitur.

Ac principiò tentati Reges Amorrhæi duo Og Basanites, & Sehon Hesebonius: & hic quidem rogatus, vt amicum concederet transitum nihil nocituris, cum suis copiis eum intercluśurus adfuit: ille de stirpe Gigantum reliquus, & duodecim pedibus major, cum suis copiis fortissimis, & expeditissimis socio suppetias tulit: sed ambo victi, deleti, trucidati regiones suas omni cultore vacuas victoribus cum ingenti prædâ reliquerunt.

Amorrhæi Og, & Sehon deuicti.

Ab iis itum ad vicinos Madianitas, qui timore perculsi, cum suo Rege Balaco in auxilium euocarunt Balahamum vatem Mesopotamenum, vt Hebræis ille malediceret, eosque quasi vinctos anathemate, sibi deuincendos, & subjugandos objiceret. Et sapienter primò venire noluit Balahamus, quia id Deus prohibuerat, mox tamen muneribus, & promissis corruptus, ad Balacum perrexit insidens asinæ: Quæ cum à viâ militari recederet, ne trucidaretur Herus ab Angelo occurrente cum ignito gladio, is contra eam verberibus contunderet, vt reuocaret in viam, hæc vocibus humanis eum admonuit de periculo suo, quod ipse mox oculis vsurpauit. Maledicere autem jussus Israëli eum contra benedictionibus cumulauit, eaque protulit de victoriis Hebræorum, de Christo venturo, de Magis ex suo sanguine eum adoraturis, vt Dei animatus spiritu Prophetes, non à malo genio afflatus ariolus putaretur.

Bellum in Madianitas.

Asina Balahami.

Postea tamen idem vates consilium Balaco suggessit ex æquo turpe, ac impium; nempe vt per meretriculas aggrederetur viros fortes, & illecebris ac lenociniis corruptos à veri numinis cultu abalienarent. Et vero iniquissimis consiliis respondit euentus; Quidam enim Madianitico-

Balahami impurissimum consilium.

ticorum Scortulorum formâ capti cæcatique postquam cum iis turpissimè volutati sunt, non modò epulis, & sacris Madianitarum interfuerunt, sed quod omnem superat fidem, & impietatem, mysteriis Beelphegor, seu Priapi initiati sunt, vt hac professione publicâ veri Dei cultum ejurasse viderentur. Hos igitur jubente Deo Moses à principibus tribuum judicatos in crucem agendos curavit, quo supplicio paratus in populum Dei furor deferbuit. Verùm longè magisœum repressit Phinees filius Eleazari Sacerdotis, cujus pium ardorem Deus, & dictis, & factis probauit. Zambri quidam libidinosus Hebræus Madianiticum scortum coram vniuerso populo in tentorium suum perduxit, idque tantùm non in propatulo inuerecundè, ac turpiter iniit. Rem ferendam non putauit esse Pontificis filio Phinees, armatus pugione irruit & vno ictu vtrumque configens vtriusque sanguine Deo & Castimoniæ, sic candidatus sacerdotij, perlitauit.

Phinees nobile facinus.

Inde aduersus impurissimas copias, & Priapo dignas, ausas etiam concurrere, dimicatum fortiter ab hominibus pietate, & iustâ vltione succensis: quo in conflictu cecidere principes omnes Madianitæ, cecidit iis permixtus Balahamus, dignus perire non militis, sed carnificis manu: viri omnes jugulati cum mulieribus, quæ virum nouerant; virgines & pueri in seruitutem abducti, omnes dedere pœnas acerbissimas suæ, & alienæ impietatis.

Madianitæ deleti.

2584.

Vbi peruenit Moses ad radicem Abarim montis editissimi, & vnde prospectus in Palæstinam datur, partem ejus Nebo dictam, ejusque verticem, cui nomen Phasga, jubetur conscendere, & inde spectare regionem, quam tot laboribus quæsiuerat, diffidentiâ suâ pæne in ejus aditu perdiderat. Hic bene precatus populo, legeque diuinâ multis, & accuratè com-

Moritur Moses.

men-

mendatâ, ætatis suæ anno vigesimo supra centesimum, sensibus adhuc integris, & corpore sic affectus, vt longam adhuc vitam sperare posset, tantùm quia sic volebat Deus, blandè in eius complexibus expirauit, & per libitinarios Angelos sepulturæ mandatus in valle, quæ Abarim inter, & Phogor montes inter currebat. Sed quo loco tumulatus fuerit, hactenus latuit: ne apud gentem idololatriæ deditam, vir adeò benè de illâ meritus, diuinos honores consequeretur. Id enim maximè curabat Dæmon, locumq; portentis celebrem reddere moliebatur, sed eius conatum Michael Archangelus retudit, & dissipauit improbissimi veteratoris consilia, quæ tantùm eo spectabant, vt contra Dei leges, pro Deo mortalis Moses ab Israëlitis non ingratis haberetur.

Sepultus ab Angelis in ignoto loco.

Finito in tanti viri morte justissimo luctu, Iosue à Deo iam, atque Mose sublectus capessit imperium: statim in vrbem Hiericuntem præmittit exploratores, qui situm eius, statumque renuncient. Diuertêre illi ad Raab stabulariam mulierem, cuius operâ, atque consilio seruati incolumes redieruut ad suos, datâ hospiti salutis tesserâ, vittâ coccineâ, quæ domum eius, vniuersamque familiam sospitem, tutamque præstaret.

Iosue Mosi succedit.

Exploratores Hiericuntis à Raab seruati.

Inde ventum ad Iordanem, quem ferentes arcam Sacerdotes vix pedibus attigerant, cum eius aquæ steterunt, à dextrâ obice, qui aspectabilis non esset, diuinitùs obiecto, vt à fonte venientes fluctus inhiberentur, & crescentes sensim versus caput retro agerentur. Interea à læuâ reliqua pars fluminis in lacum Asphaltitem decurrens alueum patentem & siccum aperuit, in eum prægrandes lapides duodecim, à duodecim viris singularum Tribuum comportati sunt, æternum transitus huiusce stupendi monumentum. Postquam autem populus vniuersus ad alteram euasit ripam, inde quoque

Siccatus Iordanis dat trãs. tum Heir.

Arca

Arca deportata fluuium pristino restituit alueo, & in ejus gratiam pensiles contra naturam suam aquas continuisse se Iordanus ostendit.

Populus in Galgalis circumcisus. Posthæc in Galgalis defixa sunt Castra, hoc est in *loco separationis*, quod hic populus circumcidi jussus esset acutissimis petris, quibus ager abundat. Hic igitur Israëlitæ filiorum Dei notam suscepere jam annis quadraginta intermissam, per quam Abrahami nepotes a Chananæis incircumcisis distinguerentur.

Capitur Hiericus. Sanatis vulneribus, corporibusque refectis nouo bellandi genere, & quasi Choreis tentata Hiericus! Diebus enim septem eam vrbem munitissimam, & propugnatoribus plenissimam clangentibus sacerdotum tubis circuierunt Israëlitæ: Septimo etiam die septies; quando tubis acutum insonantibus, & populo ad Ducis jussionem vociferante, muri firmissimi licet omni ex parte ita ceciderunt, vt facilem vndecumque in vrbem sternerent viam. Hic immaniter etiam in animantes sæuitum, parcitum nemini (sic enim jusserat Iosue, sic vouerat) præterquam iis quos Domus Raab, signo notata continebat: omnes ei facti proselyti; ipsa etiam mater familias Salmoni nupsit, in Tribu Iudâ principi; sic jus hospitij seruasse suis omnibus saluti, ipsi insuper honori fuit.

Restitit Hai ob furtum. Acham. Captâ hoc portento Hiericunte, quænam ciuitas non reseraret portas? Restitit tamen Hai πολίχνη, immò populum hactenus terribilem fugientem vidit propter vnius hominis culpam. Achamus enim aliquid ex Hiericuntino Anathemate subduxerat; agnitâ tamen fortibus, mali causâ; sacrilegus, lapidibus cum tota familia obrutus, & consumptus igne, supplicio suo reddidit fratribus animos & audaciam, quæ suo crimine extinxisse videbatur.

Vrbs Hai intercipitur. Deinceps vrbs Hai capta stratagemate, vt Iosue non tantùm fortis, sed & prudens Imperator agnosceretur: Rex hujus vrbis actus in cru-

crucem, in eam Hiericuntinus furor, & clades extensa, ad reliquarum terrorem.

Quominus vicini Gabaonitæ eandem subirent aleam, calliditas impediit. Quasi enim longè dissiti, detritis calceis, & vestibus, jumentisque oppido lassis, cum Israële fœdus jungere postularunt, & impetrarunt interposito Sacramento. Sed patefactâ demum fraude, addicti sunt cædendis lignis, aquisque in domum Domini comportandis, indeque Nathinæi dicti: mollius hoc genus seruitutis ad pœnam fraudis, miseris hominibus propè necessariæ Imperatori bono satis visum fuit.

Gabaonitæ Hebræos fallunt.

Verùm in eosdem Gabaonitas grauior à Regibus vicinis quinque pernicies incubuisset, nisi eam & repente, & noctu superueniens Iosue discussisset. Adfuit & mancipijs suis Deus: nam fugientes Amorrhæos lapidibus obruit è cælo, reliqui palantes ferro demessi. Et vt plenior esset victoria, hujus spectator, & adjutor esse ab homine Sol ipse jussus est, & horis totis quatuordecim producere diem; vt desperarent Chananæi resistere Imperatori, cujus ad vocem quos colebant vt Deos, Sol, & Luna, more famulorum obsequerentur. Capti sunt tùm quoque in vnâ eâdemque speluncâ delitescentes Reges quinque, qui priùs conculcati à Principibus Israëlitis in cruce pependerunt: vt tum se Reges obliuiscerentur, qui post seruiles contumelias, etiam reseruato mancipiis supplicio interirent.

Liberātur per Iosue Gabaonitæ.

Sol stare iubetur.

Inde quasi appendices tantæ victoriæ captæ vrbes Maceda, Lebna, Lachis, Gazer, Dabira, in quas omnes sine discrimine sexus, ætatisque sæuitum; non crudeliter tamen qui sic imperat Deus, cujus jussiones aliquando seueræ videntur esse, numquam sæuitiam redolent; quia multis magnisque criminibus, proprijs & alienis, supplicia taxant.

Vrbes captæ ab Israelitis & exterminatæ.

Iabi-

2585.

Victus Iabin cum aliis Regibus ad aquas Meron.

Iabinus Rex Azor, tractûs hujus potentissimus, vicinos Reges aliorum Regum clade supplicioque territos in auxilium suum acciuit cum equitatu plurimo, atque peditatu, & cum iis ad aquas Meron castra defixit, vt hic de inuadendis Hebræis consultaret: Frustra: eos enim incautos inuasit Iosue, oppressitque tam subitò, vt priùs se victos esse, quam hostem adesse intelligerent. Permixti gregariis militibus trucidati sunt Reges, equi equitesque jugulati, incensi cum suis curribus Aurigæ Atque vt belli sementis extingueretur; vrbs Asara magni regni caput in cineres abiit. Reparata tamen postea & nouum bellum, & nouum Regem huic cognominem aduersus Israëlitas suffecit, quando eorum crimina, Phœnicis instar hanc ex illius cineribus excitarunt.

2589.

Palæstinæ diuisio inter duodecim Tribus, seu duodecim filios Israelis.

Hic primus annus γεωργίας simul, & κληρουχίας assignari solet, distributa per Iosue inter Hebræos Palæstinâ, cujus pars trans Iordanem Ruben, Gad, & dimidiæ tribus Manassis, jam cesserat: tum verò cis Iordanem consederunt Nephtali, Aser, Zabulon, Issachar, altera dimidia pars Manassis, Ephraim, Dan, Simeon, Benjamin, & Iuda; videlicet à Dan quæ postea Cæsarea Philippi, ad Bersabee, seu meliùs ad Rhinoceluram, aut fluuium turbidum, vel torrentem Aegypti. Ea Palæstinæ longitudo non plus sexaginta Leucarum Astronomicarum; latitudo à Petra Arnon ad mare duodeuiginti circiter. Tribus Leui ἄκληρος, reliquis tribubus permixta est, eique assignatæ 48. vrbes, ex quibus sex Asyli jure donatæ sunt, cis Iordanem tedes, Sichem, & Hebron, Grans, Bosor, Ramot, & Gaulon, vt ad eas confugerent, qui imprudentes fecissent cædem, ibique tuti consisterent donec negotium componeretur. Ita viri Deo consecrati per totam Palæsti-

læstinam sparsi, vt pietatem vbique docerent atq; tuerentur, nulla pars bonis exemplis vacaret.

Tabernaculum in Silo locatur.

Tum quoque fixis Israëlitis, fixa est tabernaculi sedes, & in Silo collocata: Quasi Deus eorum peregrinationis comes, in partem quoque quietis venire peroptaret; eorumque se fortunæ admirabili facilitate quodammodo accommodaret.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2590. ad 2600.

2595.

Primus annus Sabbaticus.

CAdit in hunc annum eruditorum iudicio primus annus Sabbaticus, quoniam terræ cultura per sex annos qui Sabbaticum annum præcurrere debent, non ab ingressu in Palæstinam, sed à diuisione sumi debent. Quomodo enim terram nondum suam coluissent, aut arma simul, ligonesque tractassent. Fuit autem is annus inchoatus à decima die mensis Tisri anni superioris ab ingressu duodecimus, ab Exodo quinquagesimus secundus. Et verò is annus accidit annis mundi 3891. 2919. 4017 Quos omnium Chronologorum iudicio constat esse Sabbaticos. Vtrum autem Sabbaticus semper cum Iubilæo coincideret, tam bene Petauius probat, & tam multos hodie adstipulatores habet, vt pudeat non sequi.

2596.

Phœnix & Cadmus veniũt ex Ægypto.

Hoc anno Phœnix, & Cadmus Agenoris filij Thebis Ægyptiis profecti Tyrum, & Sidonem obtinuerunt, & eo vsque Ægyptiacam ditionem extenderunt, rebus nauticis, & maritimis illustres. A Phœnice, Phœnicia Syriæ pars nomen

nomen traxit, ſic etiam appellanda, quoniam Palmis, & Dactylis abundabat. Cadmus in Græciâ, quam in Syriâ memorabilior extitit. Nam à fratre pietatis cauſa reuulſus, vt quæreret ſororem Europam, conſedit tantiſper in Græciâ, vrbibus paſſim fœliciùs ſtatutis, quàm conſeruatis; ſed importatis eò litteris ex Phœniciâ celeberrimus.

2600.

Moritur Ioſue.

Ioſue centum annorum ac decem, admonito publicè in Comitiis generalibus populo, vt religioni conſtanter adhæreret; & fœdere ſolemni Deum inter, & Hebræos inito atque renouato anno præfecturæ ſuæ decimo ſeptimo obiit placidiſſimè. Vir fortis ac bonus Imperator, & meritò ducibus omnibus anteponendus, vtpotè cui non homines modo, ſed & aſtra paruerint, & plures occiderit Reges, quàm plerique alij milites interemerunt. Hoc ſublato ſeniores populum rexerunt ſub ſpecie ἀριστοκρατίας, ſeu verius θεοκρατίας quibus merito Othonielem annumeres, vt hinc ejus præfecturæ anni octoginta procedant quæ tamen timidè proferimus: Cum ſeruitutum & judicum anni, quàm olim Hebræis, tam hodie videantur Chronologis difficilia, atque impedita.

LIBER IV.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM SEPTIMVM.

Ab anno mundi 2600. ad 2700.

CAPVT I.

DECAS I. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2600. ad 2610.

2601.

Hoc anno incertum quo duce an Salmone, an Calebo, an Othoniele expeditio suscepta est contra Adonibesec, qui victus ingenti suorũ strage, in vrbem suam Besec aufugit. In eâ obsessus, dum fugere parat, retractus è fugâ, pedibus manibusq; truncatus est pœnâ vtique talionis huic inflictâ, quâ in Reges septuaginta vsus erat. Hos enim bello captos, pedes manusque mutilatos, canum instar cibis adjectis alebat; hoc illis fœlicior, quod illi vixere diu miseri; hic paulo post ex vulneribus suis interierit.

Adonibesec caditur.

2602.

Deinceps captæ sunt vrbes nobiles Hierosolyma, Hebron, Dabira, Luza, aliæque nonnullæ. Dabiram, quæ aliter Cariath Sepher, seu ciuitas literarum dicebatur, cepit Othoniel, & vrbis occupatæ præmium fuit Axa Calebi filia, cum ingenti dote, quam etiam nuptæ preces

Vrbes Chananæorũ captæ.

apud

apud patrem meliorem fecere, & vberiorem. Luza, aliàs Bethel, Ephraimitis, à ciue suo prodita est, indicante locum, quo facilè capi posset. Is ideò seruatus, & cum opibus suis abire permissus, nouam inter Ephraimitas Luzam condidit: Infœlix qui patriam antiquam perdiderat, vt nouam multo labore, majori dedecore statueret.

2603.

Phlegyas templum Apollinis incedit.

Phlegyas Martis filius, Ixionis pater, Lapitharum in Thessaliâ Rex, cum agnouisset Coronidem filiam suam ab Apolline vitiatam, eo furore exarsit, vt statim Delphico Dei templo subjiceret faces. Quam ob causam ab eo sagittis transuerberatus ad inferos deiectus est, suppositusque saxo à monte sic reuulso; & pendente vt jam casurus videatur: sic imminentem capiti suo ruinam æternum expectat, & veretur minori damno, quàm timore, sed hoc propter diuturnitatem atrociori. Huic fuere subditi, & cognomines Thessali, latrones sacrilegi, Deorum hominumque contemptores, quos immisso diluuio Neptunus exscidit, Iupiter æternis Tartari pœnis addixit, Principi suo vt sceleribus, ita suppliciis conjunctissimos.

2605.

Erichthonius Rex Troianorum.

Mortuo Dardano successit ejus ex Batiæâ Teucri filius Erichthonius, alter Troianorum Rex qui regnum hoc annis sexaginta quinque gessit, imperio diuturniore, quàm clariore. Hujus filius, ex Astyoche Simoentis filiâ, Tros fuit.

2606.

Europę raptus.

Europæ raptus huc commodius transferri potest, quæ filia Agenoris à Cretensibus rapta est, & exportata naui, cui insigne Taurus esset, idque factum sub auspiciis Iouis tum imperantis in Cretâ. Alij tamen malunt hanc Europam Asteri Cretensium Regis vxorem fuisse. Sed quid mirum variè sentire, qui fabulas scribunt.

Cadmus

2607.

Cadmus ab Agenore patre jussus Europam quærere, nec redire nisi hac inuentâ; vbi hanc aut reperiri, aut reduci posse desperauit, in Beotiam venit, ibiq; de suo nomine Cadmeam arcem condidit. Aduersus eam conspirantes indigenæ, & in eum repente aduolantes Incum dedere fabulæ, quasi ex satis dentibus Draconis prognati essent, quos sapienter inter se commissos, nullo negotio Cadmus deleuerat.

Cadmus in Bœotiã venit.

Cadmi filiæ recensentur Autonoë, Ino, Semele, Agane. Autonoë nupsit Aristæo Arcadum Regi perditis opibus, & reparatis illustri. Ino maritum Athamantem habuit, cujus furore theatra omnia Græciæ personant. Semelem Iupiter compressit, & ex eâ peperit Bacchum. Agane Echionis vxor Pentheum Thebanorum Regem filium suum in Bacchi Orgiis, Mænas ipsa, manibus suis dilacerauit, omnes suis, vel maritorum sceleribus famosæ.

Filiæ Cadmi.

Cadmi σύγχρονος, & socius Linus cum eo ex Phœnicia in Græciam litteras transtulit, in Musicâ tam versatus, vt ideo Apollinis, & Terpsicores filius haberetur. Is à Mythologis Orpheum & Herculem docuisse perhibetur, & ab hoc impactâ in caput citharâ mactatus, quod paulò seueriùs increpitus esset; & tum Musica, quod maximè decebat, furorem hominis impotentis non compescuit.

Linus Musicus.

2608.

Nati ex Europâ de Ioue grauidâ Minos, Rhadamantus, & Sarpedon. Priores duo tantâ justitiæ laude floruerunt, vt digni habiti sint qui cum Æaco de æternâ fœlicitate vel calamitate mortuorum statuerent. De tertio non conueniunt tempora, cum ad Troiam occisus esse perhibeatur. Sarpedonem igitur meliùs Laodamiæ Bellerophontis filiæ, filium cecinit Homerus, & ab hac parte veriùs Poëta, qua Herodotus Historicus scripsit.

Minos. Rhadamantus, Sarpedõ.

CA-

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2610. ad 2620.

2613.

Æmontii deflagratio.

IDa mons annis à diluuio Deucalionis ſeptuaginta tribus, concepit ignem, quo magna pars ſyluarum eius abſumpta eſt. Tum inuentus e e dicitur vſus ferri à Dactylis idæis, quomodo excoqui poſſet, & in laminas duci; cum iidem obſeruaſſent hoc incendio liquatum, & purgatū ſcoriâ metallum, terræ rimis quibuſdam ſuſceptum abiiſſe in virgas ductiles, & ſegmenta, quæ igne deinceps emollita, malleiſque contuſa in opera quælibet aptarentur. Tum quoque mons ex hoc caſu feracior redditus coli cœpit, atque frequentari. Sic ei ſua clades profuit, minus vtili, celebrique futuro, niſi deflagraſſet.

2615.

Pandion primus Rex Athen.

Pandion Erichthonij filius hoc anno ſucceſſit patri, regnumque tenuit Athenis annis quadraginta. Duas habuit ille filias, quarum natu majorem Procnen vxorem dedit Tereo Thracum Regi, cujus operâ Regem Ponti debellarat. Cum diu Procne vixiſſet in Thraciâ, obtinuit à marito, vt Athenas profecturus adduceret ſecum Philomelam ſororem. Adduxit ille; ſed in viâ virginis formâ captus, eam corrupit: & ne flagitij rumor emanaret, elinguem illam incluſit in turri, ac ſeruo cuſtodiendám tradidit, in mari periiſſe commentus. Verùm Philomela calamitatem ſuam, & dedecus in tela expreſſam, ad ſororem deferendam curauit; quæ diſſimulato furore, donec celebrarentur Orgia, quibus Threiciæ mulieres per agros impunè vagan-

Tereus Procne Philomela Trys.

vagantur, cum bacchantibus, ad liberandam sororem perrexit, & vinculis solutam in Palatium Terei clam deduxit. Tum filium Itym jugulauit, & patri edendum apposuit, vlta crimen majori crimine, & atrociori. Omnes denique Deorum misericordiâ (vt fabulæ volunt) in aues conuersi sunt; Tereus in Vpupam, vnde adhuc cristatus quasi vir militaris incedit, & assiduè has voces ingeminat πῦ, πῦ, quibus filium aut crudeles fœminas quærit: Itys Phasianus euolauit ales pulcherrima, & nota Colchis: Procne in hirundinem, Philomela in lusciniam mutatæ calamitates suas adhuc flere videntur. Quamquam Gorgias, & Marcus Varro Philomelam in hirundinem, Procne in Lusciniam transiisse velint, magnâ in re tam falsâ mentiendi, errandiue concessa facultate. Omnes porro etiam post obitum in his volucribus seruare videntur odij vestigia, & quid fecerint, quid tentarint homines, factæ volucres ostendunt.

2616.

Midas Rex Phrygum auribus Asininis.

Temporibus Pandionis vixisse Midas creditur Gordij Bubulci filius, omnium mortalium ditissimus. Obtinuisse fingitur à Baccho, vt quidquid tangeret, in aurum verteretur. Postea cum nihil edere, nihil bibere posset, damnato voto, elui jussus est in Pactolo fluuio Lydiæ, huic arenas aureas dedit euoluere. Midæ aures vægrandes, & Asininas affingũt Poëtæ, vel quod malè de Musicâ pro Pane Deo aduersus Apollinem judicasset; vel quod asinos Baccho charissimos malè mulctasset; vel, quod similius vero, quia delatoribus præbebat aures, & in suo regno multos haberet quadruplatores. Ita magnæ huic aures datæ, vt longæ dicuntur esse principibus manus. Sed hæc incerta, istud verissimum; Midam diuitem fuisse, sed stolidum; Regem, sed nimis credulum, & ad accipiendas accusationes faciliorem; qui mores

sic impliciti sunt cognatique, vt ab se inuicem nisi ægerrimè diuelli nequeant; cum diuitias, inscitia, summam fortunam plerumque injustitia comitetur.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2620. ad 2630.

2622.

Idolum Michæ & Danitarũ

IN hunc annum cadere putatur, quod traditur Judicum cap. 18. de Michâ Ephraimite idolum conflante, & ei filium Sacerdotem adhibente, cum Ioathamo Leuita, Mosis nepote sacrificulo. Quod idolum cum Danitis nouas sedes quærentibus rite, amiceque respondisset, ab illis bellatoribus vi sublatum est, abductusque Leuites Sacerdos in vrbem Lais, quam interceptam de nomine Tribus suæ dixere Dan: ibidemque idololatria constituta, quam pietas Samuelis, vix exscindere potuit.

Historia vxoris Leuitæ, & Tribus Beniamini fermè deleta.

Contigit & eodem tempore casus, qui tribum Benjamini vehementer afflixit, & cum summo reliquarum tribuum damno, & mœrore tantùm non perdidit. Leuites quidam Ephraimites de vrbe Sichem, vxorem duxerat Betlehemiticam, quæ in mariti domum stuprum, ac dedecus intulit. Hæc verita ne ad lapidationem deposceretur ex lege, fugit ad patrem à quo suscepta est perhumaniter. Post menses quatuor eam quoque secutus est conjux vxorius, eique per socerum non difficiliter reconciliatus est. Cum igitur eam reduceret in domum suam, tardiùs egressus è soceri domo, interceptus nocte, in vrbem Gabaa diuertere compulsus est, in quâ cum inuitante nemine pernoctare cogeretur sub dio, demùm à Leuita susceptus est hospitio. Vix ejus subierat do-

domum, cum ecce eam scelerati Gabaëni obsidere, pulsare cum conuicio fores, Leuitam ad horrendum flagitium deposcere, vim intentare, nisi amicè dederetur. Negat bonus senex, & potiùs eis filiam suam virginem, cum vxore Leuitæ objicit, Leuites vxoris probrum iis satis esse docet, nec passurum se asserit, vt hospiti suo tantùm dedecus inferatur. Exponitur igitur iis infortunata mulier, qui & libidine flagrantes, & multi eam vsque ad interitum constuprarunt. Leuites vltionis potius, quam doloris memor, conjugis cadauer imponit asino, delatum domum, diuidit in duodecim frusta, mittit singula ad Principes Tribuum, vt aspectu illo terribili, ad vindictam accenderentur. Nec mora, celebrantur populi comitia, in quibus publico consensu deposcuntur ad supplicium nocentes Gabaëni. Eos dedere reliqui Benjamitæ negant, parati vrbem defendere, si appeteretur bello. Igitur aduersus totam Tribum sacra decernitur expeditio, interposito duplici Sacramento, priore de nunquam dandis vxoribus huic tribui, altero, vt occideretur, quisquis ab hoc bello absuisset. Benjamitæ subnixi fortitudine sua, vnise putauere reliquis tribubus pares, & expeditionis hujus initia id innuere videbantur. Nam sceleris vindices geminâ sunt affecti clade, viginti millibus in primo certamine, in altero duodeuiginti millibus desideratis. Verùm Deo precibus, & sacrificiis exorato, placatoque, cum tertiò pugnatum esset, & fortiter, & ex insidiis, vrbs Gabaa capta est, & incensa, Benjamitæ inter vrbis expugnatores, & reliquos Israëlitas intercepti, ad octodecim millia ceciderunt. Cum autem reliquiæ ad Petram Remnon confugere niterentur, ad octo millia ceciderunt. Denique de toto exercitu Benjamitarum vix sexcenti, in hujus Saxi verticem incolumes euaserunt. Interea omnes tribus hujus vrbes, viciq; in cineres abierunt,

 in

in homines, & jumenta ferro flammâque sæuitum, tanquam anathemati subjecta; nec quieuit furor, donec in viuis reliquum est, nihil præter eos qui vertici Remnonis insederunt.

Hic cùm & tempore, & vltioni deficiente pabulo, Israëlitarum ira deferbuisset, de seruandis infortunatæ hujus tribus reliquiis seriò cogitatum. Sed obstabat sacramentum de non dandis vxoribus; huic per aliud sacramentum consultum est. Iurarat populus se necaturum, qui sacro non interfuisset bello: hujus sceleris cum essent conuicti incolæ vrbis Iabes-Galaad, anathemati subjecti sunt, reseruatæ tantùm ex communi internecione quadringentæ virgines, quadringentis Benjamitis vxores datæ sunt. Aliis ducentis concessum vt ex Siluntinis virginibus vxores peterent, non impetratas raperent per vim, ac ducerent; omnibus tribubus curæ fore, vt Siluntini placarentur, & suis generis reconciliarentur. Hic belli plusquam ciuilis, & inter fratres suscepti finis luctuosissimus extitit, quod vtriusque partis damno, & pœnitentiâ terminatum est, vtrisque & peruicaciam suam, & præcipitem vindictam meritò damnantibus.

2623.

PRIMA SERVITVS à Chusaro Mesopotameno Rege.

Quis crederet populum tot miraculis ereptum ex Ægypto, tot portentis in Palæstinâ collocatum à vero Deo, idolis fecisse thure & victimis; nepotes Abrahami tot sæculis ad veram sinceramque pietatem reseruatos? In causâ fuere Chananæi idololatræ, quos dum exterminare neglexerunt, tandem, quod Deus præuiderat, æmulati sunt, & sic homines sibi mancipatos suis capitibus imposuerunt. Eorum primus Chusanus Rasathaimus, qui regnauit in Syriâ, & Mesopotamiâ, Iudæos hactenus Palæstinis imperare solitos durissimâ seruitute contriuit. Quàm acerbè verò exceperit Israëlitas scriptura tacet: Innuit tantùm grauissimè vexatos esse, quia

quia tum ad Deum cum multis lacrymis, & precibus confugerunt; quod præstare non solebant nisi ad vltimas redacti angustias, omniq; humano præsidio destituti.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2630. ad 2640.

2631.

ANnis igitur octo in peracerbâ tyrannide contritis, miserorum gemitu permotus Deus Othonielem Calebi fratrem, simul & generum ad jugum crudele atque atrox abrumpendum accendit. Scribit ille militem, quem non tam sibi, quàm Deo subdidit. Hunc itaque Dei fiduciâ promissisque plenum immittit in Chusanum, quem & acie vicit, & interemit. Copiæ eius porro ita dissipatæ sunt, ita fractæ atque concisæ, vt ex iis inueniretur deinceps nemo, qui de vexandis Hebræis cogitaret. Sic hujus victoriæ fructus non tantum magnus fuit, sed & diuturnus.

Tollitur prima seruitus ab Othoniele.

2637.

Amphion, & Zethes, seu Zethus filij Iouis, & Antiopæ, hoc anno Thebis regnare cœperunt Cadmo depulso, & in Illyricum fugiente. Hic Cadmus & senex & pauper cum inopi conjuge Harmoniâ item vetulâ miserrimè victitauit, & obiit. Ideo ambos Poëtæ nobis eos depingunt in serpentes conuersos, qui terrâ, & suo succo malignè victitant. Amphion autem & Zethus rerum potiti indigenarum ope, quos musicâ, & eloquentiâ ad mitiorem vitam traduxerant, vrbis Thebanæ mœnia condiderunt. Fabula est, sponte detractos ex montibus lapides, sic quasi Amphioneæ Lyræ fidibus animatos,

Amphion, & Zethus

tos venisse sub latomorum manum, & quo indicassent illi loco, situque quieuisse.

Rem paulò aliter alij referunt, hanc historiam duorum fratrum altiùs exorsi. Lycus & Nyctæus aduecti ex Eubœâ Thebanum regnum occuparunt debitum Laio filio Labdaci impuberi. Nyctæo filia fuit Antiopa, quæ à Ioue compressa, parentis furorem verita, fugit ad Epopeum Sicyone regnantem, cui & nupsit. Nyctæus moriens fratri Lyco sceleris huius vltionem mandat, quam & fortiter exsequutus est, nam & Sicyonem cepit, & abduxit Antiopam. Hæc in itinere peperit Zethum, & Amphionem ad Eleutheras Bœotiæ, quos bubulcus excepit, & aluit. Interea cum à Lyco malè, & ab eius vxore Dirce peius haberetur Antiopa, profugit ad filios jam adultos, & fortes, qui occiderunt Lycum, & Dircen ad caudam Tauri indomiti religatam raptarunt crudeliter, & enecarunt. Inde Thebis potiti sunt, ductisque vxoribus Thebe, & Niobe, absque liberis ambo mortui sunt. Sic Laius Thebanum recepit regnum, ductâque Iocasta Menecœi filia, reliquit familiam ad illustranda theatra, & lacrymas ciendas, quàm ad regnum administrandum magis natam, atque comparatam.

2640.

Moritur Othoniel. Constitutus, & confirmatus victoriâ populi judex Othoniel, post redditam populo pacem, non diu in viuis fuit. Quando autem principatum inierit statui non potest, nisi ab eius obitu superiores annos quadraginta retexamus. Deo hæc ignorari permittente, vt significaret, parum interesse gentis hujus principum tempora consignari, quæ potiùs à Deo, quàm ab hominibus regebatur.

CAPVT

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2640. ad 2650.

2641.

AB hoc anno duci debet initium principatus Aodi, vt ad vitæ annum octogesimum extendatur, quem annis decem tranquillè satis administrasse sacri codices innuunt, ante hæc tempora non inchoantes alteram seruitutem. De hoc judice nihil commemorant præter vnicum facinus sed tam illustre, vt reliquo vitæ tempore quiescere meritò potuerit.

Aodi principatus initia.

2643.

Corinthus Peloponnesi ciuitas aliter Ephyra dicta hoc anno primùm aut statuta est, aut reparata in isthmo, inter maria duo Ægeum, & Ionium cum duplicibus naualibus, situ tam commodo, vt meritò alter Græciæ oculus audierit. Fuisse creditur à plerisque opus Sisyphi latronis, à quo saltem restituta est, vt intelligeretur magnas vrbes fieri ex magnis latrociniis, easque ditiores, & ampliores esse, quæ plures, majoresque grassatores continuerunt.

Corinthus statuta, vel restituta.

2645.

Hoc anno Minos in Creta regnasse dicitur, cui fuit vxor Pasiphaë amore Bouis & Tauri in fabulis famosa, cũ tamen diligeret illa Ducem Minois Taurum nomine. Itaque fabulosa est illa machina, & bos lignea, in qua inclusa mulier nequam Taurum admisit. Legislator fuit Cretensium Minos iste, legumque authorem suarum fingebat Iouem parentem suum. Sed ex legibus iis confici potest; qui ferebat eas improbum fuisse hominem; qui dictabat scelerato quolibet homine deteriorem.

Minos regnat in Creta.

2585.

Victus Iabin cum aliis Regibus ad aquas Meron.

Iabinus Rex Azor, tractûs hujus potentissimus, vicinos Reges aliorum Regum clade supplicioque territos in auxilium suum acciuit cum equitatu plurimo, atque peditatu, & cum iis ad aquas Meron castra defixit, vt hic de inuadendis Hebræis consultaret: Frustra: eos enim incautos inuasit Iosue, oppressitque tam subitò, vt priùs se victos esse, quam hostem adesse intelligerent. Permixti gregariis militibus trucidati sunt Reges, equi equitesque jugulati, incensi cum suis curribus Aurigæ. Atque vt belli sementis extingueretur; vrbs Asara magni regni caput in cineres abiit. Reparata tamen postea & nouum bellum, & nouum Regem huic cognominem aduersus Israëlitas suffecit, quando eorum crimina, Phœnicis instar hanc ex illius cineribus excitarunt.

2589.

Palæstinæ diuisio inter duodecim Tribus, seu duodecim filios Israëlis.

Hic primus annus γεωργίας simul, & κληρουχίας assignari solet, distributa per Iosue inter Hebræos Palæstinâ, cujus pars trans Iordanem Ruben, Gad, & dimidiæ tribus Manassis, jam cesserat: tum verò cis Iordanem consederunt Nephtali, Aser, Zabulon, Issachar, altera dimidia pars Manassis, Ephraim, Dan, Simeon, Benjamin, & Iuda; videlicet á Dan quæ postea Cæsarea Philippi, ad Bersabee, seu meliùs ad Rhinoceluram, aut fluuium turbidum, vel torrentem Aegypti. Ea Palæstinæ longitudo non plus sexaginta Leucarum Astronomicarum; latitudo à Petra Arnon ad mare duodeuiginti circiter. Tribus Leui ἄκληρος, reliquis tribubus permixta est, eique assignatæ 48. vrbes, ex quibus sex Asyli jure donatæ sunt, cis Iordanem tedes, Sichem, & Hebron, Grans, Bosor, Ramot, & Gaulon, vt ad eas confugerent, qui imprudentes fecissent cædem, ibique tuti consisterent donec negotium componeretur. Ita viri Deo consecrati per totam Palæsti-

læstinam sparsi, vt pietatem vbique docerent atq; tuerentur, nulla pars bonis exemplis vacaret.

Tum quoque fixis Israëlitis, fixa est tabernaculi sedes, & in Silo collocata: Quasi Deus eorum peregrinationis comes, in partem quoque quietis venire peroptaret; eorumque se fortunæ admirabili facilitate quodammodo accommodaret.

Tabernaculum in Silo locatur.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2590. ad 2600.

2595.

CAdit in hunc annum eruditorum judicio primus annus Sabbaticus, quoniam terræ cultura per sex annos qui Sabbaticum annum præcurrere debent, non ab ingressu in Palæstinam, sed à diuisione sumi debent. Quomodo enim terram nondum suam coluissent, aut arma simul, ligonesque tractassent. Fuit autem is annus inchoatus à decima die mensis Tisri anni superioris ab ingressu duodecimus, ab Exodo quinquagesimus secundus. Et verò is annus accidit annis mundi 3891. 2919. 4017 Quos omnium Chronologorum iudicio constat esse Sabbaticos. Vtrum autem Sabbaticus semper cum Iubilæo coincideret, tam bene Petauius probat, & tam multos hodie adstipulatores habet, vt pudeat non sequi.

Primus annus Sabbaticus.

2596.

Hoc anno Phœnix, & Cadmus Agenoris filij Thebis Ægyptiis profecti Tyrum, & Sidonem obtinuerunt, & eo vsque Ægyptiacam ditionem extenderunt, rebus nauticis, & maritimis illustres. A Phœnice, Phœnicia Syriæ pars nomen

Phœnix & Cadmus veniūt ex Ægypto.

nomen traxit, sic etiam appellanda, quoniam Palmis, & Dactylis abundabat. Cadmus in Græciâ, quam in Syriâ memorabilior extitit. Nam à fratre pietatis causa reuulsus, vt quæreret sororem Europam, consedit tantisper in Græciâ, vrbibus passim fœliciùs statutis, quàm conseruatis; sed importatis eò litteris ex Phœniciâ celeberrimus.

2600.

Moritur Iosue.

Iosue centum annorum ac decem, admonito publicè in Comitiis generalibus populo, vt religioni constanter adhæreret; & fœdere solemni Deum inter, & Hebræos inito atque renouato anno præfecturæ suæ decimo septimo obiit placidissimè. Vir fortis ac bonus Imperator, & meritò ducibus omnibus anteponendus, vtpotè cui non homines modo, sed & astra paruerint, & plures occiderit Reges, quàm plerique alij milites interemerunt. Hoc sublato seniores populum rexerunt sub specie ἀριστοκρατίας, seu verius θεοκρατίας quibus meritò Othonielem annumeres, vt hinc ejus præfecturæ anni octoginta procedant quæ tamen timidè proferimus: Cum seruitutum & judicum anni, quàm olim Hebræis, tam hodie videantur Chronologis difficilia, atque impedita.

LI -

LIBER IV.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM SEPTIMVM.

Ab anno mundi 2600. ad 2700.

CAPVT I.

DECAS I. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2600. ad 2610.

2601.

Hoc anno incertum quo duce an Salmone, an Calebo, an Othoniele expeditio suscepta est contra Adonibesec, qui victus ingenti suorũ strage, in vrbem suam Besec aufugit. In eâ obsessus, dum fugere parat, retractus è fugâ, pedibus manibusq; truncatus est pœnâ vtique talionis huic inflictâ, quâ in Reges septuaginta vsus erat. Hos enim bello captos, pedes manusque mutilatos, canum instar cibis adjectis alebat; hoc illis fœlicior, quod illi vixere diu miseri; hic paulo post ex vulneribus suis interierit.

Adonibesec caditur.

2603.

Deinceps captæ sunt vrbes nobiles Hierosolyma, Hebron, Dabira, Luza, aliæque nonnullæ. Dabiram, quæ aliter Cariath-Sepher, seu ciuitas literarum dicebatur, cepit Othoniel, & vrbis occupatæ præmium fuit Axa Calebi filia, cum ingenti dote, quam etiam nuptæ preces apud

Vrbes Chananæorũ captæ.

apud patrem meliorem fecere, & vberiorem. Luza, aliàs Bethel, Ephraimitis, à ciue suo prodita est, indicante locum, quo facilè capi posset. Is ideo seruatus, & cum opibus suis abire permissus, nouam inter Ephraimitas Luzam condidit: Infœlix qui patriam antiquam perdiderat, vt nouam multo labore, majori dedecore statueret.

2603.

Phlegyas templum Apollinis incendit.

Phlegyas Martis filius, Ixionis pater, Lapitharum in Thessaliâ Rex, cum agnouisset Coronidem filiam suam ab Apolline vitiatam, eo furore exarsit, vt statim Delphico Dei templo subjiceret faces. Quam ob causam ab eo sagittis transuerberatus ad inferos dejectus est, suppositusque saxo à monte sic reuulso, & pendente vt jam casurus videatur: sic imminentem capiti suo ruinam æternum expectat, & veretur minori damno, quàm timore, sed hoc propter diuturnitatem atrociori. Huic fuere subditi, & cognomines Thessali, latrones sacrilegi, Deorum hominumque contemptores, quos immisso diluuio Neptunus exscidit, Iupiter æternis Tartari pœnis addixit, Principi suo vt sceleribus, ita suppliciis conjunctissimos.

2605.

Erichthonius Rex Troianorum.

Mortuo Dardano successit ejus ex Batiæâ Teucri filius Erichthonius, alter Troianorum Rex qui regnum hoc annis sexaginta quinque gessit, imperio diuturniore, quàm clariore. Hujus filius, ex Astyoche Simoentis filiâ, Tros fuit.

2606.

Europe raptus.

Europæ raptus huc commodius transferri potest, quæ filia Agenoris à Cretensibus rapta est, & exportata naui, cui insigne Taurus esset, idque factum sub auspiciis Iouis tum imperantis in Cretâ. Alij tamen malunt hanc Europam Asteri Cretensium Regis vxorem fuisse. Sed quid mirum variè sentire, qui fabulas scribunt.

Cadmus

2607.

Cadmus ab Agenore patre jussus Europam quærere, nec redire nisi hac inuentâ; vbi hanc aut reperiri, aut reduci posse desperauit, in Beotiam venit, ibiq; de suo nomine Cadmeam arcem condidit. Aduersus eam conspirantes indigenæ, & in eum repente aduolantes locum dedere fabulæ, quasi ex satis dentibus Draconis prognati essent, quos sapienter inter se commissos, nullo negotio Cadmus deleuerat.

Cadmus in Bœotiā venit.

Cadmi filiæ recensentur Autonoë, Ino, Semele, Agane. Autonoë nupsit Aristæo Arcadum Regi perditis opibus, & reparatis illustri. Ino maritum Athamantem habuit, cujus furore theatra omnia Græciæ personant. Semele m Iupiter compressit, & ex eâ peperit Bacchum. Agane Echionis vxor Pentheum Thebanorum Regem filium suum in Bacchi Orgiis, Mænas ipsa, manibus suis dilacerauit, omnes suis, vel maritorum sceleribus famosæ.

Filiæ Cadmi.

Cadmi σύγχρονος, & socius Linus cum eo ex Phœnicia in Græciam litteras transtulit, in Musicâ tam versatus, vt ideo Apollinis, & Terpsicores filius haberetur. Is à Mythologis Orpheum & Herculem docuisse perhibetur, & ab hoc impactâ in caput citharâ mactatus, quod paulò seueriùs increpitus esset; & tum Musica, quod maximè decebat, furorem hominis impotentis non compescuit.

Linus Musicus.

2608.

Nati ex Europâ de Ioue grauidâ Minos, Rhadamantus, & Sarpedon. Priores duo tantâ justitiæ laude floruerunt, vt digni habiti sint qui cum Æaco de æternâ fœlicitate vel calamitate mortuorum statuerent. De tertio non conueniunt tempora, cum ad Troiam occisus esse perhibeatur. Sarpedonem igitur meliùs Laodamiæ Bellerophontis filiæ, filium cecinit Homerus, & ab hac parte veriùs Poëta, qua Herodotus Historicus scripsit.

Minos. Rhadamantus, Sarpedō.

vagantur, cum bacchantibus, ad liberandam sororem perrexit, & vinculis solutam in Palatium Terei clam deduxit. Tum filium Itym jugulauit, & patri edendum apposuit, vlta crimen majori crimine, & atrociori. Omnes denique Deorum misericordiâ (vt fabulæ volunt) in aues conuersi sunt; Tereus in Vpupam, vnde adhuc cristatus quasi vir militaris incedit, & assiduè has voces ingeminat πȣ̃, πȣ̃, quibus filium aut crudeles fœminas quærit: Itys Phasianus euolauit ales pulcherrima, & nota Colchis: Procne in hirundinem, Philomela in lusciniam mutatæ calamitates suas adhuc flere videntur. Quamquam Gorgias, & Marcus Varro Philomelam in hirundinem, Procne in Lusciniam transiisse velint, magnâ in re tam falsâ mentiendi, errandiue concessa facultate. Omnes porro etiam post obitum in his volucribus seruare videntur odij vestigia, & quid fecerint, quid tentarint homines, factæ volucres ostendunt.

2616.

Midas Rex Phrygum auribus Asininis.

Temporibus Pandionis vixisse Midas creditur Gordij Bubulci filius, omnium mortalium ditissimus. Obtinuisse fingitur à Baccho, vt quidquid tangeret, in aurum verteretur. Postea cum nihil edere, nihil bibere posset, damnato voto, elui jussus est in Pactolo fluuio Lydiæ, huic arenas aureas dedit euoluere. Midæ aures vægrandes, & Asininas affingũt Poëtæ, vel quod malè de Musicâ pro Pane Deo aduersus Apollinem judicasset; vel quod asinos Baccho charissimos malè mulctasset; vel, quod similiùs vero, quia delatoribus præbebat aures, & in suo regno multos haberet quadruplatores. Ira magnæ huic aures datæ, vt longæ dicuntur esse principibus manus. Sed hæc incerta, istud verissimum; Midam diuitem fuisse, sed stolidum; Regem, sed nimis credulum, & ad accipiendas accusationes faciliorem; qui mores

sic impliciti sunt cognatique, vt ab se inuicem nisi ægerrimè diuelli nequeant; cum diuitias, inscitia, summam fortunam plerumque injustitia comitetur.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2620. ad 2630.

2622.

Idolum Michæ & Danitarũ

IN hunc annum cadere putatur, quod traditur Judicum cap. 18. de Michâ Ephraimite idolum conflante, & ei filium Sacerdotem adhibente, cum Ioathamo Leuita, Mosis nepote sacrificulo. Quod idolum cum Danitis nouas sedes quærentibus rite, amiceque respondisset, ab illis bellatoribus vi sublatum est, abductusque Leuites Sacerdos in vrbem Lais, quam interceptam de nomine Tribus suæ dixere Dan: ibidemque idololatria constituta, quam pietas Samuelis, vix exscindere potuit.

Historia vxoris Leuitæ, & Tribus Beniamini fernè deleta.

Contigit & eodem tempore casus, qui tribum Benjamini vehementer afflixit, & cum summo reliquarum tribuum damno, & mœrore tantùm non perdidit. Leuites quidam Ephraimites de vrbe Sichem, vxorem duxerat Betlehemiticam, quæ in mariti domum stuprum, ac dedecus intulit. Hæc verita ne ad lapidationem deposceretur ex lege, fugit ad patrem à quo suscepta est perhumaniter. Post menses quatuor eam quoque secutus est conjux vxorius, eique per socerum non difficiliter reconciliatus est. Cum igitur eam reduceret in domum suam, tardiùs egressus è soceri domo, interceptus nocte, in vrbem Gabaa diuertere compulsus est, in quâ cum inuitante nemine pernoctare cogeretur sub dio, demùm à Leuita susceptus est hospitio. Vix ejus subierat do-

domum, cum ecce eam scelerati Gabaëni obsidere, pulsare cum conuicio fores, Leuitam ad horrendum flagitium deposcere, vim intentare, nisi amicè dederetur. Negat bonus senex, & potiùs eis filiam suam virginem, cum vxore Leuitæ objicit, Leuites vxoris probrum iis satis esse docet, nec passurum se asserit, vt hospiti suo tantùm dedecus inferatur. Exponitur igitur iis infortunata mulier, qui & libidine flagrantes, & multi eam vsque ad interitum constuprarunt. Leuites vltionis potius, quam doloris memor, conjugis cadauer imponit asino, delatum domum, diuidit in duodecim frusta, mittit singula ad Principes Tribuum, vt aspectu illo terribili, ad vindictam accenderentur. Nec mora, celebrantur populi comitia, in quibus publico consensu deposcuntur ad supplicium nocentes Gabaëni. Eos dedere reliqui Benjamitæ negant, parati vrbem defendere, si appeteretur bello. Igitur aduersus totam Tribum sacra decernitur expeditio, interposito duplici Sacramento, priore de nunquam dandis vxoribus huic tribui, altero, vt occideretur, quisquis ab hoc bello absuisset. Benjamitæ subnixi fortitudine sua, vnisse putauere reliquis tribubus pares, & expeditionis hujus initia id innuere videbantur. Nam sceleris vindices geminâ sunt affecti clade, viginti millibus in primo certamine, in altero duodeuiginti millibus desideratis. Verùm Deo precibus, & sacrificiis exorato, placatoque, cum tertiò pugnatum esset, & fortiter, & ex insidiis, vrbs Gabaa capta est, & incensa, Benjamitæ inter vrbis expugnatores, & reliquos Israëlitas intercepti, ad octodecim millia ceciderunt. Cum autem reliquiæ ad Petram Remnon confugere niterentur, ad octo millia ceciderunt. Denique de toto exercitu Benjamitarum vix sexcenti, in hujus Saxi verticem incolumes euaserunt. Interea omnes tribus hujus vrbes, viciq; in cineres abierunt,

in homines, & jumenta ferro flammâque sæuitum, tanquam anathemati subjecta; nec quieuit furor, donec in viuis reliquum est, nihil præter eos qui vertici Remnonis insederunt.

Hic cùm & tempore, & vltioni deficiente pabulo, Israëlitarum ira deferbuisset, de seruandis infortunatæ hujus tribus reliquiis seriò cogitatum. Sed obstabat sacramentum de non dandis vxoribus; huic per aliud sacramentum consultum est. Iurarat populus se necaturum, qui sacro non interfuisset bello: hujus sceleris cum essent conuicti incolæ vrbis Iabes-Galaad, anathemati subjecti sunt, reseruatæ tantùm ex communi internecione quadringentæ virgines, quadringentis Benjamitis vxores datæ sunt. Aliis ducentis concessum vt ex Siluntinis virginibus vxores peterent, non impetratas raperent per vim, ac ducerent; omnibus tribubus curæ fore, vt Siluntini placarentur, & suis generis reconciliarentur. Hic belli plusquam ciuilis, & inter fratres suscepti finis luctuosissimus extitit, quod vtriusque partis damno, & pœnitentiâ terminatum est, vtrisque & peruicaciam suam, & præcipitem vindictam meritò damnantibus.

2623.

PRIMA SERVITVS à Chusaro Mesopotameno Rege.

Quis crederet populum tot miraculis ereptum ex Ægypto, tot portentis in Palæstinâ collocatum à vero Deo, idolis fecisse thure & victimis; nepotes Abrahami tot sæculis ad veram sinceramque pietatem reseruatos? In causâ fuere Chananæi idololatræ, quos dum exterminare neglexerunt, tandem, quod Deus præuiderat, æmulati sunt, & sic homines sibi mancipatos suis capitibus imposuerunt. Eorum primus Chusanus Rasathaimus, qui regnauit in Syriâ, & Mesopotamiâ, Iudæos hactenus Palæstinis imperare solitos durissimâ seruitute contriuit. Quàm acerbè verò exceperit Israëlitas scriptura tacet: Innuit tantùm grauissimè vexatos esse, quia

quia tum ad Deum cum multis lacrymis,& precibus confugerunt; quod præstare non solebant nisi ad vltimas redacti angustias, omniq; humano præsidio destituti.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2630. *ad* 2640.

2631.

ANnis igitur octo in peracerbâ tyrannide contritis, miserorum gemitu permotus Deus Othonielem Calebi fratrem, simul & generum ad jugum crudele atque atrox abrumpendum accendit. Scribit ille militem, quem non tam sibi, quàm Deo subdidit. Hunc itaque Dei fiduciâ promissisque plenum immittit in Chusanum, quem & acie vicit, & interemit. Copiæ eius porro ita dissipatæ sunt, ita fractæ atque concisæ, vt ex iis inueniretur deinceps nemo, qui de vexandis Hebræis cogitaret. Sic hujus victoriæ fructus non tantum magnus fuit, sed & diuturnus.

Tollitur prima seruitus ab Othoniele.

2637.

Amphion, & Zethes, seu Zethus filij Iouis, & Antiopæ, hoc anno Thebis regnare cœperunt Cadmo depulso, & in Illyricum fugiente. Hic Cadmus & senex & pauper cum inopi conjuge Harmoniâ item vetulâ miserrimè victitauit, & obiit. Ideo ambos Poëtæ nobis eos depingunt in serpentes conuersos, qui terrâ, & suo succo malignè victitant. Amphion autem & Zethus rerum potiti indigenarum ope, quos musicâ, & eloquentiâ ad mitiorem vitam traduxerant, vrbis Thebanæ mœnia condiderunt. Fabula est, sponte detractos ex montibus lapides, sic quasi Amphioneæ Lyræ fidibus anima-

Amphion, & Zethus

tos venisse sub latomorum manum, & quo indicassent illi loco, situque quieuisse.

Rem paulò aliter alij referunt, hanc historiam duorum fratrum altiùs exorsi. Lycus & Nyctæus aduecti ex Eubœâ Thebanum regnum occuparunt debitum Laïo filio Labdaci impuberi. Nyctæo filia fuit Antiopa, quæ à Ioue compressa, parentis furorem verita, fugit ad Epopeum Sicyone regnantem, cui & nupsit. Nyctæus moriens fratri Lyco sceleris huius vltionem mandat, quam & fortiter exsequutus est, nam & Sicyonem cepit, & abduxit Antiopam. Hæc in itinere peperit Zethum, & Amphionem ad Eleutheras Bœotiæ, quos bubulcus excepit, & aluit. Interea cum à Lyco malè, & ab eius vxore Dirce peius haberetur Antiopa, profugit ad filios jam adultos, & fortes, qui occiderunt Lycum, & Dircen ad caudam Tauri indomiti religatam raptarunt crudeliter, & enecarunt. Inde Thebis potiti sunt, ductisque vxoribus Thebe, & Niobe, absque liberis ambo mortui sunt. Sic Laius Thebanum recepit regnum, ductâque Iocasta Menecœi filia, reliquit familiam ad illustranda theatra, & lacrymas ciendas, quàm ad regnum administrandum magis natam, atque comparatam.

2640.

Moritur Othoniel. Constitutus, & confirmatus victoriâ populi judex Othoniel, post redditam populo pacem, non diu in viuis fuit. Quando autem principatum inierit statui non potest, nisi ab eius obitu superiores annos quadraginta retexamus. Deo hæc ignorari permittente, vt significaret, parum interesse gentis hujus principum tempora consignari, quæ potiùs à Deo, quàm ab hominibus regebatur.

CAPVT

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2640. ad 2650.

2641.

AB hoc anno duci debet initium principatus Aodi, vt ad vitæ annum octogesimum extendatur, quem annis decem tranquillè satis administrasse sacri codices innuunt, ante hæc tempora non inchoantes alteram seruitutem. De hoc judice nihil commemorant præter vnicum facinus sed tam illustre, vt reliquo vitæ tempore quiescere meritò potuerit.

Aodi principatus initia.

2643.

Corinthus Peloponnesi ciuitas aliter Ephyra dicta hoc anno primùm aut statuta est, aut reparata in isthmo, inter maria duo Ægeum, & Ionium cum duplicibus naualibus, situ tam commodo, vt meritò alter Græciæ oculus audierit. Fuisse creditur à plerisque opus Sisyphi latronis, à quo saltem restituta est, vt intelligeretur magnas vrbes fieri ex magnis latrociniis, easque ditiores, & ampliores esse, quæ plures, majoresque grassatores continuerunt.

Corinthus statuta, vel restituta.

2645.

Hoc anno Minos in Creta regnasse dicitur, cui fuit vxor Pasiphaë amore Bouis & Tauri in fabulis famosa, cũ tamen diligeret illa Ducem Minois Taurum nomine. Itaque fabulosa est illa machina, & bos lignea, in qua inclusa mulier nequam Taurum admisit. Legislator fuit Cretensium Minos iste, legumque authorem suarum fingebat Iouem parentem suum. Sed ex legibus iis confici potest; qui ferebat eas improbum fuisse hominem; qui dictabat scelerato quolibet homine deteriorem.

Minos regnat in Creta.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2650. ad 2660.

2651.

SECVNDA SERVITVS sub Eglone Moabita.

EGlon Rex Moabitarum adſcitis in belli ſocietatem Ammonitis, & Amalecitis, Iſraëlitas iterum deficientes à Dei cultu, magnaque leuitate, aut incredibili potiùs ſtupore ad idola conuerſos, tantâ affecit clade, vt huic ſubeſſe cogerentur, & eorum accipere jugum impij, quos tam ſæpe boni ſubjugarant. Eglon in loco vbi ſteterat Hiericum grande præſidium collocauit, & huc Regiam tranſtulit ſuam, vt inde domitis, & attritis Hebræis incubaret. Tum multiplicatis vectigalibus, & portoriis, eos ſic oppreſſit, vt vix haberent vnde miſerrimè victitarent. Sic erant videlicet caſtigandi, qui tributorum cauſa Chananæum incolumem dimiſerant contra Dei juſſionem, vt auaritiæ, & contumaciæ crimina paupertate, & demiſſione peccantium ſapienter à ſummo rerum Arbitro caſtigata viderentur.

2655.

Myſteria Cereris inſtituta ab Eumolpo.

Eumolpus ciuis Athenienſis, vel Ægyptius aduena, hoc anno myſteria Cereris excogitauit & protulit inter paucos ſibi fidiſſimos. Ea aliter dicebantur initia, & majora quidem in honorem Cereris, minora in gratiam Proſerpinæ; quæ euulgare nefas, & ſæpe mulctatum ſupplicio à Dæmone. Ideo non licebat cuique intereſſe præter *initiatum* (ſic probatum, & allectum appellabant) virique principes id ſibi vertebant gloriæ, quaſi virtutis, & innocentiæ illuſtre teſtimonium. Sed quæ virtus, & pietas tum adeò occultabant ſeſe, ſecreti ſaltem criminis ſuſpicione non carebant.

Ori-

2656.

Orithyam Erechthæi Regis Atheniensium filiam petitam coniugem negatamque Boreas Astræi Thracis filius rapuit: quam in ventum conuersam Poëtæ volunt, vt inter pares nuptiæ conciliatæ esse videantur. Ex eâ suscepisse duos liberos dicitur Calain, & Zetem, viros ambos fortes, alatos ambo quibus vsi sunt Argonautæ ad abigendas Harpyias ex mensis Phinei, longiusque submouendas. Sed iis fratribus in expeditionibus celeritas & diligentia potius quàm natura & conditio alas affinxerat.

Boreas Orithyam rapit.

2657.

Ad eadem quoque tempora creditur Procris eiusdem Erechthæi filia, & soror Orithyæ quæ Cephalo nupsit, meliori marito quidem, sed in suis amoribus infortunatiori. Is periculum facturus, vtrum vxor sua casta foret, ad eam accessit, eiusque pudicitiam quasi ditissimus mercator immensis muneribus oppugnauit. Iamque eo deuenerant ambo, vt hæc magnitudine præmiorum labefactata succumberet, ille magno empta voluptate frueretur, cum repentè quis esset apparuit, & quàm hæc parum abfuisset à scelere, exprobrans ostendit. Procris non tulit infamiam, sed fugit in syluas, vnde tamen à marito amicè reuocata est, qui vbi se placatum præbuit, vt hæc cum eo certaret beneuolentiâ dedit illi jaculum ineuitabile, dedit & Lælapa canem, semper assequentem prædam, vtrumque sibi quondam munus oblatum à Minoë, sed in suam maritique perniciem dedit. Cum enim accepisset illa à rustico Cephalum amore cuiusdam Auræ Nymphæ flagrare, occultauit illa se in syluis in quibus maritus venabatur. Ille sub meridiem æstu, & labore fatigatus vocabat Auram, & Auram identidem amicè repetebat; cum Procris rata mox affuturam pellicem surrexit ex insidiis, commouitque frutices in quibus delitescebat: Torsit ille jaculum numquam ab-

Procris & Cephalus.

errare solitum, quo chariſſimam ſibi conjugem confecit. Sic nimius amor inter conjuges eos primum infœlices fecit, deinde perdidit. Vſque adeò ſe plurimum in terris amare etiam legitimè non conceditur.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2660. ad 2670.

2669.

Aodus populum Hebræum liberat Eglone confoſſo.

AOd Gerarites de Tribu Benjamin, vir fortis, & ambidexter, ſelectus à Deo, probatus à populo, vt remedium inueniret malis quibus opprimebantur jam annos duodeuiginti à Moabitis Iſraëlitæ, facinus audax ſuſcepit, & planè improbandum niſi authore Deo, atque impulſore ſuſceptum eſſet. Cum enim is detuliſſet ad Eglonem cum ſociis vel munera, vel tributa, reductis ad Galgala ſociis, vnus ad Regem eundem rediit, armatus breui ſicâ, ſed ancipiti, ac Eglonem a Deo petit alloqui. Statim admittitur ad colloquium, & quia diuinum oraculum prætendebat, etiam remotis arbitris. Hic etiam cum Rex in Dei honorem aſſurrexiſſet, ſicque ſe vulneri opportuniorem præbuiſſet, tam validè in ejus aqualiculum pugionem impegit, vt cum capulo in Regis pinguiſſimo ventre deliteſceret totus, & ſtatim adipe reductâ circumfuſaque penitus tegeretur. Rex timore & vulnere exanimatus, ac turpiter egerens excrementa, ſine voce, ſine gemitu corruit. Fugit Aod per poſticum nemine cædis conſcio, immo ne ſuſpicante quidem: nec innotuit illa, niſi cum hic in tuto poſitus inſonuit buccinâ, excitoque Iſraëli rem à ſe geſtam expoſuit. Eam cum probaſſent omnes, collaudaſſentque, obtulit

tulit ille se ducem ad excutiendam omnino seruitutem. Sequuntur illum principem Hebræi, occupatisque Iordani vadis patriam suam tumultuosè repetentes Moabitas ad decem millia ceciderunt qui intra Iordanem Tyrannidem Eglonis fouebant. Nec vltra cædes illas Aodi processit expeditio: siue Deus eam inhibuit, siue Israëlitarum segnities, & amor otij eam breuiorem reddiderunt. Certè tam atrox, & tam importunum excusisse jugum, inopi populo exhaustoque, visa fuit legitima causa quiescendi, virum tam audacem & industrium debitis honoribus prosequendi, & præfecturâ judicis, non iam occultâ, sed publicâ exornandi.

2670.

Ab hoc anno regnandi habuit initium apud Troianos quibus nomen indidit suum Tros Erichthonij filius, à quo dicta Troia est quia ab eo reparata, vel alio loco statuta est. Regnauit annos septuaginta, nomine suo & filiis, quam rebus gestis illustrior. Huic enim nati ex Callirrhoe Scamandri filia Ilus, Assaracus pater Capys auus Anchisis, Ganymedes & filia Cleopatra, de quibus multa Fabulæ & Poëtæ.

Tros 3. Rex Troianorum.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2670. ad 2680.

2671.

TVm Phryxus Athamantis ex Npheles filius nouercalibus appetitus insidiis cum Helle sorore profugit, vti se res habuit, in naui cujus erat insigne Aries aureus; vt fabulæ, insidens viuo arieti, quem vterque inequitabat, acceptum à patre, vellere aureo maximi pretij. Et Helle quidem timore correpta vel ex naui,

Phryxus & Helle.

vel ex fatali ariete, decidens in Angustias Ægæi maris, nomen Hellesponto fecit. Phryxus incolumis cum suo Ariete peruenit in Colchidem ad Æætem, hicque pretiosam pecudem immolauit, vel Ioui, vel Marti, eiusque pellem ex tholo templi suspendit Anathema. Hoc vt reciperetur postea est Argonautarum suscepta expeditio. Aries ille relatus est inter sidera, de quo iterum aliàs: Est enim hæc bestia in fabulosis historiis, quàm multi Reges, & principes celebratior.

2678.

Ganymedis raptus.

Ganymedes Trois filius annis sexaginta quinque ab Idæ deflagratione, vt vult Vetus Chronologus apud Clementem Alexandrinum, formosissimus hujus ætatis puer, à Ioue raptus est, naui cujus Aquila signum erat. Venabatur tum in Idâ monte, & in Campo, qui ab hoc casu dictus est Harpagius. Hunc tamen alij raptum volunt à Tantalo Cappadociæ Rege (Eusebius Regem hunc Phrygiæ facit, quæ tum Mœonia dicebatur) vnde bellum atrox excitatum volunt Troe repetente filium, Tantalo per vim retinente. Alij tamen hanc vltionem Ilo tribuunt, à quo volunt Tantalum regno spoliatum. Echemenes Cyprius hunc raptum à Minoë scribit ad nefariam libidinem. Quidam ab ignotis plagiariis abductum, dum venaretur; sed ad leniendum patris dolorem, hoc furtum Ioui affictum esse. Probabilius tradit Xenophon hunc à Diis propter eximiam virtutem maturè subductum è terris, & cælitibus adnumeratum. Hinc à Poëtis cani cœpit à poculis Iouis, eiusque catamitus, cuius turpitudinis etiam Ethnicos puduit. Sed quid agas? Tum colebantur Dij ignibus, quàm aris digniores. Postea tamen idem ipse puer à vatibus collocatus est inter sidera, ibique Aquarius dictus, non Ioui pocula, sed mortalibus aquas subministrat, officio minùs turpi, atque indecoro.

C A-

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2680. ad 2690.

2682

HIs temporibus regnabat in Phrygiâ Tantalus, qui ex Taygete conjuge susceperat Pelopem. Hunc, vt docent Fabulæ Diis epulandum apposuerat, quo diuinitatem eorum explorarct. Sed abstinuerunt ab immani ferculo Dii; vna Ceres gulosior ex humero frustum decerpsit, & vorauit. Quare postea puer reuocatus ad vitam, eboris frustulum in humero, quoad vixit, habuit. Tantalus ad inferos dejectus æternâ cruciatus est fame, æternâ siti, pomis in ora pendentibus, & quoties ea decerpere parat in sublimè recedentibus; aquis dum ora diducit, vt eas ebibat, diffluentibus, & euanescentibus. Quibus commentis homo auarissimus depictus est, & qui inter opes egeret; dictus meritò Tantalus quasi Ταλα'ντατος *infortunatissimus*. Quæ enim calamitas major, quàm iis non vti diuitiis, quæ ad vsum tantùm factæ sunt, atque comparatæ.

Tantalus regnat in Phrygia.

2687.

Phœmonoë circa hæc tempora vaticinabatur Delphis, & oracula versibus reddebat: quasi verò parum esset satanicæ mulierculæ vno furore duntaxat exagitari.

Phœmonoe versibus fundit oracula.

CAPVT X.

DECAS X SÆCVLI XXVII.

Ab Anno 2690. ad 2700.

2693.

Persei expeditio.

PErseus Acrisij nepos, Iouis ex Danaë filius fuit, quam bonus ille Deorum hominumque pater mutatus in imbrem aureum inierat, hoc est pecuniâ corruptis ejus custodibus. Cum pater Acrisius tam matrem, quàm filium ex hoc furto genitum inclusisset arce, & in mare projecisset, hæc mirabiliter seruata Perseum reddidit, cujus expeditio versus meridiem στρατεία Περσέως, nobilem Græcis Chronologis Epochen posuit. Hic in Æthiopiam profectus Andromedam alligatam Saxo, & jam à monstro vorandam incolumen reddidit Cepheo patri, à quo vicissim eam accepit vxorem. Exinde cum habuisset à Vulcano adamantinum gladium dictum Harpen, ope Mercurij Medusæ vni ex Gorgonibus caput amputauit, quod clypeo suo Pallas aptauit. Huic capiti quidquid objiciebatur rigebat in lapidem. Ita Poëtæ & magnum stuporem, & ingenium, & peritum fabrum appellabant. Sed de Perseo postea recurret sermo, & de rebus ab eo gestis in Græciâ, vbi minùs quam in Africâ bonus fuit atque fortunatus.

Isthmiorum ludorum institutio.

Eodem quoque anno annis quindecim à Ganymedis raptu, vel à Sisypho, vel à Glauco Bellerophontis patre instituta est Isthmiorum ludorum celebritas in honorem Inus, atque Melicertæ. Ita dicti sunt Ludi ab Isthmo Peloponnesi, vbi celebrabantur, in quibus victores coronabantur pinu. Postea tamen à Theseo restituti, consecrati sunt Neptuno, sacra no-

ſturnæ in deorum minorum honorem fieri perrexerunt. Erat autem Melicerta filius Athamantis, Inus vxor; vtrumque cum furore amens marities ad mortem depoſceret, dedit illa ſe cum filio, quem complexum ferebat, in mare præcipitem. Horum corpora cum non comparuiſſent Ino dicta eſt à Græcis Leucothea, à Latinis Matuta; Melicerta apud Græcos Palæmon, apud Latinos Portunus audiit, ambo cælitibus annumerati. Tumque eis infœlicitas profuit ad immortalitatem, quando magnæ calamitates conſecrabantur.

2694.

Pratidarum virginum furor ſanatus à Melampode.

Præti Regis Argiuorum, & Antiæ filiæ dicta Προιτίδες, formoſiores fuerunt quàm piæ. Auſæ ſunt enim de pulchritudine cum Iunone contendere, & fortè viciſſent, ſi ad humanum judicium prouocare potuiſſent. At contempſit mulierculas Dea; vt tamen mentis timorem ponerent immiſſus eis furor, quo correptæ diſcurrentes per agros ſanaticæ ſe vaccas putauerunt, eiſque fuerunt ſyluæ pro Palatio, pro victu herbæ quibus tantùm veſcebantur. Helleboro tandem ſanatæ ſunt à Melampode, quod ab hoc medico dictum eſt Melampodium; purgatoque cerebro, neque ſe Deabus formâ pares, & deformibus vaccis ſe pulchriores agnouerunt, animoque & corpore ſaniores in patris Palatium, ex ſapientis medici domo redierunt.

2696.

Bellerophon caſtus euolat ex periculis.

Pertinet ad hæc tempora Bellerophon Glauci filius, Siſyphi nepos, Hipponeus primùm dictus, deinde cum Belleronem quendam Corinthi ciuem cecidiſſet, Bellerophon, vel Bellerophontes appellatus. Hic hoſpitio Argis ſuſceptus à Prœto Rege, ſolicitatus eſt de ſtupro ab ejus vxore Stenobæâ; at Iouem ille veritus Hoſpitalem eam rejecit. Hæc furore, & amore amens Iuuenem accuſauit apud maritum, quaſi is pudicitiam ejus atten-

tentaſſet, & à Prœto nimis credulo callidæ mulieri eſt habita fides. At Rex ne datam hoſpiti dextram violaret, ſi eum domi cæderet, mittit ad Iobatem in Lyciâ Regem ſocerum ſuum, cum literis quæ deinceps τὰ τοῦ Βελλεροφόντου γράμματα audierunt. Iis monebatur vt latorem impudicum, & qui filiæ thorum violare conatus erat in periculis perderet. Mittitur ergo ſtatim Bellerophon ad Solymos debellandos, gentem validam, & ex quâ potiùs clades, quàm victoria expectabatur. De hoc populo victor cum rediiſſet, aliis atque aliis deinceps periculis expoſitus eſt. Demùm objectus eſt monſtro igniuomo cujus draconis cauda, venter capræ, caput Leonis; quod tamen domuit ope Pegaſi, quem equum illi alatum Neptunus donauit. Hoc autem abuſus, & volare conatus inter ſidera, excuſſus œſtro, quod in Pegaſum Iupiter immiſit, cecidit in Aleium campum non procul Tarſo, equus inter ſidera relatus.

Solymos vincit.

Pegaſus.

Iobates miratus Bellerophontis fortitudinem, alteram ei filiam conceſſit vxorem, cum parte regni dotali, ex quâ tres ille liberos ſuſcepit Iſandrum, Hippolochum, & Laodamiam. Hæc cum audiuiſſet Stenobæa, & quem perdere voluerat & viuentem, & victorem, & Regem ſibi affinitate conjunctum, ex deſperatione ſibi mortem ipſa conſciuit, facta ex amante furens, ex furente calumniatrix, ex calumniatrice pluſquam parricida.

Chimera.

Quod autem Chimeram Poetæ monſtrum ex triplici animantium genere conflarint, ea cauſa fuit. Mons erat in Lyciâ Igniuomus, cujus in vertice Syluæ Leones alebant, in ejus dorſo paſcebantur capræ, radix paludibus interſciſſa ſerpentes fouebat, cùm Bellerophon Syluas excidiſſet, paludeſque ſiccaſſet, & præterea montis Igniuomi craterem, ab eâ parte ſecuiſſet, quâ flammarum globos vicinis ac-

colis innoxios redderet, & tum ea fecisset, quando virorum fortium res gestæ, non ex veritate, sed Poëticè depingebantur, atque fabulosè, immanis monstri domitor vix sapiens expressus est, qui industriâ suâ, hanc partem Lyciæ habitabilem reddidisset. Sic tempus hoc μυθικὸν prudentes viros fortes effecit; neque tantum res præclarè gestas, & tempora, sed etiam virtutes permiscuit.

LI-

LIBER V.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM OCTAVVM.

Ab anno mundi 2700. ad 2800.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 1700 ad 1710.

2704.

Pelops Hippodamiam ducit uxorē.

PELOPS Tantali filius ex Phrygiā venit in Elidem vbi amauit Hippodamiam, excellentissimæ formæ virginem Oenomai Regis filiam, & vnicam hæredem regni. Expetebatur illa à multis procis; sed hanc dare renuebat pater, qui didicerat ab oraculo sibi mortem à genero imminere. Itaque prensantibus filiæ suæ nuptias hanc conditionem offerebat, vt curuli certamine cum eo contenderent, victores filia cum regno, victos maneret certissima nex. Iamque sustulerat plures, & superauerat, equis vsus incitatissimis, & aurigâ peritissimo Myrtilo. Pelops arte periculum declinare, & votis potiri sine discrimine voluit. Corrupit aurigam grandi pecuniâ, effecitque vt paulò ante initum certamen currui domini sui fragilem axem supponeret, vel ab axe remoue-

rec

ret vectem. Quare confractis in ipso cursu curribus, vel rotâ defluente, toto corpore debilitatus Oenomaus & filiam, & regnum, & vitam perdidit. Myrtylus dum reliquum proditionis præmium exigit à Pelope (id autem moriens socer commendarat enixiùs) in mare præcipitatus est, quod ab eo dictum Myrtoum, naufragiis infame, & infidum nautis, vt aliquid ejus à quo nomen acceperat, habere videretur. Pelops non Elide modo, sed & totâ Peloponneso potitus, eam de suo nomine Peloponnesum dixit. Sic ejusdem sceleris ille necem, hic diadema præmium tulit.

Myrteum mare dictum à Myrtilo.

2710.

Acrisius Prœti frater hoc anno decimus tertius Argiuorum principum regnare cœpit is nequicquam in filiam, eiusque sobolem crudelis fuit, superuixit hæc, &, quod fata decreuerant, Auo intulit necem.

Acrisius regnat Argis.

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2710. ad 2720.

2720.

Hic annus Aodi judicis Hebræi morte celebris fuisse creditur. Quo è viuis sublato, inter Israëlitas famosissimus extitit Samgar, quem nonnulli, vt Iosephus aliique, judicibus accensent; alij communiter, & veriùs eum ex judicum expungunt albo. Ille ex Philistinis tum per latrocinia Hebreos infestantibus vomere impacto sexcentos occidit; seu singillatim, & captato tempore accedentes, vel recedentes adortus; siue, quod mirabilius, & ad Samsonis factum propiùs accedit, latronum magnam manum vnus, vomere ex aratro excusso, inuaserit, & ad sexcentos in hoc certamine mactarit. Quo-

Moritur Aodus.

Quoniam sacri codices hæc non exprimunt enucleatius, quo voles modo, victoriam istam, vel facilem, vel admirabilem interpretaberis.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno mundi 2720. ad 2730.

2721.

TERTIA SERVITVS. Sub Iabino Rege Syriæ.

HEbræos tertiùm oblitos Dei, atque Religionis Iabinus Syriæ Rex, ex eius prosapiâ, quem deuicerat Iosue, magnâ clade deuicit, tributa pendere compulit, reposuitque victori populo quam in majoribus passus erat seruitutem. Potentissimum hunc fuisse innuunt nongenti currus quos ei scriptura tribuit, & trecenta peditum, equitum decem millia, quos ei Iosephus assignat. Adde principem militiæ Sisaram copiis istis regendis parem. His succubuerunt Israëlitæ, & ante idola strati, suis capitibus Syros, vt suis aris Dæmones imposuerunt.

Bacchi ad Indos expeditio.

Circa id quoque tempus contigit Dionysij seu Bacchi ad Indos expeditio. Atque vt hic eius initia resumamus Διόνυσος ille Græcis natus erat ex Semele Cadmi filia, quam Iupiter vitiarat. Hæc hominem experta Deum suum adulterum, etiam fulminantem videre, & complecti voluit. Sed eius aspectu exanimata didicit satiùs esse mortali amantem experiri Iouem, quàm videre fulminantem. Fœtus eius nondum perfectus, & maturus, femori patris insutus, & creuit, & suo tempore prodiit; vn Dionysius, Διμήτηρ, vel Διμήτωρ dictus est. Sic hominum Deorumque vt pater esset Iupiter, non tantùm capite in Mineruâ, sed & femore prægnans esse debuit; vt capite, femore, toto corpore fœcun-

cundus cœlum, & terras Diis & Heroibus impleret. Dionysius ille porro magnum τῆς μυθο-λογίας argumentum, cum Bœoticas vrbes exsoluisset seruitute Liber; eum mulierum insanientium agmen ad Indos pertraxisset, quas Βάκχας, & μαινάδας vocant, dictus est Bacchus. Is tamen hoc apparatu totum orbem domuisse dicitur, victorque omnium gentium Triumphum, & Diadema inuenisse; quæ tu in vinum, quàm in delicati, & mulierosi hominis facta meliùs, & aptiùs transferes.

2722.

Ianus Biceps in Latio, & Saturni ad eum aduentus.

Regnabat in Italia Ianus annis 150. antequam in Italiam Æneas appelleret; ad quem cùm confugisset Saturnus expulsus ex Cretâ à Ioue filio, apud hunc hospitem latere compulsus, partem eius regni, à suis latebris, Latium dixit. Tum Dij fallebant atque fallebantur, nequiores hominibus, apud quos tunc temporis Aureum vigebat sæculum. Cum autem Ianus iste prudentissimus esset, nec tantum præsentia videret, sed futuris quoque prospiceret, inde Bifrons est depictus, turpique vultu pulcherrimus animus est repræsentatus, quando propter nimiam mortalium simplicitatem prudentia monstrum habebatur. Alij volunt id referre ad geminam linguam quam callebat, quod his quoque temporibus portenti simile fuit.

2727.

ILIVM CONDITVM.

Anno trigesimo quarto ab expeditione Persei conditum est in Campestribus locis Troados Ilium ab Ilo filio Trois, à quo & nomen accepit; sed quo loco etiam Strabonis tempore dubitabatur; sic enim vrbs illa ceciderat vt etiam ruinæ iampridem interiissent. Hæc ciuitas tum dicta Ilium, nomen nihilominus retinuit Troiæ, quoniam ex Troiæ ruinis condita fuerat. Fuit illa celeberrima inter vrbes Asiæ dum stetit, famosior & cum cecidit, vt in eius ἁλώσει videbimus.

CA-

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2730. *ad* 2740.

2731.

Pelops Olympiis præfuit.

PElops tum Olympiis præfuisse perhibetur ab Eusebio; at ea non concinunt eiusdem Eusebij dictis, qui postea Olympia ab Hercule instituta docet: sed hæc vt alia multa sunt apud hunc authorem ἀντιφόρητα. qui in suo Chronico exscriptorem potius quam Chronologum agere visus est,& ex multis aliqua dum excerpit, neq; satis excutit, non digessisse tempora in ordinem, sed magno historię dispẽdio cõfudisse iudicatur.

2740.

Hoc anno parenti suo Troi successit Ilus filius, quem regno dignum fuisse arguit Ilium jam eius auspiciis constructum. Huic tantùm obfuit quod perjurum, & impium Laomedontẽ genuit, cuius fuit impietas, quàm parentis virtus celebratior.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2740. *ad* 2750.

2741.

Israelitæ per Deboram & Baracum liberantur à Syriaca vruitute.

ANnis viginti, quia non resipuerant Israëlitæ, Tyranno Syriæ Iabino paruerunt: vbi subdiderunt se Deo, & lacrymis sua scelera eluerunt, supra nongentos currus, & tot armatorum millia erexerunt sese, & (quod mirum videri debet) fœminâ eorum ducem ad præ-

lium

lium accendente, atque deducente. Dei jussu per Deboram numine afflatam significato Baracus in montem Thabor, minutum ex Zabulonitis deducit exercitum: sed adfuit illicò Sisara, quasi dejecturus præsidium, atque ad torrentem Cissonem copias extendit. Actum erat de paucis Hebræis coram tanto exercitu, talique duce, nisi panicum terrorem Deus immisisset hosti; quo sine causâ correptus Eques, atque pedes ita turbatus est, vt de fugâ potiùs quàm de prælio cogitaret. Auxit & eum timorem, qui eum discutere debuerat Sisara; nam descendit ex curru suo, vt meliùs lateret inter gregarios milites fugitiuos. Cum multùm viæ emensus esset, insuetus ire pedes, oppidò lassus, & sitiens, anhelusque, venit ad tabernaculum Heberis Cinæi; vbi amicè susceptus in speciem, potatusque lacte dormire cœpit, sed æternum. Iahel enim Heberis vxor, vt illatas Hebræis amicis suis vlcisceretur iniurias, impellente Deo, in dormientis caput trabalem clauum adegit malleo, atque vnius hominis fortissimi nece Iabinum tali destitutum duce, vincendum debellandumque penitùs tradidit Israëli. Sic victoria duabus fœminis adjudicata est; cum eam expeditionem Debora suscepisset, Iahel audaci facto, & quod non saperet fœminam feliciter terminasset; Baracus dux expeditionis hujus victoriæ laude caruit.

Is porro *Baracus* populi judex. Primo Regum cap. 12. in vulgata dicitur *Badan*; tum quia facilis litterarum mutatio; tum quia Badan à 70. vocatur Barac; tum denique quia Badan iste dicitur populum liberasse, quod Baraco, non autem Iairo, quem hic aliqui obtrudunt, longè meliùs conuenit.

2742.

Perseus Acrisium cædit eius regnum Mycenas transfert.

Acrisius Danaës pater, Prœti frater, cui successerat in regnum Argiuorum, à nepote suo Perseo, sicut erat in fatis, & ipse acceperat ab Oracu-

Oraculo, cæsus est; vel vt aiunt fabulæ visâ Gorgone in Saxum diriguit. Ejus regnum & diuitias cum Perseus occupasset, Argis hærere noluit, vbi sceleris species semper oculis obuersabatur. Transtulit itaque regni sui sedem Mycenas, quod per Sthenelum conditoris filium ad Agamemnonem propagatum est; Talao interim Argis regnante, cujus filius Adrastus fuit. Sed hæc regnum scelere parta, & sceleribus seruata, tandem quoque sceleribus interierunt.

2745.

Pandion secundus Rex Athenarũ.

Hoc anno Pandion alter, filius Erechthæi Athenis regnare cœpit, & annis viginti administrauit regnum, donec Metionidarum factione ejectus regno Ægæo reliquit, celebratior perdito regno quam administrato.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2750. ad 2760.

2757

Picus in Latio regnat.

HOc anno Picus Iani filius in Latio regnandi fecit initium, regnauitque annis triginta septem. Fingitur à Poëtis amatus à Circe veneficâ, & in volucrem sibi cognominem mutatus, inde ductâ fabulâ, quod primus ex hac volucre captarit auguria, hanc primus suis prætulerit signis, & his temporibus, quibus homines bestias fieri turpe non erat.

2760.

Moritur Debora.

In hunc annum, cadit mors Deboræ, quæ cum Baracho annis quadraginta populum rexit, hic manu, illa consilio, quod vtile semper, & salutare fuit, quoniam existebat à Deo. Hac autem sublatâ ad ingenium suum, hoc est, ad idolatriã Deiq;

con-

contemptum redierunt Israëlitæ. Itaque Madianitis traditi sunt annis octo, à quibus experti sunt, quidquid à Barbaris gens culta potest expectare. Quare passim desertis pagis, & oppidis, in speluncis coacti sunt habitare, hicque belluarum instar viuere, conuectis raptim in hæc antra frugibus, quas hostilis furor, & nequitia reliquisset. Serebant aliquid hyeme miseri Hebræi, sed cum adoleuissent sata, aderant Madianitæ, qui eorum spem & labores, aut demetebant, aut depascebantur. Hic viui relinquebant nihil, quod aut non cæderent, aut auferrent, aut corrumperent, vt jam non legitimum bellum cum hominibus, sed internecinum cum feris gerere viderentur. Tanta denique ea clades fuit, vt propter acerbitatem visa Deo non sint vltra annos octo extendenda, quò paucitas annorum calamitatis magnitudine, atque atrocitate compensaretur.

QVARTA SERVITVS sub Madianitis.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2760. ad 2770.

2768.

HEbræos jam plagis emollitos, & subactos adit à Deo Prophetes, qui exprobratâ ingrati animi labe inuitaret eos in illius sinum, in quo majores eorum tuti, sospitesque constiterant. Nec inutilis vanaque fuit sancti Viri adhortatio, omnes enim multis cum lacrymis defleuerunt peccata sua, meliorem frugem deinceps polliciti. Id tantùm postulabat Deus, vt eos reciperet in gratiam, atque in pristinam libertatem assereret. Mittitur ergo Angelus qui populi afflictissimi malis prospiceret. Is adit Gedeonem (qui tum Ierobaal dictus est, quod aram Baälis euertisset, ac succendisset lucum)

Gedeō liberat Israelitas parta de Madianitis illustri victoria.

& hunc gentis suæ curam, salutemque suscipere iubet, de cœlo pollicitus auxilium. Quamquam id erat satis ad talem prouinciam suscipiendam, ne quid tamen imprudenter vir magnus aggressus esse videretur, exigit signa duo, circa vnum idemque vellus ouinum, primum vt ipsum maderet rore, terrâ circumquaque siccâ, alterum vt siccum remaneret, terrâ vndicumque madidâ & elutâ. Id vbi impetrauit, sic quasi captis auspiciis, à Deo selectus Imperator cogit exercitum. Cum magnæ copiæ conuenissent, instituit delectum, ac principio dimittit omnes ex lege pauidos, & qui necem ac vulnera reformidarent; quâ denunciatione, duo supra viginti millia discesserunt. Iterum iubente Deo probati reliqui ad aquas, rejectique qui pronis in fontem bibissent corporibus, retenti tantùm trecenti, qui manu hausissent aquam, &, vt decebat honestos viros, sedassent sitim. Satis visi sunt Deo hi pauci, vt illustrissimam de infinitis propemodum hostibus reportarent victoriam. Animatus est & somnio quodam Gedeon, quod audiuit enarrari à Madianitâ milite, dum se cum famulo in partem hostilium castrorum insinuasset, de pane hordeaceo tabernaculum principis Madianitarum euertente, quod explicatum est à socio somniantis de gladio Gedeonis. Suos igitur in tres turmas distributos immittit in hostium castra, singulos cum tubâ, & face in lagenâ fictili conclusâ, iussos omnes audito Duce clangente, & ipsos inflare tubam, atque interrupto cantu vociferari *gladius Domini, atque Gedeonis*. Imperatum est præterea λαμπαδοφόροις, ex composito simul omnes lagenas inter se collisas frangere, vt illicò non expectata lux ostium oculos perstringeret. Quid multa? In hoc tumultu Madianitæ partim mutuis concidere vulneribus, partim à dimissis paulò antea copiis trucidati; confossiq; sunt ad centum viginti millia. Partâ victoriâ

tam

tam illustri aduersus exteros, pæne commissa est pugna ciuilis. Nam Ephraimitæ quod expectati non essent magno Gedeonem pulsauere conuicio, parati dictis addere facta, nisi sapiens victor molli eos, aptaque ad tempus oratione demulsisset. Sic compositis domesticis rebus, victoriæ reliquias colligere parat, transmissoque Iordane reficere copias, vigiliâ longoque certamine defatigatas, quod tamen ex improbitate Soccotheorum, & Phanuelitarum præstare non potuit, negantium crudeliter, vnde victores fessi repararent vires. At languenti exhaustoq; militi suo Deus non defuit, & absque cibo potuque præstitit, quod rerum omnium ad victum copia vix fecisset. Tandem Gedeon hostes assecutus est in Carcar, seu Corcor, cum duobus Regibus Zebee & Salmana ex fugâ collectos, ad quindecim millia. Hic deleti sunt omnes; capti duo Reges, quos paulò post Gedeon ipse intermit. Sed ante in Soccotheos, & Phanuelitas graue statuit seueritatis exemplum. Illorum enim septuaginta septem primarios illustresque viros, sibi dedi iussos, cum spinis deserti contriuit, actis per eorum corpora curribus atque carpentis: horum etiam captam turrim euertit, ostenditque periculosum esse victores exercitum, & imperatorem contemnere, ac iusta postulantes rejicere. Exinde collecta sunt hostium spolia, ex auro confectum Ephod, seu Pontificale indumentum, quod in Ephrâ Gedeonis vrbe collocatum, postea in idololatriam conuersum est. Ipse Gedeon Iudex publicâ confensione delectus, cui se eiusque filio populus submisit. Et verò quis ei parere recusasset, quem Deus tot portentis, tam nobili victoriâ populo suo præfecisset.

2769.

Adrastus regnat Argis.

Adrastus hoc anno Argis regnasse videtur, vbi ad multos annos imperium prorogauit, factus Tydei, & Polynicis gener, lætiori-

bus regni principiis, quàm fine.

2770.

Siculi ex Italia transeunt in Siciliam. Siculi in Italia populi hoc anno in Trinacriã transierunt, eamque de suo nomine dixere Siciliam. Hæc tamen deinceps conuenarum omnium præda fuit, à Phrygibus, Græcis, Carthaginiensibus, Romanis non tam habitata, quàm spoliata, & cui plurimùm sua fertilitas obfuit.

Ægæus regnat Athenis. Eodem quoque anno Ægæus pulsa à Metionidis Pandione Atheniensium Rex creatus regnum tenuit annis duodequinquaginta, quod & filio reliquit suo, ab eodem generosiùs, etiam atq; magnificentiùs conseruatum, quàm receptum.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2770. *ad* 2780.

2772.

Cizycus condita. Condita ponitur hoc anno Cizycus; vtrum autem à Cizyco nomen acceperit Rege quem Minyæ acie fusum intercmerunt, dicere non possumus, nisi eius ortum, in posteriora tempora rejiciamus. Hæc deinde tam illustris fuit vt ex marmore tota constaret: tam diues vt triplex haberet armamentarium, armorum, frumenti, Balistarum, tam munita, vt Mitridatem magnum, Romanis vincendum objecerit; quando & Regis miserabilis casus eam liberam reddidit, atque fortunatam; sed quam libertatem virtute parauerat, vitiis suis perdidit.

2779.

Et Miletus. Miletus hoc anno item statuta legitur, oraculo clara, primò Branchidarum, deinde Apollinis Didymæi. Hujus ciuis fuit Thales, sapientum vnus, aliique non minus Thalete sapientos,

tes, hanc tamen magis lanæ suæ, quàm viri nobilitarunt. Ita magnæ res ex vtilitate potiùs, quam ex honore penduntur.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2780. *ad* 2790.

2783.

SI Iosepho credimus annis 240 ab Exodo, & annis totidem ante templum Salomonis positum statuta est Tyrus, quod in hunc annum sine dubio cadit. Ego vero non primò tunc positam putem, sed ita reparatam, exornatamque, vt recens structa dici posset. Nam à Tyrâ Iapheti septimo filio condita erat, & appellata: temporibusque Iosuë jam non incelebris erat. Adde quod eam Strabo Sidoni faciat antiquitate parem; Sidon autem, Mose ipso teste, authorem habuit primogenitum Chanaan. Immò suprà vidimus Phœnicem, & Cadmum ex Thebis Ægyptiis profectos ad Tyrum substitisse. Quære jam magnarum familiarum initia, cum vrbes tantæ, & tam illustres, quo tempore primùm coaluerint, dicere nequeant.

Tyrus cõdita, aut potius reparata.

2788.

Ad id temporis pertinere videtur Amphitruo; vir fortis, & tamen crimine vxoris suæ, quàm suâ virtute notior. Filius is fuit Alcæi, & Hippomenes, eique soror fuit Anaxo, quæ Electryoni nupsit, atque ex eâ Alcmenam genuit. Erat autem Electryo, & Taphius filij Persei; & Taphius quidem Taphum in Cephaleniâ condidit, cujus incolas Teleboas dixit. Cum igitur simul regnarent Taphius, & Electryo Taphij filij partem regni deposcentes orto jurgio Electryonis filios interemerunt; quapropter

Amphitruo, & Alcmena.

 demor-

demortuorum pater atroci hos incessit bello. Hoc vt meliùs procederet Amphitruoni filiam suam Alcmenam dedit vxorem, sed eâ lege, vt hanc non attingeret, nisi bello contra Teleboas profligato, atque ita sibi, amorique pugnaret. Sed contra accidit, nam Amphitruo socerum occidit imprudens. Quare cum Alcmenâ pulsus, Thebas profugit; vbi purgatus à Creonte contra Taphios fœliciter pugnauit. Ex hac Alcmenâ prodiit Hercules, cujus tanta fuit gloria, vt propter talem alumnum vxorem suam adulteram fuisse non dedignaretur Amphitruo.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2790. ad 2800.

2791.

ARGONAVTAR. EXPEDITIO.

POst Ilium conditum annis sexaginta quatuor, ante ejus ἅλωσιν septuaginta nouem, suscepta in Cholchidem expeditio, ad efferendum aureum vellus, quod eò fuerat à Phryxo delatum. Ita fabulæ; sed historia vult hoc Vellus fuisse vel thesauros ingentes, aut vellera infecta purpurâ magni pretij, aut in quibus ramenta auri plurima continebantur, qualia erant quæ fluuij Phasidis alueo substernebantur; aut denique in ouina pelle descripta Ars τῆς χρυσοποιίας, non tantum hoc sæculo, sed & antiquioribus magno ardore quæsita.

Quid aureum vellus?

Iason princeps expeditionis.

Huius porrò expeditionis Princeps fuit Iason Æsonis filius ex Polymelâ, vel Alcimede, quem pater moriens commendarat Peliæ fratri, ei etiam tradito regno, sed hac lege, vt id nepoti adulto restitueret; insanus [qui nesciret faciliùs accipi regna, quàm reddi. At mater

Alci-

Alcimede marito sapientior, verita ne Pelias strueret insidias pupillo, Iasonem Chironi alẽdum submiserat. Ab hoc magistro sic institutus est, vt ab ejus disciplinâ egressus, non tantùm hæreditario, sed & parto regno dignus haberetur. Cum igitur paternam hæreditatem reposceret à Peliâ, missus est honoris specie, ad eam expeditionem, quæ omnium Græcorum votis expetebatur. Neque verò hanc reiecit Iason, solicitior tum promerendi regni, quàm adeundi. Adhibitis itaque commilitonibus viris magnis, inter quos illustrissimi fuerunt Hercules, Castor, Pollux, Hylas, Orpheüs, & militibus ex Thessaliâ, qui Minyæ dicti sunt, conscendit nauem Argo, sic dictam vel à celeritate (ἀργὸς enim Græcis est *velox*) vel ab Argiuis, seu Græcis eâ subuectis.

Hipsipyle recipit Argonautas.

Ac principio appulere in insulam Lemnum, vbi Iason & socij ab Hipsipyle insulæ dominâ, & Lemniadibus non hospitio modò, sed & lecto suscepti sunt.

Omittimus hîc gesta apud Laomedontem, & ad Ascanium fluuium ab Hercule, quia hæc planè sunt ἀπρόσοπτα, & de his suo dicemus loco.

Ex Phinei mensa abiguntur Harpyæ.

Venerunt ergo Argonautæ ad Phineüm Bithynorum Regem; à quo suscepti sunt, vt decebat Græciæ florem. Neque verò hi se hoc beneficio indignos præbuerunt. Nam ex mensis infortunatissimi hujusce Regis, & cæci excusserunt Harpyas, fœdas volucres, & mensam ejus ingluuie non ferendâ deturpantes; quas ne redirent vnquam Calais, & Zetha alati juuenes, ad Plotas vsque insulas persecuti sunt, vnde, Deorum monitu, jussi reflectere, hic Harpyas, & insulis Strophadum nomen reliquerunt. Phineüs hospitibus suis rependit vicem, eosque edocuit quomodo Cyaneas petras tuti transmitterent. Hæ alternis coëuntes, atque recedentes, viam aperiebant, claudebantque: Columbæ laxatæ beneficio agnouerunt,

Cyaneæ Petræ.

quis futurus esset hujus trajectionis euentus. Vt enim Columba caudam, sic in hoc trajectu nauis Argo gubernaculum perdidit.

Medea fauet Iasoni.

Tandem ad Colchos cum suis sociis, & Minyis Iason peruenit, & regiam vrbem Æetæ Phasim, affixam cognomini fluuio; vbi amatus est à Regis filia muliere venefica, & quæ in amasij sui gratiam & patrem, & regnum prodidit. Hujus autem amore & consilio hujus Iason Tauros Æripedes domuit; & vigilem Draconem sopiuit; hoc est, ex Tauricâ milites vicit, quibus erant æreæ Calisæ, & custodem thesauri corrupit. Sic aureum rapuit vellus quodcumque illud fuit; quo direpto fugit cum amasio suo Medea, secumque exportans fratrem Absyrtum; quem, cum pater eos assequeretur, in frusta discerpsit, & per agros sparsit, vt dum ea colligit mœrens Aeætes, minus eos assequeretur. Sed timendæ erant fauces Ponti, & Bosphorus quem Rex furens occupaturus erat. Istrum itaque Argonautæ ingressi cum peruenissent ad Liburniæ montes Argo nauim suis extulerunt humeris, & in fluuium, inde in Hadrianum mare pertraxerunt. Sic incolumes ad Peliam jam senem, effœtumque peruenerunt. Hunc Medea, quasi juuentuti redditura per filias suas jugulauit, ac perdidit, earum pietate abusa ad summam impietatem.

Medea fratrem discerpit.

Reditus Argonautarum per Istrum.

Pelias occisus.

Huc vsque Iasoni bene cum suâ Medeâ conuenerat, qui ex ea duos, tresve susceperat liberos, quam amabat, vicissim ab ea redamatus. Sed postea implicitus amore Creüsæ Corinthiorum Regis filiæ, in se amicumque iram impotentis fœminæ conuertit. Hîc enim mulier nequam incantationibus suis Creüsam, cum Creontis Palatio viuam incendit, & filios suos ac Iasonis, in oculis patris, dum nequicquam vindictam is repetit, jugulauit. Ereptus tamen ex hac cæde Thessalus, & Iolcon repetens hîc regnauit, & de suo nomine Thessalos dixit.

Creusa cõburitur.

Medea

Medea curru & serpentibus per aërem vecta fugit Athenas: vnde abire compulsa, iterum Iasoni suo reconciliata, cum eo rediit in Colchidem, vbi Iason Æætem à fratre regno depulsum solio restituit, ideo honores magnos totâ Asiâ consequutus. Alij tamen malunt eum egentem, & rejectum ab omnibus, ex desperatione sibi consciuisse manus. Sic expeditio terminata pro bestiæ vellere, sed quæ reuexit fœminam omni ferâ nequiorem, & sceleratiorem, quæ inchoata propter auaritiam, & aurum; libidine, crudelitate, veneficiis, omnibus criminibus absoluta est.

Medea fugit Athenas.

2794.

Faunus hoc anno regnat in Latio dictus Rex antiquissimus Aboriginum, qui & putatur genuisse Faunos, Satyros, & illiusmodi caprina, & cornigera numina, quod primus aras eis ac sacra posuisset: regnâuit autem annis quadraginta quatuor, sed eo tempore quo res Italicæ tam latebant, quàm postea per Romanos innotuerunt.

Faunus in Italia regnat.

Eodem anno Troiæ successit Ilo patri impius Laomedon, annisque triginta sex regnauit: genuit ille filios duos Tithonum, & Podarcem filiam Hesionem. Tithonus in Orientem & ad Æthiopas profectus Memnonem hic genuit; Podarces dictus est Priamus vt mox dicetur. Laomedon & hominibus & Diis odiosus fuit, perfidiosus & perjurus & sacrilegus. Cum Ilium mœnibus careret de iis excitandis cogitauit; sed quia pecuniis indigebat, consecratos Neptuno & Apollini thesauros ex eorum templis rapuit, & ad prophanos vsus impendit. Quas autem pœnas hujus sacrilegij dederit, dicemus in ejus obitu, sicut & quomodo Poëtæ hanc historiam in fabulam detorserunt.

Laomedō Ilo succedit.

2798.

Medeam hoc tempore Athenis vixisse quidam referunt, & Ægæo filium Medum dedis-

Medea Athenis ejecta.

ſe. Tum ejus operâ nihil propiùs factum eſt, quam vt Theſeüs ab Ægæo admotus aræ cæderetur; ſed agnitus vixit deinceps in oculis patris, Medea ſolum vertere coacta, mulier in regnorum perniciem nata, & quam virorum nemo ſine calamitate, & cladibus amauerat.

2800.

Mors Gedeonis.

Hoc anno mortuus eſt Gedeon, cum annis quadragintâ populo præfuiſſet, ductis tamen iis ab obitu Deboræ. Vir ad ſalutem gentis ſuæ genitus cui libertatem tot prodigiis peperit, vt caput populi, Dei manus dici meruerit.

LIBER VI.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM NONVM.

Ab anno mundi 2800. *ad* 2900.

CAPVT I.

DECAS PRIMA.

Ab anno 2800. *ad* 2810.

2801.

GEdeoni optimo parenti successit perditissimus filius Abimelechus, ab eo ex pellice Sichimitâ susceptus. Hic patre mortuo patriam ingressus popularibus suis persuasit, vt eum principem eligerent, quod & factum magnâ consesione, detractis etiam ex templo Baal septuaginta siclis argenti, quâ ille pecuniâ hominum sceleratorum manum, quasi milites prætorianos adsciuit. His stipatus venit in vrbem Ephra, in quâ degebant fratres, quibus quasi ex juris formulâ Læsæ Majestatis reis amputauit capita. Septuaginta tum in grandi lapide decollati sunt, effugit omnium minimus Ioathamus. Inde peracto facinore Sichimam rediit Abimelechus, vbi Princeps inauguratus est solemni ritu: Ioathamo ex monte Garizim hanc inaugurationem exemplo Rhamni sterilis deuouente. His diris quasi ex ambone pro-

Abimelechus fratres cædit & occupat Tyrannidem

 nun-

nunciatis abscessit vt lateret, donec Deus Tyrannum & fratricidam abstulisset. Neque verò diu est dilatum supplicium, cælo iis velociùs adimente vitam, qui homini cuilibet, multo magis consanguineo, & fratri vitam abstulerunt.

Elimelechus & Noëmi, patriam deserunt; Ruthæ initia.

Eodem ferme tempore, & initio principatus Abimelechi, cum fames atrox in Palæstinam incubuisset, Elimelechus cum vxore suâ Noëmi lectissimâ fœmina perrexit in Moabitidem, seu Arabiam, vt hic iniquissima tempora contereret; nec ita multò post obiit. Liberi ejus jam adulti Mahalon, & Chelion mulieres indigenas duxerunt, Orpham, & Rutham, mulierem aliâ Patiâ digniorem, & quam selegerat Deus, vt ex ejus sanguine Dauid adeòque Christus ipse nasceretur.

2803.

Abimelechus caditur.

Abimelechus anno tyrannidis suæ tertio, Sichimitas suos rebellantes expertus est; Gaalis enim cujusdam operâ ab eo desciuerunt. Sed in eadem vrbe Tyranno fauebat præfectus Zebul. Venit ergo Abimelechus Zebuli suo laturus suppetias, cæsoque Gaale cum suis vrbe potitur, eamque incendit cum maximâ turre, in quâ fugitiuos mille, fumo & igne perdidit. Inde victor perrexit ad oppidum Theben, ad quod rebellionis quoque lues penetrauerat: ejus muros occupauit primo impetu. Verùm dum vrbis turrim oppugnaret, & portæ iam admoueret faces ipse; in ejus caput fragmen molæ muliercula ex pinnis impegit. Ex eo vulnere, fractòque cerebro dum imminere sibi videret mortem, rogauit armigerum suum vt eum interimeret, ne manu mulieris interiisse dux magnus diceretur. Sed excidit spe suâ: quandiu enim à Deo scripta stabit historia Abimelechus Tyrannus, & septuagies fratricida, & percussus à fœmina, & dignus qui sibi consciscerect necem, perlegetur.

Abi-

2804

Abimelecho successit Thola filius Phua, fratris Gedeonis; & delectus ab vniuerso populo creditur, vt per eum distracti Israëlitæ in vnum reuocarentur; neque, quod ab ejus nepote factum erat, vir aliquis factiosus, & audax sibi principatum arrogaret. Sublectus ergo qui meliùs Gedeonem & fortitudine, & consilio, & sanguine simul repræsentaret.

Thola iudex Hebræorum.

2807.

Eurystheus hoc anno Mycenæorum regnum adiit tenuitque annis 43. celeberrimus in fabulosis historiis, quod in seruitutem sit ei traditus Hercules, ejus tamen improbis jussionibus factus illustrior.

Eurytheus Mycenis regnat.

Euander, seu Euandrus Arcas, cum patrem suum cæcidisset imprudens, relictâ patriâ venit in Latium, submotisque Aboriginibus in Palatino monte de proaui sui nomine condidit Pallanteum. Mater ejus Nicostrata expeditionis hujus comes fuit, quæ mulier fatidica quod versibus oracula funderet, Carmenta, seu Carmentis est appellata. Fuit autem is Euander φιλόξενος in primis; Cum enim Argum ducem Argiuorum suscepisset hospitio, isque ab Arcadibus ob affectati regni suspicionem, se inscio inuitoque cæsus esset, Argiletum nemus ei demortuo consecrauit, & quo potuit optimo modo, hoc est immortalitate, sarciuit iniuriam. Ab eo quoque Troianus Æneas benignissimè susceptus est, adiutusque bello contra Rutulos, quo tamen in felix pater & senex, cæso Pallante filio suo, spes omnes suas accisas vidit. Vrbem Pallanteum diu non stetisse Romuli docent tempora; neque verò diuturna esse debuit, quæ vrbis Romæ solum ante occupasset.

Euandri in Italiã aduentus.

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXIX.

Ab Anno 2810. ad 2820.

2811.

Booz ducit vxorem Rutham.

HOc anno cum fames in Palæstinâ cessasset, mortuis in Moabitide & vrbe Petrâ Mahalone, & Chelione Elimechi filiis, & mortuis sine prole ad suos Noëmi mœrens redire decreuit. Hanc est sequuta tantisper Orpha, sed admonente socru, paulò post rediit; Rutha vt eam relinqueret nullis rationibus induci potuit. Venerunt igitur ambæ messis tempore in Bethlehem; Ruta in agro Boozi dum spicas post messores legit, iis se moribus conspicuam præbuit, vt Boozi lecto digna jud.caretur. Id autem actum castissimè, & facto quod Iosephi castimoniæ à Rabbinis adæquaretur. Cũ enim Rutha suadente Noëmi ad Boozi pedes accubasset, isque in magnâ peccandi licentiâ, nocte concubiâ, & remotis arbitris, eam dimisisset intactam, ei pollicitus est nuptias, quando primùm sibi ex lege liceret. Neque diù fidei datæ spes dilata est. Sequenti die inuitat propinquum suum qui sanguine propiùs quam ipse Elimechum contingebat, vt Rutham duceret, & suo consanguineo suscitaret semen: cum is id facere recusasset, eam ipse, plaudentibus omnibus, accepit vxorem. Ex ea anno insequenti suscepit Obed, auum Dauidis Regis, qui partus Noëmi lacrymas omnes abstersit, & eam propagare familiam dignus est visus, ex quâ propter vtriusque parentis singularem virtutem Christus nasceretur.

2816.

Herculis aduentus in Italiã.

Circa id temporis aduentus Herculis in Italiam

fiam non male statuitur, quando est Heros ab Euandro susceptus hospitio, & dum viueret in terris instar numinis cultus. Hanc venerationem expressit ab eo Cacus interfectus Vulcani filius, homo furiosus, & qui in vicinorum agros igne, ferroque sæuiebat: hinc eum vomuisse flammarum globos Poëtæ fabulati sunt, quos reuerâ non ore, sed manu spargebat. Tandem damno suo Herculem furtis aggressus est, ejusque rapuit boues quos ex vltimâ Hesperiâ, victo Geryone, abducebat. Eos autem boues sic latro callidus subduxit, vt tractis aduersis in speluncam vestigiis occultaret, quò disparuisse viderentur. Sed occultata tam solicitè rapina aliis bobus discedentibus cum admugiisset, Cacus detectus, & speluncâ exutus est, & vitâ. Hic ara Herculi Deo indigeti consecrata, cujus cerimoniæ etiam ad Romanos transiere, Potitiis Pinariisque commissæ. Erant autem Potitius, & Pinarius tum boni senes duo, quos Hercules edocuerat ipse, quomodo manè, ac vespere coleretur; Pinariis tamen ministris, Potitiis epulantibus; quod Pinarius ad sacrum præsente Hercule tardiùs accessisset: tam durâ, & ad posteros transmissâ pœnâ, in rebus sacris, minima olim peccata mulctabantur.

Cacus ab Hercule cæsus.

Hercules cultus vt Deus à Potitiis, & Pinariis.

2818.

Ad hoc tempus referri possunt egregia Herculis facinora, quę non vnius hominis facta sunt, sed plurimorum, & quæ multos cohonestarent, si inter multos distribuerentur. Cognomines enim fuisse multos Hercules, nec vno loco natos, & tempore, non est dubium. Qui cum omnes fortitudinis laude præcelluissent, vna quæque gens aptauit suo, quod omnium esset Certe *vir doctissimus vndicumque Varro*, quadraginta quatuor Hercules commemorat, vt hoc nomen non vnius viri, sed ipsius fortitudinis esse videatur. Et verò dictus est etiam Alcides ab ἀλκὰ *robur*, quamquam nonnulli ab Alcæo

Labores Herculis.

ejus

ejus auo deriuant. Macrobius non inscitè Herculem putat esse Solem, ejusque labores duodecim, ad duodecim Zodiaci signa ingeniosè transfert; quod & constat ex nomine; quid enim Ἡρακλῆς quàm ἥρας κλέος *aeris gloria*. Herculis porrò labores omnes præ numero, & amplitudine dinumerare non licet triginta quatuor vulgò commemorantur. Horum illustrissimus Hydra deuicta, multiplex monstrum, cujus ex vno collo resecto tria capita subnascebantur; ideo coactus est truncatæ belluæ facem adhibere, & prolificum vulnus igne comburere. Monstrum hoc fons Lernæus in Argolide fuit, cui prouidere jussus Hercules, & eluuiem ejus perniciosam agris reprimere, cum pro vno capite obturato, tres salientes emicarent, solerter ipse in hunc fontem magnam lignorum struem comportari jussit, & incendi, quo incendio repressis aquis in terræ præcordia; fons ille siccatus nobili fabulæ locum dedit.

Magnum hunc virum dum Iuno Zelotypa perdere voluit illustrauit. Is tamen tantusque vir Eurystheo Stheneli filio subditus fuit, hoc est fortis ignauo, studiosus inuido, atque scelerato, vt qualis esset Hercules non agendo tantùm, sed & patiendo demonstraret. Nullum ei objectum est periculum vel à Diis vel ab hominibus, ex quo victor non emerserit; terrâ, cælo, hostibus, inuidiâ in ejus gloriam cõspirantibus.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2820. *ad* 2830.

2821.

Dædalus & Icarus.

HOc tempore florebat Dædalus Scalptor tam eximius & fictor, vt animum statuis

tuis ſuis inſpirare crederetur. Videlicet cum hactenus plaſtæ in imaginibus non diſtinxiſſent membra, ſed pedes & brachia parùm concinnè veſtibus inuoluiſſent, ille ſic aptè diſpoſuit omnia atque ſejunxit, vt jam animum, & motum poſtulare viderentur. Neque verò ars eius vnis imaginibus continebatur: Inuenerat enim Serram, Aſciam, perpendiculum, glutinum, Ichthyocollam; ſed omnium inſtar labyrinthus Cretenſis fuit, opus inextricabile, cujus viæ ita in ſe incurrerent, atque recurrerent, vt ἀδύνατον eſſet in eum ingreſſum hominem ſeſe expedire. Digna erat cauea Minotauro, & monſtro quod hominis artem Tauri viribus jungeret, atque feritati. Cum autem Dædalus aperuiſſet modum quo quis ex labyrintho expediret ſeſe, datus eſt cum filio ſuo Icaro in acerrimam cuſtodiam, & ad quam tantùm volucres pertingerent. Sed in eo ipſo loco quis eſſet oſtendit; nam & ſibi & filio ſic aptauit alas ex plumis ceraque compactas, vt earum agitatione, & motu ſic tanquam auis volaret. Et verò vterque iis euolauit ex carcere, docuitque muris includi non poſſe, quorum ingenia ſupra mortalium conditionem aſſurgerent. Atenim vt ſapientior erat pater, ſic filio quoque ſuo fœlicior extitit. Nam ille ſoſpes & incolumis euaſit; hic contra patris monitus dum accedit ad Solem propiùs, liquatis à Sole, caloreque nimio ceris, & plumis defluentibus, ipſe cecidit in mare, cui ſuum cadauer, & nomen reliquit, ab ejus caſu dictum Icarium. Ita Mythologi; at hiſtorici ſuo quemque paruo volunt fugiſſe lembo, adhibitis velis, quæ nauigiorum alæ vulgò, ac meritò dicuntur. Hæc vela dum cautè diſpenſat pater, filius nimium extendit ille ad littus appulit, hic inter Sporadas eſt extinctus naufragio. Dædalus autem à Cocalo Rege in Sicilia benignè ſuſceptus eſt: Quem dum bello repetit Minos ipſe prope Camari-

nam

nam in balneo à filiabus Cocali suffocatus est. Qualem hunc hominem esse oportuit qui à Regibus petebatur bello, bello retinebatur?

2824.

Theseus conficit Minotaurum.

Androgeos filius Minois Cretensium Regis, nepotis hujus, quem Iupiter ex Europâ susceperat, præstantissimæ indolis adolescens ab Athenienfibus, & Megarensibus cæsus erat, quod Palæstrâ inuictus esset, & huic omnes compositi succumberent. Plerique ab ipso Ægæo Thesei parente per immissos sicarios confossum volunt: graue profectò scelus esse oportuit, quod homines Diique vindicandum putauerunt. Bellum enim graue vtrique populo illatum est à Minoë: accessit è cœlo fames, & siccitas, quæ in agros Atheniensium fæuierunt, vt quibus fames pepercerat, ij Minois gladio interimerentur. Consultus Apollo significat Æacum deprecatorem adhibendum esse, qui precibus & sacris quibusdam, fertilitatem agris Græciæ reddidit præterquam Atheniensium; siue id fecit ex inuidiâ, siue quod illi fatis graues sui sceleris pœnas non dependissent. Interrogatus ergo Pythius Apollo respondet, malis hisce remedium vnum esse, satisfaciant Minoi Athenienses, quo ille voluerit modo. Hâc denunciatione Athenæ hosti suo capitalissimo, & filij necē ad vindictam accenso dedi videbantur. Et verò Minos vrbi calamitosæ tributum imperauit quod tantùm de Barbaris per Barbaros exigeretur, septem quotannis pueros adolescentes, ac puellas totidem Minotauro objiciendos, & monstri crudelissimi dente discerpendos, & dilacerandos. Sed quid agerent? Ita superi, Minosque volebant. Iam secundùm ferale vectigal submissum erat, cum tertio anno recurrente Theseus, seu sponte, seu ex sorte victima designatur. Conscendit ille nauem cum incredibili dolore patris, nauem de more nigris substratam pannis, nigris velis instructam, vtpote quæ ad

ne-

necem juuenes nobilissimos quatuordecim veheret. Rogatur tamen ab Ægæo Theseüs, vt si quo casu rediret sospes (omnia enim sperabat ab ejus egregiâ indole, & fortitudine) alba pro nigris lintea supponeret. Ne plura: Ad Cretam Theseüs appellit, videtur ab Ariadne filiâ Minois, quodque satis erat, amatur. Et verò accipit ab eâ glomum fili, quo ex labyrintho remearet, armis probè instruitur, & quod erat armis omnibus potentius, sospiti ac reduci filia Regis cum regno dotali promittitur, & ab ea promittitur, quæ promissis stare, etiam nolente patre decreuerat. Monstrum itaque interimit Theseüs, redit ex labyrintho relictis cum glomo vestigiis, remigrat in patriam incolumis secum reuehens salutis causam Ariadnen. Verum amori ejus ingratus non respondit; veritus enim ne parum æquis illa oculis Athenis videretur, reliquit in insulâ Naxo, vt deserta hic fame, & inopiâ rerum omnium interiret. Sed quam mortalis contempserat, amauit Deus: hanc enim Bacchus vxorem duxit, atque inter sidera sub nomine Gnosiacæ coronæ retulit. Interea versus Atticam Theseüs nauigat, at velorum oblitus, & paternæ monitionis, iis vtitur linteis, quibus discesserat. Hæc cum vidisset eminus ex rupe Ægæus, ratus interiisse charissimum filium se in mare præcipitem dedit, quod ab eo dictum est Ægæum. Postea tamen mortuus ab Atheniensibus diuinos honores consequutus est, quod talem filium genuisset; & quem imprudentia filii perdiderat, populi stoliditas, ac vecordia consecrauit Deum.

Ariadne fauet Theseo.

Ariadne in Naxo deseritur à Theseo.

Ægæus dat nomen suum mari Ægæo.

2827.

In id tempus aut paulò antea Oedipi facta cadere videntur. Is Laij filius fuit Thebanorum Regis, sed expositus, quod didicisset pater ab eo sibi mortem, matri stuprum imminere. Cum itaque puer vimine trajectus pedes (vnde ei nomen) penderet ex arbore, Phorbas Corinthiorum

Oedipi ætas & casus.

rum Regis Pastor hàc transiens euocatus pueri vagitu, eum sustulit, ac dono dedit Dominæ suæ, quæ liberis carebat. Vir factus periculorum contemptor, & fortis habitus est, Thebas venit, ibique soluto de homine Ænigmate Sphyngem ad præcipitium compulit. At in rixâ forte coortâ, Laium cæcidit, eiusque inuasit regnum, quod stabile Iocastæ reginæ nuptiis reddere voluit, ex ea cum Etheoclem Polynicem, & Antigonam suscepisset, de suis criminibus admonitus à pastoribus per quos expositus erat atque seruatus, ipse sibi oculos eruit, mater sibi intulit manus. Neque satis; Athenas in exilium perrexit ne hic spiritum duceret vbi vitam ademerat ei, à quo recepisset. Sed eius casum totiusque familiæ ita Scenæ deplorant, vt in hanc domum lacrymas omnes suas insumpsisse videantur.

2827.

Iair succedit Tholæ iudex Israelis.

Anno superiori mortuo Tholæ cum annis viginti tribus populo præfuisset iudex, hoc successit Iair Galaadites, vir fœlicissimus, & pater triginta filiorum, qui oppidis triginta in hac regione præerant. Hoc jus dicente Israëlitis, inchoatam esse Hebræorum sub Ammonitis, & Philistæis seruitutem, quam partim Iephte, partim Samson discussere; populo tam sæpe ad idololatriam prolapso, neque superioribus damnis & præteritis cladibus erudito.

2828.

Hercules liberat Hesionem à monstro.

Hoc anno videtur Hercules, quo casu nescitur, venisse in Troadem, & Hesionem Laomedontis filiam expositam monstro liberasse sibi pro missam vxorem cum equis velocissimis. Hoc monstrum emiserant Apollo & Neptunus vlturi Regis impij perfidiam, qui equos illos incitatissimos, pactam vtrique Deo mercedem pro muris Ilij constructis, perfidiosè denegarat. Hercules monstri domitor concessam sibi Hesionem. & eosdem equos apud perjurum reliquit

dum

dum pergit in Bithyniam, quasi vero Laomedon faciliùs homini quàm Diis seruaret fidem.

Inde perrexit Hercules in Bithyniam cum Hylâ puero. Inualescente æstu cum siti premeretur eum mittit cum vrnâ ad fluuium. Erat is Hylas filius Theodamantis Dryopum Regis quem Hercules in tumultu, in quo tantùm non oppressus erat, occiderat, filio ejus abducto, quem ferebat in oculis. Miserandus puer dum haurit aquas in Ascanio fluuio, vrnam secutus interiit, ideoque creditus à Nymphis subreptus.

Hercules perdit Hylam in Bithynia.

2829.

Hylam amissum cum frustra diu quæsiuisset Hercules, tandem omissâ Bithyniâ rediit in Troadem, quæ hic reliquerat repetiturus Hesionem & Celeres equos ex Solarium semine. Sed Laomedon hæc Herculis esse jam oblitus erat. Malo itaque compellendus erat reddere, quod retinere non poterat. Itaque expugnatum ab Hercule Ilium, cæsus ab eo Laomedon & regnum & vitam perdidit. Redemptus autem à sorore Podarces, vnde ei Priami nomen: Hesione præterea non vxor Herculis, sed Telamonis fuit, qui tum Herois comes erat. In hujus tamen gratiam restitutum Priamo regnum, quod ob patris crimen perdiderat. Tumq; didicit Laomedontis familia perniciosiùs in vnum Herculem, quàm contra duo numina peccari, & Troianos ab Apolline & Neptuno iratis, quàm ab homine violato fuisse tutiores.

Laomedontem ædit Hercules.

2830.

Hoc igitur anno, quadraginta annorum Priamus exorsus est imperium, sed cum ipso per Græcos penitus extinguendum; fine adhuc regni quàm initio calamitosiore.

Regnat Priamus.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2830. ad 2840.

2832.

QVINTA SERVITVS, ab Ammonitis.

INchoata est hoc anno ab Ammonitis Hebræo populo imposita seruitus, cum à Deo suo desciuissent, vt edisceret sacra Deo gens, quàm faciliùs Numini, quàm hominibus parerent; cum ab his, malis omnibus vexaretur; satis esset illud appellare vt omnibus bonis frueretur; Stolida quæ suo damno atque experientiâ, toties erat ad officium, obsequiumque reuocanda.

2833.

Etheocles & Polynices Oedipodis filij, ambo prensarunt infortunatissimum patris sui regnum, ambo seruare non potuerunt. Pacti enim cum essent inter se alternis regnare, Etheocles id interuertit, ac Polynicem expulit. Is Adrastum adiit Argiuorum regem, à quo filiam Argiam accepit vxorem. Hinc suscepta est expeditio aduersus Thebas à principibus septem Adrasto, Capaneo, Hippomedonte, Amphiarao Argiuis; Polynice Thebano; Tydeo Ætolo, Parthenopæo Arcade, qui omnes præter Adrastum interierunt, cum luculentâ quisque militum manu. Polynices enim Etheoclesque congressi mutuis vulneribus conciderunt; & post obitum in eumdem conjecti rogum, flammarum diuortio ostenderunt, etiam post obitum sua durare odia. Amphiaraüs ob monile aureum proditus ab vxore, viuus cum curru terræ hiatu absortus est. Capaneüs fulminatus: Tydeüs vir sui temporis audacissimus atque fortissimus, missus ad Etheoclem Thebanosque legatus, eo-

rumque

rumque omnium ex prouocatione, & insidiis victor, ante vrbem confixus jaculo, percussoris sui caput mordicus tenens, huic tanquam fera immortuus est; alij alio mortis genere occiderunt. Cum Creon Iocastæ frater, & in regno Thebano successor mortuorum corpora ad sepulturam dare recusaret, eorum sepeliendorum potestatem Theseüs armatus extorsit. Sic crudeliter inchoata expeditio, atrociter continuata, piè ac religiosè terminata est.

2834.

Amicitia Thesei, & Pirithoi.

Circa hoc tempus contraxere amicitiam Theseüs, & Pirithous Ixionis filius, Poëtarum carminibus sæpe decantatam. Pirithous nosse volens quid hominis esset Theseüs, cuius fama vix Græciâ continebatur, in agrum Marathonium irrupit, & inde boues abegit. Adfuit statim in armis Theseüs excussurus prædam, nec Pirithous fugit; venere ergo in conspectum ambo, vbi se viderunt, amarunt; erat enim vtriusque species, & amore, & imperio digna. Arbitrum damni constituit Theseüm Pirithous, Theseüs gratis ei prædam dedit omnem; sicqui venerant vt dimicarent armis, beneuolentiâ certauerunt, animis conjunctissimi discesserunt datâ acceptâque fide de periculis simul vltrò citroque adeundis. Hoc tempore Pirithous Deidamiam vxorem duxit, neque ab his nuptiis suum abesse voluit Theseüm, sed magno vtriusque commodo, & gloriâ. Is enim egregiam amico suo & Lapithis aduersus Centauros nauauit operam. Erant Centauri equites tam periti, vt insistentes equo vnum cum eo corpus conflare viderentur. Hi in conuiuio ebrij inuitatas fœminas attrectare, immò ad libidinem rapere voluerunt: sed à Theseo Lapithisque malè mulctati, vinum cum sanguine euomuerunt.

Nuptiæ Deidamiæ Lapitharum & Centaurorũ pugna.

2835.

Heraclidæ regnant in Lydia.

Circa hunc annum Argon Heraclidarum primus

primus in Lydiâ condidit regnum, quod eius posteri tenuerunt vsque ad Caudalem, per Gigem & Mermnadas sublatum. Ità temporibus hisce satis erat Herculis sanguis ad regna constituenda.

2836.

Hercules instituit Olympia.

Hoc anno ab Hercule in honorem Iouis σωτῆρος ludicrum certamen institutum est in Elide ad Alpheum amnem. Inde fluxit primum Ludorum Olympicorum initium, quos Iphitus Rex Elidis oriundus ab Hercule post annos 442. instaurauit. Velleius tamen Paterculus illorum certaminum facit authorem Atreum, & in omnibus certaminum generibus victorem Herculem memorat. Fortè igitur tùm plus victori quàm authori in his ludis indultum; quia pluris erat in iis vincere, quàm præsidere.

Mors Herculis.

Eodem quoque anno obiit, ab omnibus, supra modum, & tamen nondum satis laudatus Hercules; quasi Olympicis ludis, vitæ suæ rebusque gestis Colophonem imposuisset, & post habitas cælo eas gratias, nihil esset dignum Hercule. Sed malum! periit à muliere monstris omnibus, & Iunone ipsâ potentiore. Deianira eius vxor, ob Iolem superinductam Zelotypiâ furens, delusaque olim à Nesso Centauro, misit ad eum toxicatam vestem, pro amatoriâ. Hanc sacra facturus cum induisset Hercules comburi se intus igne atroci sensit, & qui præcordia crudeliter inflammaret. Cum vim tanti morbi, vir tantus ferre non posset, in Getâ monte se combussit; neque morte, neque genere mortis Hercule satis dignis.

2838.

Latinus in Latio regnat.

Hoc anno Latinus Fauni filius regnare cœpit in Latio ante Æneæ eodem appulsum annis quinque & triginta. Ex eo deductum Latinorum nomen, Varro etiam Latium dictum ab eo contendit. Verùm nihil illustriùs quam quod ab eo lingua quâ Romani loquuti sunt, & rexerunt

runt Orbem non Romana, ſed Latina nominata eſt; vt quodammodo Regis hujus nomine, & linguâ jus reddi videretur Orbi terrarum.

2840.

Annis triginta ante ἅλωσιν Troiæ, ante vrbem conditam 460. tradit Euſebius ex Philiſto à Xoro, & Carchedone Phœnicibus viris conditam eſſe Carthaginem. Appianus in Libycis annis 50 ante Troiam euerſam: notat tamen Romanos vrbis huius initium in tempora Didonis reiicere, de quibus nihil, niſi temerè pronunciari poteſt. Tu varias habeto ſententias authorum, qui celeberrimæ vrbis huius conditum Romanis Palilibus ita præfixerunt, & ante vrbem conditam his annis ſtatutam volunt. Menander apud Ioſephum annis 140. Ipſe Ioſephus contra Apionem libro primo, annis 135. Solinus 130. Euſebius iterum in Chronico 99. Pomponius Trogus 73. Seruius 70. Velleius Paterculus 65. Quas ſententias ita conciliare nituntur Petauius, & Salianus, cum aſſerunt variis temporibus hanc ædificatam eſſe, atque dilatatam; Inde natam de conditoribus, & eius initio ſententiarum varietatem. Sed nos iterum de hac vrbe anno mundi 3166. quo anno à Didone perfectam putamus.

De Carthaginis conditu variæ opiniones.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2840. ad 2850.

2843.

Epigoni, ſeu τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας liberi, parentum, ſubditorumque vlciſci necem, ſepulturamque decreuerunt, poſt decem annos ab infortunatâ Polynicis & Adraſti expeditione. Eligunt illi Ducem Alcmæonem filium

Epigoni Patres ſuos vlciſcuntur & Thebas delent.

Amphiarai, qui hanc dignitatem emere visus erat parricidio. Is enim Eriphilem matrem, à quâ proditus erat pater, crudeliter interemerat: per tantùm scelus videlicet ad atrocem vindictam pergendum erat. Vincuntur demùm acie Thebani, vrbs diripitur, & incenditur, abducitur Tiresias vates, cum filiâ Manto item vate: sed pater obiit in itinere, filia Delphos ablegatur; vnde quidam eam deducunt in Asiam; alij hic substitisse malunt, dictamque Daphnem carminibus suis oracula reddidisse, ex quibus nonnulla Homerus in Iliada suam, & Odysseam transtulisse creditur. Quid ergo mirum hæc habita fuisse diuina opera, quæ ex oraculis, Deique responsis plagia fuerunt.

2845.

Amazonũ irruptio in Atticam.

Hoc anno Amazones ex Ponto, & Thermodoonte in Atticam Classe peruenerunt, ob raptan Antiopen. Cum iis Theseus conflixit, easque magnâ repulit clade, mense Boedromione, vt quidam autumnat. Alij concedunt Amazonum quidem dextrum cornu victum esse, læuum vicisse, & ope Hyppolytæ (quam quidem, non verò Antiopen volunt nupsisse Theseo) fœdus percussum esse. Addunt Theseum ex eâ suscepisse filium Hippolytum, pulcherrimum & castissimum, à patre suo deuotum, cum à Phœdrâ nouercâ impudicâ ipse innocens, & purus accusatus esset; cujus indigno casu omnia Græciæ, Latiique theatra personuerunt, & gemitus inutiles Thesei in tam boni filij morte exhibuerunt, cum Phædræ desperatione.

Hippolyt. deuotus à Patre.

2846.

Helenam Theseus rapit.

Helenam Theseus rapuit annis viginti quatuor ante desolationem Troiæ, & eam rapuit decennem cum Pirithoo amico, qui sorte duxerunt vter eam haberet. Obuenit illa Theseo, qui eam Aphidnis collocauit, vnde bellum atrox aduersus Athenienses excitatum est. Dioscuri soro-

fororem fuam captis Aphidnis recuperarunt, & inter Athenienfes magnâ temperantiâ, & æquitate cum fuis copiis vixerunt, quod Thefeo plurimùm nocuit, & magna eius ruinæ, & exilij caufa fuit.

Thefeus & Pirithous rapere conantur Proferpinam.

Interea adlaborabat Pirithoo focio fuo Thefeus, eique virginem aliquam rapiendam quærebat vxorem. Indicata eft Ædonei Moloffo-rum Regis filia, quæ digna Pirithoi thalamis mortuâ Deidamiâ, digna Thefei labore iudicata eft. Rex ille vxorem fuam, & filiam vocabat Proferpinam, canem autem terribilem Cerberum, cui committebat procos filiæ fuæ nuptias ambientes. Is cum præmonitus effet venire non procos, fed raptores Thefeum, & Pirithoû, hunc quidem lacerandum fuo objecit Cerbero, illum verò tandiu in vinculis habuit, donec Herculis precibus concederetur; hunc enim eo vfque Mythologi in viuis retinent. Inde nata de inferis Thefei fabula, quafi inde ab Hercule fit reductus; quam fabulam, vt alias plures nominum fimilitudo procudit.

2848.

Iephte eligitur iudex.

Hebræis afflictis per Ammonitas fimul & Philifthæos, & de more confugientibus ad Deum, datus eft judex vir fortis quidem, fed nothus, ideoque olim repulfus à fratribus, & minutâ parte hereditatis afperfus cum contumeliâ. At is neglectâ matre meretrice, & fcorto, in patrem Galaad virum eximium adjecit oculos, & materni fanguinis ignobilitatem ftatuit præclaris facinoribus fuis obruere, feque patre fuo dignum præbere. Quare collectâ egenorum manu, quam ipfe inuictam fuo reddidit exemplo, & alacritate, idoneus judicatus eft, qui majoribus copiis præficeretur, & Dux totius Hæbrei populi aduerfus Ammonitas jam intolerabiles eligeretur. Statim ergo mittit legatos ad hoftem, qui ab eo pacem impetrarent, vel indicerent bellum: hoc Ammonitæ damno fuo

maluerunt; contemptis Hebræis, eorumq; Duce, quondam latrone; sed quem mox magnum experientur Imperatorem.

2849.

Iephte votum nuncupat, & Ammonē vincit.

Iephte immissis à Deo sibi fortitudine & consilio bene vsus, statuit illicò ad Ammonitas bellum transferre; vt in eorum regione & viueret, & vinceret, sine suorum detrimento. Res ardua, & quæ Dei plurimùm indigeret auxilio: Itaque obstringit se voto immolaturum se Deo, si victor rediret, quidquid ei primùm occurreret. Voto nuncupato ingreditur Ammonitim, hostem ausum congredi profligat, & tam malè mulctat, vt deficientibus propugnatoribus, eorū vrbes viginti caperet, reliquis locis inferret vastitatem. Denique sic afflictus est Ammon, abjectusque, vt lucri duceret loco, si dimitteretur, neque quotannis huic victo reponeret Iephte, quam Israëlitis intulerat populationem.

Filia Iephte prima Patri occurrens ex Patris voto addicitur morti.

Victor ergo redit ab eâ expeditione Dux Hebræus. Sed, dolor! filia eius vnica, spes parentis, & amor cum Tympanis, & Choro virginum occurrit patri ex vrbe Masphâ ei gratulatura victoriam Huius aspectu & voti recordatione exanimatus Imperator agnouit, quàm temere vouisset. Puella tamen etiam patre generosior, nihil deprecatur mortem cum patris gloriâ, & salute conjunctàm, sed tantùm duos postulat menses, quibus sterilitatem suam, & patris orbitatem lugeret, quos non difficulter impetrauit, majori & meliori munere filia dignior.

Ephraimitæ contumaces cæduntur à Iephte;

Interea Ephraimitæ tam fortes, quàm superbi, & contumaces, quales se præbuerunt in Gedeonem, in Iephte exhibuerunt sese; intermi- nati huic arma, & cædem, quod iis quoque vsus non esset ad Ammonitas contundendos; nec eius responsione contenti rationis plenissimâ, etiam transmisso Iordane, ad eum inuadendum perrexerunt. At is stipatus Galaaditis suis & exercitatis, & victoribus, eos sic excepit, vt sta-

tim

tim quâ via venerant regrederentur. Sed jam vada Iordanis occuparant Galaaditæ. Hic tribum suam victi eiurantes, vt incolumes dimitterentur vocem *Sciboleth* per *Schin*, hoc est *Spicam*, efferre compellebantur; at illi per *Samech* edebant, idest, *decursum aquarum*, & sic illicò jugulabantur, & projiciebantur in flumen, tanto numero, vt tam in acie, quàm in fugâ, quadraginta Ephraimitarum millia interierint. Hâc cæde, eorum iterata contumacia sananda erat; duobus judicibus illata sic castiganda fuit iniuria

Iephte filiam suam immolat Deo.

Iephte feliciter perfunctus externo, ciuilique bello in domum suam afflictissimus rediit. Hic enim mensibus duobus euolutis immolare filiam suam coactus est, Deo non voluntatem modo, sed & rem, & factum exigente, vt verum se, summumque vitæ, ac necis arbitrum ostenderet Neque enim hic audiendi Hebræi, qui hanc non interfectam, sed Deo consecratam volunt. Cur enim virgo duos obtinuisset ad luctum menses? Cur instituta quotannis quatridui celebritas? Si sacrificium verè peractum non est. Sic vani homines dum ab Imperatore suo crudelitatis suspicionem amoliri volunt, nobis voti sponsorem ineptum, ac pæne sacrilegum exhibuerunt.

Eurystheus cæditur ab Hyllo Heraclida.

Hoc eodem anno Eurystheus posteros Herculis insequens ab eorum vno interfectus est. Hercules enim Eurysthei metu eum ad necem deposcentis Tyrinthe ex Argiâ fugiens ad Ceycem Trachinis in Thessaliâ Regem confugerat. Hercule mortuo liberos ejus à Ceyce Eurystheus repetebat: is autem diffidens viribus suis eos ad Theseum Athenas ablegarat. Hos igitur dum repetit Eurystheus ab Hyllo interemptus est. Eurystheus autem proficiscens ad hoc bellum Atreum auunculum suum præfectum reliquerat; is omnium consensu ex præfecto Rex Myccnarum electus est, quod annis

quinque administrauit. Noti sunt nimis Atreus Thyestes Pelopis filij, qui inter se fraternis odiis non vt Græci, sed vt Cyclopes decertarunt. Nam Thyestes Æëropen vxorem Atrei vitiauit; huic Atreus filios suos edendos reposuit; Thyestes filiam suam Pelopeiam imprudens corrupit; ex qua natus Aegysthus Agamennonem occidit, adulteratâ prius ejus vxore Clytemnestrâ; omnes Scelæâ, & Scythiâ, quàm throno, Græciaque digniores.

Atreus Thyestes.

Denique circa eadem tempora regnauit in Aegypto Proteus, quem fabulæ in omnes formas conuersum depingunt: cuius causam Siculus Bibliothecarius refundit in consuetudinem Regum Aegyptiorum, qui in diademate suo, ignem, aquam, feras, aliaque eiusdemmodi ad terrorem, & pompam depicta ferebant; Poëtæ more suo pro imaginibus res ipsas substituerunt, & Proteum nobis mox hominem, mox aquam, mox feram exhibuerunt, nullius formæ, cum omnium esset.

Proteus regnat in Ægypto.

2850.

Superiori anno ex victoriâ resumentes animum Heraclidæ ingressi erant Peloponnesum, sed hominibus non satis repugnantibus, à Diis sunt repressi; vexati, cœlum salubrius repetere coacti sunt. Hoc anno igitur Marathonem Hyllus secedit, vt definitum ab oraculo tempus opperiatur. Sed tum delusi ab Apolline Pythio Heraclidæ, qui magno eorum damno tum Aoξlas fuit. Diod Siculus hos ab Atreo Peloponneso exclusos scribit.

Heraclidæ prohibiti Peloponneso.

CAPVT

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2850. *ad* 2860.

2853.

HOc anno Hyllus, cum suis Heraclidis duplici est elusus oraculo. Iubebatur expectare τρίτον καρπὸν, quem malè annum explicabat, cum esset γενεά; deinde viam στενύγρον de Isthmo peiùs enarrabat, quæ erat Corinthiacus sinus. Itaque ea expeditio huic infelicissimè cessit. Cum enim Peloponnesij Heraclidis acriùs resisterent, conuentum vt bellum singulari certamine dirimeretur, hac positâ lege, vt Peloponnesus cederet Heraclidis, si vinceret Hyllus; abirent, nec redirent ante annos quinquaginta si Echemus Rex Tegeatarum superior euaderet. Commissum certamen, vicit Echemus, & occidit Hyllum, Peloponneso facessere jussi sunt Heraclidæ, possessione dilatâ, quod eam velociùs adire voluissent.

Hyllus ab Echemo cæsus.

2854.

Mortuus est hoc anno Iephte cum sex annis tantùm populo prefuisset, non diu charissimæ filiæ superstes. Sepultus est in aliqua ciuitate Galaitidis, aut certè corpus in vnâ, intestina forte & cor in aliis condita, vt Hebræo codici fiat satis, vbi dicitur *sepultus in ciuitatibus*. Apage enim hinc deliria Rabbinorum, qui propter hæc verba, volunt hunc judicem per partes mortuum esse per partes sepultum, defluentibus & singulatim emorientibus membris, quod Phineem Pontificem de voto suo non interrogasset, qui jam ante ducentos annos è viuis abierat. Sed quid his hominibus facias, qui effutire soleant, quæ nec

Moritur Iephtes

tempori, nec rationi conueniant.

Agamem. succedit Atreo.

Eodem anno Atreus regni sui anno quinto moriens filio suo Agamemnoni Mycenarum imperium reliquit, Troicis temporibus, quæ instant, notissimo.

Sicyonior. regnū relictum Sacerdotibus

Tum quoque creditur ab eodem Agamemnone occupatum Sicyoniorum regnum fuisse, relictâ tamen hujus penes Sacerdotes administratione. Tandiu scilicet id hominibus religiosis est demandatum, quandiu illi ob religionem nocere potuerunt; vbi metuendi desierunt esse, ambitio pietati præualuit.

2855.

Abesan Hebr. orū iudex.

Iephte judici succedit Abesan, Eusebio Esebon, qui populo septem annis præfuit. Hunc Rabbini volunt esse Booz, & mores optimi, ac patria Betlehem conueniunt, neque contradicerem, nisi tempora repugnarent. Hic porrò Abesan fœlicissimus extitit, triginta filiis, ac totidem filiabus illustris, cum totidem generis, ac nuribus, quæ videntur ei præfecturam conciliasse.

Eodem quoque anno Dioscuris Atticam infestantibus propter raptam à Theseo Helenam, Mnestheus Petei filius, Erechthei nepos in Theseum absentem Athenienses concitauit. Redux Theseus hanc conjurationem, etiam adhibitâ vi reprimere molitus est, sed vbi pestem vidit esse omni remedio superiorem, plùs tribui Mnestea, quàm sibi prope vrbis parenti, multa imprecatus popularibus suis in loco, qui deinceps dictus est ἀρητήριον, ab vrbe discessit, filiis suis priùs ad Elpenorem Eubœæ Regem ablegatis. Nauigauit porrò in Scyrum insulam ad Lycomedem, à quo sibi reddi agros suos postulauit. Sed is veritus subditum nimis potentem, & cui par non esset in rebus gerendis, eum ad mare in editâ rupe deambulans præcipitem egit. Alij tamen Lycomedem eximunt ab hac nece; & volunt The-

Theſeūm hic ſolitarium deambulantem ceſpitaſſe in loco lubrico, & inde prono capite in pelagus decidiſſe. Quidquid ſit in inſulâ deſertâ ſepultus eſt, in quâ jacuit annis quadringentis, & donec Cimon, juſſus ab oraculo Athenas reportare ejus lipſana ope Aquilæ detexit, magnificeque in prætoriâ ſuâ naue reuexit. Hæc condita in vrbe, ac religiosè ſeruata ſunt cum Aſyli jure, vt qui ſibi viuus non potuerat, aliis mortuus profuiſſe videretur.

2856.

Hoc anno Hercules factus eſt Deus cum Menœtius Actoris filius primùm Opuntiis perſuaſiſſet vt ei tanquam Heroi ſacrificarent; quæ ſacra magno ardore Thebani ſuſcepere, ne populati ſuo defuiſſe judicarentur. Secuti ſunt eos Athenienſes, quamquam in aliis omnibus Thebanis inimici, & factum tot ac tantis auctoribus puduit reliquos Græcos non ſequi. Sic Buſtuarius ille, in quibus deflagrauerat, aras promeritus eſt.

2860.

Helena raptus à Paride.

Hoc anno Paris aliter dictus Alexander, promiſſam ſibi ob addictum Veneri ſupra Iunonem, & Palladem præmium, pulcherrimam vxorem Helenam, Spartæ, vbi Menelao fratri Agamemnonis nupſerat, quæſiuit. Videlicet cum Deæ, homine arbitro, nudæ de formâ certarent. Quidam Paridem impulſum volunt à Priamo patre, vt Græcis Heſiones raptoribus vicem rependeret. Suſceptus hoſpitio à Menelao ejus vxorem rapuit adulter, atque ſacrilegus, quod factum in ejus patriam homines, ac Deos armauit. Inde Troiam repetentem tempeſtate delatum illum in Ægyptum ſcribit Herodotus, vnde excuſſâ prædâ nudus & egens ſit ejectus; deletam nihilominus fuiſſe Troiam, quia tam perfidum tuliſſet, & emiſiſſet ciuem. Dictys Cretenſis tradit in Cyprum,

inde Sidonem delatum, ibi Regem hospitem necauisse, vt qui in Laconiâ adulterium sacrilegio, eidem in Syriâ jungeret homicidium. Asserunt pænè omnes bellum à Græcis in Troianos propter Helenam conflatum, decem ipsos annos tenuisse, sed & apparatus belli, immo & causa continetur; Ideò sic productum & extensum ab antiquis scriptoribus, vt de se atrox, & cruentum, funestius, ac terribilius, ex diuturnitate temporis appareret.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2860. *ad* 2870.

2861.

Nascitur Sampson. HOc anno, denunciatus superiore, vtrique parenti Sampson nascitur de Tribu Dan, Israëliticæ libertatis fortissimus vindex. Erat ejus sterilis mater, ex quâ tamen hunc Phanue suscepit, eâ lege, vt Nazareus esset, hoc est, vinum, & syceram non biberet, immundi nihil contrectaret, aleret comam. Tùm etiam circumcisus dictus est Sampson, id est, *Sol Oriens*, vel quod tenebras seruitutis in quibus natus erat (jam enim inchoarat seruitus Philisthinorum anno superiori) discussurus esset; vel inter viros præstantes robore, quasi Sol inter sidera futurum esset, vt emicaret.

Moritur Abesan. Eodem anno quo natus est puer futurus populi Iudex, Abesan è viuis abscessit, vt lacrymæ gaudiis, quod in hominum vitâ perpetuum est, conjugerentur.

Apparatus belli Troiani vsque ad præludia. Hoc quoque anno & sequentibus vsque ad annum octauum belli Troiani multa contigerunt quæ etsi in certos annos digeri non possunt, non debent tamen ignorari.

Dum

Dum rapta eſt Helena, Dictys Cretenſis negat Menelaũm fuiſſe Spartæ; Dares Phrygius Menelaũm incidiſſe ſcribit in Paridis Claſſem, dum ipſe pergit Pylum ad Neſtorem, ignarum quò, & quorſum illa veniret. Vbi ergo Rex Spartam rediit, accepitque cladem ſuam, ac dedecus, conuocauit vicinos Reges omnes, vt quid opus eſſet facto ſtatuerent. Mittendos ad Priamum legatos putarunt, & hac legatione perfuncti ſunt Vlyſſes, Palamedes, & cujus maximè intererat Menelaüs. Helena tum in concionem Troiæ aduocata fuiſſe dicitur, & eligere juſſa quem vellet; ſed tum mulier nequam, formoſum Paridem ſuo antepoſuit Menelao, & minùs cum vetere marito ſibi conuenire petulanter aſſeruit. Nihilominus decretum in Troianos bellum communi Græcorum conſenſu, dictus expeditionis hujus Imperator Agamemnon, Aulis Bœotiæ delecta, in quam omnes conuenirent. Ibi juratum eſt ab omnibus ſe finem huic non impoſituros bello, niſi Troiam, & Troianum imperium euertiſſent. Verùm ſtatim non eſt expeditio ſuſcepta. Vlyſſes enim Ithacæ & Dulichij Inſularum Rex ſimulabat amentiam, junctiſque ad aratrum diuerſis duobus jumentis, arabat littus, & in eo ſalem ridiculè ſeminabat; ſed objecto inter ſulcos filio cum aratrum extuliſſet, eum ſapere Palamedes docuit, & renitentem traxit ad bellum. Vlyſſes ipſe viciſſim Achillem inter Lycomedis filias, in habitu muliebri delitescentem detexit, armis objectis viro forti, ad quorum aſpectum, qualem hunc voluerat eſſe mater Thetys oblitus eſt, & ſe Achillem probauit. Herculis quoque ſagittas idem Vlyſſes à Philotetâ obtinuit, Troiæ perdendæ fatales. Tandem in Aulidem conuenerunt mille ducentæ nonaginta quinque, vt vult Dictys vt Dares, mille ducentæ quadraginta naues, ſub ducibus quinque, & nonaginta. In hoc potu

Vlyſſes fingit inſaniam.

Achilles detectus.

Numerus nauium.

ſubſtiterunt anno ferè toto, dum venti aduerſi ſpirant, dum Vlyſſes pergit Mycenas ad Clytemneſtram, abducturus Iphigeniam filiam Agamemnonis, verbo ad Achillis nuptias, reuera vt pro ſalute Claſſis mactaretur. Sed in ſacrificandæ Virginis locum à Mineruâ ſuppoſita eſt cerua, ipſa in Tauricam Cherſoneſum delata facta eſt Sacerdos, quæ ejuſdem Deæ feralibus præeſſet ſacrificiis. Tum ventis redditis profecta Græcorum Claſſis, primùm appulit in Myſiam, vbi Telephus armis prohibens exſcenſionem, ab Achille vulneratus haſtâ, eadem haſtâ ab amico admotâ ſanatus eſt. Exinde Claſſis in Bœtiam redire compulſa, vt hîc hyemaret, & opperiretur idoneam tempeſtatem. Deus immortalis, quot periculis ad majóra pericula homines vltionis amantiores peruenere?

Iphigenia Mactanda.

Telephus Myſiæ Rex.

2862.

Abeſano judici ſucceſſit Elon, aliter Aialon prætermiſſus ab Euſebio, contra ſacrorum Codicum fidem, qui ejus annos decem in Ioſue annos refudit. Hunc enim populo præfuiſſe ait annis viginti ſeptem, pro ſeptemdecim, quos ei Deus aſſignat, inſigni planè flagitio, & quod hominem ſapiat Arianum.

Elon iudex Hebræorum.

2868.

Hoc anno, vt arbitror, Græci appulerunt ad Tenedon inſulam, eamque fœdè vaſtarunt. Inde proficiſcuntur ad Sigæum, ibique dum exſcendunt vel ab Æneâ, vel ab Hectore Proteſilaus occiditur, nomine ſuo, ſuum præferens fatum. Is Iphiti filius erat, admonituſque à vatibus, ejus primùm ſanguine Troadis ſolum intingendum eſſe, pluris gloriam fecerat, quàm vitam. Hujus mortem cum accepiſſet vxor Laodamia, Acaſti filia, id optauit vnum à Diis, vt conjugis ſui vmbram poſſet intueri; voti facta compos inter Vanos hujus vmbræ complexus expirauit, digna non meliori conjuge, ſed fortunatiore.

Græci contra Troianos pugnare incipiunt.

Mors Proteſilai.

Tum

Tum quoque periculum Æneas adiit à Diomede vulneratus, & ab eo confectus esset, nisi se Venus interposuisset, & nubem, suoque vulnere filii mortem redemisset.

Vulneratur Æneas.

Græcorum nihilominus res male procedebant, quos inter se mulierculæ captiuæ, ac pellices distraxerunt, vsqueadeò cognata sunt & amare, & malè administrare bellum. Achilli Briseidem suam rapuerat Agamemnon, Chryseidem suam peste, & minis Apollinis dimittere, & patri Sacerdoti reddere coactus. Ab hoc tempore vir bellicosus, in armis visus non erat. Quare audentiores facti Troiani Classem Græcorum Hectore duce conantur incendere. Patroclus amicus Achillis, ejus armis indutus, illos reprimere molitus, ostendit arma Achillis, Achillis non tractata manu, Achillis non esse. Congredi enim ausus cum Hectore, & vitam, & amici sui arma perdidit.

Achillis & Agamemnonis discordia.

Patroclus cæditur.

Dolor ex amici morte susceptus, & vlciscendi cupiditas Achillem castris reddidit; qui nouis à matre Thetyde receptis armis Hectorem occidit, & circum muros vrbis, religatum ad currum raptauit, non satis Achillis digno furore, in demortuum cadauer Barbarico ritu sæuiente.

Hector interficitur.

Eodem tempore cùm propter olim detectam insaniam, tum ob præsentem frumentationem Vlysses in Palamedem odii sui virus euomuit. Hunc enim virum fortem, & industrium vocauit in suspicionem proditionis, confectâ ad eum Priami Epistolâ, in qua auri submissi mentionem faciebat. Quod cum Vlysses clam in ejus tabernaculum defodiendum curasset, & quasi eum defensurus petiisset, vt Græci contemptis hostilibus literis tentorium Palamedis scrutarentur, inuento auro refossoque, eum lapidibus obruendum curauit. Is Nauplii Regis filius erat eximij vir ingenij, qui primus ostenderat militi ecclipses Solis, & Lu-

Palamedes ab Vlysse circumuenitur.

næ nihil reformidandas esse, castrensem insuper disciplinam excubiis, ordinibusque contentam docuerat, Gruibus magistris vsus, à quibus hanc bellicam artem didicerat. Ita Græci cum Troianis ferro, secum inuicem odiis disceptabant, & Troiana res, atque Græca prosperam inter & aduersam fortunam, quam pariebant virtus, aut odium, fluctuabant

2869.

Rhæsus, & Pentiselea cæduntur.

Nono belli Troiani anno aduenięns in auxilium Priami ex Thraciâ Rhæsus ab Vlysse, atque Diomede perimitur, antequam ejus equi bibissent ex fluuio Xantho, seu Scamandro, quod erat ipsi, Troianisque fatale. Adfuit & paulò post Pentesilea Amazon cum lectissimis copiis; sed hac ab Achillæ cæsâ, à Diomede in Scamandrum præcipitatâ, omnes ejus turmæ, quasi hæc in omnibus suis viueret, interneciones occiderunt. Actum erat tum de Troianis nisi Memnon filius Tithoni præfecti in Perside, nomine Regis Assyriorum, cum magno exercitu Indorum, & Æthiopum, res eorum afflictas, ac propè jacentes erexisset. Is rem Græcorum in eas angustias compulit, vt jam illi differerent rebus suis, & vinci se posse crederent. Verum cum Tithonus ab Aiace Telamonio vulneratus esset, & ab Achille superueniente hastâ trasuerberatus, Indos & Aethiopas suos Græcis concidendos reliquit. Accessit & Troianis domestica clades: Troilus enim Priami fortissimus filius, & qui Hectoris locum occupare visus erat, ab Achille interfectus reliquas spes Troianorum accidit. Sic hoc anno Troia adeò labare cœpit, suis, & auxiliatorum viribus destituta, vt anno sequenti facilè in ruinam impelleretur.

Tithonus rem Troianam restituit & cæditur.

Troilus interficitur.

2870

Thraiæ ἁλωσις.

Paris, Hecubâ matre suadente, Achilli Polyxenam, quam deperibat offert vxorem. Audit Achilles Paridem, ingrediturque vir fortior, quam

quàm prudentior Apollinis Tymbræi templum: Sed hic proditor collocarat insidias in quibus cum Archilocho filio Nestoris tantus Heros occiditur. Ejus arma Vlyssi cessere, Aiace Telamonio frustra hæc sibi deposcente in publico Græcorum consessu: sicque viri fortis arma immeritò, vir eloquens obtinuit, plurisque tum fuit dicere bene, quàm facere.

Achillis cæsi arma Vlyssi cessere.

Aduenerat etiam eodem tempore Eurypylus Telephi filius ex Mysiâ cum lectissimis copiis, à Priamo Cassandræ virginis fatidicæ nuptiis illectus; & Troiani ex proditione suâ, aduentuque noui socii sperabant omnia, cum superueniens in castra Græcorum Pyrrhus, seu Neoptolemus, iterum spes eorum subuertit. Adeò Troiæ metuendus erat Achillis sanguis, vt in ejus filio vix adulto metueretur. Neque verò vanus Troianorum metus fuit: Pyrrhus enim non ita multò post in acie interemit Eurypylum. ejusque primum belli rudimentum magna victoria extitit. Deposcebat insuper ad necem idem Neoptolemus Paridem, belli huius teterrimi causam; sed debebatur ille Herculis jaculo, quo à Philoctete confossus est.

Pyrrhus rem Græcorum restituit.

Paris à Philoctete conficitur.

Sublato Paride, sperabatur certissima pax; at Deiphobi libido, eiusque patris mollities eam discusserunt. Helenam enim temerarius juuenis duxit vxorem; has nuptias improbante quidem Priamo, sed impedire non auso. Quia tamen pertæsi malorum pacem optabant omnes, subinissi sunt Æneas & Antenor, vt eam conciliare niterentur. Verùm hi ex fecialibus facti sunt proditores; & quia patriam seruare se non posse intelligebant, à sene timido, & juuene præcipiti administratam, rebus suis priuatim consulere decreuerunt ambo, quasi in publico naufragio. Initur ergo fœdus infidum Græcos inter & Troianos; hi Helenam redderent, aurique pondus ingens, & magnam frumenti copiam; illi placati animi monimentum

Deiphobus Helenam ducit.

Æneas & Antenor Græcis vrbem produnt.

equum

Equus Duratus. equum ligneum Palladi in vrbe consecrarent. Verùm tam ingentem eum ædificarunt, vt non per portam vrbis, sed per labefactati muri ruinam tantùm induci posset.

Vlysses interea artifices omnes Troianos accersit sapienter, qui reficerent naues, ne iis post vrbem captam cæsis in Troiano littore hærere Græci cogerentur. Hoc induciarum tempore *Palladium.* Antenor deponit in manibus Diomedis Palladium (simulacrum id erat exiguum Palladis perantiquum, lapsum de cælo, aut vt quidam volunt factum ex ossibus Pelopis, quo vrbis fata continebantur, huic erat alligata incolumitas Troiæ) reliqui proceres aurum, frumentumque repræsentant, equus sacer in vrbem per muri labem immittitur, vt Poëtæ volunt, etiam fœtus armatis. Putant tamen nonnulli, Troiam vi captam esse, ejusque muros dirutos esse à Græcis bellico instrumento qui postea Aries appellatus est, tum Equus dicebatur. Verùm exponere cogimur fortè, non quod hìc gestum est, sed quod multi scripsere.

Troia capitur, diripitur, incenditur. Græci sub vesperam naues repetere simulant; magna pars noctis à Troianis solutis metu inter choreas epulasque traducitur; iis tandem dormientibus, securisque, Sinon relictus in vrbe dat suis signum accensâ face; illi statim adsunt, subeunt armati patentem vrbem, & in eam ferro flammisque sæuiunt. Adhibent tamen priùs custodes, qui domos Æneæ, & Antenoris incolumes præstent reliquæ diripiuntur, & incenduntur; obuij sine discrimine armati, inermesque jugulantur. Antenor Neoptolemum inducit in Regiam, vbi Priamus eiusque filius Polites conficiuntur. Interea Helena suum euocarat Menelaum; is interceptum Deiphobum, auribus nasoque mutilatum inter summos cruciatus enecat; non poterat scelerata mulier, nisi scelere, marito suo reconciliari.

Vbi dies illuxit consultatum quid iis ageretur, qui ad Deorum templa confugissent, & prensassent aras; decretum vt abducerentur omnes, atque necarentur; vsque adeò cupiditas vltionis in Græcis Religionem omnem extinxerat. Tum distributa præda; sine sorte reddita suo Menelao Helena; data item ἄκληρος Pyrrho Polyxena, vt ad tumulum Achillis, cui causa necis extiterat, mactaretur; quo etiam tempore volunt præcipitatū è turre Astyanactum Hectoris filium periisse: nam seruatum diuinitùs & postea dictum Francum fabula est, etiam à Francis irrisa. Tum ductæ sortes; Cassandra Agamemnoni, Andromache Neoptolemo, Hecuba Vlyssi obtigerunt Hæc tamen dum assiduis conuiciis furiosa Græcos impetit, ab iisdem est obruta lapidibus, ideò à Poëtis in canem mutata fingitur. Palladium quoque Vlysses sibi vindicauit, reclamante, de more, Aiace; cum is sequenti die mortuus inuentus esset, ne necis eius accusaretur Vlysses, fugit relicto apud Diomedem Palladio. Quidam addunt & cæsum ab eo Orsilochum filium Idomenei, in diuisione prædæ sibi aduersantem. Sic ille oblitus Troianorum, & Græcorum sanguine, fugit, erro miserabilis diuturno maris aspectu, tot cædes purgaturus. Ita bellum Troianum vrbis nobilissimæ incendio, & excidio terminatum est; sale insuper asperso solo, ne locus vnquam incoleretur. Cæsi esse perhibentur ex Græcis octingenta octoginta sex millia; & Troianis ante captam vrbem sexcenta septuaginta sex millia; Insanis planè victoribus, & victis, qui propter mulierem impudicam, & libidinosum raptorem tot hominum millia perdiderunt.

Diuiditur præda.

Fugit Vlysses.

Sed abeuntibus Græcis, Troianos relictos inspiciamus. Æneæ iratus Agamemnon propter subductam, seruatamque Polyxenam, Antenori reliquerat regnum, at Æneas vicinis gen-

Æneas & Antenor solum patrium cogunter deserere.

gentibus concitatis, id sibi vindicare conatus est; ideò inter proditores malè conueniunt. Solum itaque viribus inferior vertere cogitur Æneas, conscensisque nauibus in Thraciam primùm appellit; vbi casum Polydori discit quem Rex Polymnestor, vt eius auro frueretur obtruncarat, fide Priamo, diisque violatâ. Intereà Antenor, à suis quoque ob proditionem neglectus, & illusus, reliquit patriam, & cum Henetis in intimo sinus Hadriani recessu Patauium condidit, sociosque Paphlagonas pro Henetis Venetos dixit. Sic qui prodiderant ambo patriam vt in eâ consisterent, ab eâ discedere compulsi sunt ambo. Neque vnquam proditio molientibus, sed tantùm vtentibus profuit.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXIX.

Ab anno mundi 2870. ad 2880.

2871.

Græcorũ naufragiũ

FVit hic annus Græcorum in patriam infortunato reditu calamitosissimus. Nauplius enim in Eubœâ Rex vlturus filij sui Palamedis necem, in Caphareo monte ignes incendit, quibus quasi Pharo illecti Græci, nauibus impactis in Scopulos, & breuia, fœdum passi sunt naufragium. Vbi tamen vltor ille miser intellexit abesse, quos hoc facto maximè petebat Vlyssem, atque Diomedem, doloris impatientiâ, quod gratis iniquus extitisset, in mare se ex eodem Caphareo præcipitem dedit.

Demophoõ Rex Atheniensium suam Phyllidẽ negligit,

Eodem anno Demophoon Thesei filius ex Phædrâ, dum redit ab expeditione Troianâ, coortâ tempestate delatus est in Thraciam, vbi exceptus perhumaniter à Phyllide Lycurgi filiâ spe

ſpe coniugij cum eâ concubit. Inde repetit Athenas, mortuoque Mneſteo in inſulâ Melo, Rex ab Athenienſibus conſtituitur. Potitus regno oblitus eſt Phyllidis ſuę perfidioſè, quæ doloris impatientiâ ex Amygdalo ſe ſuſpendit; vt oſtenderet amores præproperos, & præpoſteros ſæpe deſperatione terminari.

Æneas venit in Siciliam.

Æneas quoque emenſo Ægæo mari, venit in Ionium, & in Siciliam appulit, vbi chariſſimum Patrem Anchiſem amiſit, filij pietate, quam ſuâ virtute clariorem.

Agamemnon interficitur ab Ægyſto.

Hoc denique anno Ægyſtus qui Clytemneſtram Agamemnonis conjugem corruperat abſente marito, eo reduce adulterio junxit homicidium. Magnum enim Imperatorem illum frui quiete poſt tot labores paratum cæcidit, conſciâ & adnitente Clytemneſtrâ, quæ iuniorem maritum vetulo anteponebat. Eodem quoque ductu ſublatus eſſet Oreſtes, niſi ab Electrâ ſorore ſuâ maturè ſubductus eſſet, & ſapienter ablegatur: intereà Ægyſtus partis ſcelere regno & conjuge potitus eſt. Nempe homini ex incœſto patris cum filia concubitu, incœſtæ illæ, crudeleſque nuptiæ debebantur.

2872.

Abdon iudex Hebræorum.

Mortuo ſuperiore anno Eloni, præfecturæ ſuæ decimo, hoc ſucceſſit Abdon, Euſebio, & aliis eum ſecutis Labdon. De eo nihil ſcriptura memorat, niſi annos 12. quibus præfuit Iſraëli, & quadraginta eius filios, nepoteſque triginta. Quod autem quidam hunc fecere aut filium Elonis, aut ſeruum, vtrobique peccarunt: Nam Illelis filius dicitur Abdon Ephraimites, cum Elon eſſet Zabulonius, nec pater & filius ad diuerſas tribus pertinere queant. Famulatus quoque ejuſdem commentitius eſt non Scripturæ, non Ioſephi, non vllius probi autoris ſubnixus teſtimonio, & qui ſapientiùs irridebitur, quàm credetur.

Æneas appellit in Latium, & condit Lauinium.

Eodem anno Æneas Laurentum appellit, & benè

benè ſuſcipitur à Latino cujus filiam Lauiniam accipit vxorem. In hujus gratiam vrbem Lauinium condit quaſi futuram vxori dotem. Hanc autem ſtruxit in eo loco vbi accenſum ignem de ſe, ex Saltu Lupus congeſtâ materiâ, Aquila alarum plauſu excitabat: Vulpes contra conabatur incendium reſtinguere cauda in vicino fluuio madefactâ, duoque vni præualuerunt. Vndè agnouit Æneas vrbis hujus propagationem hominum aliquando inuidiam ſuperaturam, huic hominibus & ſuperis allaborantibus. Lauinia porrò deſponſata erat Turno Rutulorum Regi; ſed denegata eſt indigenæ audaci, & præcipiti, vt peregrino ſapienti, & moderato concederetur. Latinus enim nouo non indigebat regno, ſed hærede optimo, & qui relictum ſapienter adminiſtraret imperium.

2873.

Turnus & Latinus cadunt. Turnus à Latino contemptus, aduerſus eum & Generum eius bellum mouet. Fortiter vtrimque dimicatur; Turnus enim Latino probare voluit quem neglexiſſet, Æneas, quem elegiſſet. At judicij ſui fructum Latinus non vidit, *Regnat Æneas.* occidit enim in hoc bello cum Turno, cum annis 35. regnaſſet. Æneas autem ſuperſtes inter ſenem, juuenemque medius, oſtendit bella, nec juuenum furore, nec torpore ſenum ſatis commodè adminiſtrari.

2877.

Moritur Æneas. Æneas bellum contra Tyrrhenos gerit, eorumque Regem Mezentium, impium hominem, atque truculentum, quem ab Æneâ cæſum ſcribit Maro, ſed Poëticè. Nam ad Numicum fluuium à Mezentio verè interfectus eſt Æneas, & *Ei ſuccedit Aſcanius.* à filio ſuo Aſcanio inter Deos indigetes poſteà relatus. Aſcanius cum hoſte ſuo, fœdere prudenter compoſito, regnum annis duodequadraginta adminiſtrauit; magno hujus regni bono, pace quàm bello melior.

Ore-

2878.

Oreſtes ablegatus ab Electrâ ſorore ſuâ ad Strophium Phocenſium principem, qui ſororem Agamemnonis duxerat, inde rediens, conſciâ eadem Electrâ, ſub ſpecie legatorum Phocenſium mortem Oreſtis afferentium, intromiſſus ad Clytemneſtram & Ægyſtum oſtendit ſe viuere; nam vtrumque interemit; Diis approbare viſis hanc cædem, cum ab hoc tempore Oreſtes annis ſeptuaginta Mycenis regnarit. Certè ſi diu homicida viuere non ſolet, multo minus matricida, Oreſtem abſoluunt ab vtroque crimine anni nonaginta & tanta vitæ diuturnitas.

Oreſtes matrem & Ægyſtum interficit.

2879.

Hoc anno præfecturæ octauo obiit Abdon quem obſcurare viſus eſt Samſon eius ſucceſſor; ad miraculum fortis, & qui majora vere præſtitit, quàm fabulæ Herculi ſuis commentis affinxerunt.

Moritur Abdō ſuccedit Sāſon.

2880.

Anno ætatis ſuæ vigeſimo Samſon conſtitutus à Deo Hebræorum judex in vrbem Thamnata Philiſtinorum cum ſuis ſociis venit, & hic virginem vidit, amauitque. Fruſtrà eum rogauere Parentes ne ſe Allophylorum nuptiis inquinaret, immò ab iis obtinuit ipſe, vt eam petituri filio ſuo conjugem mox ad vrbem deſcenderent. Ad vineas oppido conjunctas cum perueniſſent, receſſit tantiſper ab iis Samſon, inciditque in Leonem paratum ad prædam, in quem Deo plenus irruit, & manibus in fruſtra diſcerpſit. Per eandem viam cum tranſiret poſt dies aliquot acceſſit ad locum vbi cadauer feræ reliquerat, & in eius ore fauum mellis inuenit, quo inter eundem cum ſuis parentibus veſcebatur. Inclinante in veſperum die celebratur conuiuium nuptiale, atque inter bellaria conuiuis triginta propoſuit Ænigma *de comedente exibit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo*, eâ lege, vt ſi

Initia Samſonis.

Leonē diſcerpit.

Ænigma Samſonis.

si nullus ex conuiuis id dissolueret à singulis tunicam & indusium acciperet, si explicaret vnus, ipse singulis idem præmium repræsentaret. Accepta conditio est: Sed cum post dies aliquot omnibus hæreret aqua, minis extorserunt à sponsâ, vt solutionem ænigmatis resciret à marito; quod vbi obtinuit, indicauit illa popularibus suis, & præmium numerare conuiuis impulit. At ille versus Ascalonem digressus obuios triginta Philisthæos vitâ exuit atque vestibus, quas inter conuiuas distribuit. Iratus itaque vxori garrulæ, fallacique eam tantisper deseruit: at cum ira deferbuisset, eaq; dedisset amori locum, dum eam inuisere parat exclusus est, atque alteri nupsisse didicit. Offerebatur ei quidem soror natu minor, sed illam parentesque despexit, grandem aliquam toti genti calamitatem interminatus. Neque verò vanæ fuerunt minæ. Trecentas vulpeculas intercipit & centum quinquaginta faces parat, ac singulis ferarum paribus inter se fune ad caudas religatis vnam adjungit facem: tum ignitum illum vulpecularum exercitum immittit in Philisthæorum jam maturas messes, quæ insuper & vineas & olueta, & in villas ipsas incendia latè sparserunt. Accurrunt Philisthæi, difficiliter restingunt incendium, furore pleni ingrediuntur Thamnata, hicque socerum & vxorem Samsonis primos authores mali cum suâ domo incendunt. Parabatur idem incendiario supplicium, at is irruit in accedentes tanto robore & audaciâ, vt ex iis mactaret multos, vulneraret plures, omnes in effusissimam fugam conjiceret, faterenturque vnum hunc hominem esse suis exercitibus parem, adeoque superiorem. Ita maximo Philisthæorum damno Samson hoc anno suam auspicatus est præfecturam.

Messes Philisthæorum comburit.

CA-

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2880. *ad* 2890.

2881.

ANno qui proximè ſecutus eſt acceſſerunt ad viros Iuda Philiſthæi interminati vltimam bonorum omnium vaſtitatem niſi ſibi vinctum Samſonem dederent, geminæ gladis authorem. Nihil ille vincula deprecatus eſt, ſed ea ipſe induit lubens, duplicique ligatus fune ad Philiſthæos eſt perductus. Ad id ſpectaculum cum plurimi accurriſſent, vt opprobriis vexatum ad ſatietatem interimerent, repentè hic excuſſos funes abrupit arreptaque quę fortè jacebat in campo Aſini mandibulâ, ex ſpectatoribus illis mille mactauit, reliquis fugâ diſſipatis. Porrò ex hujus maxillæ dente ad præces Samſonis fons erupit, quo eius ardentiſſima ſitis ex magno inter cedendum labore contracta extingueretur; & hic fons deinceps perennis fluxit tantæ victoriæ æternum monimentum, dictus voce patriâ *Henhakore* hoc eſt, *Fons inuocantis de Maxilla.*

Samſon mandibula Aſini mille Philiſthæos mactat.

2882.

Ad hunc annum ab ἁλώσει duodecimum quidam Chronologi referunt Vlyſſis errores quoſdam ad Syrenas, ad Scyllam & Charybdim, & Siciliam, quo eum in præſentiâ deducemus, dicturi reliqua cum nauigationum eius exitum anno mundi 2895. inueniemus.

Vlyſſis errores à Troade in Siciliam.

Soluens Vlyſſes ex Troade ſtatim tempeſtate delatus eſt ad oram Thracicam Ciconum: vnde vix egreſſus ventis majoribus à Septentrione perflantibus delatus eſt ad Lotophagorum inſulam Menyngem, vnde Loto ſemel guſtatâ ſocios

cios suos ægerrimè detraxit. Hinc Græciam cogitans deflexit in Siciliam, vbi cum sociis duodecim Polyphemi speluncam ingressus, indidem effosso ei oculo quem vnum gerebat in fronte cum sex tantum sociis tectis ouium pellibus abscessit, reliquis à Cyclope mactatis immaniter, & crudeliùs deuoratis. Inde profectus est in Æolias insulas, vbi ab Æolo ventos accepit in folle, quem socij dum imperitè aperiunt, rursus in Æolias insulas est rejectus, quarum tamen aditu, ingressuque prohibitus est. Inde ergò perrexit ad Læstrigonas humanâ victitantes carne circa Formias Campaniæ; à quibus in Latium ad Circeios, Circenque magam nauigauit. Hæc socios eius mutauit in feras, hoc est eos belluinis voluptatibus addixit, à quo viuendi genere eos ægrè abstraxit mulieri veneficæ ferro interminatus necem. Posteà tamen eidem reconciliatus, nihilo sociis suis melior suscepit ex eâ Telegonum, cui addunt aliqui Agrium, & Latinum. Hac relictâ venit ad insulas Syrenum, quarum blanditias, perniciosumque cantum, obturatis auribus cerâ, & alligatus ad malum nauis, vt per vim quodammodo bonus esset, euitauit. Pertransitis inde solerter Scyllâ, & Charybdi non monstris sed voraginibus Italiæ, & Siciliæ periculosissimo situ adjacentibus, & ita dispositis, vt vnâ vitatâ, prope necessarium sit in alteram incidere, Siculum attigit littus, vbi post annos tredecim illum resumemus & reuehemus in patriam.

2885.

Orestes ferè immolatus ab Iphigenia

Circa hoc tempus fabulæ statuunt Orestis errores, quem cæsa mater nusquam consistere patiebatur. Post quæsitas frustrà totâ Græciâ purgationes venit in Tauricam, vbi ab Iphigeniâ sorore tantùm non immolatus est, more gentis. Pylades ejus comes erat & amicus, qui ab eò diuelli numquam potuit; quare eorum amicitia theatris multùm splendoris attulit. Agnitam demum

demum Iphigeniam cum Palladis imagine, cæso Thoante Rege, abduxerunt. Statuam hanc, quia abdiderunt in fasce, deinceps dixere Fascelidem, & huic Iphigenia in Italiam delata in Arecino nemore statuit templum, cuius Sacerdotem Regem Nemorensem dixit, compulsum cum obuiis quibusque de Sacerdotio disceptare ferro. Quæ consuetudo, etiam post Christum viguit, vt iis præesset sacris plurium palmarum gladiator. Talis Sacerdos decebat crudelem Deam, oblitus semper sanguine decessoris.

Diana Fascelis.

Rex Nemorensis.

Eodem anno, quinto suæ præfecturæ Samson ingressus Gazam, portis omnibus diligenter obseratis, ad vincula & necem destinatus à Philisthæis, concubiâ nocte, vi fores vrbis effregit, & suis impositas humeris ambas cum postibus detulit in cacumen montis qui adjacebat viæ Hebronem ducenti, nemine auso resistere, aut vociferari, ne qui se ipsi objicerent, iisdem ipsis foribus, ab eodem opprimerentur.

Samson portas vrbis Gazæ suis humeris effert in montē.

2887.

Sicyoniorum regnum quod jam Hippolyto vltimo Regi ab Agamemnone ademptum erat, & Carnij Iouis Sacerdotibus vtcumque relictum, hoc anno desiisse creditur, cum annis circiter mille stetisset. Hoc regnum antiquissimum Græciæ vulgò perhibetur, quod planè mirum in gente belli, & nouarum rerum cupidâ, tandiu stetisse.

2890.

Hoc anno Orestes ope Macarei Sacerdotis, in templo Apollinis Delphici Pyrrhum interfecit, quod repudiatâ Andromachâ, Hectoris primùm conjuge, mox suâ, eademque Heleno seruo concessâ, rapuisset sibi desponsatam Hermionem filiam Helenæ atque Menelai, formosam in primis; & plurimùm de pulchritudine matris, nihil de moribus referentem; indignam planè quæ sacrilegio repeteretur.

Orestes Pyrrhum occidit.

cis, nec se facilè conspiciendum præbebat. Verum ab appellente Telegono, & patrem suum quærente spinâ venenosâ Trigoni Piscis trajectus interiit: vir post tot homicidia dignus mori diriori genere mortis; nisi parricidio, hoc est, propè suâ manu interiisset.

2899.

Is annus captiuitate duplici Samsonis, cæcitate, atque obitu, tam famosus, quam luctuosus fuit. Principio enim vir tantus, & tot palmarum Imperator à vili scortulo Dalilâ victus, subiugatusque, ita ei submisit sese, vt arcanum ei proderet suum, & ei proderet, quæ iam ter ipsum prodiderat, & tradiderat Philistæis. Stupenda planè cæcitas, & vnde constet etiam in viris sapientibus amori junctam esse semper insaniam. Rogata enim improba meretrix, & donis promissisque cumulata, vt ab eo, in quo sita esset eius tanta fortitudo emungeret, bis eam, ac tertiò delusit, dissipatis qui eum comprehensuri venerant Philisthæis. Demum scelerata mulier, & callida precibus importunis, simulato furore, tempestiuisque blanditiis effecit, vt indicaret stolidè, se capillatum, semper fortem & inuictum fore, posito crine, imbecillum, & aliis hominibus parem. Idque statim demonstrauit euentus. Cum enim amatoriè dormientem illum in sinu suo ista totondisset; excitatus repentè excussusque spoliatum se diuinitùs concesso robore miser intellexit. Captus enim faciliter ab hostibus, & nullo negotio excæcatus, in pistrinum datus est contumeliosè, vt hîc farinam subigeret. Quidam etiam quasi admissarium equum reseruatum volunt, vt Philisthæas fœminas iniret ad prolem inuictam, & fortem auferendam. Hoc videlicet reliquum erat ad vltimum opprobrium, vt tam fortis Heros quasi iumentum excæcatum, aut inualidum, ad sobolem reseruaretur.

Samson attonsus à Dalila, capitur & excæcatur à Philisthæis.

Mensibus jam aliquot elapsis, cùm eius capilli

 pilli

Samson cum capillis recuperat vires.

pilli jam succreuissent, festus adfuit dies qui in vrbem Gazam præcipuos quosque Philisthæorum acciuit. Ibi sacris peractis de more, epulati sunt opiparè, & inter pocula Diis suis habuere gratias, quod aduersarium tam formidolosum eis tradidissent. Tum Samsonem quoque ludentem, saltantemque, vt cæci ridiculè solent, spectare voluerunt, & ejus calamitate, & miseriis oblectari. Adfuit ille cum puero rectore oblitus polline ex molendino, & satis diu in domo peramplâ coram ter mille spectatoribus saltauit, & lusit cum jam fatigatus videri posset, puerum rogauit vt eum ad columnas deduceret, quibus innitebatur domus, vt ad illas oppidò lassus inniteretur, & tantisper quiesceret. Sed eas vtraque manu cum prehendisset ambas, impetu tam valido concussit, vt eis incumbentem domum penitus subuerteret, eiusque ruinâ tria hæc hominum millia florem gentis Philisthææ, & lumina communi secum ruinâ implicaret, & extingueret; morte eius quàm victoriis hosti damnosiore. Vir numquam laudandus satis, nisi se libidini vincendum permisisset, quod tamen crimen teterrimâ seruitute, sexcentis opprobriis, ac demum spontaneâ morte, sed Deo inspirante, aditâ fortiter eluit. Huius cadauer à Danitis contribulibus suis è ruderibus erutum, honorificè sepultum est, hostibus ejus & amicis, ex æquo virtutem ejus atque fortitudinem demirantibus.

2900.

Samsone mortuo, Heli Pontifex judiciali quoque potestate populum rexit. Iudex bonus, sed malus pater, in cujus caput atque suum improbi filij perniciem accersierunt, sed cum ingenti totius populi clade conjunctam. Vsque adeò nonnumquam regnum meliùs & feliciùs, quàm familia regitur, & administratur.

LIBER

LIBER VII.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM.

Ab anno mundi 2900. ad 3000.

CAPVT I.

PRIMA DECAS.

Ab anno 2900. ad 2910.

2901.

Crediderim hoc anno natum Samuelem ex Annâ sterili matre, & pientissimâ. Hæc, Phenennæ æmulæ, multorum liberorum matris, opprobriis vexata, ab ipso Sacerdote, vel eius famulo, in templo innocens, crapulam edormire iussa, obtinuit patientiâ suâ aduersus homines, & religione in Deum, vt magni Prophetæ mater esset, atque Elcanæ marito viro bono filium daret cœli delicias, & quicum sæpe Deus sermocinaretur.

Nascitur Samuel.

2902.

Ascanius hoc anno post annos triginta plenos à condito per Æneam Lauinio, Albam longam statuit in monte Albano. Dicta est porrò Alba ab omine Suis candidæ, quàm hic conditor cum triginta suculis albis inuenit. Longa autem cognominata est, quod in longum secundum montis cliuum porrigeretur. In hanc

Ascanius Albã longã condit.

vrbem cum deportati essent Dij Penates, & Patrij ex Lauinio, eodem ipsi, clausis foribus, mirabiliter redierunt, neq; reportati illic vnquam voluerunt consistere. Itaque Lauinium vrbs seruata est missis Albâ Sacerdotibus, & colonis; & tum Deos non sequi plerisque visum est indignissimum. Alba autem Romæ parens extitit; quando autem desierit, & ad filiam mater applicita sit suo tempore commemorabitur.

2904.

Samuel trimus offertur Deo

Samuel ablactatus ab Anna parente trimus puer oblatus est Heli Sacerdoti, ac sacrificio solemni consecratus Deo, relictusque Sacerdotum curæ, atque disciplinæ. Neque verò à fœminâ vinci se passus est Deus: dedit enim ei ex Elcanâ marito tres alios filios, & filias duas: dum Phenennæ liberi, propter quos aduersus Annam sterilem illa superbiùs insurrexerat, immaturâ morte sublati, in pœnis, muneribusque distribuendis Deum esse justissimum docuerunt.

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2910. ad 2920.

2915.

Moritur Ascanius.

HOc anno mortuus est Ascanius, aliter Iulus dictus cum annis duode-quadraginta regnasset. Huic, teste Halicarnasseo (nam de hoc Liuius tacere videtur) successit Syluius Postumus, Lauiniæ filius, Ascanij ex patre frater, ita dictus quod in Syluis eum peperisset mater, post humatum patrem. Enimuerò prægnans Lauinia post Æneæ mortem insidias Ascanij verita, commiserat se Tyrrheno Regij pecoris magistro, cui plurimùm Latinus fidebat.

bat. Ille dominam suam in Syluis, & filium eius ibidem natum tam magnificè, quàm sapienter aluit. Cum autem Ascanius in suspicionem vocaretur, quasi vtrumq; sustulisset, Pastor vtrumq; repræsentauit populo, magnumque tumultum discussit. Ascanio autem mortuo Latini Syluio regnum adjudicarunt; quod ex matre Reginâ suâ, is natus esset, Iulio Ascanij filio Sacerdotium reliquerunt, & sacrorum curam, quæ diu in Iuliâ familiâ stetit; quare Iulio Cæsari Pontificatus ad Imperium gradus fuit.

Syluius Posthumus ei succedit.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2920. ad 2930.

2921.

Circa hæc tempora contigisse videntur quæ de Samuele, & filiis Heli scriptura commemorat.

Erant Pontificis, & Iudicis filii, Ophni, & Phinees ob geminam parentis authoritatem, quâ abutebantur ad omne nefas, maximè inuisi. Eorum serui Heris iniquitate pares per vim, neque suo tempore, neque modo exigebant, quæ debebantur ex sacrificio: sic religiosos homines auertebant à templo, rebusque sacris, & pietatem quam in primis fouere debebant, extinguebant. Ophni autem, & Phinees libidinosi, atque turpes mulieribus templo sacris intemperantissimè abutebantur, suo, suorumque sacrilegio infames. Hæc cum resciuisset pater (neque enim illiusmodi scelera diu occulta potuerunt esse) illos quidem increpuit verbis, sed leniùs quam eorum culpa, & summi Iudicis, atque Pontificis authoritas exigebat. Itaq; vir de se bonus alioquin, admonetur à Deo per Prophetam, ma-

Improbitas filiorũ Heli.

gnaque eius familiæ, ac propè imminens calamitas denunciatur.

Heli admonetur per Samuelem.

Verùm ista monitio satis potens visa non est. Nocte enim concubiâ interpellatur à Deo Samuël semel, iterum, tertiùm, obsequioque suo promeritus cum Deo loqui, docetur Pontificis domui tantam in proximo cladem esse, vt qui eam audierit vehementi stupore percellatur. Vbi diluxit hoc Dei cum Samuele colloquium Heli iudicem latere non potuit; ingenuè quod audierat adolescens exponit, accipit Heli, quo virum sanctum decebat modo, diuinam increpationem atque minas, sed quia non adhibuit, parens indulgentior, sceleribus filiorum, medicinam prænunciatâ bis sibi clade, cum suis liberis inuolutus est, vt hoc exemplo parentes, virique potentes intelligant, se eorum criminum reos esse, quæ cum inhibere, & emendare possent, neglexerunt.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2930. ad 2940.

2939.

Philisthæi inuadunt Hebræos, & vincũt.

HIc annus duplici Hebræorum clade, & Pontificis acerbâ morte fatalis fuit. Philisthæi enim, resumptis animis ex eâ ruinâ, quâ Samson primarios huius gentis secum inuoluerat, in Hebræorum agros irruperunt, quibus occurrentes Israëlitæ, vix hoste conspecto fugerunt, & in fugâ quatuor hominum millia inhonorâ clade perdiderunt. Vbi victi ægrè, in sua redierunt castra, habito inter Principes Tribuum consilio, cladis huius causam exquirunt, alia occurrit nulla, nisi quod iis defuisset Deus, quem arguere videbantur: quasi verò ido-

idololatris, desertoribus, sceleratis deberet auxilium. Eum itaque, ad suppetias ferendas sibi, pro inuitum compellere volunt; accersunt Arcam ex Silo, sicque Deum secum militare cogunt. Committitur illa duobus filiis Heli, ad arma quàm ad sacra magis idoneis, vt eam si minùs religiosè, saltem fortiter tuerentur. Ad Arcæ auditionem trepidauere Philistæi, quasi Deo Hebræorum impares; sed demùm ex desperatione collegerunt animos, parati mori, vel vincere. Et re verâ vincunt, Hebræorum triginta millia cædunt, & inter reliquos, Ophni & Phinees Arcæ custodes fortissimè depugnantes. Sic Arca venit in Allophylorum manus, quoniam sic crimina Sacerdotum exigebant; & Deus ignorari, contemnique ab idololatris, quàm agnosci, & adorari ab impiis Sacerdotibus maluit. Nuncius tantæ calamitatis cum ad Heli delatus esset in Silo, sic eo perculsus est, vt ex sellâ, in qua sedebat, retro supinusque caderet, & sibi ceruicem decrepitus senex ad murum eliderет. Nurus eius vxor Phinees, ex nimio dolore immaturo partu soluta est, totâ hâc familiâ luctu necibusque completâ: vt illa domus quo Deo propinquior esset, furorem ejus, atque justitiam potentiùs experiretur.

Vincuntur iterum Hebræi, & Arca capitur.

Moritur Heli.

2940.

In tantâ perturbatione rerum, & quæ ob scelera principum contigerat, cui se tutius committerent Israëlitæ, quàm Samuëli viro sanctissimo, & quem Deus colloquio, & amore dignabatur. Achitob tamen tum putatur vnctus fuisse Pontifex, qui, quia totus pendebat à Samuële, mirum de eo in sacris literis silentium. Samuel autem, quâ pollebat apud Deum authoritate precibus suis victores Philisthæos auertit; qui, si tum vti victoriâ voluissent, Hebræorum res hoc motu labefactata corruebat. Virum sanctum tum habuisse præpositum, Israëlitis vna causa salutis fuit.

Samuel iudex populi 15.

Arca malè mul-ctat Dagonē & Philisthæos.

Intereà potiti Arcâ Philisthæi, eam in Templum Dagonis, Azotum perduxerunt, vt eam quasi captiuam Deo suo submitterent. Sed inanem illum Deum, verus Deus ex Arcâ afflixit humi; mox erectum ac suo repositum loco capite manibusque mutilauit, quæ in templi limine sunt abjecta. Quare factum vt deinceps Azotij limen templi sui pedibus non calcarent, sed in id saltu tantùm ingrederentur. Prætereà ad Dagonis quoque cultores peruasit malum: nam anu tumente, ac turpiter defluente, tam ignominioso, quam atroci afflati sunt morbo, & qui simul præsentis impietatis, & præteritæ libidinis pœna esset. Mures etiam eorum fruges segetesque depasti, superstitibus famem acerbiorem morte interminabantur. Et quò latiùs spargeretur malum, Satrapæ ineptum suscipere consilium, vt per omnes Philisthæorum vrbes Arca circumduceretur; donec tandem omnes afflati lue, omnes experti damna, & meritas se dedisse pœnas, & se indignos Arcæ contubernio, faterentur. Eam itaque cum muneribus, hoc est anulis quinque aureis, & totidem muribus ex auro, secundum Satrapiarum numerum imposuerunt plaustro, quod vaccis vitulos nuper enixis permiserunt. At illæ nihil moratæ vitulorum questus, recta Bethsamen perrexerunt in Leuiticam vrbem, vbi ritè locaretur, & acquiesceret. Hic peracto sacrificio ex bobus atque plaustro Philisthæi Sacerdotes, ad suos magno periculo perfunctos rediere.

Bethsamitæ puniũtur.

Neque melior fermè Bethsamitarum conditio fuit, quàm Philisthæorum. Ausi enim Arcam audaciùs introspicere, vt viderent quid sublatum, quid positum esset ab hostibus, immò & fortassis parùm sanctè contrectare, septuaginta millia interierunt. Tanti stetit Philisthæis, & Hebræis Arcam parum religiosè cepisse, atque recepisse.

CA-

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2940. ad 2950.

2941.

Arca in Cariathiarim Tabernaculum in Nobe.

NOn satis tamen tuta videbatur apud Bethsamitas Arca, quamquam ipsâ se majestate suâ inflictisque pœnis tutabatur. Itaque translata est ad vrbem munitam, & firmam Cariathiarim, huicque seruandæ Eleazarus Abinadabi filius Leuites præficitur. Ab eo tempore deserta vrbs Silo; maximè cum indidem quoque deportatum esset Tabernaculum, & in vrbem Nobe aduectum; vt multæ vrbes religiosi hujus Choragii aspectu consecrarentur.

2944.

Æneas Syluius Lat. Rex 3.

Syluius Posthumus cum annis vnde triginta regnasset Albæ, locum dedit Æneæ Syluio, de quo silente Dionysio Halicarnassensi, tacere juuat.

2948.

Moritur Orestes.

Oreste mortuo, regnarunt Mycenis Tisamenus, & Penthilus ejus filij, qui in tempora difficilima inciderunt, & ab Heraclidis pulsi, alios quoque de suis sedibus expulerunt; Græciâ vniuersâ his motibus concussâ, dum omnes inferunt, & accipiunt injuriam.

2950

Dauid nascitur.

Hoc anno natus est ex Isai, seu Iesse, Dauid, quem acceptissimum Deo, appellasse, laudasse est.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2950. ad 2960.

2951.

Heraclidarum reditus.
Ἡρακλειδῶν κάθοδος.

HEraclidæ ducibus & authoribus tribus filiis Ariſtomachi Temeno, ſeu Temene, Cteſphonte, & Ariſtodemo, annis octoginta ab euersâ Troiâ, Peloponneſum majoribus ſuis debitam, & ſæpe fruſtra tentatam aggredi moliuntur. Dum tamen Claſſem ad Naupactum parant, Ariſtodemus, aut fulminis ictu, aut dolo propinquorum Tiſameni, qui hoc bello maximè petebatur, interiit. Sed ejus locum ſtatim impleuere filii Procles & Euryſthenes, ex Argiâ ſuſcepti. Omnes illi τριόφθαλμον ex oraculo Delphico adhibere juſſi principem expeditionis ſuæ, inciderunt in luſcum cui Oxylo nomen erat, vectum mulo, natione Aetolo, cui Elidem laborum præmium polliciti ſunt. Hujus ductu colonis veteribus ejectis, præter Arcadas locorum & montium aſperitate fretos Peloponneſo potiuntur, Temeni Argolis obuenit, Cteſphonti Meſſenia, Oxylo promiſſa Elis, Laconia filiis Ariſtodemi. Quorum regnorum initia commodius in annum ſequentem rejiciuntur.

Æolica migratio.

Eodem anno Aeolica eſt ſuſcepta migratio duce Penthylo Oreſtis filio Notho, qui Laconiâ expulſus cum ſuis Aeolibus nauigauit in Thraciam: vbi cum fato functus eſſet, comites ejus nihil deſponderunt animos, ſed eam partem Aſiæ quam cogitarant, occuparunt; quæ Aeolis exinde dicta eſt ab Aeolibus illis veteribus accolis Laconiæ, in occupatâ ſede, quâm in relictâ notioribus.

Ex

2952.

Ex hoc anno procedunt initia Regum Spartanorum Proclis & Eurysthenis quorum familiæ diu in Laconiâ regnauere sub nomine Proclidarum & Eurysthenidarum, mirabili, & inauditâ concordiâ, quia abrupta non est cupiditate regnandi.

Regnum Spartanum Proclis & Eurysthenis.

Eodemquoque anno Aletes Hippotæ filius, Herculis abnepos Corinthiorum regnum occupauit, plebs ausa resistere suis ejecta sedibus; Reges Doridas & Hyanthidas, sponte cedentes regno, hic priuati diuites quietique vixerunt, vltimi Sisyphiorum, & duo simul regnantes. Adeò regnis familiisque fatale principes rectoresque duplicari.

Regnum Corinthiorum Aletis.

2953.

Thymetes Atheniensium Rex jam annos 36. propter ignauiam regnum ac vitam perdidit. Agebatur de vrbe Oenoë quam sibi vindicabant Bœotij, eorumque Rex Xanthus singulari certamine hanc controuersiam dirimi volebat; Sed refugiebat Thymetes, magno Atheniensium probro. Melanthus Andropompi filius origine Pylius, spe regni, conditionem accepit, & Xanthum victor interemit. Quare Rex dictus, Athenienses annis nouem sapienter rexit, & Ionas expulsos excepit, non ignarus mali, miseris doctus succurrere.

Melanthus regnat Athenis.

Hoc enim anno Tisamenus alter filiorum Orestis, depulsus ab Heraclidis, Achaiam inuasit (ea est propria dicta Achaia) & inde Ionas seu Ægialeos fugauit; Hi confugere in Atticam, Athenisque benignè suscepti sunt à Melantho, peregrini à peregrino. Tisamenus autem expeditionis fructu, & victoriâ vsus non est, nam in acie cecidit, beatosque socios ipse infortunatissimus reliquit, tum dignissimus imperio, quando id cum vitâ perdidit.

Ejecti Iones ab Atheniensibus suscepti.

2954.

Hoc anno Samuel publica gentis Hebrææ Comi-

Comitia populi Hebræi in Maspha

Comitia celebrauit in Maspha, vt eius libertati saluti que prospiceret. In iis Iudex pius, & sapiens aperuit Israëlitis malorum omnium causam, quod videlicet cultum veri Numinis reliquissent, vt superstitiones Syrorum sequerentur. Illi malis domiti, & cladibus, detestari se ex animo idola docuerunt, jejunio, lachrymis, & effusâ coram Deo aquâ pœnitentiam professi. Hos sic affectos per sacrificium Deo reconciliauit Samuël, Deo & populo propter sanctitatem, & justitiam acceptissimus, & quasi inter vtrumque interjectus, ac medius. Et ratum esse fœdus statim ostendit euentus. Cum enim audiuissent Philisthæi Hebræos conuenisse, de libertate recuperandâ cogitasse rati, in eos armati irruerunt, ferro flammâque de more sæuituri. Sed Deus & populus erga se inuicem aliter tum affecti erant. Itaque cum Samuël in vicino lapide raptim obtulisset Agnum, idque totum combusisset, illico Deus suis fœderatis adfuit, immisit hostibus terrorem tantum, vt tumultuosissimâ fugâ dissiparentur. Inditus quoque eodem tempore Hebræis animus, qui effusos palantesque ad satietatem cæciderunt. Redeuntes cum spoliis, & gloriâ, vt se gratos exhiberent Deo, & huic vni victoriam adscriberent, locum vbi arserat holocaustum *lapidem adiutorij* vocauerunt; vt hunc deinceps Hebræorum appellaret nemo, quin accepti beneficij recordaretur. Hæc autem victoria sic Philisthæos compressit, tantusque à Samuële metus hos ἀλλοφύλους incessit, vt quandiu vixit ille, populum inuadere reformidarent, viro subnixum, cuius expeditionibus atque consiliis Deus ipse præesse videretur.

Victoria Samuelis de Philisthæis.

2956.

Filij Samuelis male populũ iudicant.

Samuël tum populo filios suos præficit, tanto parente indignos, & in reddendis iudiciis pecuniâ, muneribusq; turpiter labefactatos. Eorum scelera, & sordes in patrem innocentissimum, & san-

& ſanctiſſimum recidere, eumque ſuâ ſpoliauere dignitate, populo ob eorum improbitatem maximè Regem exoptante. Sic plerumque magnis viris fœcunditas nocuit.

2960.

Hoc anno Iſraëlitæ permoti exemplo vicinarum gentium Regem ſibi dari à Samuële petunt, qui eos ad bellum deducat, qui aggrediatur hoſtes, qui populum ab hoſtibus fortitudine ſuâ incolumes præſtet. Fruſtrà proponit eis damna, & incommoda μοναρχίας, ſiue νομίμως, ſiue τυραννικῶς exerceatur, ita poſtulant, vt extorquere velle videantur. Regem igitur impetrant, & à Deo, & à Samuële inuitis, ac repugnantibus. Immò conſolatur ipſe Deus Samuëlem, quod abjiciatur à populo, qui nec Deum rectorem, nec virum bonum judicem ferre potuerat.

Iſraelitæ petunt Regem.

CAPVT VII.

DECAS VII SÆCVLI TRIGESIMI,

Ab Anno 2960 ad 2970.

2961.

SAül dum parentis Aſinas quærit, regnum inuenit. Diuertens enim ad Samuëlem, vt eum de perditis jumentis interroget, ab eo excipitur conuiuio, & hoſpitio, ac ſequenti die clanculùm ſacro inungitur oleo. Hac vnctione animum regium, & prudentiam accipit, & ponit mores, & indolem hominis priuati. Redit in patriam Gabaa, & incidit in Prophetas, quibuſcum ipſe diuino repente afflatus ſpiritu vaticinatur, & gratias habet Numini. Rex videlicet conſtitutus à Deo imperium, à religione atque pietate debuit auſpicari.

Deſtinatur Saul ad Regnum.

2962.

Comitia Regni in Maſpha Samuël ſapienter

Rex eligitur Saul in comitiis.

ter indicit, in quibus Saül Rex publicè diceretur, & agnosceretur. Sorte ergò ductus, cum populo propositus esset, dignus visus est qui ab ipso Deo electus esset. Vt enim princeps suprà subditos dignitate assurgit, sic toto capite suprà reliquos Hebræos Saül eminebat. Nihilominus contemptus est à nonnullis, quibus ex iniquitate judicij nihil placere solet; at pluribus placuit, sicque publicè Rex inunctus est. In iisdem comitiis Samüel coram Rege administrationis suæ rationem reddere voluit, paratus satisfacere, si cui fecisset injuriam. Cùm adesset nemo qui de eo quereretur, vicissim de iis questus est, quod immerens, & de omnibus meritus benè, turpiter abdicatus, & exauthoratus esset. Hanc tamen ipse populo condonauit injuriam, inferenti quàm accipienti perniciosiorem, cum ille ex Theocratico statu ad Regium, hic ex negotio ad otium translatus esset.

2963.

Saul Ammonitas vicit, & Iabesitas liberat.

Quamquam adhuc precariò Saül regnare videretur; exorto Ammonitico bello, & Iabesitis obsessis auxilium implorantibus, sese fortissimum præbuit, & dignum qui Hebræis imperaret: consciffis enim bobus suis (tùm enim Regibus & magnis viris stiuam tractare, & agrum colere indecorum non erat) & inter omnes Israëlitas distributis, vndecies arma vocat, interminatus iis qui non adessent parem bobus suis cædem, & lanienam. Ex illâ denunciatione metus is populum incessit, vt statim in armis esset, Regemque trans Iordanem sequeretur. Hîc cùm Saül hostes grandi coronâ implicuisset (habebat enim sub signis trecenta triginta millia bellatorum) nocte concubiâ eos agressus cum lectissimis copiis, ita concidit, vt hoste penitùs debellato totam Ammonitin nemine repugnante vastaret. Hanc reposuit cladem superbis hostibus, qui Iabesitas in deditione accipere nolent nisi oculis dextris effossis, vt qui dein-

deinceps Clypeo vti non possent, nec se aduersus impotentes dominos defendere. Hæc victoria Saüli firmauit imperium, quæsitis iis qui ante reclamassent, & iisdem iniquitatem judicij sui pudore, atque taciturnitate fatentibus.

2964.

Saul & Ionathas Philistæos delet

Saül assumit sibi turmam prætorianorum militum ex tribus millibus armatorum, hoc præsidio munitus, & suis augustior, & hosti formidolosior fuit. Filius Saülis Ionathas vt dignum se Rege parente præberet, hostile præsidium aggreditur, & dejcit ex Gabaa Benjamin; id erat hosti fortissimo, & pugnare paratissimo bellum indicere, qui statim lacessitus adfuit. Sed longè paratior erat, qui repouebat, quàm qui inferebat bellum. Immò ex paucis qui aderant cum Saüle copiis, jam plerique diffluxerant, reliqui tantum erant sexcenti imparati & inermes, ac nisi Deus adesset certissima expectabatur clades. Quin nec ille placari poterat absente Samuële, cujus duntaxat oblatum manu, gratum erat cælo sacrificium. His angustiis patientia tum boni Regis tentabatur, in quâ retinendâ satis constans non fuit. Enimuerò non expectato Samuële per Pontificem holocaustum Saül offerri jussit; quo vix peracto Samuel diu expectatus apparuit à quo Rex grauiter correptus est, adhibitis etiã de adimendo Regno minis, quas tamen obsequio, & religione poterat auertere. Samuël tamen Regem afflictum, turbatumque deserendum non putauit, sed eum cum copiis in locum munitum deduxit, à Deo certum expectans auxilium. Id per Ionatham non ita multò post adfuit. Hic enim impellente Numine sub auroram ingressus hostium Castra, per locum vbi pedibus, & manibus reptandum erat, eos sic turbauit, vt nullo negotio tota statio à duobus disiiceretur. Reliqui dum resistere parant Andabatarum more pugnauerunt. Accessit & terræ motus immissus à Deo, qui hiatum, labemque

que minaretur. Terrâ igitur atque cælo interritum objicientibus omnes fine ordine dissipati fugernnt. Instant Hebræi, & qui in armis erant, & qui militiam paulò ante deseruerant, & qui in vicino degebant, campos hostium cadaueribus sternunt. Ad hæc hostium tergo instare iubet Saül omnes qui aderant, voto etiam mortis nuncupato aduersus eum qui gustasset aliquid, nisi post plenam completamque victoriam, & Sole cum hostibus Occidente. Parùm mellis cum ad Bethauen extremâ virgâ Ionathas admouisset ori, ferali voto implicitus est. Iamque à patre destinatus erat ad securim, cum ex parentis manibus ereptus est ab exercitu victore, qui juuenem duplici victoriâ nobilem ob tantillum scelus mactari passus non est. Satis ergo visum est Deo non procul à morte Ionathan fuisse, Saülem votum difficile ac arduum fortiter complere voluisse.

Ionathas à patre addicitur morti, sed ab exercitu liberatur.

2965.

Saül hoc anno hostiles aliquot regiones non passibus, sed victoriis peragrauit. Vicit enim Moabitas, Idumæos, Syros & ex eorum agris, cum multâ gloriâ, prædisque rediit. Neque enim tantùm in se, sed in suis quoque fortunatus fuit. Rubenitæ enim Agarenos populatores aggressi, eos cum popularibus suis tantâ deleuerunt clade, vt in hac regione non infertili deficientibus colonis habitare, & agros colere cogerentur. Sic dilatauere Tribus suæ terminos, non breui modò, sed diuturniore fructu victoriæ.

Victoriæ Saulis de variis gentibus.

2966.

Orestis liberi Peloponneso ab Heraclidis exclusi circa Lesbon fixere sedem, longè meliorem, quàm in patriâ suâ regionem fœliciter consecuti. Ita sæpè quibusdam calamitas salutaris, & optanda fuit.

Peloponnesi expulsi habitant circa Lesbon.

2968.

Amalecitæ hactenus intacti remanserant: hoc anno

Anno Deus imperat Saüli gentem impiam delere penitùs, atque anathemati subjectam exterminare. Rem aggreditur Saül non fortiter modò, sed & prudenter: Collocatis enim loco, & tempore insidiis, eorum aciem internecione delet, Regem intercipit, totâ regione victor potitur. Sed obsequens in prælio, in victoriâ contumax fuit. Seponi enim passus est pretiosissima quæque de prædâ, quasi hæc meliùs consecrarentur Deo quàm lacerarentur, dissiparenturque: abduci jussit pinguissima armenta, atque greges, quasi hæc religiosiùs Sacerdotum cultris, quàm militum gladiis interficerentur. Enimuerò id grande Deo visum est crimen, qui non prædam & victimas, sed obsequium volebat. Samüel itaque denunciat Regi, exacerbitate pœnæ sceleris eum sui grauitatem agniturum, perditurumque regnum, qui hostem, ejusque regionem perdere noluerat. Et vt ostenderet quid facere oportuerat, Regem Agag, benè curatâ cute, & nitidum, ad triumphum inaniter reseruatum, trementem interficit, ne huic Saüli s in Deum rebellio salutaris esset. Exinde Regem à Deo desertum ipse deserit, ei lacrymas dare contentus, quem deinceps vt reprobum, & exauthorandum juuare non posset.

Saul parcens Amalecitis reprobatur.

3969.

Samuëli Rex alius indicatur à Deo, quem jubet inungere, & populo suo ducem, ac principem religioso ritu consecrare. Perducitur itaque à Deo bonus senex in domum Isai Betlehemitæ, quasi sacrificium peracturus, & in eâ regem jubetur inuenire. Sistuntur ex ordine hujus familiæ Liberi septem, & singulatim repudiantur à Deo. Octauus ergo Dauid qui ruri pascebat gregem euocatur, approbatur, inungitur. Mirum ! olei sacri quo caput illinebatur vis diuina ad animum, qui ab hoc tempore & fortis, & infractus, & Rege, ac Dauide Rege dignus fuit. His ceremoniis peractis jussi rem occul-

Samuel Dauidem inũgit regem.

occultam tenere, donec eam euentus vulgaret omnes abscendunt. Dauid etiam redit ad gregem suum, vt in eo pascendo, regendorum populorum rudimentum poneret. Et verò qualis aliquando futurus esset princeps, tum fortis pastor ostendit. Cum enim ejus gregem aut leo, aut vrsus inuasisset, irruebat ipse Deo plenus in feras, excutiebat prædam, resistere ausas manibus discerpebat; sic vt adolescens, Samsonem virum jam factis repræsentare videretur.

Dauid feras discerpit.

Interea cum Dei spiritu impleretur Dauid, spiritus malus afflabat Saülem, & humori melancholico permixtus, eum nonnumquam furere, atque insanire compellebat. Interrogati medici, hoc morbi genus curari musicâ posse putauerunt. Accersitus ergo Dauid psaltes bonus, citharam jubetur arripere, & pulsare fides quoties insanis illis motibus Saül torqueretur. Et peritè locutos esse medicos vsus docuit. Dauide enim Dei laudes ad Lyram resonante furens Saül dimitigabatur: siue musices vis ea fuit melancholicum dissipans humorem, cui dæmon illigatus erat; seu Dei laudes ex ore gratiosissimo Deo adolescentis profectas, ferre malus Genius non poterat. Vndecumque res venerit Saüli Dauid adeò vtilis & acceptus fuit, vt hunc ad tempus commodari sibi ab Isai parente Rex postularit; Deo ita prouidente, vt is nutriretur in Palatio, & inter aulicos, quem ad solium, & imperium destinasset.

Agitatus malo spiritu Saul Dauide psallente sanatur.

CA-

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2970. ad 2980.

2971.

Verum hæc diuturna commoratio non fuit. Cum enim accepiſſet Saül Dauidi tres eſſe fratres, fortiſſimos viros, qui bellicoſos homines vbique perquirebat, eos impetrauit ab Iſai parente, eâ lege, vt Dauid ad ſe, ne corrumperetur in aulâ, remitteretur. Acquieuit boni ſenis petitioni Saül, qui jam meliùs ſe habebat ex morbo, & qui bello à Philiſthæis ingruente, faciliùs puero Pſalte, quàm tribus generoſiſſimis militibus cariturus erat.

Rex iterum ad patrem Dauid.

Enimuerò Philiſthæi hoc anno cum magno exercitu in Hebræorum regionem irruperunt, & cum duce qui magni eſſet inſtar exercitus. Dicebatur is Goliathus, genere obſcurus, & ſpurius, ſed corporis mole, ac factis illuſtris. Is erat altus pedes nouem cum triente, armatus loricâ ducentarum librarum & ampliùs, cui ponderi reliqua armatura reſpondebat. Porrò quàm terribilis erat, qui ſic inſtructus curreret ad certamen, vibraret haſtam cujus ferrum viginti quinque pondo fuit. Sic factus, ſic armatus ante aciem proceſſit, petiitque offerri ſibi virum Hebræum, committique, qui vtriuſque populi controuerſias ſingulari certamine dirimeret. Inuentus ex Saülis copiis nemo, cui ſatis eſſet animi: nam quod attinet ad corpus, Hebræi cum illo compoſiti nani, & pumiliones videbantur.

Goliathus Hebræos prouocat ad ſingulare certamen.

Iam dies quadraginta Iſraëlitis, eorumque prope Deo Goliathus illudebat, cum miſſus à parente Dauid vt videret quo in ſtatu res fratrum eſſent, & ad eos deferret commeatum, venit

venit in castra. Is audito tumulto, depositis intra vallum sub custode sarcinis, vadit ad certaminis locum, vbi Goliathum vidit, & audiuit, Hebræos miratus est ad illius aspectum, & prouocationem consternatos. Enimuerò fortissimo iuueni, hæc ignauia ferenda visa non est; paratum se ostendit ad certamen, & increpitus licet à fratribus in eâ voluntate perdurat; ac toties, & coram tam multis id asserit, vt ad Regem tandem aliquando duceretur. Ac primùm visus adolescens opilio contemptus est; sed vbi loqui cœpit, & sua commemorare præclara facinora, atque in Deum fiduciam ostentare, ita probatus est, vt videretur Regi crimen, submissum à Deo bellatorem huic non adhibere certamini. Armis itaque instruitur ex Regis armamentario petitis; sed in iis cum parum expeditus, neque satis habilis sibi videretur, illa deposuit, armatusque baculo, & quinque lympidissimis ex torrente calculis, atque fundâ, sed longè magis Deo aduersus Goliathum progreditur. Visum adolescentem bellulum contempsit Gigas, eique maledixit, quod sic ad eum vt ad canem abigendum, cum baculo accederet. Irridetur vicissim à Dauide, quod & tantus, & sic armatus, contra puerum eumque inermem procederet. Verbis omissis, venitur ad certamen, quod primus iniit Dauid. Cumque intra fundæ suæ venisset jactum, lapidem tantâ vi librauit in Goliathi nudam frontem (extulerat enim ille visorium cassidis rete) vt is osse confracto, ad cerebrum perueaderet. Corruit in terram moles carnea, cui superincumbens Dauid, ejus gladium exeruit, & caput nullo negotio secuit. Is casus Hebræorum erexit animos, Philisthæorum depressit; his fugientibus, insequuntur illi; neque finis fugiendi, cædendique fuit nisi ad portas Accaronis, Gethæ, & Ascalonis. Exceptus est Dauid cum spoliis opimis, Goliathi capite, à Saüle, quo solent excipi modo, qui Rempubli-

Goliathū Dauid funda sternit.

publi-

publicam ex fati faucibus eripuerunt. Huic arma omnia Goliathi, supellexque concessa; quibus addidit Ionathas Regis filius arma sua, atque vestes: quasi parum fuisset huic amorem suum concessisse, atque in suis eum oculis, atque adeò pectore collocasse, nisi quoque in veste Ionathæ filiique Saülis, hæres, & Hebræi candidatus imperij videretur.

Neque tantùm in aulâ Dauid perhonorificè, sed & vbique receptus fuit. Triumphantis modo ingressus est vrbem Gabaâ cum Saüle, omnium oculis in eum potiùs, quàm in Regem defixis. Egressæ sunt quoque victoribus obuiam mulieres neque in prosperis, neque in aduersis casibus modum seruare consuetæ. Hæ dum laudare Dauidem volunt, hoc intercalare carmen sæpe occinuerunt, *Percussit Saul mille, & Dauid decem millia*, ignaræ quàm laus illa sit imprudens, & temeraria, quæ subditum anteponat Regi. Hæc enim verba cordi Saülis vulnus inflixerunt, quod eius tantùm morte, & sanguine sanatum est.

Causa inuidiæ Saulis in Dauidem.

2972.

Et verò non malo genio, vt olim, sed inuidiâ, dæmone tetriori, exagitari cœpit Saül; cui vt veteri morbo dum Dauid citharâ, & Dei laudibus remedium adhibere parat, Rex eum semel, & iterum lanceâ transuerberare conatur, si eum vtique interemisset, in morbum cædis causam refusurus. Quare ejus conspectum, furoremque deinceps Dauid prudenter declinauit, neque vitam à Deo addictam populo tuendo, atque regendo, hominis impotentis, & Deo reprobi comittendum furori putauit.

Saul Dauidem interficere conatur.

2973.

Saül Dauidem, quem suâ non potuerat, hostium manu perdere decernit. Eum enim mille viris Chiliarchum præficit, spondetque majorem natu Merobem filiam, si virum se fortem, & regiâ dignum affinitate præbeat; non quod hanc

Obiicitur periculis Dauid spe regiarum nuptiarũ.

hanc ei dare ſtatuiſſet, at vt ejus coniugij ſpe in pericula rueret tam ſæpe, vt aliquando caderet. Sed ex iis omnibus, vir munitus Deo, abſceſſit incolumis; & vnde ſperabantur mors, & plagæ, inde gloriam, & populi beneuolentiam retulit. Negata ergo Merob, & vt ei inureretur dolor, alteri conceſſa; oblata tamen ſoror minor natu Micholis, vt nouâ ſpe obiatâ, eius quoque mortis pericula durarent. Et verò hæc erat emenda ducentis præputiis Philiſthæorum; quæ cum totidem cæſis hoſtibus Allophylis ſecuiſſet, atque numeraſſet, Regis factus eſt gener. Id porrò factum magno vtriuſque conjugis gaudio, qui jam ſe amabant impenſius, at contra Saülis expectationem, ſperantis dare Dauidi, non thalami ſociam, ſed odij paterni, & crudelitatis adminiſtram.

Duc it Dauid Michol vxorem.

2974.

Inuitat Saul domeſticos ſuos ad Dauidis cædem; nihil obtinet: immò & per filium Ionatham ab hac cogitatitione deducitur. Eum tum amor adeò fecit eloquentem, vt amicum reconciliaret patri, & in eius complexum, ac beneuolentiam reduceret. Sed ſi ex euentis rem metiamur, ea reconciliatio ficta fuit. Arreptus enim quaſi à Dæmone Saul pſallentem de more Dauidem lanceâ configere molitus eſt: Ictum vitauit ille de more ſolerter, & refugit domum. Et ne à Dæmone id tentatum eſſe crederetur, obſideri ſtatim juſſus eſt à Rege, vt ſequenti die trucidaretur interceptus. At patris impios conatus eluſit Micholis, quæ nocte concubiâ per feneſtram maritum emiſit, & ne, dum fugit, caperetur ingenioſè proſpexit. Nam collocauit in eius lecto ſtatuam, cujus caput pelle caprina contexit, quod ſi tangeres in tenebris, quas ſolerter illa quaſi in conjugis morbo curauerat, capillatum diceres jacentis caput; reliquam ſtatuam ſtragulâ veſte cooperuit, huic plena mœroris aſſedit. Cum ergo Dauid egreſſurus expectare-

Michol ſeruat Dauidem.

ctaretur ad multam diem, & negaret militibus aditum in cubiculum filia Regis, causata maritum ægrotum vigilasse totâ nocte; apparitores à Rege submissi, qui languentem etiam deferrent in lecto vt coram Saüle trucidaretur, Micholis detexere fraudem, sed cum jam in tuto Dauid esset. Increpita est grauiter à Saüle quod Regem & patrem marito rebelli, quondam opilioni, antepofuisset: sed iram eius officioso sedauit mendacio, quasi verò fecisset per vim, quod ex amore peregerat.

Intereà venit Dauid ad Naioth, seu *doctrinæ collem*, vbi Samuël collectos adolescentes ad legem, & bonos mores erudiebat. Eò quoque ad capiendum Dauidem lictores emissi diuino afflati spiritu, permixti his adolescentibus in Dei laudes eruperunt; quod aliis super alios superuenientibus accidit; immò & ipsi Saüli cum moræ impatiens eò quoque cucurrisset. Is autem in concidendis Deis laudibus longè quam reliqui commotior visus est: nam posuit vestem, cultumque regium, signum deponendi mox cum vitâ regni. Tum inter se per Samuëlem Saül, & Dauid reconciliati videntur fuisse; sed ea concordia breuis fuit. Appetitus est enim statim Dauid Saülis insidiis, de quibus apud Ionathanum conquestus est. Is animum explorauit patris, subodoratusque decretam amico mortem, id ei latenti ex condicto per sagittas significauit. Itaque Dauid fugit Nobem ad Abimelechum Pontificem à quo sanctos panes sibi, & comitibus accepit, sibi insuper gladium Goliathi; quàm liberalitatem posteà Sacerdos & suo, & suorum sanguine luit. Nec diuturna fuit hîc Dauidis mora. Fugit enim ad Regem Gethæum Achis, vbi ne interficeretur, simulauit amentiam. Quare hinc eiectus cum contumeliâ venit in speluncam Odollam, in quâ cum suis commilitonibus, parentibus, & affinibus latuit. Per hos casus aduersos viro sanctissimo regia di-

Saul inter Prophet.

Dauid venit ad Abimelech in Nobem.

Inde in speluncam Odollam.

guitas parabatur, cui se parem, dum fortiter patitur, omnium iudicio, præbuit.

2975.

Inde in Moabitin

Inde se recepit ad Moabitarum Regem, vt apud eum parentes senes, & imbellem affinium turbam, quos persequebatur Saül, amicè deponeret. Tum quoque ad eum plurimi viri fortes confluxerunt, rati plus esse sibi præsidii in viro forti & profugo, quam in inuido, & Rege. Iis stipatus Dauid per Gadum Prophetam redire iubetur in terram Iuda: neque tergiuersatus est Dux parendi potiùs cupidus, quàm viuendi. Ante tamen quàm abiret parentes perdidit, qui in amantissimi filij complexu spiritum reddiderunt.

Interim furebat Saül in absentem Dauidem, & eius causâ etiam in filium Ionathanum, quem conuiciis omnibus pater impotentissimus onerabat. Arguebat & domesticos suos, quasi sibi parum fidos, quod sibi negarent operam in detegendo, perdendoque Dauide. Vt ab hac culpâ se probaret immunem vir omnibus sceleribus coopertus Doëg patria Idumæus, magnum Pontificiæ familiæ accersiit infortunium. Narrauit enim vidisse se non ita pridem apud Abimelechum in vrbe Nobe Dauidem, quem Pontifex, & cibariis, & armis instruxerat. Euocatur illicò Abimelechus cum vniuersâ familiâ, perduellionis accusatur, indictâ causâ cum suis omnibus addicitur morti. Cum in Sacerdotes manum nemo vellet injicere, accusator Doëgus carnificem egit, & Pontificem cum octoginta quinque Leuitis immanissimè jugulauit. Extensus est & in vrbem Leuiticam furor, nec ei seruare Dei Tabernaculum profuit. In eam enim idem Idumæus ferro flammisque sæuijt, exterminatis omnibus sine discrimine sexus vel ætatis, armentis etiam pecoribusque mactatis. Ex cæde tamen vnus euolauit Abiathar cum veste Sacerdotali ad Dauidem, ne Allophylus tortor de

Nob vrbs Sacerdotalis euertitur ob Dauidem.

de excisâ totâ hac familiâ gloriaretur. Tot sacrilegiis Rex impius, dum frustra pium æmulum tollere parat, ad atrocem, dignumque tot sceleribus interitum properabat.

Hoc tempore Ceylanum vrbs Iuda per Philisthæos obsessa petit auxilium à populari suo Dauide, qui non procul cum paucis sed lectissimis copiis aderat: Denegatum non est; quia sic amor, Deusque volebant. venit Dauid, obsidentes deiet, ingentem recuperat prædam; vt non venisse cum turma, sed cum exercitu videretur. Verùm id factum Saülis auxit inuidiam; eò aduolat, verbo vt belli reliquias conficiat; re, vt Dauidem capiat, & trucidet. Sed authore Deo jam Dauid abscesserat; & cùm hîc, tùm sæpe aliàs expertus est Saül, breues esse principibus manus, cùm eas in priuatos homines acceptos Deo, atque innocentes extendunt.

Dauid Ceylanum vrbem liberat.

Eodem anno Albæ Longæ Latinus gentis huius Rex quartus succedit Æneæ Syluio; de quo nihil scribitur, præterquam quod imperarit annis vno suprà quinquaginta, longiore regno, quàm celebritate.

Latinus quartus Rex Latinorum.

2976.

Hoc anno Abiathar in Pontificatu parenti suo Abimelecho successit, & apud Dauidem in honore, pretioque vixit: vt intelligeret Saul mox ad æmulum suum sceptrum transferendum, ad quem jam religionis caput transiisset.

Abiathar fugit ad Dauidem.

Hoc tamen tempore latebat Dauid in deserto Ziph, vbi eum inuisit Ionathas, qui diutiùs absentiam talis amici ferre non poterat: Vtriusque lacrymas, amplexus, colloquia, promissiones facilè suspicabitur, qui vim, & naturam amoris perspectam habuerit. Neque verò diu Ziphæis Dauid ignotus esse potuit: illi Saûlem adeunt, & apud se cum paucis æmulum suum esse docent. Rex statim cum omnibus copiis aduolat; & diu quæsitum hominem jam propè habebat in manibus, cùm Philisthæi agrum

Dauid in Deserto Ziph inuisitur à Ionatha.

Hebræum ingressi, & abegerunt prædas, & quàm longè pluris faciebat, prædam aliam, ei de manibus excusserunt, Dauidem.

David in Deserto Engaddi.

Liberatus Dauid, dum minùs credebat, pergit in Desertum Engaddi, vbi eum Saül insecutus est cum suâ cohorte prætoriâ, hoc est, tribus millibus electissimorum virorum: inter quos nihilominùs interierat, nisi sanctissimum nactus esset aduersarium. Cùm enim Dauid cum suis in grandi speluncâ lateret, eam subiit imprudentissimè solus Saül, vt ventrem purgaret. Hîc quàm facilè confici potuerit Rex impius docuit frustulum ab eius paludamento per Dauidem resectum; quòd cùm eidem mox Dauid repræsentasset, gratias expressit, & amplexus ab inuito, confitente hunc esse dignum imperio, quid id expectare sanctè, quàm occupare jure maluisset.

Saulis ex veste Dauid frustũ escindit.

2977.

Moritur Samuel.

Hoc anno mortuus est Samuël, &, vt piè creditur, ex dolore de Regibus suâ inunctis manu, quorum vnus scelere ad interitum, alter patientiâ, & casibus aduersis, ferebatur ad regnum. Ac primùm sepultus est in vrbe Ramathâ; inde posteà translatus in vrbem Silo, à Christianis de suo nomine nobilem basilicam habuit. Denique imperantibus Theodosio & Arcadio, indidem deductus est Constantinopolim eâ pompâ, quæ pænè patrem duorum regum decebat.

Nabal fatuus prudẽs Abigail.

His temporibus versabatur Dauid circa montem Carmelum Tribus Iudæ. Hîc à Nabale cùm amicè postulasset commeatum (& meritò, siquidem pastores eius in deserto præstiterat incolumes) turpiter in suis legatis est rejectus, & verbis, quæ repulsæ adjungebant contumeliam. Eam injuriam, Dux mitissimus licet, ferro flammaque vindicasset, nisi homo fatuus, & amens vxorem sapientem, & prouidam nactus esset. Hæc enim clam marito cùm multis cibariis ad Dauidem statim profecta, muneribus

suis,

suis, & suaui oratione conditis, sic eum placuit, vt etiam ei gratias haberet Dauid, quod suâ prudentiâ seueriorem vindictam discussisset. Nabale autem paulò post è viuis sublato, hæc Abigail digna visa est, quæ Dauidis conscenderet thorum, & marito sapientissimo, regniq; candidato, pro priuato, vecordique jungeretur.

2978.

Hoc anno qui præcessit eius necem, ad ingenium suum rediit Saül, hoc est ad furorem perdendi Dauidis, eumque cum toto exercitu quæsiuit ad necem. Sed cum iterum ab eo perire posset, eius sanctimoniæ, & facilitati vitam hac vice debuit. Cùm enim Deus in Saülis copias profundum soporem immisisset, Dauid in Regis tabernaculum, omnibus altùm dormientibus, cùm Abisai socio ingressus est, vnde hastam, poculumque rapuit. Hæc posteà principi militiæ Abneri excitato eminus ostendit, quasi is morte dignus esset, qui tam parum de salute sui principis sollicitus fuisset, & passus esset, creditos hostes suos, noctu, armatos, à Rege dormiente tam propè fuisse. Hac facilitate, tum quoque sibi redditus Saül, Dauidem filium appellauit suum, & dexteram ei jungere postulauit. Verùm imprudentissimus extitisset, si homini toties infideli adhibuisset fidem. Itaque ad Achis Gethæum Regem secessit cùm suis, ratus ad Philisthæum hostem, quàm apud Regem suum, tam perfidiosum, & tam sæpè, vitam suam fore tutiorem.

Dauid iterũ parcit Sauli.

Fugit ad Achis.

2979.

Versabatur in vrbe Siseles Dauid, quàm ab Achis dono acceperat, conuenientibus ad eum fortissimis Israëlitarum, virtute tanti ducis illectis. Ex hac vrbe excurrebat in vicinos populos, vnde prædas agebat, cauebatque diligenter ne dignoscerentur, omnibus interfectis, qui eas indicare possent, vel repetere. Quare putabant

Dauid ducitur ab Achis cõtra Saulẽ & Israelitas.

bant eum cum suis, ex Hebræorum præda viuere Philisthæi, quibus spoliorum aliquid subinde aspergebat. Itaque hi Dauidem jam amabant, & colebant vt suum, & huic Achis caput suum, atque vitam committere non metuit, cum à Philisthæis contra Saulem, & Israëlitas omnium maxima est suscepta expeditio. Adfuerunt tum Satrapæ cum suis quisque copiis, & inter cæteros Achis cùm Dauide suo, & fortissimis Hebræis eius commilitonibus ab vrbe Siseleg. Hoc tamen auxilium visum est reliquis Philisthæis periculosum; atq; Achi nequicquam reclamante cum suis remissus est Dauid, vultu tristior quasi ei minùs fideretur, animo lætissimus; quod aduersus suos depugnare non cogeretur. Redit ergo Siseleg; sed vacuam illam, incensamque reperit. Amalecitæ enim hujus profectionem cùm viris bellatoribus subodorati, eam propugnatoribus carentem ceperant, & inflammarant, abductâ imbelli turbâ, & ingenti prædâ tot excursionibus quæsitâ. Dei consilio, & monitu Dauid populatores illos insequitur, & assequitur, ope Ægyptij homuncionis, quem ægrotantem, ac deficientem fame prædones immaniter reliquerant. Hîc ad satietatem grassatores trucidati, vel capti; liberi, conjuges, præda omnis recepta, spolia inter eos qui pugnauerant, & seruarant castra legitimè distributa.

Redit Dauid Siseleg, quã captã reperit, prædones cædit.

Sub hoc tempore Saül frustra expectato Dei responso (cur enim cum improbissimo Rege loqueretur) vbi desperauit se superos flectere posse, Acheronta mouere, & sollicitare decreuit. Adit mulierem afflatam malo genio, & cum eo solitam exercere commercia, & adit satis malè comitatus, ac dissimulato habitu, quoniam hoc genus hominum aliàs exterminare conatus erat. Mulieris veneficæ operâ excitatur anima ipsa Samuëlis, contra Sagæ voluntatem, quæ suis carminibus Dæmonem sub specie Samuëlis euocabat: Sed mali Genij aduentum

Saul ope Pythonissæ Samuelis vmbrã alloquitur

præ-

præuenit Deus, & veram Samuëlis emisit animam, cum aëreo corpore; quod Pythonissam valdè turbauit. Omnibus facessere iussis, grauiter increpatus Rex à Samuële, quod crimina criminibus cumularet, ac demùm ei necem tribusque liberis eius in diem sequentem denunciat, & euanescit. Hoc nuncio simul & jejunio exanimatus Saül vtcumque recreatur, ac reficitur cibo, ac mox cum suis comitibus castris restituitur.

Neque tamen hîc despondet animos; aciem instruit, explicat ordines, ne multitudine hostium inuolueretur, & in montibus Gelboë vt ex iis tutiùs depugnaret. At primam impressionem Philisthæorum deserti à Deo non sustinuerunt Israëlitæ; nec exemplo filiorum Regis accendi retinerique possunt, qui demum impliciti multis acceptis, illatisque vulneribus ceciderunt. Resistebat adhuc cùm paucis Saül, sed à sagittariis in eum vnum collineantibus grauiter vulneratus, ne veniret in hostium manus & illuderetur, petit occidi ab Armigero, quod cum ei negatum esset, incubuit ipse gladio suo, confectus manu suâ, quoniam vir improbus ac sacrilegus deteriore non poterat interire. Tum Philisthæi victores, Regis filiorumque eius cadauera, capitibus abscissis, ex muro vrbis Betsan ad ludibrium suspenderunt: vnde tamen à Iabesitis fortiter sublata sunt, ac perhonorificè multis cum lacrymis, more patrio sepulta. Quare posteà habitæ sunt eis à Dauide gratiæ quod opus hoc pietatis acceptissimum sibi, perhonorificum genti, ingratissimum hosti, ipsi quondam accepti à Saüle beneficij memores piè juxta, ac fortiter præstitissent.

Moritur Saul cum filiis in montibus Gelboe.

Nuncius cladis hujus, atque cædis quarto post die ad Dauidem perlatus est. Venit enim ad eum in Siseleg vir Amalecites, vultu ac totius corporis habitu nuncius magnæ calamitatis. Nam puluere conspersus caput, & veste con-

Hãc cla. dē magno cū dolore Dauid e. discit.

conscissâ, Dauidem adorauit vt Regem, & ad eum delato diademate, armillisque Regiis, Saülem cum filio Ionathâ, aliisque duobus liberis, grandique populi clade cecidisse nunciauit. Is tamen quoniam à se cæsum Regem mentitus erat, statim interfectus est Dauidis jussu, vt in eo maximi facinoris, id est, Regiæ cædis, etiam voluntas mulctaretur. Tum se totum lacrymis permisit Dauid, & ita se gessit in morte Saülis, quasi non infensissimum hostem, sed vnum Ionatham delicias suas, bis terue perdidisset. Verùm questus illos Deus & contribules Dauidis paulò post abruperunt; horum enim rogatu, illius imperio, conscendit Hebronem, ibique Rex inunctus semel iterumque (sic enim suscepti regni postulabant initia) imperium adiit sibi promissum à Deo, tam sanctè, atque sapienter expectatum.

Dauid Rex inũgitur in Hebron.

Neque verò hîc laborum ac patientiæ finis in Dauide fuit. Eodem enim tempore, quo Hebrone inaugurabatur Dauid, Abner in vrbe Manahin trans Iordanem apud Galaaditas Isbosethum filium Saülis consecrandum curabat. Non quod non meliorem putarat Dauidem, & vtiliorem regno, sed ne Saülis familiæ, atque sibi defuisse videretur. Sed is conatus mox ipsi, atque Isbosetho vitâ stetit; illustri ad posteros exemplo, regna priuato commodo, damnisque publicis parta, atque seruata, infœlici atque funesto semper rebellium, & conjuratorum exitu terminari.

Isboseth Rex creatur in Manahin.

2980.

Generatione vnâ, hoc est, annis triginta ante Ionicam emigrationem, Theras Autesionis filius Polynicis abnepos Minyarum Coloniam deduxit. Erant Minyæ Argonautarum posteri, ex Lemniadum concubitu suscepti, qui ejecti ab insulâ Lemno à Pelasgis, Spartæ sunt suscepti, vbi ex hospitibus, principes esse voluerunt. Ideò dati in custodiam, indidem mutatâ cum vxoribus,

Colonia in Therã insulam deducta.

bus veste in Taygetam montem euaserunt. Hos jam addictos supplicio ad Coloniam dari sibi postulauit Theras, qui eos in Callisten insulam deportauit, de illius nomine postea Theram appellata. Ita vir sapiens ex rebellibus atque furciferis, vtiles sibi, commodosque patriæ colonos reddidit.

CAPVT IX.

DECAS IX SÆCVLI TRIGESIMI,

Ab Anno 2980. ad 2990.

2981.

Initia regni Dauidis felicissima.

INterea Dauid commissum sibi à Deo regnum eâ ordinabat sapientiâ, quæ à principe omnium votis quæsito expectabatur. Militiam enim sic digessit, vt neque externum à Philisthæis bellum, neque ciuile ab Isbosetho metueret. At vt non tantùm bello bonus, sed & pace melior esset, adhibuit consultores sibi rerum gerendarum, & publicorum officiorum viros solertes juxta, ac prudentes. Inter eos eminebant Ioathan patruus Regis; Iahiel liberorum regiorum doctor; Achitophel malis postea consiliis, quàm tum bonis famosior, Ioiadas ex æquo sapiens, & fortis, Chusai Dauidis ἑταῖρος: Abiathar Pontifex, & Ioab Regis ex sorore Saruiâ nepos; omnes regendis Imperiis pares: Quos inter sic eminebat Dauid, vt non iis indiguisse, sed prudenter, & ad pompam vsus esse videretur.

Filij Dauidis.

Tum quoque multâ sobole auctus est Dauid, vt qui in se adeò hostibus, & inimicis metuendus erat, etiam in sui similibus post obitum timeretur.

2982.

Pacem inter duos ejusdem regni principes

durasse supra duos annos mirum fuit: Philisthæorum videlicet, & alternus eos metus continebat; vbi tempore is imminutus est, ab vtriusque partis Ducibus, sine Regum authoritate est abrupta pax. Et principio quidem per iocum, deinde seriò; sic Magni ex minutorum cæde, crudelem hauriunt voluptatem. Considerant nempe ad eandem piscinam Duces ambo Ioab, & Abner: eos vicinitas loci inuitauit ad colloquium, in quo dum vterque laudat suos, probandum fuit vter veriùs loquutus esset. Selecta sunt ex duobus castris duodecim gladiatorum paria, qui dum vident partium suarum gloriam inuiti fortitudine suâ, ita depugnarunt, vt mutuis omnes sese vulneribus confecerint. Neutro exercitu arrogare sibi victoriam auso, eam vt sibi alteruter vindicaret, vterque concurrit. Victæ Abneris copiæ fugere compulsæ sunt. Nec fuit fuga hæc indecora, quam ipse Dux Abner arripuit. In eâ dum illum assequitur vehementius Azaël Ioabi frater, mortem inuenit, vbi quærebat gloriam; per Abnerem enim callidiorem, & belli peritiorem confossus interiit. Admonente demum Abnere Ioabum dedecere Israëlitas fratres bellum internecinum, Ioab ipse buccinâ receptui cecinit, victoriâ potius tum luctuosâ sibi, sed Abneri, & tunc, & posteà longè damnosiori.

Inter Dauidem & Isboseth abrupta pax.

2983.

Hoc anno Codrus Melanthi filius Atheniensium Rex decimus septimus, & vltimus cum jam annis vno, atque viginti regnasset, se pro regno deuouit. Is bello inter Athenienses, & Dorienses nouos Peloponnesi accolas suscepto, & jam annos tredecim atrociter gesto, cum Pythia respondisset eos victores fore quorum à partibus Dux cecidisset, rustici habitu ingressus hostium castra, cum gregario milite de industriâ rixatus, cum falce vulnerauit, à quo vicissim ferro confossus est. Dorienses

Codrus se pro patria deuouet.

ſes Regis cadauere agnito, memores oraculi, re infectâ diſceſſerunt. Ille facti ſui gloriam immortalem retulit, nobilitatis & generoſitatis in parœmiâ factus exemplar, & Regum, quibus populi ſalus, & incolumitas potior debet eſſe, quàm ſua.

2984.

Archontes perpetui Athenis.

Sublato Codro Athenienſes carere deinceps Rege decreuerunt, cui parem ſe inuenturos negabant. Sed quoniam rectore indigebant, Regum loco ἄρχοντας ſubſtituerunt, principio quidem perpetuos. Horum primus fuit Medon Codri filius, ne paternam is ſibi pietatem, & gloriam nocuiſſe quereretur.

2985.

Hiram Rex Tyriorum.

Hoc anno Hiromus Abibali Tyriorum Regis filius, obtinuiſſe creditur regnum. Hic diu regnauit Dauidi, atque Salomoni σύγχρονος, & percharus, dictus in ſacris literis Hiram; cujus operâ Deus vſus eſt ad templi fabricam, quod illi fuit, quàm annis 60 regnaſſe glorioſiùs.

Abneris proditio & cædes.

Eodem anno decreuit Abner excutere ſolio Isboſethum, cui eum ante ſex annos impoſuerat, quod ab eo de concubinâ Saülis, quam vitiarat increpitus erat, vſque adeò perniciosum Regibus, eò ſubditos attolli, vt non ſine diſcrimine reprehendi queant errantes. Malè igitur in Isboſethum affectus ad Dauidem perrexit Abner, à quo perhonorificè ſuſceptus eſt, quod ſecum ſpem noui regni deferret. Initur fœdus inter vtrumque, quo promittitur ſtatim reducenda Micholis, alteri viro, per ſummam injuriam à Saüle tradita, & paulò poſt reliquæ tribus ab obſequio Isboſethi auctoritate Abneris reuellendæ. Nec ita multò poſt ad Dauidem Abner rediit cum Michole, vbi tamen, ignaro Dauide, mercedem ſuæ proditionis accepit; ob interfectum fratrem Azaëlem nuper in prælio, à Ioabo pugione confoſſus perfidioſè, vt perfidus interiret à perfido.

2986.

Isboseth interimitur

Neque tamen sublato Abnere conjurationis aduersus Isbosethum authore, ruit ipsa conjuratio; immo deuenit in sceleratiores manus Rechabi, & Bahanæ, qui non proditores modò, sed & parricidæ esse voluerunt. Ingressi enim domum Regis infœlicis, cui prætoria cohors erat ancilla, eaque purgans triticum, eum post meridiem tantisper quiescentem jugularunt, eiusque caput ad Dauidem Hebronem detulerunt. Sed recepti sunt à sapientissimo, & studiosissimo Rege, vt proditores, & sicarios decuit. Truncatis enim pedibus, & manibus acti sunt in crucem. Atenim in hujus sceleris sanctum vltorem præmium redundauit. Statim enim reliquæ Tribus vndecim Dauidem Regem salutarunt, & tum tertiùm inunctus est; toties rex dictus, & acclamatus, qui toties, cum posset Rex esse, noluisset.

2987.

Arx Sion capitur à Dauide.

Israëlitarum omnium Rex Dauid de constituendâ ciuitate regni primariâ cogitauit: aptior videbatur nulla, quàm Hirosolyma: sed ejus pars editissima, atque præcipua, Sion dicta, tenebatur à Iebusæis, quibus ratum erat in eâ, aut viuere, aut mori. Et capi non posse vi arbitrabantur: Quare propugnatores ejus cæcos, claudos, & mancos esse voluerant, vana munitionis hujus ostentatione. Pupugit Dauidis duces, ea contumelia: scalas vndequaque admouent, & in ejus muros editissimos licet tantâ alacritate enituntur, vt non ascendere, sed volare viderentur. Itaque Iebusæos omnes, vel confecerunt vel dederunt ex muro præcipites; additâ deinceps lege vt nunquam liceret claudis, cæcis, atque mutilatis in hoc loco degere. Sic in hâc consuetudine perpetuò viguit præclari hujusce facti memoria.

2988.

Philisthæos tunc excitauit aduersus Dauidem,

dem, & dilatatum regnum, & Iebusæis Arx Sionis erepta. Bis ausi cõgredi, bis magnâ repulsi sunt clade, Deo & hominibus pugnantibus à Dauide. Et Rex optimus geminam hanc victoriam in hostes, sui vnâ victoriâ visus est promereri. Cum enim optasset aquam bibere Bethlehemiticam, & eam Hebræi milites magnanimi, perruptâ Philisthæorum statione hausissent, effudit eam ille sitiens coram Deo, & prætium sanguinis tot bellatorum noluit hominis morituri potum esse, sed Dei immortalis sacrificium.

Vincit Dauid gemina clade Philisth.

2490.

Vtroque hoc confecto bello, cogitauit Dauid de Arca in Sionem inducendâ, vt huic ornamento esset, atque præsidio. Translata est magnâ pompâ, populique concursu ex vrbe Cariathiarim, in quâ diu substiterat. Sed ea celebritas vnius ex Sacerdotibus repentinâ morte turbata est. Cum enim Oza, & Ahio Leuitæ custodes Arcæ, laboris pertæsi non imposuissent illam ex lege humeris suis, sed Philisthæos imitati admouissent plaustro; calcitrantibus bobus, nihil propiùs factum est quam vt excuteretur Arca, & in terram parum religiosè decideret. Tum Oza, extendens manum vt prohiberet lapsum, repente cecidit mortuus; vt ejus morte doceretur populus quæ adhibendæ essent in rebus sacris, & reuerentia, & diligentia, cum alterutrius neglectus (hactenus enim dubitatum est de causâ pœnæ) tam graui supplicio mulctaretur.

Trãsfertur Arca in Arcem Sionis.

Oza eam tangens moritur.

Hoc casu perculsus Dauid, & similem reueritus, non est ausus Arcam in suam domum inferre, sed eam reliquit in suburbio Hierosolymitano, apud Obededonem Leuitam, quondam Dauidis in vrbe Gethæa comitem, vnde sibi fecerat nomen. Hospitem porrò suum ditauit Arca, immissâ in eius domum pecorum, & hominum fœcunditate. Ita fuit Deus in remunerando profusus, in castigando parcior.

Remanet Arca in domo Obededom.

Cum

Cum è duobus vnum tantùm sustulerit in pœnam peccati; vnius religionem multorum vitâ pensarit.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2990. ad 3000.

2991.

Arca transfertur in Domum Dauid.

Obededonis fœlicitas Dauidi timorem abstulit, eumque ad audendum inuitauit. Nam post menses quatuor Arcam in Palatii partem augustissimam transferri jussit per Leuitas magno apparatu, atque religione. In his cerimoniis cum Dauid regiâ veste positâ, & sacrâ lineâ superindutus, coram Arcâ luderet, atque saltaret, irrisus est ab vxore Michole, & petulanter increpitus. Sed à marito grauiter, & fortiter reprehensa est, à Deo insuper castigata grauiùs in quem redundabat injuria: neque enim vmquam fuit ex eo Regina mater, quem numinis causâ abjicientem se sanctissimè, dicaciter ipsa scurris ac mediastinis æquasset.

2992.

Dauid prohibetur Templum struere.

Cogitauit tum Dauid de templi fabrica; verùm hæc ejus filio at paci reseruata est, ipse abstinere se ab hoc opere jussus, qui tantùm sanguinis, etiam justè profudisset. Tantùm absunt pietas atque religio ab omni specie crudelitatis.

2994.

Philisthæi Dauidis vectigales.

Hoc anno jugum accepisse videntur Philisthæi, & tributum Dauidi pensitasse, ipsi jam tot annos ab Hebræis exigere soliti. Sic reposuerunt nepotes atque filij, quod parentes, & aui rapuerant; atque hæc vectigalia in templi fabricam adhibita sunt, vt inuiti nolentesque Idololatræ ad Deum Hebræorum colendum, & honorandum compellerentur.

Se-

2995.

Victi à Dauide Moabitæ.

Sequens annus Moabitas vidit appetitos bello in quo duobus fortissimis ducibus iisque fratribus (quos scriptura Leones vocat) à Banaia ex prouocatione cæsis, ita reliqui sunt repressi, vt arbitrio sese Dauidis permitterent. In duas itaque partes distributi sunt omnes Moabitæ; ac sorte ductâ, huic parti concessa vita est: illi adempta, vt vniuersa gens saltem exanimaretur metu.

2996.

Syria Soba & Damasci subdita Dauidi.

Syria duplex Damasci, atque Soba Dauidem Regem victorèmque senserunt. In hac regnabat Adarezer adeò diues, vt eius cohors prætoria ad magnificentiam Clypeis aureis vteretur: In illâ Adadus vrbe Damasco potens, ac toti Syriæ metuendus, ingenti clade subactus Adarezer instructissimum belli perdidit apparatum; Adadus etiam libertatem, factus Dauidi vectigalis, ambo Hierosolymam, ad templum exornandum statuendumque, diuitiis impleuere. Fecit idem sed sponte Rex Emath, Thou, per filium Ioramum allatis multis vasis aureis, & argenteis: Ita Syri nolentes volentes, magnâ vtique Dauidis gloriâ, ad cultum veri Numinis aliquid contulere.

Idumæi deleti.

Eodem quoque anno rebellantes Idumæi præsidium Hebræorum recipere coacti sunt, vt in officio continerentur: quod cum postea fraude, atque ex insidiis sustulissent, internecione deleti, vltimo sunt affecti supplicio, qui leuiori pœnâ castigari noluerant.

Miphibosethus perhumaniter excipitur à Dauide.

Tum quoque Miphibosephus Ionathæ filius perhumaniter à Dauide in Palatium inuitatus est, ibidem viuere iussus est splendidè, quamquam vtroque pede claudus, & ad aulam parum idoneus esset; sed satis huic erat vt Regis conuictor esset patrem habuisse Ionatham, quem etiam in filio deformi, ac propè monstro diligebat, beneficiorum in Deum, & homines Rex

om-

omnium mortalium maximè memor.

2997.

Bellum gestum in Ammonitas ob legatos injuriosius tractatos.

Bellum exinde gestum est pro jure gentium ac necessarium aduersus Ammonitas, quorum Rex Legatos Dauidis acceperat injuriosè, ad contumeliam attonsos, & rasos, vestibusque ad summum opprobrium mutilatis. Hi missi erant à Dauide, vt Regi nouo, & amici demortui filio, Regnum gratularetur: Sed adolescens præcipitis ingenij, atque consilij aliò suspicionem vertit, & honestissimos viros pro speculatoribus habet, & tractat Itaque grauissimo est appetitus bello; neque profuit illi Syros omnes in auxilium suum euocasse; nam cum suis auxiliatoribus terga dare Ioabo & Abisai compulsus est; Syri ita repressi, vt libertatem tributo redimere cogerentur. Dilata est de Ammonitis victoriâ; quia illi facti erant ex crimine fortes, & ex magnitudine injuriæ collegerant desperationem.

2998.

Adulterium Dauidis cum Bersabea.

Itaque hoc etiam anno Ammoniticum bellum tenuit, & regia vrbs Rabba acerrimâ obsidione circumuallata. Sed malum! absente Dauide, qui Hierosolymis degens in otio, Bersabeam vidit, atque deperiit. Dum videlicet huic vrbes oppugnant Duces sui, ipse repentè turpissimus relictarum vxorum pudicitiam expugnabat. Erat Bersabea vxor Vriæ Hethæi viri fortissimi, cui obtigerat mulier formosior, quàm castior. Succubuit enim illa statim primis petitionibus Regis, & ex primo ejus concubitu sobolem suscepit David autem dum crimen occultare parat, id nouo, & majore cumulauit. Euocauit enim è castris Vriam, vt hic rem haberet cum vxore; quod cum impetrare non potuisset, neque etiam, vt noctu dormiret in domo sua, quandiu Dux ejus Ioab, & commilitones ad Rabba sub pellibus degerent, remissus est cum Bellerophonteis literis ad Ioabum. Iis per-

perlectis miser Vrias expositus est certo periculo, atque in eo flagitiosè relictus interiit. Bersabeam non ita multò post Dauid vxorem duxit, quæ sic innupsit ex centurionis conjuge facta Regina Israëlis, præmio tamen non satis digno conjugalis fidei violatæ.

2999.

Susceptus est hoc anno à Dauide puer ex adulterio, cuius in partu acerbos Bersabea corpore dolores sensit, paulò post Dauid animo grauiores. Missus enim à Deo Nathanus Prophetes, ouiculæ raptæ parabolâ, Regem ad se redire compulit, & gemini sceleris atrocitatem agnoscere. Dolore quidem suo Dauid obliterauit delicti sui culpam, sed pœnam non extinxit: ea prima fuit, vt natus ex crimine fœtus interiret. Et huic quidem vitam quibus potuit modis jejunio, lacrymis, cilicio postulauit pater, sed non impetrauit, quia non decebat tanti facinoris spirans extare monimentum. Promissus est tamen alius infans, ex eâdem Bersabea, qui Rex omnium mortalium & sapientissimus, & fœlicissimus esset. Porrò tantùm mœroris hausit Rex bonus, ex vtriusque criminis atrocitate, vt ex eo grauiter ægrotaret, cuius morbi leuamen, sexto quem nobis reliquit psalmo, dicitur impetrasse. Ita virorum illustrium vt magni casus, ita nobilis pœnitentia; eorumque lapsus ad majorem sanctimoniam gradus est.

Nascitur puer ex Adulterio Dauidem pœnitet.

Intereà Rabbâ vrbe ad vltimas compulsâ angustias, Ioabus gloriæ Regis sui sollicitior, quàm suæ, eum reuocauit in castra. Is aduentu suo militi tantùm addidit alacritatis, vt statim ciuitas expugnaretur. Sæuitum in Ammonitas vt aduersus diuini humanique juris violatores. Alij dissecti ferrâ, alij carpentorum ferratis rotis contriti, alij in lateritias fornaces conjecti, omnes excepti tam atrociter, vt non sua tantùm, sed & maiorum crimina, ac tandiu liberos suos idolis oblatos luere viderentur. Prædæ indidem

Capta Rabba mulctati grauiter Ammonitæ.

quoque allata incredibilis copia, ex quâ sepositum Idoli Melchom Diadema centum viginti quinque librarum, seu vnius talenti, ex auro atque gemmis: ex eo conflata corona Dauidi, vt quod fuerat superstitionis insigne, fieret ornamentum legitimæ potestatis.

3000.

Nascitur Salomon.

Natus hoc anno Salomon incredibilem vtrique parenti peperit voluptatem, ita dicitur à matre quasi *pacificus*, à Nathano *Ieddidiad*, hoc est *Amabilis Domino*, & vtrumq; huic inditum esse ex numinis afflatu euentus docuit.

Ammonis cum Thamare incestus.

Sed vt in hac vitâ, læta semper tristibus, fortunata miscentur aduersis, eodem anno casus accidit qui Dauidis familiam lacrymis cædibusque permiscuit. Ammon Thamarem sororem suam ex patre, Absalonis item sed ex vtroque parente, formosissimam virginem deperibat, & eâ potiri per fas, atque nefas decreuerat. Is authore Ionadabo Dauidis nepote cui pectus suum aperuerat, simulat morbum, omniumque ciborum nauseam. Inuisit primogenitum suum Dauid, rogat amicè quibus cibis vti vellit; respondet Ammon iis solis quos Thamar manibus suis parasset, & obtulisset. Credidit bonus pater hanc cupiditatem vanam ægrotantis esse: Permittit igitur indulgetque vt virgo fratrem inuisat, ejque quo poterit modo ciborum nauseam auferat. At Ammon solam nactus, & remotam ab arbitris, flagitium deprecatam compressit, vitiauitque. Statimque amore (vti solet) in odium conuerso, eam quasi vile scortulum, quo libidinem suam expleuisset, ejecit ex cubiculo, non tantùm suo indignam lecto, sed & aspectu. Illa aspersa cinere, stolaque disruptâ, ac manibus sic impositis capiti, vt faciem quoque tegerent, Absalonem fratrem de suo dedecore certiorem facit, simul & Dauidem patrem; & ab vtroque fieri sibi satis rogat. Vltionis desiderium statim Absalonis occupauit animum; Dauid inter filiam,

liam, filiumque distractus, & medius inter judicem, & patrem, dum Regis obliuiscitur, ostendit amare se liberos suos teneriùs, quàm generosiùs. Thamar mœrore contabescens lugere non desiit; nisi cum dedecus suum vidit vltum fratricidio: vtrimque misera, quæ per fratrum crimina honorem perdidit, & recuperauit.

LIBER VIII.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM PRIMVM.

Ab anno mundi 3000. *ad* 3100.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 3000. *ad* 3010.

3002.

Ammon caditur ab Absalone.

EFfluxerunt jam anni duo ab Ammonis cum Thamare incœsto concubitu, & huius criminis tam judex, quàm reus obliti esse videbantur. Non ita Absalon, qui tantùm elabi sinebat tempus, vt confidentiâ in paratas insidias Ammonem conjiceret, quibus opportuna tum se dedit occasio. Tondebat gregem suum Absalon (nam pecore ditissimus erat) & de more gentis ad conuiuium amicos inuitaturus erat. A patre cum impetrare non posset, vt huic interesset, Ammonem primogenitum obtinuit, qui parentis sederet loco. Majorem quoque natu secuti sunt reliqui fratres, vt esset publici criminis vltio testatior. Quid plura? inter epulas cum conuiuæ omnes incaluissent mero, sicut iussi erant ab hæro, Gessu-

Gessuræi Absalonis serui Ammonem aggrediuntur, & incautum multis vulneribus conficiunt. Hinc trepidatio, atque fuga: alij fratres quasi magno defuncti periculo confugiunt ad Dauidem, Absalon ad socerum Gessuræum Regem; donec iracundia parentis deferuesceret.

Intereà fugientes fratres ad Dauidem præuenerat nuncius filios Regis omnes in hoc ferali conuiuio trucidatos esse, vnde incredibilis toto palatio mœror; qui tamen statim aduenientibus principibus discussus, hæsit in vno Ammone quem parens cum suis filiis vberius fleuit, timore iam in lacrymas, questusque conuerso. Incœsti concubitus is fructus fuit mors fratris à fratre; quoniam inter propinquos magna scelera, non nisi magnis sceleribus vindicari solent.

3005.

Absalon reuocatur.

Cum jam annum tertium exularet Absalon, ei reditum parauit Ioabus vsus sapienti fœminâ Thecuite. Hæc in speciem deprecata est filio necem, qui cum fratre rixatus eum interemerat, & ab affinibus ad supplicium deposcebatur. Quod cum impediturum se pollicitus esset Dauid, rogatus est in suâ causâ facere, quod in alienâ promisisset. Sic Absalon reuocatus est prohibitus tamen aspectu patris, vt se non accepisse sceleris tanti, veniam, sed imminutam duntaxat pœnam audax adolescens intelligeret.

3008.

Absalon patri suo recõcilia tur.

Hoc demùm anno parenti suo penitus reconciliatus est Absalon, operâ Ioabi; quem amicâ interpellatione cùm ad se pellicere non posset, incensâ eius messe attraxit, eumque ita sibi demeruit adulatione & promissis, vt statim ad opus absoluendum accingeretur. Et verò effecit oratione suâ Ioabus, vt pateretur Dauid filium suum ad pedes suos accidere, vnde tamen ad osculum, & amplexus surgere jussus est.

Verum

Absalon avertit Israelitas à Patre.

Verum improbissimus filius hanc patris facilitatem in suam vertit audaciam. Neque enim ita multò post, sine ejus licentiâ parauit currus, & equites, virosque quadraginta antecessores, sicut jam non Ammoni tantùm, sed & Dauidi propemodùm insultare videretur. Neque verò hîc eius impudentia temeritasque substitit, sed ad maius crimen gradus fuit. Nam bene manè accedens ad fores palatij, venientes, vt jus ab Rege peterent, etiam osculo, & complexu excipiebat, singulos interrogabat de suis causis seorsim, & singulis adjudicabat litem, conquerens se non sedere arbitrum vt ab illis pronunciaret. Sic amorem debitum Regi in se deriuabat, huic relinquebat inuidiam. Nec quieuit nisi cum patrem in solio nutantem abalienatis subditis vidit; ad quem inde detrahendum anno sequenti tam strenuè, quàm inutiliter adjecit animum, factus exemplar Tyranni ex æquo impij, atque infœlicis.

3009.

Absalō rebellat in patrem.

Proditionem aduersus Dauidem Absalon auspicatus est sacrilegio. Mentitus est enim votum Deo Hebrone persoluendum; vbi Rex inunctus & à populo quem sibi demeruerat, declaratus est. Inde Tyrannus filius ad verum regem & patrem tollendum proficiscitur ad vrbem regiam, vnde tamen monitus Dauid maturè discesserat pedes, cum paucissimis viris, sed fortissimis, & qui non fugere, sed Regem sequi & comitari viderentur. Dum pergit Iordanem versus incidit in Semei maledicum Benjamitam, à quo & conuiciis, & saxis appetitus priùs se vincere didicit, quàm filium, tumque visus est dignus Deo victoriam de aliis referre, qui de se, suisque motibus tam nobilem reportasset.

Fugit Dauid Hierosolyma. Quam occupat Absalon.

Vix egressus erat Hierosolymis Dauid, cum eam vrbem vacuam, & patentem subit Absalon. Is authore Achitophele, vt fœderis cum

patre

patre ineundi ſpem omnem elideret, & ejuſdem concubinas relictas in Palatio, publicè, & coram populo impudentiſſimè violauit; quo intelligerent eum facilè ſemel parricidam fore, qui toties ſui patris adulter extitiſſet. Impellebat idem conſultor Abſalonem, bono ſanè rebus ſuis conſilio, vt patrem incautum, neque paratum ſatis, opprimeret antequam vada Iordanis tranſiret: Sed conſilium tam vtile filio, quam perniciosum patri, diſcuſſit Chuſai præuaricator bonus, & relictus in aulâ, vt Achitophelis conſilia diſſueret. Is ſuaſit Iuueni Imperatori, vt grandem pararet exercitum; eo patrem aggrederetur paucis ſtipatum copiis, vnoque prælio rem conficeret; quod Abſaloni incauto viſum eſt glorioſius. Hoc errato cùm videret Achitophel res Dauidis in tuto eſſe, Abſalonis deſperatas, aulâ relictâ, laqueo ſibi vitam ademit, innuens, quàm malus principis conſiliarius eſſet, qui tam malè ſibi conſuluiſſet.

Non ita multò poſt perrexit Abſalon contra patrem, ſed tardiùs: nam is cùm ſuis reſumpſerat animum, & receperat auxilia quibus hoſti par eſſe poſſet, ſi in locis commodis pugnaretur. Elegit experientiſſimus Imperator ſaltum Ephraim, in quo pauci multis facilè repugnarent. Hîc Abſalon dux improuidus ſolâ fretus multitudine parum exercitatâ, lectiſſimas & aſſiduo vſu bellandi duratas patris copias aggreditur, victus, fugere compulſus eſt, deſideratis in prælio ſuorum viginti millibus, & pluribus amiſſis quos fugientes in ſaltu Leones diſcerpſerunt. Diceres ex totâ Syriâ eo conuolaſſe feras, vt lacerarent filium feris omnibus diriorem. Sed nihil eorum dente, vel vnguibus opus fuit. Dum enim Abſalon non vltimus fugit mulo inſidens, in ſyluâ caput inſeruit inter condenſæ quercus brachia, quorum ramis cum ſe magni capilli, & fluentes implicuiſſent, elabente mulo miſer ſuſpenſus hæſit inter cælum terramque medius.

Pugnat contra copias patris Abſalon, & vincitur.

Suſpenſus è quercu cæditur Abſalon.

Hîc

Hîc dum luctatur, ex perturbatione sese magis implicuit. Sic Cæsaries auro appensa, atque æstimata, necis ejus causa fuit. Indicatus enim Ioabo, ab eo tribus spiculis confixus, à satellitibus trucidatus, projectus est in grandem fossam, hicque non humo, sed lapidibus obrutus est: indignus planè quem terra communis omnium mater caperet, qui contra tam bonum patrem per tot scelera rebellasset.

Luget Absalonē David.

Hujus tamen interitum non vt parricidæ sed vt filij charissimi David luxit impensiùs; atque eum cùm tantâ pertinaciâ fleuit, vt propè de victoriâ dolere videretur; nec nisi grauiter increpitus à Ioabo prodiit in publicum ac se copiis victricibus suis ostendit, ne iis videretur iratus, à quibus imperium recepisset.

Eodem impetu poterat victor Hierosolymam regredi; quis enim tum prohibuisset? Sed amicè reuocari maluit, quàm per vim irrumpere, & expectare suorum beneuolentiam, quàm obsequium extorquere. Et quoniam in Tribu Iuda multùm poterat Amasa, suus ex sorore nepos, magister militiæ sub Absalone, eum blandè interpellauit, factâ spe in legitimo principatu, quem habuerat in rebellione, magistratus. Denique ita se gessit Rex optimus, tantâ amoris significatione vndique accersitus est à Tribubus, vt non amisisse regnum, sed de nouo ad imperium promotus esse censereretur.

30 10.

David parcit Semei.

Reuocatus ab omnibus Tribubus Hierosolymam nobis reducendus est David. Sed antequam eò perueniat, eius relegendum est iter. Strauit enim eò sibi viam egregio mansuetudinis exemplo. Semei qui fugientem conuiciis & lapidibus exceperat, redeuntem suscepit prono in terram corpore, προσκυνήσας, probauitque non fuisse vanum conuicium Abisai, dum eum appellauit canem. Huic tamen ignouit David, aut certè supplicium distulit; quamquam aliter vi-

De Miphiboseth malè indicat.

dere-

deretur Abisai, qui secari volebat jugulum, vnde tot conuicia eruperant. Miphibosetus autem iniquissimè spoliatus à seruo suo Sibâ, dimidiam tantùm bonorum suorum partem recepit, alteram calumniator abstulit, cruce, quàm tali possessione dignior. Sed iustior idem Dauid fuit in Berzellæium Galaaditem, quem de se exule optimè meritum adhibere sibi perpetuum conuiuam voluit; verùm is octogenario major, in filium suum hanc gratiam refundi maluit, vt ipse quietiùs viueret, & regio beneficio eius familia diutiùs frueretur.

Berzelhai Galaadites.

Iamque non procul erat Rex ab vrbe Regiâ, & quietis sede, cùm propè rejectus est in discrimen ambitione Tribus Iudæ. Hæc dum exhibere cupit populari suo beneuolentiæ testimonia, reliquas à se Tribus, & à Rege pænè abalienauit. Dum enim Tribus reliquæ hanc Regiam increpant, quod reliquas illa præuenisset, & adfuisset tota in reducendo principe, dum cæteræ tantùm id officij exhibuissent ex parte, & durius responsum esset ab hac Tribu Iuda, quàm temporis ratio, & ad ciuile bellum inclinatio pateretur; inuenti sunt nonnulli qui Sebam nouæ factionis, & rebellionis authorem sequerentur. Ad eos opprimendos cùm emisisset Dauid Amasam nouum militiæ Magistrum, isque gloriæ suæ, quàm extinguendæ seditionis solicitior, luculentiorem scripsisset exercitum, paulò tardius venit, quàm temporis, bellique ratio postularet. Itaque iam eum præcesserat Abisæus cum iis copiis, quas Dauid habebat ad manum. Aderat tum fratri Abisæo Ioabus, aliàs totius exercitus ductor, nunc vnus ex volonibus. Is dolore ardens quòd dignitate suâ spoliatus esset, vt eâ exornaretur Amasa, dum eum salutare fingit, pugione confodit, in hac arte Sicariorum non rudis, vtpotè qui Abnerem dignitatis hujus candidatum aliàs confixisset. Et duorum militiæ Magistrorum

Seba rebellionem Absalonis vrget, & extinguitur.

cædem impunitam relinquere coactus est Dauid, in aliud tempus vltione sapienter dilatâ. At Ioabus, vt præclaro aliquo facinore suum scelus obrueret, acerrimè persequutus est Sebam, qui demùm inops consilii in vrbe Arbelâ Nephtaliticâ conclusus, & obsessus est Hic tamen à ciuibus capite truncatus est, quod diademate dignum iudicarat, & tum quidem hoc eius caput pretiosum fuit, quo redempta sunt vrbis hujus euersio, & incendium.

IONICA MIGRATIO.

Contigit & hoc anno centum quadraginta annis ab euersâ Troiâ Ionica Migratio, quæ ita se habuit. Codrus vltimus Atheniensium Rex reliquit tres filios Medontem, Nileum, & Androclum. Eorum nemo Rex successit patri, sed Medon primogenitus licet vno claudicans pede creatus est perpetuus ἄρχων. Ob id vitium corporis cùm fratri non cederet Nileus, lite ad Apollinem Delphicum delatâ, is à Medonte pronunciauit. Nileus & Androclus sibi subsistendum esse in Atticâ non putarunt, vbi Regum filii, priuati viuere compellebantur. Iunxerunt ergò sibi Ionas, tum in Atticâ peregrinos, & cùm illis in nouam coloniam proficisci decreuerunt. Trajecere fœliciter in Asiam, atque infra Ephesum collocauere sedem, Regionemque de suo nomine dixerunt Joniam. Per eam migrationem fuerunt Iones in alieno solo, quàm in patriâ illustriores, habiti bellicosissimi, inter ignauos, & molles Asiaticos. Sic non arboribus modo, & frugibus, sed & hominibus aliquando cœlum, atque solum mutasse profuit.

CAPVT

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3010. *ad* 3020.

3014.

Saulis posteritate fit satis Gabaonitis.

FAmes jam tertium annum ſæuiebat in regno Dauidis, & adhuc expectabatur major, cœlo terrâque ſicciſſimis, cum ab eo conſultus per Abiatharem Deus reſpondet Gabaonitis eſſe faciendum ſatis, vt pluuia, fertilitaſque ſperentur. Hos per ſummam injuriam, animique leuitatem, conſeruatos licet à Ioſue, ex Amorrhæis, præpoſtero Religionis zelo, Saül exterminare conatus erat. Tum immerentes filij ac nepotes patris, & aui peccata luerunt. Acti enim tum in crucem ſunt ſeptem ex Saülis familia, duo ex Reſpha eius Concubinâ, quinque ex Michole Merobo geniti. Vbi Reſpha inſigni charitate juxta cruces vixit, in tuguriolo, vt à filiorum corporibus feras, & volucres abigeret; & tandiu donec ſuperueniente pluuiâ (ſigno exorati Numinis) in ſepulchra majorum ſuorum inferrentur; Mulier viro meliore, & liberis fortunatioribus dignior.

3016.

Quatuor prælia contra Philiſthæos.

Quatuor prælia contra Philiſthæos, huic anno commodiſſimè poſſunt aptari. Primùm Dauidis fuit, in quo dum pugnat aduerſus Ieſbibenob gigantem Goliatho parem, vir ſuccubuiſſet, niſi Abiſæus ſuperueniens Gigantis cæde Regis ſui periculum diſcuſſiſſet.

Alterum geſtum in Gob, ſeu Gazer; locus enim is vtroque nomine dictus eſt. Hîc Sobachæus vnus è fortibus Dauidis Saphum Gigantem occidit de ſtirpe Arapha; tumque animus,

vt ſæpè fit, corporis moli prævaluit.

In tertio Elcana, Latinè Adeodatus inter fortiſſimos Dauidis commilitones vnus, Goliathum huic cognominem quem cæciderat Dauid immò & fratrem, interemit; eò tantùm fortunatiorem fratre, quod is paſtoris manu, atque fundâ, ille à militari viro, & armis interiiſſet.

Vltimùm confectum eſt ad vrbem Getham, vbi Gigas reliquis magnitudine par, illis hoc ſuperior, quod ſex in pedibus, ac manibus digitos habebat, de ſtirpe Arapha, ex prouocatione interemptus eſt à Ionathâ nepote Dauidis, ex fratre Samaa, & quæ euomuerat aduerſus Iſraëlitas conuicia, exprobrantis eluta ſanguine, nulli magis, quàm authori nocuerunt. Hoc tantùm dedecoris ſupererat Philiſthæis, vt cum ſæpè domiti quatuor Gigantes illos emiſiſſent, ejus gloriæ atque victoriæ quatuor quaſi coloſſos excitaſſe viderentur.

3017.

Dauid ob enumerationem ſui populi mulctatur.

Enumerationem populi non ſine faſtu anno ſuperiori inchoatam, hoc fermè affectam, facti ſui pœnitens Dauid abrupit, pœnam nihilominus ſenſit. Iuſſus enim à Gado prophetâ, quod vellet ex tribus flagellis eligere, tridui prætulit cæteris peſtem, quâ eſſet Dei non in hominum poteſtate. Eâ porro lue ſeptuaginta hominum millia perierunt, vt populi cum Seba, & Abſalone defectio grauior, ſimul eum leui boni principis delicto, huius dolore, illius nece caſtigaretur. His aſſumptis placatus eſt Deus à Dauide ſacrificio, & in eo loco vbi viderat Angelum terrifico vultu gladium in vaginâ recondentem. Ea erat area Ornan, ſeu Areuna, olim Abrahami, Iſaacique ſacro, poſteà Templi Salomonici ſolo longè celebrior. Hânc cùm abſque pretio regi offerret loci dominus, pecuniam inuitus recipere coactus eſt, ne Dauid ex alienâ liberalitate, non de ſuo gratus, & religioſus haberetur.

Seni

3018.

Seni Dauidi effœtoque ac frigido vel ex ætate, vel ex morbo, vel ex vitæ admodum exercitæ laboribus, juncta fuit Abisaga virgo Sunamitis, quæ eum accubans calefaceret. Hanc tamen bonus senex, quamuis vxorem, numquam agnouit, quod eam morbi, non libidinis remedium accepisset.

Abisag Dauidem calefacit.

3019.

Hoc anno attollebatur Adonias, vt grauiori casu rueret. Formâ enim, & ambitione propè par Absaloni, vt hîc quondam, curribus, equitibus, & antecessoribus quinquaginta stipatus, non expectare; sed inuadere regnum, quasi primogenitus, videbatur. Neque verò corripiebatur à patre, quem ætas prope decrepita, & nimis bonum patiem, & molliorem reddebat Regem. Vterque tamen mox castigatus est, cum Dauid rebellionem enascentem vidit: nouum, alium à se, constitutum vidit Regem Adonia, dispari damno, vt longè dissimili culpâ.

Adonias regnum nititur occupare.

3020.

Tum Adonias tractis in partes suas Ioabo, & Abiathare, quasi armis, & religione munitus de regno inuadendo cogitauit. Et verò post sacrificium, & ante Regium conuiuium, ad fontem Regel ab Abiathare inunctus, à suis Rex acclamatus est. Id inscio Dauide fiebat; ad eum igitur cum huiusce conspirationis nuncius perlatus esset, per Nathanum, & Bersabeam, euigilans quasi de somno, adhibito jurejurando de vero successore, Salomonem per Sadocum statim inungi jussit ad fontem Gihon, locum Regeli prorsus oppositum. Eò Salomon insidens mulâ regiâ deducitur per legiones Cerethi, & Phelethi, duce Banaiam, ibidemque ritè inunctus inter lætas populi acclamationes in Aulam reducitur, & in Regio throno collocatur. Hæc cùm aduersæ factioni significata essent, reliquis

Salomon jussu Dauidis inũgitur.

fugâ dilapsis, Adonias perduellionis reus, fugit ad altare Gabaonis; ejusque prehendit cornu; neque hinc abscessit, nisi side datâ sibi de vitâ, quàm Rex nouus liberalitet indulsit, ad se venientem perhumaniter accepit, admonitum duntaxat, vt deinceps cautiùs viueret. Ita miser Adonias dum nimis festinat ad regnum, ab eo excidit, & jam renunciatus vitæ ac necis arbiter, beneficii loco duxit, ab eo vitam recipere, quem fortassis ad mortem destinarat.

Cuma Phricotis condita. Eodem anno ab Ionicâ migratione decem ab incensâ Troiâ annis centum quinquaginta Cuma Phricotis, seu Phriconis condita est ab Æolibus; qui profecti ex Laconiâ, eodem tempore, quo socii Penthili, habitarunt in Locride circa Phricum montem. Pristinæ autem sedis memores eam dixere Phricotidem, vel Phriconidem.

Cuma Italica. Fuit & alia Cuma percelebris in Italiâ, sed quo anno statuta non liquet; dum aliqui eam ante Troica alij longè post, conditam volunt. Fuit autem hæc Cuma Euboicorum colonia, qui profecti sunt ex Chalcide ducibus Hippocle Cumæo, & Megasthene Chalcidensi. Horum cursum præuolans columba rexisse perhibetur, aut vt alij volunt æris crepitus, quales in nocturnis sacris Cereris audiri solent. Sic autem conuenerat inter duos populos huius authores coloniæ, vt alter imperaret, alter vrbi nomen imponeret. Ita factum; vrbs Cuma Euboica, ciuitas Chalcidensium audit, vanisque appellationibus, vtriusque populi concordiæ pacique sapienter consultum est.

CAPVT

CAPUT III.

DECAS III. SÆCULI XXXI.

Ab anno 3020. ad 3030.

3021.

Moritur David.

HOc anno celebratis comitiis Salomon iterum Rex, Sadoc est stirpe Eleazaris Pontifex inunctus est. Tunc itaque Abiathar exauthoratus est, permissus tamen viuere Hierosolymis: Sic primus è conjuratoribus punitus est quem peccare decebat minus. His perfunctus Dauid anno vitæ septuagesimo secundo, Salomone sanctissimis monitis instructo, huicque templi fabricâ accuratissime commendatâ, cum regno vitam posuit; vir acceptissimus Deo, ejus ore non semel laudatus, & de quo facto Rege Deus ipse meritò gloriatus est.

3022.

Adonias, & Ioab interficiuntur.

Noua hoc anno erupit in Salomonem coniuratio, ab Adonia, Ioabo, & Abiathare, Adonias Abisagam quondam vxorem Dauidis, sed relictam virginem sperabat coniugem, & in eâ gradum ad regnum. Ioabus & Abiathar sic putabant recuperare dignitates suas, quibus erant spoliati; omnes spe suâ exciderunt, ac sibi accersiuerunt infortunium. Et Bersabea quidem imprudens fauebat his nuptiis Adoniæ, at Salomon sagacior, quo spectaret is ambitus præuidebat. Itaque & matrem repulit, & ambitiosum procum, iterùm læsæ Majestatis reum per Banaiam cædi iussit. Ioabus multorum criminum insuper reus, quamquam teneret aram, inde vi ad supplicium abstractus est; nec profuit locus religiosus homini, qui tot hominum nobilium cæde impium se, & irreligiosum præbuisset. Abiatharus in vicum Anatoth relega-

 tus

tus eſt; hoc ei Pontificatus, & cum Deo commercium profuit.

Salomon à Deo recipit Sapientiam.

Non ita multò poſt inuitatus eſt Gabaonem à Sadoco nouo Pontifice; nouus Rex Salomon, vbi victimis immolatis à Deo petere juſſus eſt, quod maximè liberet. Omiſſis ille diuitiis, & bellicâ laude, vnam petiit ſapientiam, quam & obtinuit, & cœtera quæ præ illâ neglexerat.

Iudicium duarũ meretricum.

Quænam autem ex hoc colloquio diuino retuliſſet ſagacitatem, judicium in causâ duarum meretricum mox oſtendit, quarum vtraque infantem viuum ſibi filium vindicabat, vtraque mortuum ejurabat. Veram illam matrem à ſuppoſititiâ ſolo affectu diſtinxit. Cum enim plagiaria infantem diuidi probaret, vt neutrius eſſet; mater potiùs inter alienas manus optaret viuere, quàm interfici; ex hoc pietatis,& crudelitatis ſenſu, hanc ementitam, illam matrem ſapienter judicauit.

Salomonis nuptiæ cũ filia Pharaonis.

Secutæ ſunt nuptiæ filiæ Pharaonis cum Salomone, à Dauide viuo longè antea conciliatæ: In cuius gratiam Cantica Canticorum ab hoc Rege tum ſcripta feruntur eſſe. Sed iiſdem planè verbis homo fragiles, & caducos, Spiritus ſanctus amores firmos, & immortales occinebant.

3023.

TEMPLI FVNDAMENTA.

Hoc anno poſt annos quadringentos octoginta ab egreſſu Iſraëlis ex Ægypto, celeberrimi in orbe templi jacta ſunt fundamenta, in monte Moria petroſo, & ad immortale recipiendum ædificium nato. Hunc plerique omnes in Tribu Benjamin collocant, licet nonnulli ad Iuda quoque pertinere putent, limite vtriuſque Tribus per medium hunc montem perducto. Quia tamen is erat anguſtior, quàm vt tantam ædem caperet, ingentibus ſubſtructionibus dilatandus fuit. Quæ quantæ fuerint poſt ſex annos dicturi ſumus, quando hoc opus affectum contemplabimur. Hoc enim tempore immen-

immensis sumptibus parata sunt ad tantæ molis fabricam terræ visceribus occultata sapientiam potiùs, & prouidentiam, quàm magnificentiam atque potentiam Salomonis ostentarunt.

3024.

Hoc anno Semei conuiciator ille Dauidis afflicti, jussu Salomonis, manu Banaiæ interfectus est, cum vrbe prohibitus egredi, pluris seruos suos, quàm Regis imperia fecisset. Condonata fuerant ei à Dauide mortuo scelera, hac lege, vt nunquam Herosolymis efferret pedem; si faceret reus obliteratorum scelerum statim cæderetur. Excecatus auaritiâ ne fugitiua mancipia perderet, perrexit ad Gethæum Regem, ex cujus ditione seruos infortunatos ipse infortunatior retraxit, cum illi ad seruitutem, hic ad necem, & gladium redieric.

Semei interficitur.

3026.

Tum Alba Syluius Latino præfectus est regno, quod annis vndequadraginta tenuit, dictus de nomine vrbis suæ primariæ, nec alio in historiâ notus.

Alba Syluius.

3029.

Tum propè effectum erat ab authore dictum Salomonicum Templum, mundi verè miraculum, & cui reliqua composita Apinæ Tricæ videantur.

Templum Salomonis.

Eius Templi peribolus quingentorum calamorum, hoc est, trium millium centum & viginti quinque cubitorum fuit (calamus enim est mensura sex cubitorum & palmi.) Tum intercurrebat via calamorum sex, seu 37. cubitorum cum dimidio, ad primum murum quo atrium gentium cingebatur, ita dictum quod id Allophyli subire possent; Is autem murus vndicumque quadringentorum quadraginta calamorum erat, seu cubitorum bis mille septingentorum quinquaginta. Sequebatur murus cingens Atria sancta 320. calamorum, seu 2000.

Atrium Gentium.

Atria Sancta.

cubitorum; & hæc Atria ſancta in nouem partes fermè æquales diuidebantur. Quarum ſex dicebantur exteriora atria, tria ad meridiem ſcilicet ad Africum, ad Auſtrum, ad Eurum, tria ad Boream, videlicet ad Aquilonem, ad Septentrionem, ad Caurum; ſeptimum denique Orientem verſus ad Subſolanum porrigebatur.

Reliqua Atria duo interiora vocabantur, & primumquidem in Occidentem ſeu Zephyrum vergens appellabatur ſancta, & locus ille totus laminis aureis, egregiè cælatis veſtitus erat; ſed iterum muro dirimebatur in duas partes, ſuperior nominabatur *Sancta Sanctorum*, aliter *oraculum*, ſeu *propitiatorium*. Hebraice *Dabir*, quod tantùm ſubibat ſemel in anno Pontifex, & in eo erat Arca ſub alis Cherubin, & egregiâ palmarum, & Cherubinorum cælaturâ: altera pars ἁπλῶς dicebatur *Sancta*, Hebræis *Hecal*, vbi ſtabat altare incenſorum, ſeu Thymiamatis verſus oraculum, & in ejus veſtibulo columnæ duæ materiâ, formâque nobiles, *Iachin* & *Booz*, etiam locum veſtitum laminis aureis cohoneſtabant.

Sancta Sanctorum.

Sancta.

Supererat atrium aliud interius Leuiticum dictum, in cujus medio viſebatur grandis Ara Holocauſtorum, candelabra, menſa propoſitionis, in quâ quotidie panes calidi offerebantur Deo, mare æreum ſeu labrum, concha ingens item ærea, ad lotiones & purgationes Sacerdotum; & in his omnibus ars cum materiâ certare videbatur.

Atrium Leuitarum.

Nihil hic ago de cubiculis, & exedris Leuitarum atque Sacerdotum, quæ aliter Paſtophoria; nihil de tecto cuius tegulæ foris ex ære fuſili, intus erant ex auro. Nihil hic commemoro decem menſas aureis laminis veſtitas, totidèmque candelabra vnius talenti pondere, & centum viginti quinque aureorum millibus æſtimata. Non appello inſtrumenta aurea qualiter

Paſtophoria.

Supellex.

ter centies mille & Viginti; argentea centies decies & quinquaginta millia quorum Iosephus meminit. Hoc dico, vnde operis hujus magnificentia possit æstimari, quod afferunt Pradus, Villalpandus, Salianus, trigesies centies millia aureorum, seu vt vulgò loquimur tria millia millionum auri in id operis adhibita esse, quam summam intra annos septem ne plures dicam, Reges omnes Asiæ, Africæ, Europæ, quorum diuitias nouimus, vix possent repræsentare.

Impensæ in templum.

3030.

Tam illustris basilica hoc anno perfecta ejus obsequio mancipanda erat, qui ejus struendæ voluntatem Dauidi dederat, Salomoni facultatem. Verùm id vt fieret eâ celebritate, quæ responderet ædificio, accersitus est vniuersus populus, atque ita dispositus per sapientissimum Regem, vt multitudo pompæ nihil officeret, sed eam redderet amplitudine, & varietate augustiorem. Venit & in partem hujus magnificentiæ duplici miraculo Deus. Nubes enim de cælo defluens totam impleuit domum addictam Deo, & sponte conceptus ignis victimas paratas combussit, vt innueret Deus quam accepta essent ipsa sacrificia, in quibus ipse Sacerdotum faces, & manus præuenisset. His ostentis inuitatus populus tam multa obtulit sacrificia, vt intra septem dies bouum viginti duo millia, arietum centum viginti millia religiosè cæderentur; quibus peractis dimissus est populus, cùm ei Rex benè, ille Regi fausta omnia precatus esset.

Dedicatur Templum Salomonicum.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3030. *ad* 3040.

3031.

Salomon sibi, & filiæ Pharaonis Domos ædificat.

HOc anno Salomon ad palatia sibi, ac filiæ Pharaonis construenda adjecit animum, vná cum domo saltûs Libani, quæ esset ad oblectationem vtrique communis, vt vrbi atque templo non tantùm ornamento, sed & præsidio essent, simul cum regiâ Dauidis arce: quibus dum delicias, & laxiorem habitationem prætexit, sibi ac Pontificibus aduersus inopinos casus receptacula præparabat.

3037.

Naues Salomonis in Ophir.

Tum paratæ Salomonis classes in Mari rubro ad Aziongabel, in Ophiram vela fecerunt, aut etiam sicuti nonnullis placet, indidem redierunt; quæ deinceps tantam auri argentique abundantiam retulerunt, vt argentum Hierosolymis instar lapidum esset. Quâ hyperbole Deus ipse nunquam vsus esset, nisi ea copia incredibilis fuisset. Parum enim videbatur quod ope Tyriorum ex Tarsis, seu Tartesso, & vltimâ Hispaniâ parabatur. Vbi autem sita esset hæc Ophira regio, vnde aurum, & ebur exportabatur, nondum liquet, aliis malè Perüanam in Americâ obtrudentibus; aliis Taprobanam id est Ceylanum, vel Sumatram in Asiâ; aliis Sophalam in Africâ meliùs offerentibus. Certè si vera sunt quæ Lusitani referunt de Salomonis memoriâ, & monumentis in regno Sophalensi, quæ hactenus perdurant, frustrà aliò hæc χρυσοφόρος, & Ἐλεφαντοφόρος, regio quæritur; sed dum nimis aperta, & certa nauiculatores illi proferunt, saltem non adimunt omnem imposturæ suspicionem.

Hec

3038.

Hoc tempore annis duodeuiginti à Cumâ Phricotide conditâ Smyrnam iidem Cumæi statuerunt.

Smyrna condita.

Circa vrbis hujus initia Homeri quoque Natales à Chronographis vulgo proponuntur à Troiâ excessa anno 168. De ætate non minor est, quàm de patriâ controuersia. Eam autem hic dirimere non possumus, & malumus in Herodoti opinionem indiscussam abire, quam excutere sententias Philochori, Aristarchi, Apollodori, Euthymenis, Eratosthenis, Theopompi, Euphorionis, Sosibij, & quorundam apud Gellium, qui hunc Ægyptium esse putauerunt. Septem vrbes de ejus patriâ disputant.

Homeri natales, & patria.

Κύμη, Σμύρνα, Χίος, Κολοφὼν, Πύλος, Ἄργος, Ἀθῆναι, aut apud Gellium legitur.

Σμύρνα, Ῥόδος, Κολοφὼν, Σαλαμίνιος, Ἄρ-γος. Ἀθῆναι. De ætate verò scriptores decem disceptant: vt innueretur talem, ac tantum virum, & vbique, & semper viuere debuisse.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3040. *ad* 3050.

3042.

Hoc anno Salomonis omnia ædificia perfecta sunt, tantâ magnificentiâ, vt non Palatia sed Templa, non ad Regem, Reginasue, sed ad Deum, & cœlites recipiendos comparata esse viderentur. Respondebat ædificiis suppellex tota ex auro, argenti hic nulla mentio, quod erat tenuioris notæ virorum huiusce temporis. Eòdem pertinent ducentæ hastæ aureæ, singulæ bis mille quingentorum aureorum: trecentæ item peltæ laminis aureis obdu-

Absoluta ædificia Salomonis.

Supellex, & Arma.

Thronus Salomonis. ductæ, ſingulæ mille ducentorum, & quinquaginta aureorum. Sed inter reliqua opera excelluit Thronus ille ex ebore, auroque confectus, vbi duæ manus humanæ fulciebant ſedem juxta Leones duos, vt hic terror cum humanitate jungeretur: Sex gradibus ſex vtrinque Leunculi quaſi ad præſentiam Regis aſſidebant. Opus eximium planè, & cui in aliis regnis, Deo ipſo teſte, ſimile non ſtetit, vt Regi ſolium æquaretur.

Salomon dat Hiramo vrbes.

3043.

Tum Salomon Hiramo Regi Tyriorum viginti aſſignauit opida, vnde perciperet fructus annuos donec ſibi factum eſſet ſatis, ob excisa per Tyrios ligna de Libano, atque deportata ad Templi, & ædificiorum fabricam, & propter plurimum auri appenſum ad domorum ornamenta. Tum autem conqueſtus eſt de Salomone Hiramus quod ciuitates aſſignaſſet parum fertili loco ſitas, & quarum fructu tot nomina non facilè diſſoluerentur. Verùm fratris interpoſito nomine, & miſſis inſuper auri talentis centum viginti, oſtendit hanc controuerſiam amicorum fuiſſe, & qui de beneuolentia, & amore potiùs, quàm de pecuniâ diſceptarent.

Reginæ Saba aduentus.

3047.

Circa id temporis venit ex vltimâ Arabiâ Fœlice, atque Sabâ Regina Sabæorum, ad Salomonem Aromata tam pretioſa detulit, vt iis illam non fuiſſe Æthiopicam, ſed Arabiſſam licet ſubodorari. Venit autem illa ex finibus Aſiæ verſus Auſtrum, & auditâ, visâque Sapientiâ Salomonis in diſſoluendis ænigmatis, in ordine familiæ, in regni adminiſtratione, labores ſuos non malè collocatos putauit. Multis comulatâ muneribus, & vt multi autumant ex eo ſuſceptâ prole rediit in patriam ſuam, & viuam Salomonis imaginem pudicitiæ ſuæ, honoriſque jacturâ benè emptam exiſtimauit.

In

3048.

In hoc tempus commodè rejicias multiplices nuptias Salomonis, eique junctas vxores tam primarias, quàm secundarias tanto numero, vt vix inueniat fidem. Quis enim crederet vni homini fuisse septingentas vxores, quasi Reginas, trecentas inferioris notæ pellices, & quasi concubinas, nisi is asseruisset qui nec fallere, nec falli potest. Major ergo mulierosi Regis libido fuit, quàm hominum fides; vt que non credenda, nisi hanc Deus ipse contestatam reliquisset.

Vxores, & concubinæ Salomonis.

3049.

Neque multùm differas ab his nuptiis Salomonis in re maioris momenti deliria; quando ante idola luxuriosus senex procubuit, vt muliercul is placeret, ex libidinoso factus Apostata. Duxerat ille alienigenas vxores multas, quas longè magis, quàm populares suas deperibat. Eæ factæ Prosælytæ vt marito sapienti placerent, vbi deprehenderunt quid jam possent in amentem, Deorum suorum cultum resumpserunt, in quem etiam sensim hominem vxorium pertraxerunt. Et principio numinibus hisce falsis supplicem tantùm obtulit corporis cultum; mox thura, atque victimas, denique & templa posuit, vt non iam dumtaxat vnius sceleris reus, sed & alieni, & multiplicis criminis particeps inueniretur. Ita nec mortalium omnium sapientissimo simul amare, & sapere concessum est.

Deprauatur Salomon per mulieres.

C A-

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3050. *ad* 3060.

3054.

Salomon ponit Tēplum Diis vxorum suarum.

TVm Abulensis putat fuisse perfecta Templa Astartes seu Veneris Sidoniorum Deæ; Melochi seu Saturni Dei Ammonitarum; Chamos seu Priapi Dei Moabitarum, aliorumque idolorum, quibus vxores illæ Regiæ cum suis victimas immolabant, Salomone primum spectante, mox etiam faciente, sed quid mirum idolis obtulisse sacrificia, qui se totum mulieribus addixerat, & vile libidinis mancipium, factum esse ridiculum Dæmonis sacrificulum Salomonem.

3055.

Deus Salomonem ad pænitentiam reuocare nititur.

Vt ad se Rex aliquando rediret, quondam acceptissimus cœlo per Deum non stetit; concitatis aduersus eum hominibus, in quorum rebellione suam aduersus Deum aniam düerteret, & detestaretur. Razon Idumæorum Rex, Hebræis tributa pendere solitus, ea ejurauit, & auri loco ferrum obtulit. Adadus ex prædone factus Rex Damasci, & jam à Dauidis tempore vectigalis, tum sui juris cæpit esse, deleto præsidio Israëlitarum; neque id dedecus Salomon retinere potuit, ad maiorem contumeliam sibi per grassatorem inustum. Denique vt viciniori præmeretur malo Ieroboamus belli ciuilis jecit semina, quæ paulo post in ejus filij perniciem eruperunt. Ahius enim Silonites Dei afflatus numine occurrens huic Ieroboamo pallium suum nouum in duodecim partes secuit, quarum decem ei obtulit, cum spe decem Tribuum nouique Regni. Et quamquam Salomon

& Va-

& Vatem, & noui regni candidatum ad necem perdiligenter quæreret, fugâ tamen in Ægyptum sibi consulentes ambo, hic se Regem electum à Deo, ille se non vanum fuisse Prophetam, tempore demonstrarunt.

Iero boamo prædicitur Regnum.

3056.

Hoc tempore tribus circiter annis antequam è viuis abiret, plerique Salomonem ad se sanamque mentem putant rediisse. Et verò huic opinioni videntur adstipulari septuaginta Sapientes Hebræi, quorum textus fermè instar scripturæ est, apud quos *pœnitentiam egisse* Salomon dicitur, & *elegisse disciplinam*, Fauent etiam huic sententiæ multi è Sanctis Patribus, qui Ecclesiasten ab illo Rege pœnitente conscriptum asseruerunt. Quæ cum piè credi, sanctèque possint, sic irrideri Hebræorum quorundam commenta debent, qui Salomonem per plateas Hierosolymorum raptatum, nudatum ignominiosè ad verbera, suâque ipsâ manu, recusantibus id ei officij Sacerdotibus, atrociter laceratum nobis repræsentant.

Salomonis pœnitiæ.

3059.

Salomon regni sui anno quadragesimo sexagenarius obiit, vt creditur à quibusdam morbis ex intemperantiâ contractis, vel vt alij volunt ex animi mœrore, quo vltimos vitæ huius annos Deus peramanter condiit. Sepultus est in tumulo, quem sibi magnificè condiderat juxta patris Dauidis tumulum, in quem deinceps, paucis exceptis, Reges Iudæ post mortem illati sunt. Vir cuius nec meliora initia optare possis, nec deteriores exitus reformidare.

Moritur Salomon.

3060.

Successit sapientissimo patri, filius insipientissimus Roboamus, qui statim regnum stolidè auspicatus est. Cum enim in publicis comitiis regni populus eum rogasset, vt de ve-

Succedit Salomoni Roboamus.

ctiga-

ctigalibus aliquid remitteret, quibus à Salomone attritus erat; inde suaderet senes, quondam à consiliis Salomoni; ille contra adhibitis sibi iuuenibus, ac sui similibus consiliariis respondit ineptissimè, digitum auricularem suum, esse patris sui dorso crassiorem, exceptam à parente plebem verberibus, se scorpiones adhibiturum. Quæ tam aliena ab homine sano, & nouo Rege, & tempore visa est responsio, vt ob eam maxime à plerisque sceptro iudicaretur indignus. Et verò qui adhibitus fuerat à populo deprecator Ieroboamus, hanc occasionem elabi passus non est. Vnguis enim factus in vlcere decem Tribus in duas partes distraxit; duæ tantùm Iuda, & Benjamin in gratiam patris & aui fideles adhæsere Roboamo, & Regnum Iuda constituerunt; reliquæ Israëlis Regnum confecere. Tanti stetit noui Regi, nondum firmatis imperij rebus imprudens & malè concocta responsio.

Roboami stolida responsio.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3060. ad 3070.

3061.

IN Regnum Israëlis inuexit idololatriam amor malus regni, & eius amittendi pejor metus. Verebatur Ieroboamus, ne, si Iudæi omnes templum Salomonis adirent, sensim abalienarentur à se, reconciliarentur Roboamo. Vitulos itaque duos aureos conflandos curauit, vnum in vrbe Dan, alterum in vrbe Bethel, falsumque pro vero falsi Numinis instituit cultum. Cum igitur religionem metuit, superstitionem induxit Rex malus, nequior idololatra. Vitulos autem proposuit aureos, memor Apis Ægyptij

Ieroboamus inuexit in regnum suum idololatriam.

ftij in quem Hebræi respexere, & prætereà vt placeret Sesaco Ægyptio, quem affinitate contingebat. Sed statim audiuit Rex impius veri Dei quem deseruerat minas, sensit potentiam. Missus enim est ex Iudâ Prophetes qui hoc facinus increparet, & de altari contra Dei legem excitato vaticinaretur. Nec vana illa, & inanis vaticinatio fuit. Statim altare sacrilegum confractum dissiluit, cinis quem capiebat effusus, sicuti vates præcinuerat, Rex autem dum manum extendit in eum quasi furiosum, vt satelliti bus traderet, sensit eandem exarescere, cujus tamen vsum ad Sancti viri preces recepit; sicque malo quod promeruerat, & remedio quo indignus erat, verum ad se venisse Prophetam intellexit. His peractis quanquam ad regium prandium inuitaretur Vates jeiunus, sicuti Deus imperarat, effugit. Verùm ab alio Propheta inductus in fraudem malè periit. Ab eo enim simulante cum Deo colloquium, & aliud Numinis imperium, quo apud sui similem capere cibum permittebatur, retractus est è via, & mendacis hominis assedit mensæ, atque comedit. Sed tum vere huic subdolo Prophetæ locutus est Deus, & imprudenti conuiuæ, quique se deludi passus erat denunciauit interitum. Et nimiùm verè dixisse monstrauit euentus. Redeuntem enim Vatem ad suos Leo interemit, nihil tamen eius cadaueri, jumentoque nocuit, sed quasi vtrumque seruaturus, accubuit; vt inde omnes edíscerent, feram Numinis instrumentum fuisse, interfectum hominem à Leone, non famelico, sed Dei jussibus, quàm homo fuerat, obsequentiore. Ita Deus à viris sanctis tum obsequium, vel vitam extorquebat; nec iis viuere licebat nisi subditis Numini, leuem etiam imprudentiam morte, ac sanguine luentibus.

Mittit ur ad Ierobo-amū Prophetes.

Prophetes interficitur à Leone.

3053.

Roboamus Rex Iuda collectis centum octoginta millibus bellatorum & Tribubus Iuda, & Benja-

Benjamin, ereptam sibi à Ieroboamo repetebat armis imperij partem. Verùm eam expeditionem Semeias prophetes impediuit, denunciatâ Dei voluntate ne fratres cum fratribus committerentur. Mirum! ad vnius homuli vocem tantus diffluxit exercitus; adeò tum poterant homines addicti Deo, vt ad eorum nutus bella susciperentur, & abrumperentur; mirantibus etiam obsequium suum qui inuiti propè paruissent, & noluisse se quod maximè vellent.

Roboami expeditio abrumpitur per Prophetã.

3064.

Certauere igitur inter se Reges Iuda, & Israëlis non armis, sed criminibus, hic vitulis aureis, ille Priapi sacris, cujus Dei Maacha Regina erat Antistita. Deus immortalis! quàm turpem hanc aulam esse oportuit quæ fœdissimæ superstitionis Sacerdotem Reginam habebat. Ad hanc turpitudinem exterminandam, immissus est à Deo Sesacus Rex Ægypti, etiam ab affine suo Ieroboamo aduersus æmulum suum Roboamum euocatus. Sesacus ille porrò ab aliis vulgo Sesostris dicitur, irruitque tum in Palæstinam cum mille ducentis curribus bellicis, equitum millibus sexaginta, peditibus quorum numerus iniri non poterat ex Ægypto, Libyâ, Trogloditide, Æthiopiâ collectis; has enim priùs gentes deuicerat, iisque ad alias subjugandas vtebatur. Quàm ignauiter, non dicam, pugnarint, sed fugerint tum Hebræi, qui steterunt diu in Syriâ turpissimis notis insculpti cippi, Herodoto teste docuerunt, monimenta Ægyptiacæ, facilisque victoriæ. Sed longè meliùs id innuit, quod vrbis suæ regiæ incendium, & vastitatem Thesauris templi sit coactus impedire Roboamus, suam suique populi libertatem pecuniis sacris à victore sacrilego redimere propè necessario compulsus sacrilegio.

Sesacus spoliat Roboamum.

Eodem anno Latinorum Rex sextus Capetus regium solium ingressus est Albæ, tenuitque annis viginti sex. Hunc Liuius Atym vocare vide-

Capetus 6. Rex Latinorũ.

videtur; sic enim filium Albæ nominat, eique filium Capyn subjicit. Sed hæc & remota, & à remotis authoribus scripta, tantùm habent fidei, quantùm beneuolus lector voluerit & dederit.

3066.

Quamquam conuenirent inter se vitiis Roboamus, & Ieroboamus, ex leuitate potiùs ille, hic ex malitiâ peccabat. Et stabat Hierosolymis vera Religionis sedes, ad quam optimi quique Hebræorum confugiebant. Aderant & hic Leuitæ Deo sacra gens, & addicta pietati, quàm vbique fouebat: cum apud Ieroboamum curarent vitulorum cultum homunciones de populi fæce, quibus erant Dij venter, & crumena; animalibus Diis digni Sacerdotes. Et licet plures subditos in decem tribubus numeraret Ieroboamus, iis tamen ex Iuda & Benjamin fortissimos, Roboamus opponebat. Hinc enatum est bellum atrox, iisdem armis, & ordinibus, ciuilique propiùs, quàm externo. Gestum est autem paribus odiis; & obstinatione, cum vtrimque ageretur de regno, quo nullum est ad inimicitias telum potentius. Hoc bello & atroci, & diuturno Reges duo suos subditos attriuere, domi exactionibus, foris depopulatione consumptos, à suis, & ab hostibus vexatos; vtrimque miseros ac prædæ semper patentes, siue bellum acciperent, siue reponerent.

Bella inter Roboamum, & Ieroboamum.

CA-

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXXI.

Ab anno mundi 3070. ad 3080.

3076.

Moritur Roboamus.

OBiit hoc anno regni sui decimo septimo Roboamus, Rex adhuc contemptâ religione, quàm amissâ regni sui maximâ parte famosior; meritò itaque à Lucifero Cabaritano Regibus Apostatis accensetur. Et verò cum ad impietatem erudierat Naama mater Ammanitis, Maacha Sacerdos Priapi confirmarat; adeò fatales Salomoni eiusque stirpi mulieres extitere.

3077.

Roboamo succedit Abias.

Roboamo demortuo in Regnum Iuda successit Abias, genitus ex Maachâ dilectissimâ conjuge, ideoque fratribus, etiam antiquioribus præpositus. Hic cùm videret paratum à patre exercitum, vt præberet se dignum imperio, cum quadringentis hominum millibus Ieroboamum est aggressus, licet ille sub signis haberet octingenta hominum millia. Sed multitudini Dei auxilium præualuit. Abias enim circumfusus ab Israëlitis diuinam implorauit opem, quâ animatus hostem tantâ affecit clade, vt ex ejus exercitu quingenta hominum millia cæciderit, tres ei ciuitates cum suis pagis eripuerit. At neque victoria neque clades, aut victori, aut victo profuit. Hic enim nihil se submisit Deo; ille vano intumuit fastu. Quid his hominibus facias, qui neque suppliciis timere, neque beneficiis amare discunt?

Abias vincit Ieroboamũ.

3078.

Ieroboamus perdit filium.

Mortuus est hoc anno Abias filius Ieroboami; quem cum ægrotare grauiter videret pater, misit ad

ad Ahiam Prophetam decrepitum senem, uxorem suam Ano dissimulato habitu, ut eum interrogaret de filij sui morbo. Is tamen monitus à Deo, & Reginam agnouit, & filij denunciauit mortem; neque hoc tantùm, sed & vniuersam Ieroboami familiam mox turpiter abolendam. Verùm Rex improbus, adeò imprudens fuit, vt ex præsenti, & minori malo, conjecturam de futuro, & atrociori non caperet, nec intelligeret filij mortem naturalem, & sepulchrum non inhonorum præludium esse ad reliquorum filiorum carnificinam, eorumque cadauera volucribus & feris objicienda.

3979.

Obiit hoc anno regni sui tertio Abias Rex Iuda nihilo melior parente suo Roboamo, neque victoriâ diuinitùs relatâ Deo factus addictior. Ideò non diu toleratus est in viuis, ne diutiùs Dei beneficiis abuteretur.

Moritur Abias Rex Iud.

Successit ei filius Aza mali patris optimus filius; & sub quo Hebræa pietas, atque fœlicitas ita refloruere, vt parentis, auique criminibus illata Iudæis damna, filij nepotisque sanctimonia reparasse crederetur.

Succedit Abiæ Aza.

3980.

Statim enim vir religiosus Aza euertit altaria peregrini cultus, lucosque succidit, ne amœnitas eorum foueret idololatriam. Nulla tum statua constitit, ne Priapi quidem, cujus Sacerdos erat Maacha auia. Hujus autem obsceni Dei turpissimam imaginem contumeliosè combussit ad Cedronem torrentem, in quem mox cineres sparsit. Ad hæc speluncam eius multorum flagitiorum receptricem euertit; & auiam infami submouit Sacerdotio, quod in regiæ familiæ dedecus redundabat. Præterea quæ pater ejus vouerat in periculis, ipse securus obtulit Deo religiosè, neque paternâ contentus voluntate, adjunxit munera sua, quò illam in paternis nominibus dissoluendis moram,

Aza regis pietas.

pro-

propriâ, & diligenti liberalitate sarcisse videretur.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3080. *ad* 3090.

3081.

Moritur Ieroboamus.

Altero anno Azæ, violento funere raptus est improbissimus Ieroboamus, regni sui anno vigesimo secundo, qui scelere partum imperium, sacrilegio seruauit; impietatis tantæ, vt passim in litteris sacris irreligionis proponatur exemplar, & Regibus sceleratis, atque rebellibus Deo signifer & antesignanus statuatur. De ejus porrò atroci funere scriptura tacere videtur ad contumeliam, id innuere contenta; vt qui regnare voluerat etiam diuini cultus dispendio, dignus non esset de cujus morte, atque supplicio Deus ipse loqueretur.

Succedit Nadab.

Mali hujus corui malum ouum fuit filius Nadabus, patre non melior, nisi quod minus vixit, minusq; peccauit, non voluntatis defectu, sed temporis: Certè dignus est habitus in quo & propria & paterna crimina statim à Deo castigarentur.

3082.

Baasa cædit Nadabum & occupat eius regnũ.

Bellum exarserat Israëlitas inter, atque Philisthæos ad oppidum Gebbethon. Hîc Baasa de Tribu Issachar tetendit insidias, quibus Rex incautior interceptus occubuit. Parricidij hujus præmium fuit in decem tribus imperium; & perduellis diuini humanique juris, arbiter vitæ, atque necis apud Israëlitas creatus: ita permittente Deo vt scelera sceleribus vindicarentur.

3083.

Baasa delet stirpem regiã barbare.

Parum fuit Baasæ Regem interimere, vt regnum

gnum occuparet; vt hoc seruaret stirpem ejus sustulit vniuersam. Id sanè crudele, & tyrannicum fuit; sed planè barbarum, mortuorum principum cadauera canibus in vrbe, in agro feris, & volucribus deuoranda objecisse. Quæ cum olim præcinuisset Ahias Prophetes Ieroboamo, hac denunciatione non absoluitur Baasa Tyrannus à crimine, sed Deus omnia præuidens iustusque denunciabatur.

3087.

Anno septimo Regni Asæ natus est ei filius Iosaphatus ex Azubâ filiâ Salai, & natus est ex religioso parente pijssimus princeps, vt quæ exulabat ex Israële sanctimonia, optimorum duorum Regum palatio, sic tanquam sanctuario susciperetur.

Nascitur Iosaphatus.

3088.

Circa hæc tempora Baasa Rex Israëlis grauiter increpitus est à Deo per Prophetam Iehu filium Anani, quòd impietatem Ieroboami æmulatus esset, cuius vindex extitisset in eius liberos, atque familiam. Denunciata est itaque huic pœna gemina, & similis ei, quàm in sui principis stirpem exercuisset. Sed Rex & impius, & atrox, scelera sacrilegio cumulauit: Prophetam enim ipsum furiosè jugulauit, quasi effectum vaticinij, exterminato vate sublaturus esset, non accersiturus.

Baasa increpitus a Propheta, eum cędit.

3089.

Annis decem quieuisse in regno suo Asam scriptura tradit; hoc igitur cum Baasa pugnare cœpit. Israëlitam autem expeditionem suscepisse suspicor, vt recuperaret vrbes, atque pagos sub Ieroboamo ab Abiâ decerptos. Sed Rex impius dum sarcire damnum, ac dedecus parat, nouum incurrit, agnouitque pietatem ad omnia, sed in primis ad bella vtilem esse, ac necessariam.

Bellū inter Baasā & Asā.

3090.

Capys septimus Rex Latinorum.

Hoc anno Capys Latinorum Rex septimus Capeto successit, rexit Albam annis duodetriginta, solo nomine (vt plerique alij Latinorum apud Dionysium Halicarnasseum) notus. Hunc Liuius facit Athys filium.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3090. ad 3100.

3094.

Aza profligat Zarā Æthiopū Regē.

NEque tantùm aduersus domesticos, & vicinos, sed aduersus exteros, & longinquos hostes fretus pietate suâ fœlix Asa fuit. Zara Rex Æthiopum cum decies centum millibus armatorum irrupit in Palæstinam, sperans eandem cum Sesaco prædam cuius in exercitu forte adolescens militarat. Verùm aliter in Deum affectus erat Aza, quàm Roboamus, & certiùs ab eo sperare poterat auxilium. Et verò is Dei, animique plenus occurrit Æthiopi cum trecentis millibus ex Iuda, cùm ducentis octoginta millibus ex Benjamin. Dimicatum vtrimque fortiter ad Meresam in Tribu Iuda, vbi precibus suis Aza traxit in partes suas victoriam: hostes ad internecionem deleti, Deo Iudæis augente robur, animum & vires hostibus adimente. Quin & in Æthiopum auxiliatores Philisthæos arma conuersa, quorum dirutæ vrbes, abacta pecora, villæ incensæ, tantùm prædæ ex vtraque gente collectum, vt à Sesaco illata clades, & damna reparata censerentur. Nec ingratus fuit in Deum de tantâ victoriâ Rex optimus: fœdus enim cum eo renouauit, idola perdiligenter inuestigata conflauit, aut comminuit; vt quoniam huic bel-

bellum gesserat Deus, ipse quoque vicissim contra eius capitales hostes, idola, militaret.

3095.

Baasa occupat Rama, & hanc relinquere cogitur.

Sed hoc anno pietas tam boni Regis, cum summo eius populique damno labare nonnihil visa fuit. Anno regni eius decimo sexto, à diuisione Israëlis, & Iudæ trigesimo sexto, resumpsit animos Baasa, egressusque de Thersa vrbe regni sui primariâ, cùm multis copiis occupauit Rama, vrbem tantùm stadiis quadraginta Hierosolymis distantem. Eam autem communiuit muro; & si munitionem illam, vti animo informarat, absoluisset, securus vrbis sanctæ aditus, aut exitus non erat. Asa tum inops consilij, sed pietatis longè magis, qui Deum auxiliatorem toties expertus erat, imprudenter ad Benadadum Syriæ Regem confugit, ejusq; amicitiam, etiam Dei thesauris, hoc est sacrilegio redemit, sicque auarum Principem ab Israëlitis abalienauit. Hac nundinatione, nec vtili, nec honestâ, abrupta Ramæ munitio est, Baasa in ditionem suam redire compulso, ne, dum Iudaicam vnam vrbem appetit, suas à Syro perderet; Iudæis vtcumque noceret, cum vltimo regni sui discrimine. Neque verò diu de libertate suâ gauisus est Aza: missus enim est statim Prophetes, qui grauiter eum increparet Dei nomine, quod pecuniis etiam sacris demeruisset Regem, quem, & Baasam, suis copiis & Dei auxilio retundere poterat, atque debellare. Tumque addidit Aza ad diffidentiam, impietatem & crudelitatem. Vatem enim dedit in vincula, & obloquentes de hoc facto multos interemit. Ita sensim deuenitur ad scelera; sic pietas ex leuibus culpis, ad ima præcipitat.

Aza arguitur à Propheta, quem mittit in carcerem.

3096.

Bacchis Rex quintus Corinthi, vnde Bacchiadæ.

Hoc anno Bacchis Rex quintus Corinthiorum Regnum adiit, qui in hac vrbe nomen im-

N 2 posuit

posuit tertiæ Dynastiæ Bacchidarum. Hanc familiam Corinthi dominatam esse ducentis annis scribit Strabo, Pausanias centum octoginta quinque, & vltimum in eâ Regem fuisse Automenem. Sed hi Tyranni potiùs erant, quàm Reges; sui, quàm populi amantiores; timeri, quàm amari solicitiores; tolerati
que quamdiu subditi quid possent, quid non possent infames domini, cognouerunt.

LIBER IX.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM SECVNDVM.

Ab anno mundi 3100. *ad* 3200.

CAPVT I.

PRIMA DECAS.

Ab anno 3100. *ad* 3110.

3105.

BAasa Rex Israël principatus sui anno vigesimo tertio abscessit è viuis, nec tanto regno, nec vitâ tam diuturnâ dignus; Et quod mirum obiit morte naturali, qui primus in regiam domum & cædes, & jumentorum sepulturam induxerat; qui manum suam fumantem adhuc sanguine Regis sui, filiorumque ejus, sanctissimi Prophetæ cruore contaminarat. Vixit tamen diu, & vixit Rex impius, atque infortunatus; vt ostenderet Deus vitâ Regis omnia formidantis nullam esse majorem pœnam, & acerbiorem.

Moritur Baasa.

Baasa reliquit filium Elam successorem regni, & impietatis. Tum enim in Israëlitico imperio crimina, & irreligio hæreditaria esse videbantur.

Succedit Ela.

3106.

Ela interficitur à Zambri.

Anno vigesimo septimo Regis Asæ Ela filius Baasæ finem viuendi, regnandique fecit, cæsus, dum accubat temulentus conuiuio apud Arsam vrbis suæ Regiæ præfectum. Illic animam cum crapulâ reddidit percussus à Zambri, altero equitum suorum magistro, qui partum regnum vno parricidio, iteratis firmare voluit. Statim enim Regis demortui consanguineos omnes cæcidit, ne quis vltionem propinqui sui cum successione prætexeret. Hæc cum delata essent ad exercitum, qui tum Gebbethon Philisthæorum vrbem obsidebat, ne sceleris sui præmio frueretur perduellis, statim prærogatiuâ suffragij præfectum militiæ Amri delegit Regem, eique sui Regis vltionem demandauit. Is statim obsidione solutâ, & regni quàm vrbis sollicitior; ad vrbem Thersam cum suis copiis aduolauit, & arctissimè cinxit. Imparatus Zambri videns sibi vitam cum regno, & inter tormenta relinquendam, suâ manu gloriosè, quam tortoris ignominiosè mori maluit. Ingressus enim Palatium se cum Regiis omnibus thesauris incendit, vt quod seruare non poterat, inops & destitutum belli neruis æmulo regnum relinqueret. Nec inops tantùm, sed & dubium æmulo reliquit imperium. Thebni enim à quibusdam regni proceribus, ei oppositus, & sublectus est; de quo nihil habet scriptura præter ambitum regni. Id mali supererat Israëlitis, vt cum Iudæis discordes, inuicem etiam diffiderent, & jam plusquam ciuilibus bellis digladiarentur.

Amri Rex creatur ab exercitu.

3110.

Amri solus regno potitur.

Annis quatuor totis Amri, atque Thebni de Israëlitico regno armis disceptarunt, & eò acrius quo præmium victoriæ erat nobile regnum. Succubuit tandem Thebni ab Amrianis victoribus, vt creditur, interfectus, qui ejus tantùm morte bellum ciuile finiendum intel-

li-

ligebant; quo exitu ciuilia ejusmodi bella terminantur, vt victorem, regnum, victum mors & supplicium maneat.

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3110. *ad* 3120.

3111.

AMri solus potitus regno, motibusque compositis cum videret Regiam vrbem Thersam deprædationibus, & incendiis deformatam, ad aliam condendam animum appulit. Emit ergo duobus talentis, hoc est bis mille septingentis quinquaginta aureis Gallicis montem quendam à Domino *Somer* dicto: qui cum vilissimo pretio non tam venditus, quàm gratis datus esset, pecuniæ loco Rex honorem venditori reponere voluit; vnde vrbem in eo monte statutam de ejus nomine dixit Samariam. Hæc tum primum huic monti inædificata est. Quare si priùs in sacris Codicibus fit mentio Samariæ, πρόληψις intelligenda est. Hæc est Samaria æmula deinceps Hierosolymæ, ab eâ vt religione sic moribus distracta, facta tum ab improbo Rege Israëlitici regni, & multorum criminum sedes.

Vrbs Samaria condita.

3117.

Hoc anno patri scelesto successit filius sceleratior Achabus septimus Rex Israëlis, quem iam à parente impio deprauatum, ad omne facinus impulit Iezabel filia Regis Sidoniorum, mulier impotens, & flagitiosa, quæ marito dedit Athaliam matre etiamnum crudeliorem. Ita ex vnâ Sidone duæ illæ faces Israëlitis, & Iudæis fatales prodiere.

Amri mortuo succedit Achab cui vxor Iezabel.

3118.

Tum Aza Rex Iuda imperij sui anno trige-

Aza laborat podagrâ.

ſimo nono podagrâ vehementer afflictus eſt. Quo in morbo à ſe deſciſcere viſus eſt. Totus enim fuit in remediis medicorum perquirendis quæ minus ei leuaminis, quàm doloris attulerunt; minorem vtique, aut toleratu faciliorem ſubiturus morbum, ſi aſpexiſſet hujus ægrotationis authorem, qui ſanam eius mentem in corpore parum ſano cupiebat.

Baali Templum ponitur in vrbe Samaria.

Tum quoque Achabus vt placeret ſuæ Iezabeli fanum Baali Sidoniorum Deo in vrbe Samariâ poſuit, plantauitque lucum. Ita idolum ad vitulos aureos acceſſit, & impietas Sidonia Ægyptiacæ eſt adjuncta, pari diuinitatis infamiâ, cum hic animantes, illic homines improbiſſimi, & belluis haud abſimiles colerentur.

Calpetus 8. Rex Latinorum.

Hoc quoque anno Calpetus Rex Latinorum octauus regnum adiit, tenuitque annis tredecim, nihilò quam ſuperiores celebratior. Hunc Liuius, expunctâ liquidâ, Capetum vocat.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3120. *ad* 3130.

3121.

Moritur Aza.

OBiit hoc anno regni ſui quadrageſimo primo ex magnis doloribus Rex Aza, Princeps bonus, quamquam exiſtimationi ſuæ maculas aliquot aſperſerit; quas tamen elutas eſſe ſcriptura innuit cum eum bonis Principibus, ac juſtis accenſet. Certè quem ita laudauerit Deus ipſe, nullæ hunc ſordes, hunc nulla ſcelera poſſunt infamare.

Succedit Azæ Ioſaphat.

Qui regnante parente Imperij ſanctiſſimi fundamenta jecerat Ioſaphatus, id Aſa mortuo ad ſummum decus extulit. Ac principiò illuſtre ſpecimen edidit pietatis in funere patris, quod

quod ad luxum pænè celebrauit ; sed in hoc à bonis filiis honestè peccatur. In aliis Deo, & hominibus acceptissimus fuit, atque in ejus gloriam & diuitias cælum atque terra conspirasse videbantur.

3122.

Sub hæc initia Iosaphati suspicor Hiericontem instauratam esse ab Hiele Bethelitâ, quem perculit imprecatio facta à Iosue, dum eam subuertit. Cum vrbis huius noua fundamenta nouus conditor posuit filium primogenitum perdidit; portisque appositis & opere absoluto Vltimum filium Segub amisit, cæteris inter vtrumque continenter elatis. Adeò viri Sancti post obitum possunt, nec eorum imperia violantur impunè, etiam dum fato functi sunt, qui Dei mandata diligenter exhauserunt.

Hiericus reparatur ab Hiele.

3123.

Tunc temporis Achabus totus in suam Iezabelem effusus, & ob eam in Baalem vxorium se præbebat, & idololatram, cum magnâ pernicie subditorum Verùm tum quoque Israëlitis Deus minimè defuit: Suffecit enim eis Eliam genere Sacerdotem nouo viuendi genere conspicuum, dignum qui priuatus impij Regis, & Reginæ sceleratioris conatibus objiceretur. Elias igitur collectâ opinione sanctitatis, & impetratâ precibus à Deo aliquot annorum siccitate; improbum Regem adit, ei minas intentat ob relictam veri numinis Religionem, asseritque ob eam causam regionem eius annis aliquot pluuiis, ac rore carituram. Sed vt fanaticus & amens abjectus, metu grauioris mali occuluit se, diuinòque monitu venit ad torrentem Carith, vt ejus aquâ sedaret sitim; cum intereà corui huic panem & carnes ex mensâ regiâ sufficerent Quid non speraret ille, cui ex furto viuere solitæ volucres cibos sufficiebant?

Elias Achabo prænunciat famem.

3124.

Longè alia erant hoc tempore Iosaphati con-

filia, qui tum non sibi tantùm, sed & aliis bonus, & pius fuit. Tum enim per vniuersam ditionem suam, Sacerdotes & Leuitas sparsit, qui populum accuratè Dei cultum edocerent. Is primus ad pietatem gradus erat, scire quid postularet Deus; at id curare boni Principis fuit, vt exequi subditorum. Neque verò Deus se à Iosaphato superari passus est; reddit enim illum charum suis, hostibus metuendum. Hi vectigalia pensitarunt domino, vt Arabes, atque Philisthæi; illi tot in Regem munera effuderunt, vt numquam Tyranni vi atque metu tot pecunias extorserint, quot amore, & beneuolentiâ Iosaphatus expressit.

Iosaphat promouet Dei cultum.

3125.

Tum inauspicatò putantur esse celebratæ nuptiæ Iorami filij Iosaphati, cum Athaliâ Achabi filiâ, atque Iezabelis, quas & Deus arguit & funestissimas familiæ Dauidis fuisse, mox crudelis euentus docebit, & piorum sanguinem non esse impiorum semini permiscendum.

Nuptiæ Athaliæ cum Ioramo.

Intereà securus, & absque solicitudine viuebat Elias, frustràque ab Achabo quærebatur. Nequicquam item Iezabel viros religiosos exterminare nitebatur, quos Abdias Regiæ præpositus familiæ pascebat, & omnibus ad vitam necessariis, delitescentes in speluncis instruebat. Cum tamen ex nimiâ siccitate torrens Carith nullas aquas euolueret, jussus est Elias Sarepta Sidoniorum pergere, vt hîc à paupercula viduâ jamiam fame morriturâ, mirabiliter nutriretur. In hanc mulierem colligentem ligna cum incidisset, diuinitus agnouit hospitem suam, & ab eâ postulauit aquam quâ sedaret sitim ex æstu, viâque collectam; quam cum hæc propensissimâ voluntate polliceretur, adjunxit & frustulum panis, ne aqua noceret æstuanti. Hic enimuerò bona mulier extremas in quibus versabatur angustias exposuit, nihil superesse cibariorũ penes se, præter farinæ pugillum,

Elias venit Sareptam.

lum, & olei nescio quid vnde placentam sibi filioque conficeret, quod vbi comedissent, vtrique mox esse fame pereundum. Hic Elias neque hanc farinam, neque hoc oleum consumendum prædicit, donec agris fertilitas redderetur; quodque promiserat asseueranter, verè certoque præstitum est. Quandiu enim fames sæuiit in corbe farina pullulauit, ex Lecytho semper oleum defluxit, quamquam indidem, quod esset satis ad tres alendos, quotidie tolleretur.

Farina & oleum non deficiunt.

Dum autem apud hanc viduam ageret Elias, aliud accidit, vnde quàm esset acceptus Deo liquidò constitit. Huius enim bonæ hospitis filius ex morbo interiit, & a matre ad Prophetam cum multis lacrymis, & singultibus allatus est. Pupugit sanctum hominem fœminæ Bene de se meritæ dolor: post fusas ad Deum ardentissimas preces, ter in puerum incubuit, tantoque contactu eum vitæ restituit, atque matri; quæ hoc facto demùm agnouit Eliam verum Dei cultorem esse, ad cuius preces fato functi reuocarentur ad vitam, quod est primum, & maximum diuinæ potestatis argumentum.

Suscitat filium mortuum viduæ.

3126.

Post tertium siccitatis annum, & menses aliquot, Achabo se repræsentare iubetur Elias, & dictis suis coram Rege facere fidem, se pluuiam cum vellet retinere, atque laxare. Ac primùm incidit in Abdiam regium illum procuratorem, & piorum hominum alumnum, qui consentiente Eliâ denunciat Regi adesse, quem tandiu quæsitus erat, Prophetam. Huic, qui plurimùm ejus operâ indigebat. Rex occurrit, ac grauiter increpat quod tandiu regnum suum sterilitate turbari passus esset. Sed Elias huius calamitatis in eum refundit causam, cujus ipse tantùm denunciator fuisset, Rex & Regina suis criminibus authores. Verùm hæc erant verba, ad rem deueniendum fuit, & probandum vter verus esset Deus an quem Elias, an quem Acha-

chabus veneraretur ; qui vbi agnitus esset, pluuia copiosior è cælo laberetur. Itaque cum Rege toròque populo Carmelum montem conscendit ; eodem quoque vocantur Baalis sacrificuli, quos inter & Eliam sic conuenitur, vt qui elicerent ignem de cœlo ad comburendam victimam, illi veri Dei cultores denunciarentur. Nec mora, paratur à Baalis Sacerdotibus ara, cui ligna, & victima superponuntur ; multis præcibus rogatur Baal, vt se Deum probet, & emittat ignem. Cum preces nihil facerent cultris & lanceolis sibi crura, pectus, brachia incidunt, miseri deprecatores ; vlulantes interea, quasi excitaturi dormientem, aut extracturi latitantem in Culinâ ; sic enim eos ad vociferandum valentiùs Elia εἴρων inuitabat. Ibi desperauere sacrum ignem cruenti illi ridiculique Mystæ, Elias ex duodecim lapidibus hîc inuentis extruit altare, ligna & victimam imponit, quæ omnia copiosa perfundit aquâ, vt maius miraculum esset ; denique rogat verum, & Hebræorum Deum, vt faceret, quod Baal præstare nequiuerat. Vix preces illæ exierant ex ejus ore, jam victimam & ligna sacer ignis afflarat è cælo ; atque vt ostenderet quàm potentior esset vulgari, & nostrate, non tantùm quæ vulgo comburi solent absumpsit, sed & lapides, & cinerem, & aquam ipsam depastus est, vt verè exiisse de manu Dei, non mortali accensus face videretur. Ad hoc miraculum populus Eliæ submisit sese, authoremque portenti hujus adorauit Deum. At impuros Sycophantas Baalis Sacerdotes abire Prophetes non est passus impunè : omnes enim ad Cissonem tractos, jugulandos curauit, gratiori Deo ad torrentis ripam, quàm in Carmeli verticè sacrificio. His peractis ingens è cœlo pluuia defluxit, reddita est agris fertilitas, non tranquillitas Eliæ. Auditâ enim Sacerdotum suorum carnificinâ Iezabel in sequentem diem huic inten-

Elias elicit ignem de cælo & Baalis Sacerdotes cædit.

Pluuiam procurat.

ten-

tentauit necem; quâ interminatione territus vir alioqui fortis, se dedit in fugam, vt quam Reginam miraculis non domuerat suâ patientiâ frangeret, doceretque viros acceptissimos Deo, esse tolerantiâ quàm rebus supra naturam gestis clariores.

3127.

Deus Iosaphatum cumulat bonis.

Cum Achabus miracula aspectabilia sentiret, alia experiebatur Iosaphatus, quæ non cadunt in sensus. Is efferebatur ad tantam potentiam, atque diuitias, vt passim magnificas ædes extrueret, vrbes firmissimas muniret, vndecies centena & sexaginta millia bellatorum in omnem euentum sub signis haberet, quodque mirum ex duabus Tribubus Iuda atque Beniamin; quō vix quidquam est in totâ scripturâ creditu difficilius, si Palæstinæ totius ratio habeatur, quæ secundum longitudinem ad sexaginta leucas, secundum latitudinem, vix ad duodeuiginti pateret.

Elias Iezabelem fugit.

Elias inter hæc fugiebat in desertum per auia, & fugiebat iejunus. Cum tamen dormire cœpisset oppidò lassus sub Iunipero, oblatus est ei cum aquâ panis, quo iterum cibatus ex Angeli monitu diuinum esse intellexit, vtpotè qui ab hoc tempore, sine vllo cibo ad dies quadraginta expeditè cucurrerit. Venit ergo in montem Orebum, vbi fruitus est diuino colloquio,

Videt Deum.

Deumque vidit in Angelo Vicario, quantum homo mortalis videre potest: non in horribili vento, aut terræ motu, sed in sibilo tenuis auræ, & in nube adeò corruscâ, vt spectator oculos velare cogeretur. Ab eo jussus est redire in regnum Israëlis; quando & Damasco transit; vbi Hazaëli prædixit regnum, & Elizæum sibi comitem adsciuit, huic injecto pallio suo. Is

Comitem sibi adsciscit Elisæum.

statim relictis omnibus discipulus magistrum secutus est, bobus etiam quibus arabat terram oblatis Deo, & in ligno aratri coctis, quorum carnes inter obuios distribuit. Non alium, neque

quae aliter habere debuit Elias comitem, sibi, dum viueret inter homines parem, etiam postquam raptus est, superiorem.

CAPVT IV.

DECAS IV SÆCVLI XXXII.

Ab Anno 3120 ad 3140.

3131.

Tiberinus 9. Rex Latinorum.

CAlpeto Tiberinus successit Rex Latinorum nonus regnauitque tantum annis octo. Is in prælio secundum Albulam commisso cum in eum decidisset, ei nomen suum reliquit, & vitam.

3134.

Benadadus vincitur à pedissequis.

Bellum hoc anno indixit Achabo Syriæ Rex Benadadus, fretus triginta duobus Satrapis, seu regibus subditis suis. Is ditionem Israëlitarum ingressus eam impunè vastauit, Samariam obsidione cinxit, cum Achabo, vt mancipio, egit, cuius bona diceret esse sua. Desperatus Achabus & intra muros latitans, per Prophetam jubetur animum resumere, & sperare victoriam vnde minus expectabat. Pedisequi enim imperante Deo, ducenti triginta duo, vt Rorarij, prælium inchoant; quos viuos dum capere volunt Syri (sic enim jusserat Benadadus) & accipiunt vulnera, nulla reponunt, initium fecere victoriæ. Nam irruentes ex loco superiori, & in turbatos Israëlitæ, & iis superueniens cum fortissimis Prætorianis Achabus, Syrum multis suorum desideratis, multisque relictis spoliis fugere compulit. Ita superbissimi Regis fastus per Ferentarios illos famulos repressus fuit, & adjunctum cladi dedecus, quo nullum est ad contundendos feroces animos, & elatos remedium accomodatius.

Vi-

3135.

Victi Syri anno superiore, hoc maiori apparatu redintegrant bellum; neque jam de prædâ, & spoliis, sedde relinendo dedecore cogitant, accessit & ridicula cogitatio, quod se victos putarent ab Israëlitarum Deo monticolâ, & qui in campestribus, & humilioribus locis nihil posset. Itaque relictâ Samariâ, aliisque vrbibus in colle statutis grandem exercitum ad vrbem Aphec explicat Benadadus. Adfuit & Achabus, sed cum paucissimis copiis, quibus tamen Deus Syrorum blasphemiam castigare decreuerat, quâ potentiam eius montibus alligarant, excluserant vallibus. Committitur tandem prælium; Deo pro suis pugnante in valle, vincitur Syrus, & centum millia de suis cæsa ab his Israëlitarum copiolis miratur. Tantâ cæde, & clade non expectatâ territus Benadadus, in vrbem Aphec cum viginti septem millibus se recipit, quos pro muro stare iubet, & inuadentem hostem repellere. Sed vix illi constiterant in mœnibus, cum hæc à Deo concussa, dirutaque grandi ruinâ miseros illos propugnatores inuoluerunt, & eliserunt. Quâ recognitâ domestici Benadadi habitu ad miserationem composito Achabum adeunt, & quàm possunt abjectis verbis, pacem vitamque deprecantur. Rex impius præposterâ clementiâ Regi blasphemo, ac scelerato parcit; parum est, appellat fratrem; neque hoc satis, attollit in currum suum, vt impietas in his duobus sceleratis triumphare videretur. Sed non impunè diu tulit. Missus enim statim vates propositâ parabolâ de milite, qui capitis sui periculo captiuum seruare jussus, eum elabi passus, denunciat Achabo supplicium, quo Benadadus exemptus erat, mox in eius caput refundendum esse; & condonatam immerenti blasphemoque vitam, non ita moltò post ineptè liberalis sanguine redimendam.

Benadadus iterum maiori clade vincitur.

Hoc

3137.

Vinea Naboth.

Hoc anno priuato vni homini illata nex, satis idonea Deo causa visa est cur regnum ex nobili amplaque familiâ paulò post atrociter tolleretur. Achabus ad Iesraël prædium habebat non inamœnum, quod tamen Nabothi, hominis minimè mali, vinea denormare videbatur. Ab hoc nomine vineam suam Rex honestè petiit, oblatâ aut meliore, aut ejus pretio. Negat Nabothus sibi liberum esse venedere à maioribus acceptam hæreditatem. Regisque sui non penitus injustam petitionem subrusticè rejicit. Id cum didicisset Iezabel mulier haud rogare solita sed imperare, nec emere quod placebat, sed per vim extorquere, maritum suum faciliorem irridet, eique gratis spondet vineam quam sibi grandi pretio comparare voluerat. Scribit illa ad Iezraëlitas sui similes, jubet vt Nabothum insimulatum blasphemiæ de medio tollant, id sibi cordi esse, id Regis rationibus expedire. Vocatur illicò in judicium miser, falsis testibus adhibitis conuincitur, damnatus obruitur lapidibus, vinea ejus regio adjicitur fisco. Lætantibus de hoc fructuoso crimine Reginæ, atque Regi immittitur à Deo Elias, qui mortem vtrique denunciet atrocem, eorumque liberis; eodem in loco quem suo sanguine Nabothus innocens tinxisset, Regis sanguinem canibus prædam fore, vbi lapidati cruorem linxissent canes, Iezabelis cadauer, ac filiorum ejus eodem loco discerpendum à canibus Iezraëlitis, atque vorandum. Ita litabitur priuati vnius hominis interfecti manibus, adeò apud quem pluris non est Princeps quàm Opilio, nisi fortè cum agitur de Regis mulctâ, quæ illius dignitate atque potentiâ, ad tenuiorum terrorem sæpè taxatur.

Hoc nuncio perterrefactus Achabus, & qui suo damno veridicum nimis Eliam aliàs expertus erat, saccum induit; atque cilicium, &

dolo-

dolorem de hoc crimine, publicè professus est: itaque tantisper dilatum supplicium est, non sublatum. Quod cum reformidaret Achabus Ochosiam filium regni consortem adsciuit, vt hoc pacto rebus suis prouideret si quid, sibi contingeret humanitùs. Id etiam in Ioramo suo Iosaphatus æmulatus est, vt dispari timoris causâ, sic etiam dissimili electionis effectu.

3 1 3 8.

Collectis animis ex acerbâ Eliæ denunciatione Achabus suscipit expeditionem aduersus Syros ob Ramoth Galaad, vltimo sibi fœdere promissam nondum redditam, & in belli hujus societatem Iosaphatus venit. Hujus hortatu verus Dei Prophetes Micheas accersitus, falsis omnibus Prophetis fausta omnia præcinentibus resistit vnus, & sinistra omnia denunciat, ob id ab vno ex iis alapâ cæditur, ab Achabo detruditur in carcerem post reditum & victoriam infausti vaticinij daturus pœnas. Vbi ventum ad Ramoth cultum regium ponit Achabus toti exercitui quasi honoris causâ præficitur Iosaphatus. Sed dignitas illa, huic pænè vitâ stetit. Iussi enim Syri à suo Rege vnum Achabum petere, regio incedentem cultu tantùm non interemere Iosaphatum, quem tamen tum vocatus Deus incolumem præstitit. Interea dum prælium recrudescit, Syrus miles telum jacit in incertum, id cadit in Achabum, & lethaliter vulnerat. Retractus è pugna Rex infœlix eodem die interiit. Relatum eius cadauer Samariam in curru sanguinolento. Is currus dum posteà eluitur in Piscinâ Samariæ, linxerunt regium sanguinem canes, ne Elias falsa cecinisse crederetur. Iosaphatus magno defunctus periculo Hierosolymam rediit, sensitque quanto discrimine piorum hominum negotia, rebus sceleratorum misceantur.

Cæditur Achabus.

Parenti suo successit Ochosias septimus Rex Israëlitarum. Inauspicatò solus regnare aggressus

Ochosias succedit Achabo.

ſus. Nam præter paternam cædem & cladem, Moabitæ ab eo defecerunt; claſſem perdidit ſibi atque Ioſaphto communem, deſtinatam in Ophiram, quę in ipſo portu Aziongaber naufragium fecit. Hæc quia ſatis non erant vt reuocaretur ad pœnitentiam ſcelere geminus & ſimilis patri filius, in ſe grauiùs feriendus fuit. Decidit enim ex feneſtrà cancellatâ in Cænaculum, totoque corpore debilitatus ac contuſus in grauem incidit morbum. Neque etiam tum confugit ad Deum; immò inolitâ malitiâ, miſit ſuos Accaronem, qui interrogarent Beelzebuth Philiſthæorum Deum, his temporibus Oracula fundentem, quis futurus eſſet exitus huius morbi. Sed horum legatorum iter abrupit Elias, eoſque certiora reſponſa ferre jubet Domini ſui mortem. Ochoſias itaque prophetam accerſit, per Pentecontarchum, qui cum Eliam virum Dei ridens appellaſſet, cum quinquaginta ſuis militibus igne cæleſti afflatus interiit. Quod alteri quinquagenario ejuſque turmæ contigit. Horum caſu tertius ſapientior factus, & aliunde bonus (creditur à quibuſdam fuiſſe Abdias procurator Regis) Prophetam religioſè appellauit, à quo viciſſim benignè ſuſceptus, cum eo perrexit ad Regem, feralem de eius morte nuncium firmaturus.

Ochoſias mittit Accaronem ad Beelzebuth nũciat ei mortem Elias.

Intereà Regnum ſuum ſapientiſſimè Ioſaphatus adminiſtrabat, populoque ſanctimoniam inſpirabat: Quare tam bene res Iudæorum procedebant, quàm Iſraëlitarum malè; Vſque adeò populis boni principes exoptandi ſunt, improbi reformidandi, quorum ex ſcelere vel pietate ſubditorum ruina, vel incolumitas pendent.

Ioſaphatus piè regnat.

3139.

Fuit hic annus tranſlato ex hominum oculis Eliâ celeberrimus. Is autem raptus cum eſſet homini ſanctiſſimo denunciatus à Deo, ſuos inuiſit vltimùm amplexurus, Eliſæo comite, pallio-

Eliæ raptus igneo curru.

pallioque feriens Iordanem & sibi & comiti, inter fluctus viam aperuit. Tum rogauit Elisæum, vt aliquid peteret; is in se augeri duplo magistri spiritum & potentiam postulauit; quod & obtinuit, quamquam rem difficilem optasset; petitionis autem impetratæ signum fuit magister visus in raptu, ejusque pallium decidens. Abreptus est porrò Elias in igneo curru, vel potiùs in rutilis nubibus, & in curruum, equorumque speciem efformatis, quas moderator Angelus agitabat: translatusque est in quemdam amœnum locum, vbi cum Henocho suauissimè viuit, opperiens mundi finem, quando scriptæ legis hic erit præco, ille naturalis.

Elisæus Eliæ successor.

Orbatus magistro rediit ad socios Elisæus, & Iordanem transiit factâ sibi viâ per verberatos Eliæ pallio fluctus, non semel tantùm, sed secundò, & habitâ ad Deum oratione: ita viri sancti fides ad miracula probabatur, atque parabatur. Socij porrò illi religiosi viri triduò Eliam quæsiuere, vbi non comparuit, vitæ suæ Asceticæ ducem magistrumque Elisæum delegerunt.

Aquas Hiericuntinas sanat.

Quod cum accepissent Hiericuntini Prophetam nouum rogauerunt, vt quasdam sui tractus aquas dulces, & potabiles, ex amaris, & insipidis redderet. Quod statim præstitit, admixto iis sale, quo potiùs amaror augendus erat. Verùm in miraculis instrumenti vis, attendenda non est, sed authoris.

Pueri ab vrsis lacerātur dū Elisæum irrident.

Exinde vir sanctus perrexit in Bethel, inciditque in petulantium puerorum globum, qui eum ad conscendendum montem contemptim inuitabant, ei caluitiem exprobrantes. Cum iis Prophetes malè precatus esset, eruperunt statim è syluâ vrsi duo, qui duos supra quadraginta misellos illos ludiones discerpsere; siue ea fuit malitiosorum puerorum, seu parentum negligentium pœna.

Hoc

Ochosiæ succedit Ioram & mouet in Moabitas cum Iosaphato.

Hoc item anno Ochosiæ mortuo successit frater Ioramus, qui exemplo patris & fratris sæpe doctus, optante insuper Iosaphato, nec aliter spondente auxilium, Baalis idolum sustulit. Hoc auxiliatore fretus expeditionem suscepit aduersus rebelles Moabitas. Verùm parum prospera ejus initia fuerunt: siti enim pressos exercitus plus aquæ, quàm victoriæ solicitus erat. Euocatus igitur Elisæus grauiter increpuit Ioramum, siue quod fictè coleret, siue quod impiæ matri nimis adhæreret. In gratiam tamen Iosaphati per psaltem sedatis animi motibus, & copiosas procurauit aquas, & certam, ingentemque de hostibus præcinuit victoriam. Itaque Moabitæ vanâ delusi aquarum ab aurorâ rubentium specie, dum Hebræos quasi mutuâ cæde confectos adoriuntur, confusis ordinibus, fusi fugatique, & in regiam vrbem suam compulsi sunt. Hæc autem ciuitas sine dubio capta esset, nisi magno facinore Moabitarum Rex obsidentes teruisset. Frustrà enim tentatâ eruptione, rebusque desperatis filium suum spectantibus Hebræis jugulauit in muro, seu vt placaret stolidè Deos suos, seu vt hostes ad sui misericordiam ingeniosè flecteret. Hoc sanè contigit: statim enim obsidionem soluerunt, compositis amicè rebus rati quam intulerat sibi Rex miser, majorem ab hostibus calamitatem accipere non posse. Hoc item Anno Tiberino successit Agrippa, natalibus suis celebris vnde nomen accepit, & regno quod annis 41. tenuit.

Rex Moabitarum filium suum cædit.

Agrippa 10. Rex Latinorũ.

3140.

Vidua ob ærata ab Elisæo prouisum: Sunamitidi filium obtinet.

Hic annus est quoque duplici miraculo Elisæi perillustris. Nam viduam Prophetes serui quondam sui demortui obæratam ex importunitate creditorum exemit, oleo mirabiliter procreato, & in vasa defluente quandiu illa fuerunt ad manum. Matronæ deinde Sunamitidi hospiti suæ filium obtinuit precibus suis. Vtroque autem miraculo se gratum Vates præbuit: neque enim

passus

passus est domum, quâ tam sæpe susceptus erat sine successore ruere; neque liberos ejus hominis, qui in ejus obsequio mortuus erat, æquum esse duxit ob paterna nomina perdere libertatem.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3140. ad 3156.

3142.

Mors Homeri.

HOc anno ætatis suæ centesimo quarto facto functus est Homerus Poëtarum decus, & gloria, cujus est maxima apud Aristotelem commendatio, & à tali viro laudari summa laus. Melesigenes primo dicebatur, quod ad Meletem fluuium genitus esset, deinde quia cæcus erat, & ductore indigeret, quem Iones vocant ὅμηρον, dictus est Homerus. Is tamen cæcus plus vidit, quàm reliqui deinceps oculatissimi. Quod verò nonnulli mortuum putant ex dolore quia puerorum nautarum ænigma de pulicibus dissoluere nequiuisset, tanto viro faciunt injuriam. Certum enim ex morbo interiisse, sed ab Apolline prænunciatum, τὸ τῶν παίδων αἴνιγμα φύλαξαι. Sepultus à plerisque doctis creditur in insulâ Io, quæ inter Theram, & Naxum jacet, vbi posteà Ietæ huic ædiculam, & aram ad sacrificia posuere. Vitam ejus scripsit Herodotus, & meritò, vt huic patens Historiæ stylum consecraret suum, & eius gloriæ allaboraret cujus ore dixisse, cujus calamo scripsisse Musæ putarentur.

3143.

Iosaphatus victor de Moabitis, Idumæis, Ammonitis.

Moabitæ, Idumæi, Ammonitæ conjunctis armis, atque consiliis Iosaphatum inuadunt, & in regione Engaddi ad mare mortuum castra locant.

locant. Rex imparatus confugit ad Deum profectusque cum exercitu secum Leuitas, & Sacerdotes deducit, in quibus plus præsidij, quàm in armatis cohortibus reponebat. Neque spe suâ delusus est. Dum enim hostium quidam insidias Iudæis tendunt, iis socios suos intercepere, atque cecidere, turbatisque reliquis omnes se mutuâ clade confecere. Ita Iosaphatus non vt pugnaret, sed vt spolia colligeret venit, bellumque sacris canticis, non armis confectum est, atque profligatum.

Elisæus suscitat filium Sunamitidis.

Eodem quoque anno Sunamitidis extinctum filium Elisæus reuocauit ad vitam, id frustrà Giesi per magistri baculum moliente. Neque statim Vates id opus peregit, sed multis adhibitis ceremoniis; nam orauit, puerum imposuit lectulo suo, in eum sic incubuit membris vt pueri membra viri contrahentis sese responderent; quod tandiu repetiit, donec puer ederet signa vitæ. Tum viuum, & spirantem restituit matri, majori gaudio de recepto, quàm de amisso, dolore.

Monuit etiam tùm quoque Prophetes bonam matronam de fame septem annorum, vt quam vitam reddiderat filio, hac prouisione tueretur, nec ad filium tantùm, sed ad matrem quoque beneficium pertineret.

§ 144.

Edulij amarorem farina tollit Elisæus.

Hic primus annus est famis, quæ toto septennio Israëlitas, sicuti rogarat Elisæus, exercuit. Tunc autem ex Prophetæ discipulis vnus agrestes cucurbitas (Colocynthidas vocant, & fel terræ) pro satiuis, & edulibus coxit. Hoc cibi genus cum cæteri gustassent, sibi moriendum esse duxerunt; verùm hanc jusculi amaritudinem Elisæus adhibito farinæ pugillo dissipauit, inutili remedio, si hæc aliâ, quàm tanti Prophetæ manu adhibita foret.

Panes multiplicat.

Tum etiam multiplicauit viginti primitiarum panes hordeaceos: sibi dono datos, qui satis

tis centum conuiuis fuerunt; immò ex iis collectæ reliquiæ sunt omnibus affatim satiatis. Eo tempore famem diceres ad impiorum pœnam, ad religiosorum hominum delicias, ad sanctissimi Prophetæ gloriam diuinitùs esse immissam.

3145.

Hoc anno regni sui vigesimo quinto obiit Iosaphatus, vir planè addictus pietati, & dignus cujus laudes Deus ipse celebraret. Fœlix omni ex parte princeps, hoc infortunatus vno, quod Rex tam bonus filium sexies fratricidam & centiès homicidam reliquisset.

Moritur Iosaphatus.

Eodem ergo anno regnum patris Ioramus occupauit, qui vt regnaret quietiùs sex è suis fratribus sustulit; eorumque fautores primarios viros interemit; luctuque repleuit vrbem, nondum siccatis in morte Iosaphati lacrymis, quæ in hæc tristissima tempora reseruari debuissent.

Succedit ei Ioramus

3146.

Tum quoque Benadadus Syriæ Rex Elisæum capere decreuit & abducere, cujus diuinâ scientiâ, consiliorum suorum nihil clausum erat hosti Ioramo, apertæ erant omnes insidiæ. Itaque aduersus vnum hominem copias mittit, eumque in vrbe Dothain obsidendum curat. Viso Syrorum exercitu actum de se Dominoque suo putabat Elisæi seruulus; sed cum ei mentis oculi ad heri preces reserati essent, resumpsit animos, vbi vidit montem plenum equitibus, curribus, militibus igneis Elisæo paratis certare. Mox autem cum eodem seruo Elisæus reliquit vrbem obsessam, sed priùs Syris inuasoribus ademit aspectum, quo destituti eundem ductorem secuti sunt in medium forum Samariæ. Tum eis restitutus est visus, quando se ab armatis Israëlitis circumfusos agnouerunt, paratis in eorum cædem; quam tamen Prophetes inhibuit, eosque potiùs conuiuio exceptos, blandè dimittendos curauit. Viris enim piis ac sanctis hostibus suis

Qui capere volebant Elisæum capiuntur, & dimittuntur.

ſuis nocere poſſe ſatis eſt, neque vindictæ, ſed miſericordiæ cauſsâ preces ſuas, & authoritatem apud Deum interponere ſolent.

3147.

Fames ob ſeſſæ Samariæ.

Benadadus hoc anno cum ſuis Syris obſedit Samariam, ac toti ſimul regioni magnam vaſtitatem intulit. Cùm autem bellum, & obſidio ad famem accederent, ea tam grauis incubuit, vt caput aſini octoginta argenteis, hoc eſt centum ac decem Turonicis libris emeretur; quarta pars cabi ſtercoris columbini veniret argenteis quinque, hoc eſt libris quinque fermè cùm dimidiâ, ex quibus lautiorum, aut vulgarium ciborum pretium æſtimare licet.

Ioramus Rex Iuda Idumæam & Lobnam perdidit.

Eodem quoque anno Ioramus Rex Iuda Idumæam perdidit, eam deinceps numquam recuperaturus. Vicit quidem tum reſiſtere auſos, & congredi; ſed leui accepto damno in ſpeluncas ſe ſuas, atque Syluas Idumæi receperunt. Ita metu grauioris cladis, poſt leues aliquot velitationes, victor Ioramus ſimilis victo redire compulſus eſt. Defecit quoque eodem tempore verſus Philiſthæos Lobna ciuitas munita, & potens; an ut ſui juris eſſet, an Philiſthæorum, incompertum; hoc certum Iorami eſſe deſiiſſe. Is, vt intelligeret horum malorum authorem, accepit Epiſtolam ab Eliâ plenam minarum, quas ſtatim nimis veras fuiſſe, intolerabili viſcerum dolore tortus agnouit.

3148.

Mirabiliter ſoluitur obſidio Samariæ.

Nec melior erat conditio Iorami Iſraëlitæ, quem dura obſidio, & acrior obſidione fames premebat. Is cilicio indutus, & ſacco imminentem vltimam perniciem conabatur auertere, ſed Deus mores, non exteriorem cultum mutari volebat, nec corpus ſetis, ſed conſcientiam aculeis pungi cupiebat. Vbi vidit Rex Hypocrita veſtes cilicinas nihil attuliſſe ſibi, quàm vt pietatem ſimulaſſe crederetur, ad Eliſæum conuertitur, quem vi, & intentatâ morte ad ſuppetias feren-

ferendas sibi cogere parat. Demens! qui nesciret Deum appeti in Propheta, nihil se in eum posse, qui naturæ quodammodo Dominus esset. Et verò statim consilia in melius retulit, ac se Deo, Prophetæque malis edomitus submisit. Elisæus itaque in sequentem diem soluendam obsidionem denunciat, & cibariorum affluentiam: quod cum incredibile aulico cuidam videretur, miraculum non vidit oculis ille, qui id sibi mente informare noluerat. Neque vltra noctem vatis promissa sunt dilata. Syri enim audito quasi imminentis exercitus tumultu, sonituque veluti equorum, & currum diuinitùs excitato, Reges Hethæos, hoc est Cyprios Ægyptiis conjunctos adesse putauerunt, qui eos opprimerent, magnis Iorami muneribus solicitatos. Inanis is metus erat, & panicus, sed veram peperit fugam, adeo præcipitem, vt relictis impedimentis, tentoriis, immò & armis, statim omnes diffugerent. Fuga autem hæc innotuit per leprosos quatuor, qui propè enecti fame, dum ad Syros transfugere parant vel ad certam necem, vbi sunt affatim refecti cibis, spoliisque inuentis ditati, quod contigerat ad Regem detulere. At Rex stratagema hostium ratus, ex missis exploratoribus qui in vrbe tantùm supererant equitibus quinque, veram esse fugam cognouit. Tantùm autem in castris (vt omittam spolia) cibariorum inuentum est, vt hoc die sicut Elisæus præcinuerat, modius frumenti vno statere, nec pluris, hordei duo modij distraherentur. Aulicus autem incredulus præpositus portæ, dum tumultum inhibere conatur oblitus à turba pœnas dedit suæ incredulitatis. Vrbs Samaria obsidione, non criminibus, quod magis optabat Elisæus, hoc miraculo soluta est.

3149.

Tantùm mœroris contraxit ex hac infœlici expeditione Benadadus, vt graui corriperetur morbo. Tum autem ire jussus est clam Dama-

ſcum Eliſæus, vt Hazaëlem Ducem inungeret regem Syriæ. Is miſſus eſt à Rege ſuo ægrotante obuiam Prophetæ cum multis muneribus (onerabant illa camelos quadraginta) vt eum de morbo, & valetudine Regis interrogaret. Legatum hunc vbi Prophetes vidit, fleuit vberiùs, intuitus damna, quæ Rex factus Hebræis illaturus eſſet. Vnxit illum nihilominus, ita volente Deo, & interroganti de vitâ vel fato Regis, ait hunc quidem reſponſurum mox recreandum eſſe Benadadum, quamquam vidiſſet in cæli decreto huic propediem moriendum eſſe. Quæ vox non imperantis erat, ſed denunciantis quæ mox Hazaël ex ambitione facturus eſſet. Et verò cum rediiſſet ille ad principem ardentem febre, obtulit ei pannum madefactum aquâ (ſic enim Rabbini ſcribunt) verbo quaſi eum refrigeraturus, re, vt eum ſuffocaret, quod & contigit; maluitque inuadere regnum ſcelere, & parricidio, quam virtute atque prudentiâ expectare.

Hazael inungitur Rex Syriæ.

Mors Benadadi.

In Iudæâ autem Ioramus alter computreſcentibus inteſtinis magno dolore torquebatur, fratrumque ac ſubditorum ſubitas neces diuturnâ morte penſabat. Sed acceſſerunt ad corporis dolores ægritudines animi. Tum enim Arabes Madianitis vicini, & ab aliâ parte Philiſthæi in ejus regnum irruerunt, ac fœdè crudeliterque vaſtarunt. In iis depopulationibus ne parcitum eſt quidem Regiæ ſoboli, interfecti omnes filij Regis ab Arabibus graſſatoribus, præter vnum Ioachanum, aliter dictum Ochoſiam. Ioſephus quoque filiis vxores adjungit, priùs aliquid peius morte paſſas. Ita fratrum ſuorum funera, etiam viuus, parte ſui Ioramus luebat, vt in ſe, & extra ſe multiplicatâ morte, crudelis fratricida moreretur.

Ioramus Rex Iuda infortunatiſſimus.

3150.

Tandem hoc anno Rex ille miſer obiit cum viſcera ſua egeſſiſſet viuus, à ſuis neglectus, ideòque à Regum ſepulchris excluſus, & quod grauius

Moritur Ioramus Rex Iuda.

grauius ac timendum magis, improbatus à Deo.

Successit ei Ochosias annos natus viginti duos vt 4. Regum traditur; non quadraginta duos, vt habetur Paralip. lib. 2. cap. 22. mendosè; alioqui prope biennio patre antiquior esset. Ochosias autem hoc anno Ioasum suscepit, à Summo Pontifice vitâ mox, paulò post regno donatum; Hoc & amita Ioiadæ Pontifici nupta profuit.

Iorame succedit Ochosias.

Apud Israëlitas autem septimus annus agebatur famis, quando Sunamitis redux, operâ Gezi non tantùm recuperauit prædia, sed & eorum annuos fructus, quandiu abfuerat, in gratiam filij ab Elisæo suscitati. Tantùm poterat vates, vt ab eo collata beneficia, valerent ad noua à Regibus impetranda.

Sunamitis recuperat bona sua.

Venit & hoc tempore ex Syriâ Naamanus, vir fortis, sed leprosus, cum literis commendatitiis à Rege Syriæ, quibus curari iubebatur. Territus est hac denunciatione Ioramus, & belli prætextum putauit esse; sed ab Elisæo depulsus est omnis timor. Iubet Prophetes hominem lauari septies in Iordane fluuio; quod curationis genus cum displiceret ægroto, quasi aquis Damascenis fieret iniuria; monitus sapienter à suis ne quid intentatum ad sanitatem relinqueret, septies lotus, ex his aquis sanus emersit. Rediit ergo ad sanctum medicum, cui ingessit munera; sed ea reiecit Elisæus eâdem constantiâ, quâ offerebantur. Hunc tantùm salutaribus monitis instructum remisit in patriam suam, & quantùm ferebant hæc tempora, extra Ἰουδαϊσμὸν veri Dei cultorem.

Naaman leprosus sanatur.

Dum autem in Syriam lætus, & sanus remigrat Naamanus, recurrit ad eum Giesi seruus Elisæi, & ab eo petit aliqua munera, his ex aduentu hospitum nouorum indigenti. Quod cum à Deo resciuisset Elisæus, homini sacrilego eiusque posteris Naamani lepram impegit, vt qui tantùm aberat à magistri innocentiâ, ab hominum consortio dirimeretur; nec in se tantùm,

Giesi fit leprosus.

sed & in suis, & ad quos morbus ille paternæ testis auaritiæ sordiumque mentis, & corporis justissimè propagabatur.

Eodem denique anno Ioramus, & Ochosias bellum ad Ramoth-Galaad transtulerunt auditâ morte Benadadi; sed iis acriter restitit Hazaël, seque dignum regno fortissimè, pugnando præbuit. In acie vulneratus Ioramus vt faciliùs curaretur deportari se voluit, Deus vt faciliùs interimeretur, vt mox videbitur.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3150. ad 3160.

3151.

Iehu Rex inunctus cædit duos Reges Ioramum & Ochosiam.

VERSABATVR tum in prædio suo Iezraëlitico Ioramus, vbi ejus vulnera magnificè curabantur, vbi eum inuisit Ochosias, ex Athaliâ sorore nepos. Sed ignorabant ambo Reges missum à Deo prophetam in Ramoth-Galaad, occupatam ab exercitu Iorami, qui Iehu filium Namsi inungeret, constitueret vindicem cæsorum Prophetarum, & Achabi domus exterminatorem. Inunctus Iehu statim Rex à suis commilitonibus acclamatur, qui suorum alacritate vsus primo, vnoque impetu duos Reges tollere parat, expeditione ita comparatâ, vt incautos occuparet, nullus ad eos nuncius irreperet. Intercepti itaque Reges duo timorem suum in honorem vertunt, eique occurrunt obuiam officiosè. Ille contra verbis atrocissimis hostem se profitetur, Israëlitam sagittâ conficit, ejusque cadauer in agrum Nabothi projici jubet, Iudæum vulneratum, & retractum è fugâ jubet interfici. Ita duo sublati sunt veri Reges, vt suppositititius intruderetur. Ingreditur Rex nouus cum suis copiis vrbem Iezraël, vbi visam

sam Iezabelem comptam diligentiùs, & probra in ipsum iacientem è fenestrâ, per ipsos domesticos præcipitari iubet, & equorum vngulis proculcari. In eius cadauer mox irrunt canes, dilacerant, & discerpunt, eiusque partem in eandem Nabothi vineam deferunt. Et quamquam vt filia Regis ad sepulturam quæreretur, eius inuentum nihil præter caluariam, & summas manus, reliquum ἐπιτάφιον canes habuerunt. Neque verò hic cædium finis fuit: In vrbe Samariâ Achabi filij aut nepotes septuaginta iugulati sunt, eorum capita ad Iehu perlata sunt in cophinis; ita deniquè sæuitum in familiam Achabi, vt nemo masculus in tam amplâ familiâ gladium effugeret, & reseruaretur.

Iezabel caeditur, & voratur à canibus.

Familia Achabi penitus extinguitur.

Peruasit & ad familiam Ochosiæ damnum: Huius enim Regis cognati quadraginta duo, dum tumultus illius ignari inuisunt affines Reges, intercepti in tuguriolo, necati sunt omnes; adeò tum fatale fuit Achabum vel affinitate contingere.

Cognati Ochosiæ cæsi.

Nec à cædibus quies; quamquam quæ secutæ sunt, visi sint magis piæ, atque iustiores. Sacrificuli enim Baalis omnes, cum sacris vestibus adesse iussi, Iehu imperante iugulati sunt, aut trucidati, euersæ Baalis statuæ atque comminutæ, templum in latrinas conuersum ignominiosè. Quæ cum magno animo, & alacritate Rex quantumuis impius, & vitulorum cultor peregisset, meruit in familiâ suâ Israëlis imperium ad quartam γενεὰν retinere. Nam & improbis Principibus à Deo sua præmia sunt, ne quis de regno sibi plerumque cum sceleratis communi glorietur.

Baalis cultus abolitus.

Neque verò mitiùs actum apud Iudæos, quàm inter Israëlitas; immò atrociùs & crudelius quod hîc alieni in alienos, illic propè mater in suum sanguinem sæuiit. Athalia Ochosiæ cæsi mater, mulier impotens, & ambitiosa, vt omnia sine metu etiam futuri temporis perageret, nepo-

Athalia filios Ochosiæ interficit. Seruatur Ioas.

tes suos Ochosiæ filios jugulandos curauit. Vnus in tanta trepidatione subductus est Ioas anniculus, à quo minus timebatur, & per amitam suam Iosabetham Ioiadæ Pontificis vxorem cum nutrice occultatus in Gynæceo, hac tantùm, maritoque consciis. Verùm hæc nihil profuissent aduersus mulieris astutissimæ conatus, nisi in gratiam Dauidis cujus in vno hoc puero viuebat sanguis, ipse Deus inuigilasset: huic enim vni & vitam, & sceptrum Ioasus accepta referre debuit.

3152.

Athalia Baalem colit impensius.

Athalia Baal Deum suum adeò impensè coluit, vt liberorum suorum loco ejus Sacerdotes haberet, digna turpissimorum hominum mater. Hi freti mulieris impotentis audaciâ, etiam fana sua exornauerunt ex donariis Templi; infœlices qui nescirent in eo latere, qui cum eorum internecione hæc vero Deo cumulatius restitueret.

Iehu seruat vitulos aureos ideò mulctatur.

Paulò minùs fuit impius Iehu, retinuit enim vitulos aureos, & iis fieri passus est æmulus Ieroboami. Quare & huic illatam pœnam mox sensit. Perdidit enim omnem ditionem suam trans Iordanem, & maximè Galaaditim, tot ac tantis laboribus partam, atque seruatam. In eâ porrò regione firmauit imperium suum Hazaël crudelis, quàm boni principis atque diuturni pātentur mores. Quæ importunitas quàm acerba fuerit Israëlitis, lacrymæ Elisæi, hæc tantùm eminus præuidentis, testata reliquerunt.

3157.

Ioasus Rex creatur, & caeditur Athalia.

Ioasus ætatis anno septimo latitans in templo, hoc anno ex templi latebris ascendit in solium regni Iuda, operâ Ioiadæ Pontificis, per Leuitas, & Sacerdotes, quos ille nouis superuenientibus retinuerat, & ad vim propulsandam armis instruxerat. Ioaso inuncto acclamatum de more *viuat Rex*; ad quam vocem Athalia currens in templum imprudentissimè, vt impediret conjurationem, frustrà vociferata, Pontificis

jussu

jussu extra Templi peribolum extracta, grata & Deo, & hominibus victima cecidit. Tum etiam sequestro Pontifice fœdus initum est inter Deum, Regem, populum, cujus hostia fuit Mathanus Sacerdos Baalis coram altari Dei sui, fano diruto jugulatus: *Sic caso junxerunt fœdera porco.* 3158.

Hoc anno regnare cæpit inter Assyrios vltimus eorum Rex, & 37. secundum Eusebium, Sardanapalus Ancyndaraxis filius, ab Assyriis dictus Thonos connoleros. Quamquam Scaliger Sardanapali vocem Assyriam esse confidenter asserat, non aliâ ductus ratione, quàm quod ita libeat. Is autem Sardanapalus imperium muliebriter administratum, viriliter reliquit vt post annos viginti videbimus.

Sardanapali initia.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3160. *ad* 3170.

3166.

PROBABILE est hoc anno absolutam esse Carthaginem à Didone annis ante viginti inchoatam. Hæc anno septimo Pygmalionis Carthaginem fugiens mundi 3140. emit ab Iarbâ vicino Rege: *Taurino quantum posset circumdare tergo*; vtique quasi in Aram, non in Coloniam. At mulier callida corium bubulum quod amplissimum inuenire potuit in minutissimas ligulas dissecuit, quibus arcis suæ aream circumdedit, cui Carthago hoc tempore accreuit. De variis hujus conditus annis vide quæ diximus anno mundi 2840. Hæc est Carthago Romæ æmula, ac propè victrix, & cui ad subigendam Romam non fortitudo, aut victoriæ, sed prudentia fortunáque defuere. Vicit enim sæpè Romam, sed quia vti victoriâ nesciit, tandem ipsi victa succubuit.

Condita & Absoluta Carthago.

3168.

Ionas prædicat Niniuitis Pœnitentiam.

Circa hoc tempus Ionas Prophetes filius Amathi, anno ætatis suæ trigesimo missus creditur ad Niniuitas, quibus tum Sardanapalus præerat, nequaquam Rege suo meliores. Sed qui Dei consuetudinem nouerat Ionas, sæpe minas intentantis, quas pœnitentia multandorum irritas faciat, prouinciam hanc detrectauit, veritus ne mendax haberetur à Niniuitis, quibus vanum interitum denunciaturus esset, sicque minimùm irrisus, & fortè cum plagis, ac verberibus emitteretur. Itaque fugere decreuit, homo vanissimus, quasi quò fugeret non esset inuenturus imperantem. Nauem igitur conscendit quæ Tharsis, aut Tariteſſum, & in vltimum Occidentem pergebat, persoluitque naulum. Vix soluerat è portu nauis, quæ rebellem vehebat, cum ingens & inusitata tempestas concitata docuit Deum Ionæ, & in terris, & in mari omnia posse. Vectores omnes desperati, & naufragio proximi confugiunt ad sortes, ita volente Deo, quæsituri cujus causâ tale discrimen adirent. Iacta sors in Ionam cecidit; ille contumaciæ suæ reus agnoscit se dignum qui præcipitetur in mare, & nauis eius περίψημα volens in fluctus dejjcitur. Sed cadenti Deus parauerat piscem grandem, qui deglutit vno haustu intactum Prophetam, eumque tribus diebus & noctibus, emenso Mediterraneo mari, & Oceano circa Africam & Arabiam circumnauigato, defert, & euomit ad Euphratis, & Tigris ostium, vt jam esset Niniue propinquior. Mouetur ergo iterum subire vrbem, & demandatam à Deo, per omnia eius compita, & anxi portus intonare cantilenam, *Adhuc quadraginta dies & Niniue subuertetur.* Hac terribili denunciatione territi ciues de criminibus dolent, signumque conuersi animi, fuit cultus corporis mutatus, omnes in Cilicinâ veste, saccoque apparuerunt; ipse etiam Sardanapalus positâ purpurâ, & tantillo tempore bonus. Iejunium ad

hæc

hæc toti vrbi indictum, cujus nec infantes, nec jumenta exsortes esse voluerunt. His placatus est Deus,& condonatum est vrbi pœnitenti denunciatum à Prophetâ supplicium. Quod cum displiceret Ionæ, qui verus optaret vates esse, tantæ vrbis dispendio, ac ruinâ, increpitus est à Deo grauiter, aspectu hederæ quàm plantarat ad vmbraculum, à vermiculo in radice corrosæ & exarescentis. De hujus enim plantæ jacturâ cum doleret, rogatus est cur Deum misericordiâ moueri nollet Vrbis, quæ supra viginti millia infantium caperet, & infinita propè jumenta, parentum, ac dominorum clade inuoluenda. Ita Ionas ex Niniue meliori melior ipse, atque emendatior exiit.

3170.

Ab excidio Troiano annis trecentis, ante primam Olympiadem centum & octo, vt tradit Eratosthænes apud Clementem Stromateum, Lycurgus ex posteriori Spartanorum Regum familia Eunomi filius, Polydectæ frater, rem edidit, omnium ore ac linguis, & nondum satis celebratam.

Ἐπιτροπία, seu LYCVRGI TVTELA.

Hic Lycurgus Polydectæ fratri mortuo successit & se Regem gessit, donec relictam à fratre vxorem grauidam intellexit. Hæc autem pluris faciens Reginâ esse, quâm Regis matrem, promisit Lycurgo partum medicamentis abigere, si eam vxorem ducere vellet, & si cum eâ in præsentiâ de nuptiis pacisceretur. Veritus ille mulieris impotentiam cum nequitiâ conjunctam, conditionem de nuptiis accipere simulauit, vetuit tamen haurire pharmacum, ne noceret ipsa sibi, ac duos vno haustu perderet, prouisurum se vt natus infans sine periculo matris suo tempore tolleretur. Tum apposuit qui partui eius inuigilarent custodes probos ac fidos, de fœtu, quàm de matre crudeli & ambitiosâ solicitior. Cùm igitur Lycurgus aliquãdo, ejusque principes accumberent conuiuio, allatus est recens natus in-

 fans,

ſans,quem ſtatim ipſe locauit in ſolio,Regemq; veneratus Charilaum, id eſt, *populi delicias* dixit, & se tutorem pupilli pro Rege nominauit, clarior reddito regno,quàm ſeruato. Is eſt cui ſe Sparta legibus temperandam commiſit, dignus etiam habitus qui oraculis laudaretur.

Initium primum Olympiadum. Eidem quoque anno illigatur initium Olympiadum ab Ariſtodemo Elienſi, & Polybio, de quo vide quæſt 7. τῆς προθεωρίας.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3170. *ad* 3180.

3176.

Arbaces rebellat aduerſus Sardanapalum. HOc anno Sardanapali decimo octauo Arbaces Medus cauſſatus principis mores effœminatos, qui oblitus viri inter mulierum greges trahebat penſa, re verâ regni cupiditate accenſus, & monitis Beleſi Aſtronomi Chaldæi imperium ei pollicentis, collecto cum eodem Beleſo, & Phule quadringentorum millium exercitu Sardanapalum imperio conatur exuere. Et primo quidem impetu parum ei fortuna fauere viſa eſt. Ter enim per Ducem ſuum Rex mulier conjuratos prælio fudit, rebellibuſque jam diffluere paratis, Beleſus quinque tantùm dies petiit moræ,intra quos aſtra ſpondebant victoriam. Et verò intra illud tempus adfuit Bactrianorum exercitus, quem cum in partes ſuas conjurati pertraxiſſent, inito certamine Regiæ copiæ victæ,etiam caſtris exutæ ſunt. Rex earum reliquias commiſit Salæmeni vxoris ſuæ fratri, quas ille gemino prælio conciſus, amiſit vniuerſas. Itaque Niniues vrbis firmiſſimæ muris credere ſalutem ſuam compulſus eſt, dum in auxilium venirent euocatæ totius imperii vires;quibus tamen diffidens tres filios,& filias duas cum ingenti Gazâ ad præfectum Paphlagoniæ hominem

nem sibi fidum submisit. Neque vanum timorem fuisse, indicarunt copiæ vndequaque in conjuratorum castra confluentes, quos audentiores ignauissimi principis efficiebat metus.

3177.

Rex Ioas curat Sarta tecta Templi.

Anno à fundato templo centesimo quinquagesimo quinto, vt habet Hebræorum Chronicon, informata fuit instauratio templi Salomonici, non quod eius parietes vitium facerent, sed quod Leuitarum, & Sacerdotum habitacula temporis diuturnitate dissoluerentur. Iussit autem pecuniam sacram à Leuitis colligi, quorum plurimum intererat: sed in hoc negotio ita negligenter sese gesserunt, vt à Rege fuerint arguendi, quod diuina non satis curarent; essentque domorum in quibus priuati viuerent, quam eius sibi cum Deo communis, solicitiores.

3178.

Hoc anno Tigris fluuius (malè hîc quidam Euphratem vocant) intumescens imbribus murorum Niniues viginti stadia abjecit. Quo casu Sardanapalus res suas depositas intellexit, videns impletum Oraculum, quo vrbis ruina denunciabatur, quando fluuius hostis factus esset ciuitati, quam alluebat. Is ergo sibi moriendum ratus animum ex desperatione sumpsit, & paulò tardiùs se professus est virum. Parat in medio Palatio ædiculam ligneam, in eam thesauros congerit suos, includit Eunuchos, vxoresque suas, quibus omnibus submittit faces, ac se Palatiumque fortiter incendit, relicto meliùs imperio quàm administrato. Euolasse tamē dicitur ex his flammis Eunuchorum vnus, & monuisse Belesum, vt busti hujus cineres sibi deposceret: Quos cū Babylonē diligenter perferendos curasset pretium vecturæ, & magnas diuitias inuenisse. Ita vixit, ita periit Sardanapalus, hoc dignus incendio, qui libidinis ignibus assiduè circumfusus vixerat, viuens supra mulierem imbellis, & ignauus, moriens supra virum generosus, & fortis.

Sardanapalus se incendit in Palatio.

Initium Regni Medorum.

Eodem tempore ad Medos imperium translatum est, cujus Rex Arbaces primus statuitur, Vir ille fœlicitatis summæ atque prudentiæ, regnum tutius, quàm potentius habere maluit. Quare Beleso præfecturam Babylonicam tradidit. Niniues rudera (hæc enim incendiis deformata fuit) Phuli, ex quibus deinceps Assyrij principes, in magnas Israëlitarum clades emerserunt. Ita deletum Assyriorum imperium, quasi excisum Hydræ caput, in regno triplici rediuiuũ refloruit 3179.

Moritur Iehu.

Obiit hoc anno regni sui vigesimo octauo Iehu, instrumentum Dei ad familiam Achabi exterminandam, vir fortis, & generosus, quandiu eo Deus vsus est; ignauissimus, cum vitulorum aureorum cultor relictus est sibi, vt agnosceret vnde vis illa, vnde fortitudo veniret; neque præclara facinora existere ex ambitione rebellantis, sed ex obsequio Dei mandata diligenter exsequentis.

Ei succedit Ioacaz.

Successit ei eodem anno Ioachaz filius vndecimus Rex Israëlis, anno 23 regni Ioasi. Is neque patre suo melior, nec bellis Syriacis fortunatior fuit: Coluit enim de more decessorum suorum vitulos aureos, quibus regnum Israëlis alligatum putabat. Quam cogitationem jam extinctæ familiæ duæ Regiæ Ieroboami, & Baasani non dum eliserant; ita regni perdendi metus inanis, re verâ bis amisso regno sanari non potuit.

3180.

Alladius vndecimus Rex Latinorum.

Alladius vir sceleratus, & hominum ac Deorum hostis hoc anno Latinorum accepit imperium, Rex gentis hujus vndecimus. Hunc Romulum dictum esse Liuius innuit, qui Agrippæ filium, & patrem Auentini facit: verùm id nomen dissimulatum ab Halicarnasseo in gratiam Romanorum, ne horum conditor ille cognominis esset; qui cælo atque terrâ conspirantibus propter scelera extinguendus fuit, vt in ejus funere dicemus.

Hoc

Hoc quoque anno sarta tecta Templi Salomonici diligentius curari cœpta, quæ Sacerdotes à Rege moniti neglexerant, ab ipsomet Rege, cum aliquâ Sacerdotum infamiâ, sed necessariâ, vt eorum cunctatio & inertia sic castigaretur. Et verò populus vniuersus Regis factum probauit; nec improbauit Summus Pontifex Ioiadas, quâ erat prudentiâ, & pietate. Euentusque docuit hæreditarios illos, atque ex antiquo procuratores iis decedere, qui vt recẽtes electi, ita se nouo munere dignos, probatosque reddere satagunt.

Templi Sarta tecta curantur à Rege Ioaso.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3180. *ad* 3190.

3184.

LVctuosus est annus ille morte Ioiadæ Pontificis anno ætatis suæ trigesimo supra centesimum, cujus opera Ioasus regnauit, & quod caput est piè, ac sapienter regnauit. Seruatum regnum in familiâ Dauidis, exterminatæ Achabi, ac Iezabelis reliquiæ in Ataliâ, reconciliatus Deo populus Baale sublato effecere, vt vir qui numquam mori debuerat communibus omnium studiis ac lacrymis sepeliretur.

Moritur Ioiadas Pontifex.

Annis item quatuordecim ab ἐπιτροπῖα Lycurgus sponte exul, peragratis regionibus multis Apolline ipso per Pythiam dubitante vtrum homo, vel Deus esset, à popularibus sæpe reuocatus, hoc demum anno in patriam postliminio rediit. Tum dedit ciuibus suis famosas illas Spartiatarum leges, à plurimis laudatas quidem, sed à sapientibus improbatas. Nam neque fœminarum pudicitiæ satis cauit, & probare visus est adulteria, perductoribus etiam vsus maritis ad vxorum stupra: furta quoque laudauit quæ à pueris admitterentur callidè, ac domesticâ rapinâ, docuit prædandi, grassandique licentiam

Lycurgus Legislator Lacedemoniorum.

tiam. Vt alia prætermittam, quæ non tam sapiunt leges bene moratæ Republicæ, quam inuenta Luciferi ad probos hominum mores corrumpendos, & rectam indolem extinguendam. Vt mirum non sit Apollinem, atque Iouem nominibus honestissimis tectos Dæmones, harum legum authores circumferri.

3185.

Nouus Pontifex Pedaias.

Patri suo Ioiadæ in Pontificatu successit primogenitus filius ejus Pedaias, quem Iosephus Phidiam vocat. Erat is Zachariæ Sacerdotis & Prophetæ frater, de se nomine tantùm notus, & rebus patris sui, à morte fratris illustris.

Deprauatur Ioas.

Hoc item anno deprauationis in Ioaso semina jacta sunt. Hic enim iam quasi juris factus morte Ioiadæ, quem parentis habebat; & colebat loco, prætereà delinitus obsequiis Principum Iuda, tandem eorum petitioni subscripsit, eisque potestatem fecit colendi Baalis, & Astartes. Tumque animaduersum est quàm Regi, atque regno Ioiadas necessarius esset, cujus vitæ Regis pietas, populi religio fuit alligata, iis tanti viri funere jacentibus, aut extinctis.

3187.

Ioasus mulctatur à Deo.

Iratus Deus Ioaso, qui adulatores suos, & Baalem, veræ auitæque religioni antepósuisset, Syrorum animos extulit, Iudæorum depressit, Hazaël enim ingressus regionem Getham, Philisthæorum vrbem, eis fortiter eripuit: hac elatus victoriâ regni caput Hierosolymam petit, & cepisset, nisi Ioasus ei pecuniam, non mutos obiecisset. Huic igitur cum sacra prophanaque pecunia numerata esset, abscessit, mox tamen rediturus, ita certiùs hostis ferro, quàm auro repellitur, quod qui offert, differt captiuitatem, non deuitat

C A-

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3190. ad 3200.

3192

IGnauissimi Rex, & populus aduersus Syros, in Prophetam fortes extiterunt. Zacharias filius Ioiadæ (in Euangelio filius Barachiæ dicitur, sed idem est Barachias cum Ioiadâ, hoc nomen proprium est, illud titulus honotis) in desertores religionis grauiter inuehebat, eisque cælestes intentabat minas. Rex ei sæpe silentium imposuit, sed major vrgebat Dominus, & imperio potentiore. Quare Rex populo potestatem facit, vt importunum declamatorem, & μάντιν κακῶν, si pergat lapidibus expellat. Ita Princeps ex æquo ingratus & imprudens, multitudinem sceleratorum, in sanctum hominem, filium Pontificis optimè de se meriti, saxis armauit. Et verò hæc populi fax improba, mali Regis imperia cumulatè perfecit. Prophetam enim intonantem de more in atrio Iudæorum, lapidibus vsque in atrium Leuitarum insecuta, & non procul ab altari saxis comminûtum interemit. Quæ cædes adeò displicuit Numini, vt eam Christus Sacrilegorum posteris obiecerit; quasi verò qui venisset in terras omnia eluturus scelera, hoc vnum crimen excepisse videretur.

Zacharias lapidibus obrutur.

Eodem quoque anno mortuus est Hazaël, virga Domini, quâ cum vtrumque populum suum pater bonus, Deusque mulctasset, abiecit in ignem, regni sui anno quadragesimo tertio. Ei diuinos honores à Syris concessos asserit Iosephus; videlicet cum crudelitas, & parricidia non arcebant cælo, sed eò illi sternebant viam. Successit ei filius Benadadus tandiu, fortunatus & victor, quandiu cum improbis Hebræis bella gessit; horum impietas illius fælicitas fuit.

Moritur Hazaël, ei succedit Benadadus.

Za-

3193.

Zachariæ mortem inter saxorum grandinem vindictam exposcentis, antequam euolueretur annus, Syrus grauiter vltus est. Cum enim nouo Regi Benadado tributum ejurasset Ioasus, Syros illicò vindices sensit. Neque vero bellum, inferre perjuro Rex ipse dignatus est; misit è Ducibus suis vnum, à quo victi acie Iudæi, Principes omnes suos amiserunt. Ioasus quoque venit in eorum manus, nec ab iis vt rebellis Princeps, sed vt improbus vitiligator, & juris formulâ, vulneribus ignominiosis mulctatus est. Quæ licet lethalia non essent, ex iis tamen languorem diuturnum contraxit. Cur autem Rex captiuus non sit abductus Damascum, cur non capta Hierosolyma, atque direpta, regni primariis viris internecione deletis, vaticinari non licet. Hoc certum ex sacris codicibus, Deum istas despensantem pœnas, his contentum fuisse, nec, cum posset, exegisse grauiores.

Ioasus à Syris vincitur & vulneratur.

Fœlicior fuit eodem anno Israëlitici regni status. Cum enim Ioachazus Samariæ filium suum Ioasum, in partem administrationis vocasset, & tam pater quàm filius, pænè depositis rebus suis sapuissent ex damno Iudæorum, monente insuper Elisæo, Numinis implorarunt opem. Id tantùm optabat Deus, vt ex vltimâ & imminente ruinâ traherentur. His enim statim dedit seruatores duos Ioasum, & filium ejus Ieroboamum, quorum ille superari posse Syros docuit, hic penitus debellauit, & quam pater informarat victoriam, filius absoluit.

Ioasum filium in partem administrationis vocat Ioachaz.

3194.

Redire quoque ad se visi sunt Iudæi Israëlitarum exemplo, successuque. Nam apud eos Amasias in partem vocatus est regni à patre, ex vulneribus languente. Et filii pœnitentiam probauit pater quam inchoare debuerat. Itaque idola confracta, & restitutus vbique vero numinis cultus, & patris vtcumq; dolores mitigarunt, & filio meliorum temporum spem injecerunt.

Ioasus quoque Rex Iuda Amasiam filium.

Hoc

3195.

Hoc anno mortuus est Ioachazus Rex Israëlis 11. cum annis 17. regnasset; cujus filius Ioasus longè meliùs solium impleuit, Elisæo, vt mox dicetur acceptissimus. Porrò Ioachazi laudatur fortitudo, quæ patiendo potiùs, quàm bellando enituit. Hunc profectò generosum esse oportuit, qui tot cladibus attritus animum non despondit; victor quoque futurus in bello, si ad Deum maturiùs respexisset.

Moritur Ioachazus succedit ei Ioasus Rex 12. Israelis.

3196.

Qui consenserat in Zachariæ mortem Ioasus Rex Iuda, anno regni 40. à Sicariis in lecto miserè confossus interiit. Potentes fuisse perduelles illos oportuit, & genere opibusque claros; Si quidem in eos statim animaduertere non est ausus Amasias, & patris vlcisci necem, nisi rebus imperij sui constitutis. Hos genere Moabitas, & Ammonitas constat, sed Iudæis malè insitos: Connubia scilicet hæc contracta cum Allophylis illiusmodi monstra peperêre. Ioasus autem non est illatus in Regum sepulchra, quod antea Ioramo contigerat; vnde quidam meritò suspicantur, hoc Regio tumulo caruisse Principes longâ tabe exesos. Diuturnus morbus Regibus illis infortunatis, & ante mortem longos dolores, & post funera æternam parabat infamiam.

Cæditur Ioasus Rex Iudæ a Sicariis

3197.

Parenti suo Ioaso successit Amasias nonus Rex Iuda, cuius principia Regni laudatissima, & simillima paternis initiis extiterunt. Percussores enim Patris jam firmato imperio sustulit, ita tamen vt in eorum filios ex lege diuinâ supplicium non extenderetur; cum anteà in crimine perduellionis innocentes liberi, reis parentibus adjungerentur. Id enim pœnæ genus, sibi vnus reseruauit summus vitæ ac mortis arbiter Deus, vt parentum peccata in quartam γενεὰν castiget, quò acerbitate, diuturnitate, amplitudine

Ioaso succedit Amasias Rex 9.

tudine pœnæ, improbi homines, dum sibi, ac suis metuunt, maleficio submouerentur.

3199.

Ioasus regni consortem adscifcit filium Ieroboamum.

Hoc anno Ioasus Rex Israëlis Ieroboamum filium suum in regni societatem adsciuisse creditur, vt anni Regum istorum in sacris Codicibus putati conueniant. Id autem præstitit sapiens pater, vt attrito, & cladibus exhausto prouideretur imperio, cui regendo sub oculis patris filius assuesceret. Quod inuentum vtile ac commodum difficilibus regnorum temporibus, iisdē florentibus periculosum est, & belli ciuilis, intestinique motus certissimum seminarium.

3200.

Alladius vndecimus Rex Latinorum impiissimus.

Hoc anno Alladius improbissimus Rex Latinorum vndecimus, cum annis 20. non tam regnare quam debacchari visus esset, digno sceleribus suis supplicio miserabiliter extinctus est postquam enim subditorum suorum capitibus insultasset impunè, ipsa etiam despexit numina, cælique fragores, ac tonitrua, primò despexit, mox etiam æmulatus est. Cum terrorem Latinis suis nouus Salmoneus incussisset, pro Deo haberi, colique voluit. Ad eum igitur exterminandum cælum terraque conspirarunt. Lacus enim vicinus adeò intumuit, vt palatium eius absorberet: & quasi eluuies parum esset ad perdendum illum sacrilegum, eodem tempore afflatum est fulminibus ejus cubiculum, vt geminâ periret morte, qui centies mori debuerat. Huius Palatij rudera, æstate deficientibus aquis diu apparuerunt, diuinæ Iustitiæ monimenta in hominem, quem neque Deus, nec homines ferre potuerant; ita comburendum cælestibus ignibus, vt etiam ejus cineres aquis dilutos tellus absorberet.

Auentin. Rex duodecimus Latinorū.

Huic successit Auentinus de quo annis ab hinc triginta septem dicetur, quo anno defunctus est.

LI-

LIBER X.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM TERTIVM.

Ab anno mundi 3200. ad 3300.

CAPVT PRIMVM.

DECAS PRIMA.

Ab anno 3200. ad 3210.

3204.

Hoc anno Ioasi decimo Egrotauit Elisæus jam centenarius, & hoc morbo, quo paulò post elatus est. Inuisit autem sanctum hominem Rex Ioasus, & coram eo fleuit vberiùs in tali Prophetâ regni sui jacturam. Regem solaturus Elisæus arcum & sagittas capere jubet; cumque Rex telum eduxisset è pharetrâ, aptassetque neruo, digitis eius Prophetes imposuit manum, & jaculatione vtrique communi per fenestram jaculum emisit. Hoc facto salus Israëli denunciatur, & victoria in Aphec vbi quondam Acabus fauente Deo Syros grandi clade prostrauerat. Iussit insuper Prophetes Regem sagittis terram percuttere; quod cum ter tantùm Ioasus fecisset, indoluit vates, ter duntaxat Syros debellandos, pluribus atteren-

Ægrotat Elisæus & inuisitur à Ioaso.

rendos cladibus, si sæpiùs terram impetiisset. His conditionibus victorias & dona sua Deus alligabat, quæ quia pendebant ex merâ liberalitate concedentis, ita dari, non aliter; volebat ille, cujus voluntas, prima ac summa ratio est.

Moritur Elisæus.

Non ita multò post Elisæus inter suorum manus & lacrymas animam reddidit, sepultusque in prædio vicino Samariæ. Diu ex tumulo, vel mortuus, (sicut Hieronymus scribit, & canit Ecclesia) Dæmoni terribilis fuit; vt qualis fuisset viuus, & quam potens in homines, ex timentis hostis conditione, etiam ab obitu posteritas intelligeret.

3205.

Elisæus mortuus mortuum suscitat.

Verùm hoc anno longè magis enituit Prophetæ sanctitas in portento, de quo nulla vnquam tacebit ætas, quandiu sacra stabit historia. Moabitæ prædones Iordane pertransito, progressi erant vsque Samariam: in eorum turmam cum incidissent Vespillones cadauer hominis gestantes, juxta tumulum Elisæi, in eo sarcinam suam deposuerunt, atque diffugerunt. Mirùm! homo mortuus, tactis ossibus mortui Prophetæ illicò reuixit, stetit in pedes, domum rediit.

Prima Ioasi de Syris victoria.

Hoc prodigio animatus Ioasus, & subnixus promissione viri, qui mortuus solo contactu fato functos reuocaret ad vitam, militem scribit, sed eum quem perpetua ferme clades quinquaginta annorum reliquum fecerat. Animatus tamen è cælo Syros aggressus fudit, atque dissipauit, multisque ditatus spoliis, etiam amissæ regionis suæ partem recuperauit, vt hac appendice victoriæ magnitudo cladis hostilis denotaretur.

3206.

Altera Ioasi de Syris victoria.

Contigit hoc anno altera Ioasi de Syris victoria. Ii enim dum acceptam retinere volunt ignominiam, suo nomini majorem inusserunt, fracti iterum, debellatique. Israëlitæ enim jam eos reformidare desierant, & prætereà illecti prædæ dulcedine, alacres etiam eos aggrediebantur.

Sed

Sed enim plus proderat occulta vis, Elisæi precibus insusa, quæ tantùm victoribus inspirabat audaciæ, quantùm injiciebat victis ignauiæ, & trepidationis.

3207.

Hoc demum anno tertiùm victus Benadadus expertus est, se non esse parem Israëlitis Deo plenis, & cælitus animatis; quamquam vires omnes suas explicuisset, & ad grandem exercitum artem omnem bellicam adjunxisset. Itaque jam effractis curribus, & equitibus exterminatis triplici certamine, vrbes quas occuparat intra Iordanem reliquit, contentus opponere victoribus fluuium qui Israëlitici, atque Syri regnorum limes esset. Sed hunc terminum sustulit Ioasi filius Ieroboamus, ostenditque parum esse tutos etiam magnis fluminibus populos, quos suis hostibus debellandos Deus objecit.

Tertia Ioasi de Syris victoria.

3208.

Amasias Rex Iuda regni sui anno duodecimo, Idumæos annis jam sexaginta, rebellione à suâ ditione distractos adoritur cum exercitu trecentorum millium electorum. Iis cum adjunxisset centies mille Israelitas grandi mercede conductos, eos à Prophetà dimittere jussus, etiam cum pecuniæ jacturâ. Sapienter; his enim nummis imperante Deo perditis victoriam emit, quâ multa Idumæorum millia cæcidit. Sed insanus victos hostium Deos egregiè elaboratos, inter spolia repertos sepofuit, iisque lararium suum exornauit; ex quibus cum Dæmones responsa darent, & variis præstigiis illuderent Regi, eos tandem adorauit ipse, qui captiui neque se, neque suos Idumæos exemerant seruitute.

Amasias vicit Idumæos.

3209.

Dedit hoc anno ingratissimæ aduersus Deum insaniæ pœnas Iudæorum Rex Amasias. Post neglectos sancti Prophetæ monitus Ioasum Israelis Regem temerario planè consilio, aggredi statuit. Vlcisci nempe volebat actas in regno depo-

Amasias bellum suscipit in Ioasum.

depopulationes ab Israëlitis, quos anno superiore jubente Deo dimiserat; sed has alieno tempore, & cum esset inuisus Deo ob idololatriam, vlcisci statuit. Et verò antequam resisteret eum irrisit Ioasus, seque cum Cedro illum cum Carduo comparauit, quem feræ Libani conculcarent, hoc est Israëlitarum exercitus obtereret. Hac responsione magis incitatus in bellum, & ruinam vehementiùs incubuit, docuitque numquam à Deo mulctari principes grauiùs, quàm cum in praua consilia sinuntur abire, ex quibus magnæ, & multæ plerumque calamitates existunt.

3210.

Amasias vincitur à Ioaso.

Amasias hoc anno filium suscepit Oziam, seu Azariam: sed voluptatem de successore genito, mox clades ingens temperauit. Cum prælium inconsultè cum Ioaso commisisset, imbelles Iudæi, fortissimis Israëlitis statim verterunt terga, viuus Amasias venit in hostium manus, perductusque Hierosolymam vrbem dedere coactus est. Hanc ingressus est Ioasus triumphantium more ingressus est enim per labem muri, ejusque cubitos quadringentos, vt, cum liberet, eam cum copiis subiret. Tum expillauit thesauros omnes, & Prophanos, & Sacros; & in eâ quidem reliquit Amasiam, sed vectigalem, acceptis primariorum ciuium liberis obsidibus.

Moritur Ioasus.

Sed diu victoriæ tantæ fructu non est vsus Ioasus: rediens enim Samariam paulò post interiit: hoc tantùm felix, quod aduersarios nequiores se, & à Deo mulctandos inuenisset.

CAPUT II.

DECAS II. SÆCULI XXXIII.

Ab anno 3210. ad 3220.

3211.

SAmariæ, Ioaso patri successit jam candidatus regni Ieroboamus, inter Israëlitas principes ejus nominis secundus, & Rex decimus tertius, anno decimoquinto Amasiæ. Fuit is etiam parente suo generosior, & electus à Deo ex precibus Elisæi, vt Syrorum jugum penitùs effringeret: Quare mirum non est ei subditum Amasiam perdurasse, qui se sponte subditorum suorum idolis dementissimè subdiderat.

Ieroboamus Rex Israelis.

3215

Ieroboamus inuitatus à Ionâ Prophetâ filio Amathi, jam ætate prouectiori, Syros fortiter est aggressus, & vltra Iordanem copias suas promouit. Hic varijs victoriis, Syrorumque cladibus recuperauit agrum Israëlitis assignatum, à Deo atque Mose. Sed plena regionis possessio à Libano, & Emath ad lacum Asphaltitem, quam sacri Codices Ieroboamo tribuunt, neque vnius victoriæ, neque vnius anni fructus fuit.

Ionas prædicit victorias de Syris Ieroboamo.

3216.

Hoc quoque anno Ieroboamus Syros variis cladibus afficiebat, eisque eripiebat vrbes trans Iordanem sitas; promissis Elisæi adhuc durantibus, neque patris ejus, aut vatis morte exhaustis.

Clades Syrorum.

CAPUT III.

DECAS III. SÆCULI XXXIII.

Ab anno 3220. ad 3230.

3225.

POst annos à Ioasi Israëlitarum Regis morte quindecim, facta est aduersus Amasiam Regem

Interficitur à coniuratis Amasias.

Regem Iuda, optimatium & populi magna conjuratio. Dolebant plerique omnes nobile regnum eius imprudentiâ, & ignauiâ factum esse inferiori Regi vectigale, ac tributarium; neque id probrosum tantùm agnoscebant, sed & graue sentiebant pecuniis exaustis. Induxerunt itaque in animum sibi promissiones Amasiæ, eo sublato, irritas fore, tributum quod pensitabant Israeli, illius capiti alligatum esse, & vitæ, quæ si tolleretur illud quoque concideret. Itaque miserum regem & imparatum obsident in Palatio suo, & ad mortem deposcunt. Fugit ille per posticum, & Lachisam venit; sed ab iisdem copiis vrgentibus acriter oppressus, & cæsus est. Vt autem docerent conjurati illatam esse Regi necem, non quod id sua causa, sed publica postularet, corpus eius reportauere Hierosolymam, ac in sepulchra Regum magnificentiùs intulerunt, vano affinibus eius, propinquisque solatio.

3226.

Ozias seu Azarias, Rex 10. Iuda.

Patri Amasiæ successit Ozias tum annum ætatis agens decimum sextum. Dictus est aliter Azarias; quæ vox cum significet *auxilium Dei*, fueritque aliis plerisque communis, nihil illa nos morari debet. Innuere autem videntur sacri Codices eum à populo in Dauidis thronum esse colocatum, contranitentibus conjuratis, qui ab vltore filio sibi malè metuebant conscij paternæ necis. Sed præualuit multitudo, cui magis placebat Dauidis sanguis, quàm quorumdam perduellium securitas; quæ tamen sapienter tum iisdem videtur esse concessa, per ἀμνηςίαν, necessarium turbulentis Reipub. temporibus remedium, & quoties crimen ad nimis multos pertinuit. Tum autem conjuratis illis, timuisse pœnam, satis esse judicatum est, ab iis qui assidebant principi. Nocentes autem dum abolitam credunt vltionis cogitationem, facti sunt in principem tam bonum & facilem obsequentiores; vnde nata est Regni tranquillitas summa, quæ pri-

prima est & maxima sapientis Regis cura, & ad quam motus animi suos omnes dirigere, ac flectere debet.

3227.

Præpositus tum creditur fuisse instituendo, regendoque principi vix ex ephebis egresso Zacharias, eius, qui lapidibus mactatus erat in templo, filius posthumus. Is autem à patre non degener, ad omnem sanctimoniam juniorem principem erudiebat; & doctoris culturæ indoles adolescentis respondebat. Itaque sic factus, sic institutus Ozias ita se gessit, vt si vltimi vitæ anni prioribus consensissent, non poterat Iuda optare sapientiorem Regem, nec miseris hisce temporibus accommodatiorem.

Zacharias optimè erudit Oziam.

3228.

Sub initium Ozeæ, sed annus non notatur prophetarunt Osee, & Ioël, qui primi inter Minores occurrunt, quamquam jam eos antea præcesserit Ionas.

OSEE, id est, *Seruator* præcinuit decem Tribubus dispersionem, easque ad Dei cultum factis & dictis reuocare conatus est. Enimuerò ne turpissima eorum à Deo suo per idolatriam defectio illos deterreret, vxorem ducere jussus est meretriculam Gomer, ex quâ etiam liberos suscepit. Vt eo facto Israël intelligeret, quamquam in templis idolorum prostitutus esset, amandum nihilominus à Deo suo, si in eius confugeret sinum, & atrociores longè adulteriis injurias esse ex eius animo penitùs eradendas. Cum autem vsque ad Ezechiam, sub pluribus Regibus vaticinatus esset, obiit sanctè etiam à Christianis cultus, & quartò Iulij inter sanctos adscriptus.

Osee Prophetia.

IOEL autem non est Samuëlis filius, vt delirant Rabbini, similitudine nominum decepti; sed alius Osee σύγχρονος, qui prædixit Iudæis Babylonicam captiuitatem; vt hic Assyriam Israëlitis præcinuerat; in eundem quoque relatus Sanctorum album, & diebus tantum

Ioëlum Prophetia.

nouem ab eo celebritate disiunctus.

3239.

Hoc anno anno ætatis suæ vigesimo Ozias bellum aduersus Idumæos suscepit, fuitque nobilis hæc expeditio, primum eius belli tirocinium. Fructus autem hujus irruptionis fuit Elath jam pridem à Iudæ regno diuulsa, vrbs præclara, tum autem magnæ monimentum victoriæ, quam instauratam diligenter, & ad necessitatem, & ad magnificentiam communiit; reputans vrbem hostilem adornatam egregiè, atque vallatam, esse omni arcu triumphali, tropheoque nobiliorem.

Bellum Ozia in Philisthæos.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXXIII.

Ab Anno 3230. *ad* 3240.

3231.

ANNVS etiam insequens Oziam in armis vidit aduersus Philisthæos, cum trecentis hominum millibus, quos optimis armis instruxerat, & bis mille sexcentis ducibus attribuerat. Magnus apparatus belli; sed aderat insuper Numinis auxilium, armis omnibus, omnibus copiis longè potentius. Hoc exercitu, & sic animato Iobnam aggreditur, quæ jam à temporibus Iorami vicinorum Philisthæorum armis subnixa quasi sui iuris ab Hebræis defecerat. Tum autem fortiter oppugnata recepit jugum, & solatium seruitutis fuit tam generoso principi cessisse, atque subesse. In eâ tantum collocatum est luculentum præsidium, quia satis arte, naturaque muniebatur, & plus ciuis quàm hostis, reformidandus erat.

Ozias Iobnam recipit.

Inde mouit Ozias, in Iobnæ propugnatores & auxiliatores Philisthæos; quorum minoribus vrbibus ambulando captis Getham, Jamniam, Azotum machinis verberatas vi cepit, ac spoliauit

Vincit Philisthæos.

liauit mœnibus, ne vnquam eorum fiduciâ rebellarent. Excitauit nihilominus in commodioribus locis firmissima præsidia, quibus Hebræi hîc relicti, agros colerent tuti, ac securi, victi Philisthæi in officio continerentur.

His ad mare, & Occidentem confectis in Orientem, & versus desertum arma conuertit. Hic Arabas, & Ammonitas variis cladibus fractos tributum sibi pendere coëgit, & annuatim pecunias repræsentare, quas grassationibus suis, & depopulationibus jampridem Iudæis eripuissent. Ita demùm victorem, & tot populorum spoliis locupletatum exercitum reduxit, ordinandis deinceps imperij pacati rebus intentus, nec bella cogitans & expeditiones semper impias, atque sceleratas, nisi cum ex necessitate geruntur, atque suscipiuntur.

Item Moabitas & Arabas.

3237.

Obiit hoc anno duodecimus Latinorum Rex Auentinus, anni sui regno trigesimo septimo, cujus nomen illustrius quàm res gestæ. Viuit enim in monte tantùm decantato, qui Romanis mœnibus inclusus fuit; sic huic monti plus situs, quàm is, à quo vocatus est, profuit.

Mors Auentini.

Successit ei Procas Latinorum Rex decimus tertius liberis suis, ac pronepotibus, quàm seipso famosior; parens videlicet Numitoris, & Amulij, Romuli atque Remi Proauus ex Rheâ Syluiâ nepte.

Procas 13. Rex Latinorum.

Circa hæc tempora referri potest Telecli Lacedæmoniorum Regis, vel honesta, vel funesta mors à Messeniis illata, vtròque populo à se injuriam deprecante, nec lite adhuc propter longinquitatem temporis diremptâ. Commune erat vtrique populo in finibus Dianæ Limnatidis templum. Narrant Lacedæmonij virgines suas à Messeniis hic corruptas, Teleclum dum dedecus prohibet, interfectum, puellas doloris impatientiâ sibi consciuisse necem. Messenij contra tradunt Teleclum Ephebos, virginum addu-

Telecli Regis Lacedæmoniorum cædes.

xisse loco, pugionibus instructos, vt principes suos confoderent, iisque sublatis agro fertilissimo potirentur; Messenios vim propulsasse fortiter, & Teleclum cum omnibus suis adolescentibus jugulasse. Certè cum vltio tùm nulla secuta sit, illusmodi injuria relicta per viros fortes impunita Messenios à crimine videtur absoluere.

3240.

Initium regni Macedonici à Carano.

Inchoatum traditur hoc anno regnum Macedonicum à Carano Heraclidâ, qui decimus sextus fuit ab Hercule, si Velleio Paterculo credimus, si Dexippo, tantùm vndecimus. Erat is Caranus Phidonis Argiuorum Regis frater, qui potiùs exul & extorris primus, quàm in patriâ secundus esse maluit. Itaque collectâ ex iis manu, quorum intererat inueniri nouas sedes, & terras, cum in veteribus parum tuti vel ab inimicis, vel à creditoribus viuerent, in Macedoniam venit tum incultam, & hîc potentissimi regni parua tum fundamenta jecit. In Perse desiit hoc imperium, cujus vltimum pænè diem Lunæ nobilis Ecclipsis notat. Itaque facilius & certius est regni hujus finem, quàm initium reperire; quod non regnis modò, sed & magnis familiis fatale.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3240. *ad* 3250.

3242.

Ozias Hierosolymam munit.

HOc anno regni sui decimo sexto Ozias ad vrbem Regiam firmandam appulit animum, ita tamen vt munitiones eius plurimum haberent dignitatis, & elegantiæ. Nam Occidentalem vrbis partem turribus pulcherrimis,

mis,& folidiffimis diftinxit, vt hinc hofti, eius capiendæ, quâ fuerat hactenus infirmior, defperationem inijceret. Errant autem qui eò referunt labem muri refectam, dirutam fub Amafiâ, cum duæ illæ muri partes loco plurimùm diffideant.

At ne in his operibus grauaret oneribus fubditos fuos, Agriculturam fedulò coluit, & vineas, fparfis etiam per deferta ouium caulis, & turribus in earum præfidium, ex quibus cum luculentos quotannis prouentus colligeret, non minus Rex bonus, quàm fedulus paterfamilias fuit; princeps fanè ditiffimus non fubditorum fuorum labore, fed induftriâ fuâ, & digniffimus ad cujus exemplum fefe omnes principes, Regefque conforment.

Vnde eius diuitiæ.

3246.

In nunc annum cadere videtur Hefiodi Poëtæ mors, triginta duobus annis ante primam Olympiadem, vt Suidas, aliique tradunt. Licet autem apud Tullium de fenectute Hefiodus multis fæculis dicatur Homerum præceffiffe, in hac parte tamen vulgò deferitur, & faltem hoc loco vir tantus creditur dormitaffe. Obiit autem Hefiodus centenario major & ejufdem ætatis cum Homero, anno vitæ fuo 104. Paufanias, & Suidas hunc interfectum volunt ab Antipho, & Ctimeno hofpitibus fuis fed imprudentibus, dum tollere volunt hominem qui eorum forori ftuprum obtulerat; id Naupacti contigiffe Paufanias afferit, ibique fepultum, offa tamen Orchomenum delata effe. At Plutarchus fcribit eius corpus à percufforibus in mare dejectum effe, fed exceptum à Delphinis, qui id ad Molocryam vrbem Ætoliæ detulerunt, ad quam ficarij confugerant: Quod mirati Molocrij magnâ cum veneratione tanti viri cadauer fufcepere, & quæftione habitâ de percufforibus, eos tandem ope canis repererunt, inuentos præcipitarunt in mare, difturbatâ eorum domo, quæ

Hefiodi Poetæ mors.

tantùm scelus continuisset. Ita varij variè, de tanti hominis obitu.

3248.

Amos Prophetat vicinis populis.

Hoc anno Oziæ vigesimo tertio Amos Prophetare cœpit, non Isaiæ pater ex Regiâ familiâ, cum hic esset armentarius, & opilio ex oppido Thecue, & duo illi latinè cognomines, Hebraicè nequaquam literis conueniant. Porrò vaticinatur contra Damascum, Tyrios, Syros Moabitas. Idumæos, Ammonitas, quibus magnam denunciat cladem, & breuis vitæ (nam duos tantùm prophetauit annos) diuturnæ calamitatis, & latè patentis miseriæ vates fuit.

3249.

Amos 10. tribubus captiuitatem nunciat.

Sequenti anno idem Amos captiuitatem decem Tribubus post annos sexaginta quinque denunciat, tandiu ante indicatam, vt iram numinis præuenirent, & auerterent. Sed hæc nihil profuere sceleratis nisi vt grauiùs mulctarentur, neque tantùm idololatriæ, sed & rebellionis, atque contumaciæ pœnas darent acerbiores.

3250.

Terræ motus ingens.

Hic annus terræ motu memorabilis est, qui anno Oziæ vigesimo quinto Palæstinam concussit, omnium perculit animos. Ab eo duxit initium vaticinandi Isaias filius Amosi fratris Amasiæ Regis Iuda, quare ejus prophetia Regij nescio quid, & excellentis spirat. Is autem motus prænuncius fuit ciuilium motuum, quibus mox Israël concussus est, qui tanti fuerunt, atque diuturni, vt in miseram ejus, & numquam abrumpendam captiuitatem desierint. Neque tamen commota tellus pium vllum in mentibus impiorum concitauit motum.

Mors Amos Propheta.

Eodem anno qui Ieroboami mortem præcessit contigit Amos Prophetæ nex, illata non ab Ozee Rege filio Amasiæ item Regis, sed ab Ozee filio Sacerdotis Amasiæ, vel potiùs sacrificuli idolorum in Bethel, vt distinctè scribit Epiphanius. Hi autem pseudo-Sacerdotes freti authorita-

thoritate Ieroboami eò proruperunt audaciæ vt in sanctum hominem inijcerent manus; & pater quidem eum sæpe cæcidit, filius furiosior vectem ei, vel clauam in caput impegit. Quidam inepté huic clauum in tempora adactum putant; Quomodo enim huic supplicio duos dies superuixisset. Fracto igitur capite domum relatus biduò post expirauit, inter martyres adscriptus vltimo Maij. Certè (vt hîc omittam Rabbinorum fabulas) neque huic pœna, neque causa ad Martyrium defuit.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3250. *ad* 3260.

3251.

Moritur Ieroboam.

IEROBOAMVS hoc anno regni quadragesimo primo, regnandi, impiique viuendi finem fecit; eò reliquis Israëlitis Regibus sceleratior, quò plura receperat à Deo beneficia, quæ huic nihil, eius populo plurimùm profuere, cujus *seruator* in sacris Codicibus legitur; aliis vtilior, quam sibi, miserabili fœlicitate.

3252.

Interregnum duodecim annorum.

Sequenti anno, qui Osiæ vigesimus septimus fuit, Zacharias filius Ieroboami nequaquam successit patri, sed factionibus, & ciuilibus bellis Imperio distracto, interregnum ortum est ad annos duodecim; quamquam id tempus à quibusdam arctetur, nimis longum afflictis Israëlis rebus, quos grauiùs hoc ciuile, quàm vlla alia ab externis bella vexarunt.

3253.

Capua condita.

Hoc anno ante Christum natum octingentesimo ex Velleianâ supputatione, Capua nobilissima ciuitas Campaniæ, primum condita est: Cum enim Paterculus hanc vrbem statutam

dicat annis octingentis triginta ante Vinicium consulem; Marci autem hujus Vinicij Quartini, cum C. Cassio Longino consulatus cadat in annum Christi trigesimum, huc sine dubio Capuę conditus referri debet. Hæc est ciuitas, cui obfuit in nimis opimâ regione situs, deliciis etiam frangere solita viros fortes, mollium & effœminatorum virorum parens, & quorum luxuries potiùs apud scriptores, quàm præclara facinora prostant.

Nascitur Ioatham. Eodem quoque anno natus est Osiæ filius Ioathamus, cum hinc ad mortem Oziæ anni viginti defluxerint, quo anno, patre mortuo regnum occupasse in sacris Codicibus dicitur. Vtrum autem fuerit is primogenitus Oziæ nec dicere possumus, nec negare, cum hoc tempore hæreditatem non ortus, sed patris adiudicaret electio.

3256.

Abdia Mors. Anno Oziæ trigesimo Abdia contra Idumæos vaticinabatur; quem perperam Dorotheus, S. Epiphanius, Isidorus, Eusebius putant vixisse temporibus Eliæ. Neque veriùs hunc nonnulli Idumæum crediderunt, cum fuerit Sichimita Vndecunque tamen fuerit vir piissimus fuit, sepultusque Samariæ, vt docent Ecclesiasticæ tabulæ, venerationem à Christianis, à Dæmonibus timorem expressit.

3260.

Moritur Procas, succedit illi Amulius. Moriens hoc anno Procas regni sui anno 23. reliquit filios duos Numitorem & Amulium hæredes ambo ex semisse. Amulius bonis omnibus patris in duas partes distributis, hinc vnum Regnum, illinc reliqua bona statuit, & copiam eligendi Numitori fecit Is priuatus diues, quàm rex inops esse maluit: demens! qui hæc eripi posse non videret à Rege; & verò longè aliquid bonis pretiosius raptum est. Filius enim ejus statim in venatione necatus, filia Rhea Syluia, aliter Ilia Vestæ consecrata, quasi id esset imperatum Regi in somnis, spes Numitoris omnes

omnes intra ipsum jussæ consistere. Hæc Valerius Antias, ex quo deprompsit Dionysius Halicarnassensis; qui tamen diuisionem bonorum non ex composito, sed per vim factam esse putat. Hinc Romæ exspectamus incunabula, quæ ex fraudibus, crudelitate, aliisque vitiis huic vrbi congenitis subodoramur.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3260. ad 3270.

3264.

Anno trigesimo octauo Oziæ Regis Iuda tandem apud Israëlitas Zachariæ factio præualuit, eúmque in paterno solio collocauit. Verùm in eo tantùm sedere visus est vt promissio facta Iehu de quartâ generatione in regno collocandâ seruaretur, ob excisam Achabi familiam. Nam Zacharias vix præfuit Israëli, patribus suis haud melior, & dignus in quo nequam familia Iehu statim extingueretur. Hunc enim post sex regni menses Sellum regno priuauit, & vitâ. Qui nuncius cum ad Manahen præfectum militiæ delatus esset, noluit impietatis & parricidij ejus fructum esse regnum, sed eum cum Regiis copiis aggressum confecit; & inuasit imperium, quod pietate, & justitiâ falsum in speciem partum, crudelitate mox firmauit, & auaritiâ.

Zacharias Rex 14. Israelis.

Sellum Zachariam interfecit Rex decimus quintus.

3265.

Hoc anno Manahen imperare cœpit apud Israëlitas anno Oziæ trigesimo nono: regnum suum Samariæ stabiliuit. Sed eadem sententia aliis vrbibus non sedit. Thapsa enim ciuitas ingens detrectauit imperium, eique venienti portas occlusit, quas ille vi armisque reserauit. Et vt in ea statueret exemplum seueritatis, doceretque reliquas vrbes, quid eis expectandum esset,

Manahen 16. Rex Israëlis.

ſet, ſi vi ab obſequio reuocarentur, non modò, obuios omnes jugulauit, ſed & crudeliter prægnantium matrum vteros diſſecuit, vt vnâ cæde Barbarus carnifex duas neces inferret.

3266.

Manahen euocat Phul Aſſyriorum Regem, in auxilium.

Hæc crudelitas Manaheno regnum peperit, non aſſeruit: Itaque tot hominum inſidias reformidans, qui à tam multis timebatur; Phulem Aſſyriorum Regem in auxilium euocauit: Is autem Phul extincto Sardanapalo relictus in ruderibus Niniues, vir fortis hoc regnum interire non eſt paſſus, ſed in magnam Hebrææ gentis perniciem curauit refloreſcere. Euocauit autem Phulem Manahen mille talentis argenti hoc eſt decies centenis, trecentis ſeptuaginta quinque nummorum millibus. Quam vt conficeret ſummam, quinquaginta Syclos argenti, hoc eſt octo ſupra ſexaginta noſtrates libras in ſingula ditiorum capita pronunciauit. Vtrum hæc mille talenta ſemel tantùm penſitata ſint, an ſingulis annis numerata fuerint Aſſyrio Principi, certò ſtatui non poteſt; neque cum id Deus diſſimulandum voluerit, ſcire aut optamus, aut curamus.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3270. ad 3280.

Naſcitur Achaz.

3274

HOc anno natus eſt Ioathamo filio Oziæ Achazus, vt liquet ex annis patris. Itaque videns ſe & in filio, & in nepote ſuperſtitem, ſuperbiâ elatus, eò aſſurgere voluit, vnde turpiter præcipitauit. Vt enim gratias haberet Deo (ſic enim quidam ſcribunt) de nepotis ortu, incenſum adolere voluit, in altari Thymiamatis, & munus exequi ſolis Sacerdotibus reſeruatum. Verùm ei fortiter obſtitit Summus Pon-

Pontifex Icël, aliter dictus Azarias, cum octoginta Sacerdotibus, qui dignâ ministris Dei libertate peccantem Regem corripuerunt. Perrexit ille nihilò seciùs, minas intentans, oblitus sui, loci, atque Dei; sed hunc illicò vindicem multiplicis criminis agnouit & sensit. Nam statim afflatus est leprâ quæ sic in fronte eius apparuit, vt ab omnibus Sacerdotibus videretur: Itaque non vt sacrilegus tantùm, sed & leprosus ex templo atque adeo ex vrbe depulsus est, hominum deinceps familiaritate, conuictùque cariturus. Iusto planè, dignòque supplicio, vt qui Pontificibus æquari voluisset, Rex infra subditos suos vile propudium amandaretur.

Ozias adolere volens incensum fit Leprosus.

Obiit & hoc anno Manahen regni sui decimo, non tantùm idololatra, sed & crudelis Tyrannus, hoc est inuisus Deo, & hominibus; elatus tamen eo funere, quod non barbarum, sed bonum Principem decebat; ne ex genere mortis de vitâ pronuncies; cum boni nonnumquam improborum funere, impij bonorum fato tolli videantur.

Moritur Manahen

3275.

Phaceia filius Manaheni, Israëlitarum Rex decimus septimus, successit patri; non quia regno dignus erat, sed quia ejus subditi ferre tyrannidis jugum didicerant. Si enim Iosepho credimus paternam imitatus est crudelitatem; eò tolerandam faciliùs, quod & minùs diuturnam, & aduersus assuetos, eam importuni patris, ferox hæres exercuit.

Phaceia 17. Rex Israelis.

Eodem quoque anno Corinthij exauthoratis Regibus suis, quorum vltimus Automenes fuit, Prytanes annuos substituerunt; faciliore, vt credebant dominatu, quod Princeps ex subdito, subditus ex Principe quotannis creabatur.

Corinthij Prytanes annui pro Regibus.

3276.

Natus hoc anno existimatur Tobias senior illustre pietatis exemplar in Galilæâ superiore ac Tribu Nephthali, vrbeque cognomine, vt vulgata

Nascitur Tobias Senior.

gata legit; vt Græca, ex oppido Thisbe Eliæ patriâ. Is vtroque parente orbatus est puer; at eum Debbora patris mater, sic erudiit ad virtutem atque religionem, vt hanc institutionis laborisque sui non pœniteret.

3-2 77.

Visio Isaiæ.

Hoc anno qui Oziæ Regis Iuda postremus, & quinquagesimus secundus fuit Isaias Propheta in excelso solio Deum vidit, non oculis corporis, sed mentis; & fortassis huic dormienti nobilis hæc imago repræsentata est: quando & Seraphinus carbone ardenti ex altari detracto labra ejus purgauit igne cælesti, hoc est (vt vult Hieronymus) huic prophetiæ spiritum indidit, habilemque reddidit & ad monitus diuinos sapienter accipiendos, & manifestandos, quod impuris hominibus rarò conceditur.

Moritur Ozias Rex Iuda.

Paulò post decimus Regum Iuda Ozias defunctus est, sepultusque in agro Regiorum sepulcrorum, non autem illatus in Regum tumulos, quia leprosus obierat; sicque dum vixit & post obitum, ab aliorum exclusus communione, vir alioqui bonus, si Rex tantùm esse voluisset, neque thuribulo manum admouisset. Certè à Deo parente, non iudice castigari visus est, quandoquidem qui eum punitus est, eundem laudauit Deus, vt ostenderet hunc acceptum cælo è viuis abiisse, & inustam corpori turpem criminis notam, cum ipso corpore defecisse.

Phacee Rex 18. Israelis cædit Phaceiam.

Eodem quoque anno Phacëe filius Romeliæ Chiliarchus vt ait Iosephus, initâ cum viris fortibus quibusdam coniuratione, Phacciam Manaheni filium post annos regni sui duos interemit in turri Samariæ, ad quam confugerat. Præmium hujus parricidij Regnum fuit; statim enim Phacee Rex Israëli decimus octauus creatus est; nec antecessore suo melior, quia idololatra, nec eo mitior quia tyrannus, & quia sceleratus ipse sceleratum sustulerat, Deo criminibus vtente ad crimina vindicanda.

OLYM-

OLYMPIADES.

3278. OLYMP. I. *Annus* 1.

Olympiades seu anni Iphiti, celebris Epocha inter Chronologos, hinc procedit: Quando Olympici Agones ad Olympia Pisa juxtà Alpheum amnem ab Iphito Elidis Rege magnificè instaurati sunt, atque in iis victor Coræbus est renunciatus: Ex quo deinceps notati sunt perdiligenter Olympionicæ. Vide quæ de Olympiadibus obseruauimus qu. 7. περὶ Ὀλυμπίας.

Olympiades.

Eodem anno Ioathamus Rex Iuda vndecimus Oziæ patris occupauit locum; & quem jam ei patris morbus ab annis quatuor adjudicarat, tunc mors patris penitus asseruit.

Ioathamus 11. Rex Iuda.

3279. OLYMP. I. *ann.* 2.

Hoc anno videtur Phacee denegasse tributum Teglath Phalazari, ab Israëlitis ejus patri Phuli pensitari solitum: quæ causa videtur fuisse, cur nouus ille Assyriorum Rex, vt se dignum præberet imperio statim cum ingentibus copiis adfuerit, & rebellem Regulum ad turpissimas conditiones pacis compulerit. Occupauit enim totam ejus ditionem trans Iordanem; cis Iordanem autem superiorem Galilæam quæ & gentium dicta est, ibidem positas Tribus Ruben, Gad, & dimidiam Manasse, cum totâ Tribu Nephtali abduxit in Mediam, atque hic extorres à patriâ habitare compulit, vt in hostili regione, & hostibus circumsepti nunquam rebellarent. Hoc, à Deo rebellibus Israëlitis, ab hominibus rebellio profuit.

Teglath-Phalazar 4. Tribus abducit.

Hoc quoque anno Amulius Ægesto filio Numitoris per insidias, & inter venandum sublato, Rheam Syluiam sororem ejus virginem nubilem Vestalem creauit, ne ex eâ susciperetur proles. Sed quarto ab hinc anno facta grauida gemellos peperit, vltores tot criminum, quæ vt sibi pararet ac seruaret Regnum, Amulius perpetrarat.

Rea Syluia fit Vestalis.

Ioa-

3280. OLYMP. I. *ann.* 3.

Ioathami ædificia.

Ioathamus sub initium regni sui propylæum seu vestibulum, hoc est portam Orientalem templi dicitur nouis operibus exornasse: Hinc enim sapienter ædificia sua voluit auspicari. Inde perrexit ad murum Ophel Hierosolymę reficiendum, & vrbes in montibus Iuda muniendas, omnia firmissimi operis, quia pietatis, & religionis fundamento substruebantur.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3280. *ad* 3290.

3281. OLYMP. I. *ann.* 4.

Rhea Syluia concipit Romulum & Remum.

HOc anno Rhea Syluia aliter Ilia dicta, virgo Vestalis in luco Martis vnde puram aquam hauriebat ad sacrificia corrupta est; sed à quo? Hactenus dubitatum; & fortè Romanorum effecit potentia, ne dubium vnquam illud aboleretur. Quidam ab ipso Marte violatam volunt; quidam ab ignoto quodam, nonnulli à proco, qui eam deperibat; multi denique ab ipso patruo Amulio, sed armato, & Martis speciem referente, qui tamen hoc stupro non libidinem sed modum quærebat, quo eam ex legibus perderet. Vt vt se res habuerit Rhea hoc anno ex furtiuo concubitu Romulum, Remumque concepit, quorum patrem incertum Romani fecerunt Deum, vt natalium suorum turpitudinem occultarent. Finxerunt etiam Ecclipsim, & in cælo tenebras, quibus conditores suos nothos, & spurios nunquam obuelabunt.

3282. OLYMP. II. *ann.* 1.

Romulus & Remus mirabiliter seruati.

Rhea Syluia, seu Ilia hoc anno Romulum, ac Remum peperit; statimque in iudicium vocata, damnata est ab Amulio vt virgis cæsa viua de-

fo-

foderetur, proles necaretur. Filia tamen Amulij vnica dicitur Patrueli suæ vitam impetrasse; ita Liuius. At Marcus Octauius, & Licinius major eam necatam volunt; Dionysius Halicarnassensis neutram opinionem improbare audet. Certè nihil matrem viuere, plurimi seruari prolem intererat; id mirabiliter factum: cum enim in alueo expositi essent infantes in Tiberi fluuio tum restagnante, hæsit cymba ad radices montis Palatini; infantium gemitu accita Lupa distentis ex partu vberibus accurrit, eisque feritatis oblita mammam præbuit. Quod cum obseruasset Faustulus Regius pastor, subductos infantes obtulit vxori suæ, quæ non ita pridem infantem mortuum ediderat. Hæc autem cum parum pudicè viueret, & inde Lupæ contumeliosum sibi apud pastores fecisset nomen, nata est fabula de Romuli, ac Remi altrice Lupâ bestiâ. Hanc autem Romani complexi sunt auidè, & scriptis Latinis, Græcisque consignarunt, ne parentem vrbis suæ, atque conditorem, & nothum, & meretricis alumnum turpiter fateri cogerentur.

3284. OLYMP. II. *ann.* 3.

Hoc anno, regnante Spartæ Polydoro, Lacedæmonij Locros & Crotonem in Italiam deduxere colonias, & à suis conditoribus, & de suis propriis factis inclytas, sed ad luctam tamen & vmbram, quam ad bellum & puluerem aptiores.

Locri & Creto coloniæ Spartanorum.

3285. OLYMP. II. *ann.* 4.

Natus est hoc anno Ezechias religiosissimus princeps ex Achazo patre duodenni, in quâ vi gignendi tam præcoce, quidam ad Deum, quidam ad naturam Achazi Salacissimam recurrunt, quem vt maturè patrem, sic non diu hominem agnoscunt, mortuum ætatis anno trigesimo sexto. Certè vt optimus Ezechias nunquam satis citò viuere debuit, sic eius impius pater nunquam satis citò mori.

Nascitur Ezechias ex Achazo.

Hoc

3286. OLYMP. III. *ann.* 1.

Abaris ex Scythia venit in Græciam.

Hoc tempore (id tamen quidam referunt ad Olympiadis LIV. annum 1.) Abaris ex Hyperboreis Scythis legatus venit in Græciam donatus ab Apolline sagittâ, quam jaculans cum eâ velocissimè ferebatur, percurrens populos sine cibo, sine potu, & per sagittam reddens Oracula. In eo quidam vim Dæmonis agnoscunt hominibus illudentis; alij Dei virtutem mortales ad pœnitentiam inuitantis; quæ posterior sententia, meo quidem judicio, plus pietatis habet, quam veritatis, & Ecclesiastis, quàm Historicis accommodatior.

3290. OLYMP. IV. *ann.* 1.

Michea Prophetia.

Ad hoc tempus pertinere videtur Micheæ Prophetia, quando jam in aliquot Israëlitas diuini Numinis furor detonuisset. Admonebantur eâ reliqui, immò & Iudæi, vt ex aliorum saperent damno, sed surdis omnibus cantatum esse mox per Assyrios, & Babylonios pœna inflicta docuit. Non est igitur Micheas iste qui sub Achabo Rege Israëlis vixit, vt putarunt Dorotheus, Epiphanius, aliique complures, & si cæsus est, id non est factum à Ioramo Achabi filio. Corpus autem ejus inuentum est sub Theodosio Seniore in vico Baratsia, & loco qui tum dicebatur Nephasa Neomena, id est, *anima fidelis*, vt prodit Sozomenus; itaque viri hujus sanctitas, quam genus mortis est exploratior.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3290. *ad* 3300.

3292. OLYMP. IV. *ann* 3.

Romuli, & Remi studia.

Romulus, & Remus nati annos decem, egregiè literis Græcis, & Latinis apud Ga-

Gabios exultos esse tradit ex Valerio Antiate Aurelius Victor, Numitore affatim eis omnia suppeditante, & in eorum institutionem inuigilante: species enim oris, & dignitas corporis eos ex magnis, & ad magna natos indicabat.

3293. OLYMP. IV. *ann.* 4.

Ioathamus anno regni sui decimo mortuus est, princeps optimus, & tam citò inferendus in sepulchra Regum, ne populi sui damna videre cogeretur, quæ in Achazi filij, dignissimum iis caput, mox incubuerunt.

Moritur Ioathan.

Achazus enim Rex duodecimus Iuda patri suo successit anno 17. Regni Phacee; Quo item anno Rex ille Israëlis fœdus iniit cum Syris, vt communibus armis Achazum impeterent amicum Assyriorum, & communem hostem vtriusque, & sic accepta ab Assyriis damna quoniam aliter non poterant in eorum socios refundere pararunt; quo facto & Iudæis perniciem, & sibi ruinam inconsultè nimis accersierunt.

Achaz 12 Rex Iuda

3294. OLYMP. V. *ann.* 1.

Tum Ephoros primùm Spartæ constitutos tradunt, regnante hic Theopompo, cum Polydoro. Quinque autem Ephori singulis annis eligebantur, ei ab eorum primo nominabatur annos, qui hoc anno Elatus dicebatur. Hi continebant in officio Regem, vt Tribuni plebis Romæ Consules; Rege hoc pacto minùs potente, sed meliore, regnoque minùs ambitioso, sed diuturniore.

Ephori Spartæ.

Hoc etiam anno Achazus à Syris, & Israëlitis malè acceptus est. Phacee enim ex ejus ditione plurimos cæcidit, spolia multa abduxit, abegit captiuorum ducenta millia. Verum hi omnes ad vocem Oded Prophetæ ex Samariâ vaticinantis, etiam cum Viatico liberaliter remissi sunt; adeò potens, etiam apud impios, jussio Prophetæ fuit. Major etiam incubuit in Iuda à Razino Rege Syriæ calamitas, non enim tan-

Syri, & Israelitæ malè accipiunt Achazum & Iudã.

tantum Achazi fudit exercitum, sed ipsum eius ducem viuum cepit, abduxit Damascum; nec liberum dimisit nisi vrbe Ailâ ad oram Rubri maris traditâ; quam Rex Syrus, expulsis Iudæis tradidit incolendam, & seruandam Idumęis Ita vrbe nobili, & firmâ Rex infælix libertatem suam redimere coactus est, & facto, quàm esset ipsa captiuitas, turpiore.

3295. OLYMP. V. *ann.* 2.

Obsidetur Hierosolyma à Syris & Israelitis

Hoc anno conjunxere vires suas Syri, atque Israëlitæ, Razin & Phacee, vt exercitu maximo Hierosolymam obsiderent. Turbatum Achazum timere vetat Isaias, à Regibus mox interituris, & titionum instar postremum, fœdumque fumantibus: non credenti signum quodcumque voluerit offert, & maximè Virginem quæ illibatâ castitate conciperet. His tamen fidem non adhibuit imprudens Achazus; Assyriu Regem, vetante Deo, in auxilium suum euocauit, cum hostium quidem pernicie, sed damno suo forte non minori; qua de re mox judicabitur.

3296. OLYMP. V *ann.* 3.

Assyrius fert suppetias Achazo.

Teglath-Phalazar Assyriorum Rex precibus Achazi solicitatus, ac promissis, in eius auxilium venit, atque ex itinere agrum Damascenum fœdè vastauit. Obsidione vrbis solutâ huic occurrit Razinus, qui cum Assyrio copiis imparibus, & fessis congressus exercitum ac vitam perdidit, Rege suo cæso venit in Assyriorum potestatem Damascus, cujus ciues in Cyrenen, hoc est inquit Iosephus, superiorem Mediam translati, dum aliena incautiùs appetunt, se ac patriam perdiderunt. Intereà Phacee de seruando regno suo, quàm de occupando Iudaico solicitior Hierosolymam relinquit, vt sua tueatur: Sed in Assyrium intentus, dum non sibi satis cauet à suis ab Ozeâ filio Ela interimitur; hoc vno fœlix quod regni sui vastitatem non vidit. Achazus autem ope Assyrij obsi-

dione

dione solotus, atque metu, huic obuiam cum multis muneribus Damascum venit; vbi cum altare vidisset exquisiti operis, formam eius ad Vriam summum Pontificem misit, iussitque huic simile curare, vt in eo mox ipse faceret; quod & perfectum est Rege fatuo illegitima imperante, meticuloso Pontifice resistere non auso, vtrimque magno Regni damno, atque ciuitatis.

3297. OLYMP. V. *ann.* 4.

Teglath Phalazar magnificentissimè suscipitur Hierosolymis ab Achazo, à quo multo auro, argentoque donatus est, tam sacro, quàm prophano. Verùm Rex Barbarus in hac vrbe non vt hospes, sed vt hostis vixit, rapuit pecuniam omnem, & publicam, & priuatam, sibi non oblatam; quasi gratis data ad belli sumptus satis non esset. Hæc prima pœna fuit Achazi, quod in altari nouo illegitimè fecisset, sed alia grauior in tributo quod Assyrius imperauit, vtpote diuturnior. Tot malis Rex afflictus ad Deum non confugit, sed quasi ab eo tot damnorum repetiturus vltionem Templum direptum, ac omnibus donariis spoliatum claudi jubet; idola per vrbem vniuersam spargit, vt his potiùs, quàm tot calamitatum, vt vocabat, authori thura, & victimæ constituerentur. Demens! qui Deum vocaret in certamen à quo obterendus erat, nisi contemptus esset, ac vilitati suæ, & insaniæ suam deberet impunitatem.

Teglath-Phalazar Hierosolymam diripit.

Impietas Acaz.

Teglath-Phalazar autem relictis Hierosolymis Samariam venit, quam omnibus quoque diuitiis spoliauit. Hic Ozeam Phacee percussorem cum inuenisset, eum judicauit idoneum cui spem faceret regni, si fidum illum experiretur, & in exigendis, persoluendisque tributis accuratum. Sic hoc anno Oseas, non tam Rex, quàm Larua Regis cœpit esse; vnde duplex in sacris Litteris, ejus regni notatur initium. Assyrius autem locupletissimus triplicis Regni spoliis rediit in ditionem suam; docuitque potentem auxi-

Primum initium Osee Regis Israel.

auxiliatorem euocatum à tenui Principe, esse nonnunquam ipsi, quàm eius hosti damnosiorem.

3298. OLYM. VI. *ann.* 1.

Lupercalia instituta.

Romulus & Remus ex Ephebis egressi spirabant aliquid augustius, quàm pastores solent, ac maioribus animis irruebant, quàm reliqui in feras, & in grassatores: Quare fortissimi quique iis se Ducibus adjungebant, quibus imperabant exemplo, quos in gloriæ & prædæ partem vocabant. Tum autem instituta feruntur ab iis Lupercalia, in honorem Panos Pastorum Dei, quàm festiuitatem Romanos mundi dominos posteà celebrare non puduit.

Alcmæon Athenis vltimus Archon perpetuus.

Hoc item anno Alcmæon apud Atenienses vltimus Ἄρχων perpetuus, cum duobus tantùm annis præfuisset decennalibus his magistratibus locum dedit, probauitq; in quibusdam hominibus breuiores dignitates esse sine dubio meliores.

Idumæi Iudæos vexant.

Idumæi hoc anno in Iudæos attritos irruentes magnâ illos affecerunt clade, non resistere ausos, & omnium patentes insultibus. Et qui insurgebat Achazus contra Deum, quem suum putabat hostem, illatam ab hoste vero patienter ferebat injuriam; tam insulsus vindex, quam ignauus tolerator.

3299. OLYMP. VI. *ann.* 2.

Philisthæi sua recuperant à Iudæis.

Philisthæis quoque hoc anno animus rediit qui bello sua repetentes, à Numinis inimico tam facilè sua recuperarunt, vt ea se non repetiisse maturiùs indignarentur. Tum Getha, Ascalon, Azotus, Accaron recepere libertatem, & odium exeruerunt in Hebræos, pauló ante dominos suos, nunc omnium seruos, qui eos appeterent bello; dignos seruire omnibus, qui Deo suo subjici ridiculè detrectarent.

3300. OLYMP. VI. *ann.* 3.

Charops primus Archon decennalis Athenis.

Athenis Charops primus decennalis Archon hoc anno iniit Magistratum, quia perpetuus aliquid retinebat de Rege, qui cum malè Atheniensibus conueniebat. Igitur electus est, qui priuatus,

tus, magiſtratus ſui rationem redderet, haberet temporis ſatis, vt Rempublicam regeret, & adminiſtraret. Nec finis fuit apud leuem & turbulentum populum hujus immutandi magiſtratus, niſi cum ad popularem ſtatum ſtatus ille recidit, hoc eſt adminiſtratio commiſſa plebi, & belluæ multorum capitum, à quo regi non poteſt Reſpublica, turbari, & euerti nullo negotio ſolet.

Hoc eodem anno Romulus & Remus Numitorem Auum reſtituerunt regno, Amulium etiam vitâ priuarunt. Remus exortâ inter Paſtores rixa in quâ ſe ſtrenuè geſſit, interceptus inſidiis, vinctus Albam perductus eſt, abſente Romulo. Fauſtulus eum admonet de periculo fratris, & qui eſſent ambo aperit. Ille coactâ Paſtorum manu vadit ad vrbem, quaſi repetiturus fratrem, re verâ vlturus auum. Amulius eodem tempore de cunctis certior factus, viſoque alueo in quo expoſiti fuerant, eos perdere decreuerat; eâ de re per nuncium fidum admoniti, illum præuenire ſtatuunt; cum paucis bene animatis, occultantes arma, irrumpunt in Regiam, cuſtodes obtruncant, ipſumque etiam Amulium. Tum ad Numitorem accedunt, qui vocatâ illicò concione fratris in ſe exponit injurias, duorumque juuenum natales; exclamat populus Amulium jure cæſum videri, Numitorem Regem eſſe ſuum, duos juuenes maiori ac illuſtriori regno digniores. Taruntius Mathematicus hoc anno 4. Octobris Sole in librâ Romam conditam aſſerit; alij rejiciunt in annum ſequentem atque Palilia; nos plures & doctiores ſecuti vrbem conditam anno proximo referemus, à cujus exortu, pars hujus corporis altera non poteſt nobiliùs exoriri.

Romulus & Remus ſublato Amulio Auũ Numitorem reſtituunt regno.

FINIS TOMI PRIMI.